MUHAMMED HÜSEYİN (R.A.)

KUR'AN'IN ÖZÜ, KAPISI

FATİHA SURESİ'NİN TEFSİRİ

" Fatihasız namaz olmaz
Fatihanın manasını bilmeyenin de
Fatihası olmaz "

1.BASKI

Sorumlu: Serhat KAN
Editör: Şiyar ADIYAMAN
Düzenleme: Hasan ERGÜN
Basım Tarihi: 2017

DİYAR TV VE ERDEMİYETDER İLETİŞİM

Bağcılar Mah. Karanfil 7.Cad. No:3 (Nur Cami Bitişiği)
Bağlar/DİYARBAKIR

Tel: 0412 251 91 91 – 0412 252 12 91 Fax: 0412 251 91 71

Web: www.diyartv.com.tr - www.erdemiyetder.org.tr

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

" Fatihasız namaz olmaz , fatiha'nın manasını bilmeyenin de fatihası olmaz "

Pir Muhammed Hüseyin (R.A.)

Hamd; bütün fiillerinde, işlerinde, yarattığı her şey üzerinden kendisine hamd eden ve âşık kullarının üzerinden kendini seven, kendini seyreden Allah'a aittir; çünkü o Evvel'dir, Ahir'dir, Zahir'dir, Batın'dır, Vahid'dir, Ehed'dir.

Allah'ın selat ve selamı; Allah'ın nebilerinin, resullerinin, Hz. Muhammed Mustafa (s.a.v.) Efendimiz'in, onun ehlibeytinin, ashabının, Mürşid-i kâmillerin, bütün irşad ehlinin, mü'min ve mü'minatın, müslim ve müslimatın üzerine olsun.

Allah Hz. Âdem'den günümüze ve günümüzden kıyamete değin bütün insanların doğumundan ölümüne kadar geçen sürede yaptığı bu hayat yolculuğunu Kur'an-ı Kerim'de en net şekilde açıkça beyan etmiştir. Nerde doğarsa doğsun, kim olursa olsun herkes doğduğu andan itibaren bir yolculuğun içine girer. Bu yolculuk ilk etapta insanın kendini, hayatı anlayacak ve yorumlayacak olgunluğa erişmesi için zihinsel ve ruhsal olarak yaptığı manevi bir yolculuktur. İster iman etmiş olsun ister etmemiş olsun herkes hayatı yaşarken kendi gönlüne doğru bir yolculuk yapar; ancak bu yolculuğu Allah'tan bir yol göstericiyle beraber yapmayanlar yaşadığı imtihanlar karşısında yanlış tarafa

sapar, böylelikle hakikati bulamaz, tam tersine kendi nefsinin hevasına gömülür.

Allah, Fatiha Suresi'nde nefsin yedi mertebesini ve birinci mertebeden en son mertebeye kadar yapılacak olan manevi yolculuğu anlatmıştır. Bu yüzden nasıl ki nefis mertebeleri itminandan önce ve itminandan sonra diye ikiye ayrılıyorsa Fatiha Suresi'ndeki ayetler de "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" ayetinden önce ve "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" ayetinden sonra olmak üzere ikiye ayrılır. "İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" ayetinden sonraki ayetler itminan mertebesinden; yani velayetten önceki nefis mertebelerini anlatırken önceki ayetlerde itminandan sonraki nefis mertebelerini ve manevi halleri beyan eder.

"Ey itminana eren nefis! sen ondan razı o da senden razı olarak rabbine dön, gir kullarımın arasına, gir cennetime." [1]

Allah, insana ruhundan nefhedip esmasıyla tecelli etmiş ve insanı "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetinin makamında yaratmıştır. Kul fıtrat itibariyle yaratıldığı en son makamdadır ve "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetini üzerinde taşır; ama Allah onu dünyaya gönderirken en aşağıya indirmiş ve "haydi, yaratıldığın makam olan 'el hamdu lillâhi rabbil âlemin' ayetine gel" demiştir. Bu yüzden insan hayatı yaşarken öncelikle başlangıç noktasında; yani "gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn" ayetindedir ve kulun yaratıldığı makama çıkıp Hz. İnsan

[1] Fecr /28

olabilmesi için en alttaki ayetten "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetine doğru bir yolculuk yapması gerekir.

İnsan "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetine doğru yaptığı bu manevi yolculukta önce "gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn" ayetinden bir adım ileri atar ve "sırâtallezîne en'amte aleyhim" ayetine gelir; yani Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber olur; çünkü yukarıya doğru yapması gereken bu yolculuğu tek başına yapamaz. İnsanın bu yolculuğu yapabilmesi için Allah'ın nimet verdiği kullarla beraber olması gerekir. Bu nedenle kulun, nefs-i emmareyi temsil eden "gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn" ayetinden kurtulması için Allah'ın nimet verdiği bir kulla beraber olması, yolculuğu onunla beraber yapması şarttır. Allah Fatiha Suresi'nde sadece bu manevi yolculuğu anlatmaz, aynı zamanda bu yolculuğu nasıl yapmamız gerektiğini de anlatır.

Biz de "Kur'an'ın Özü, Kapısı, Fatiha Suresi'nin Tefsiri" kitabında Allah'ın vuslat yolculuğunu nasıl anlattığını ve bütün Kur'an'ı Fatiha'ya nasıl sığdırdığını en sade haliyle anlaşılacak şekilde izah etmeye, anlatmaya çalıştık.

Kardeşlerimiz, bu kitabı okuduğunda yaratıldığı makam olan "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetine doğru nasıl bir seyir yapacağını, Fatiha'yla rabbine nasıl kavuşacağını öğrenecek, çabasını gayretini sarf ettikçe de en alttaki ayetten başlayıp en yukardaki ayete doğru bir yolculuk yaptığını bütün gönlünde hissedecek ve Fatiha'nın kulluğumuz için ne kadar gerekli olduğunu, Allah'tan bize ne kadar büyük bir ikram, nasıl büyük bir nimet olduğunu anlayacak, bunun için hamd edip şükredecek inşallah.

TAKDİM

"Fatiha ümmül kitaptır (kitapların anasıdır), kur'an'ın özetidir, özüdür."[1]

(Hadis-i şerif)

Bütün Kur'an'ı bir sayfada toplamaya kalksak çıkacak sonuç Fatiha olur. Fatiha'yı da tek bir kelimeyle özetlesek bu kelime de muhakkak ki "la ilahe illallah"tır; çünkü Fatiha Suresi Kur'an'ın kapısıdır, nasıl ki bir odaya girmek için önce kapıyı açmak gerekiyorsa Kur'an'a girmek için de kapısı olan Fatiha'yı açmak gerekir. Fatiha, Kur'an'ın özü olduğu için Allah bütün Kur'an'ı Fatiha'da özet olarak anlatmış, izah etmiştir; yani Fatiha'yı tefsir etmeyen, Fatiha'nın da tefsir etmediği tek bir ayet bile yoktur. Eğer Fatiha Kur'an'ın özetiyse ve Allah da ayetlerinde kendisinden başka ilah olmadığını ve sadece kendisine kulluk edilmesi gerektiğini anlatıyorsa bu durumda "la ilahe illallah" da Fatiha'nın özü, özeti, demektir. Bu yüzden Fatiha'yı bilen, manasını hikmetleriyle beraber anlayan bir kul bütün Kur'an'ı beraberinde özetle anlar. Nasıl ki Fatiha'yı bilenler Kur'an'ı özetle bilmiş oluyorsa bir de bunun tam tersi olarak Fatiha'yı bilmeyenler Kur'an'ı bilemez, Fatiha'yı anlamayanlar da Kur'an'ı anlayamaz; çünkü Allah'ın Kur'an'da anlattığı her şey Fatiha'da özet olarak mevcuttur.

---

[1] Darekutni, Salat, Babu Vucubi Kıraati Bismillah

Öyleyse Kur'an'ı öğrenmenin, Allah'ın bize indirdiği vahiylerdeki muradını anlamanın en kestirme yolu Fatiha'yı manasıyla beraber bilmek, Allah'ın Fatiha'da bizden ne istediğini öğrenmektir. Herkesin Kur'an'ı kitap olarak öğrenme imkânı olmayabilir; ama herkesin Fatiha'yı öğrenme imkânı mutlaka vardır; çünkü Allah 23 yılda indirdiği vahyini Fatiha'da yedi cümleyle özetlemiş, beyan etmiştir ve Fatiha tam olarak inen ilk suredir. Bu durumda bize düşen; Kur'an'ın özeti olan Fatiha'yı öğrenmek, anlamaya çalışmak ve iman edip amel etmektir.

"And olsun ki biz sana tekrar edilen yediliyi (fatiha'yı) ve kur'an'ı indirdik."

(HİCR 87)

Fatiha, Kur'an'ın içinden bir suredir, Kur'an'ın bir parçasıdır; ama Allah ayetinde tekrar edilen yediliyi; yani Fatiha'yı ayrı, Kur'an'ı ayrı olarak zikretmiştir. Fatiha, Kur'an'dan bir parça olduğu halde Allah ayetinde Fatiha'yı ve Kur'an'ı ayrı olarak zikrediyorsa o halde bunun bir hikmeti vardır ve bu hikmeti anlamak lazımdır. Allah nasıl ki ayette önce Fatiha'yı indirdiğini söylemiş, sonra Kur'an'ı indirdiğini beyan etmişse bu durumda bunun hikmeti; Kur'an'a önce Fatiha'dan başlamak, önce Fatiha'yı anlamaktır. Nasıl ki bir kitaba başlamadan önce o kitap hakkında bilgi sahibi olmak için tanıtım yazısını okuyorsak ve bu sayede o kitapta ne yazıldığı hakkında bilgi sahibi oluyorsak işte Fatiha da Kur'an'ın tanıtım yazısıdır ve Allah Kur'an'da ne anlattığını Fatiha'da kısaca beyan etmiştir. Bu yüzden Fatiha'yı bilen hiç kimse "ben Kur'an'ı bilmiyorum" diyemez; çünkü Fatiha'yı

manasıyla beraber öğrenen herkes Allah'ın Kur'an'da ne anlattığını kesin olarak öğrenmiş olur.

Biz de kardeşlerimiz namazlarda günde en az yirmi sefer tekrarladığı Fatiha'nın ne manaya geldiğini bilsin, Fatiha'yı okurken Allah'a nasıl bir söz verdiğinin farkında olsun, öyle ki Fatiha'nın ne kadar önemli olduğunu, Fatiha'nın kendisi için bir nimet olduğunu anlasın, ona sarılıp "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetine doğru bir yolculuk yapsın ve "ben Kur'an'ı anlamadım, bilmiyorum" diyen hiç kimse kalmasın diye Fatiha sohbetlerini yaptık, kardeşlerimizle yaptığımız bu sohbetleri de "Kur'an'ın Özü, Kapısı, Fatiha Suresi'nin Tefsiri" adıyla kitap haline getirdik.

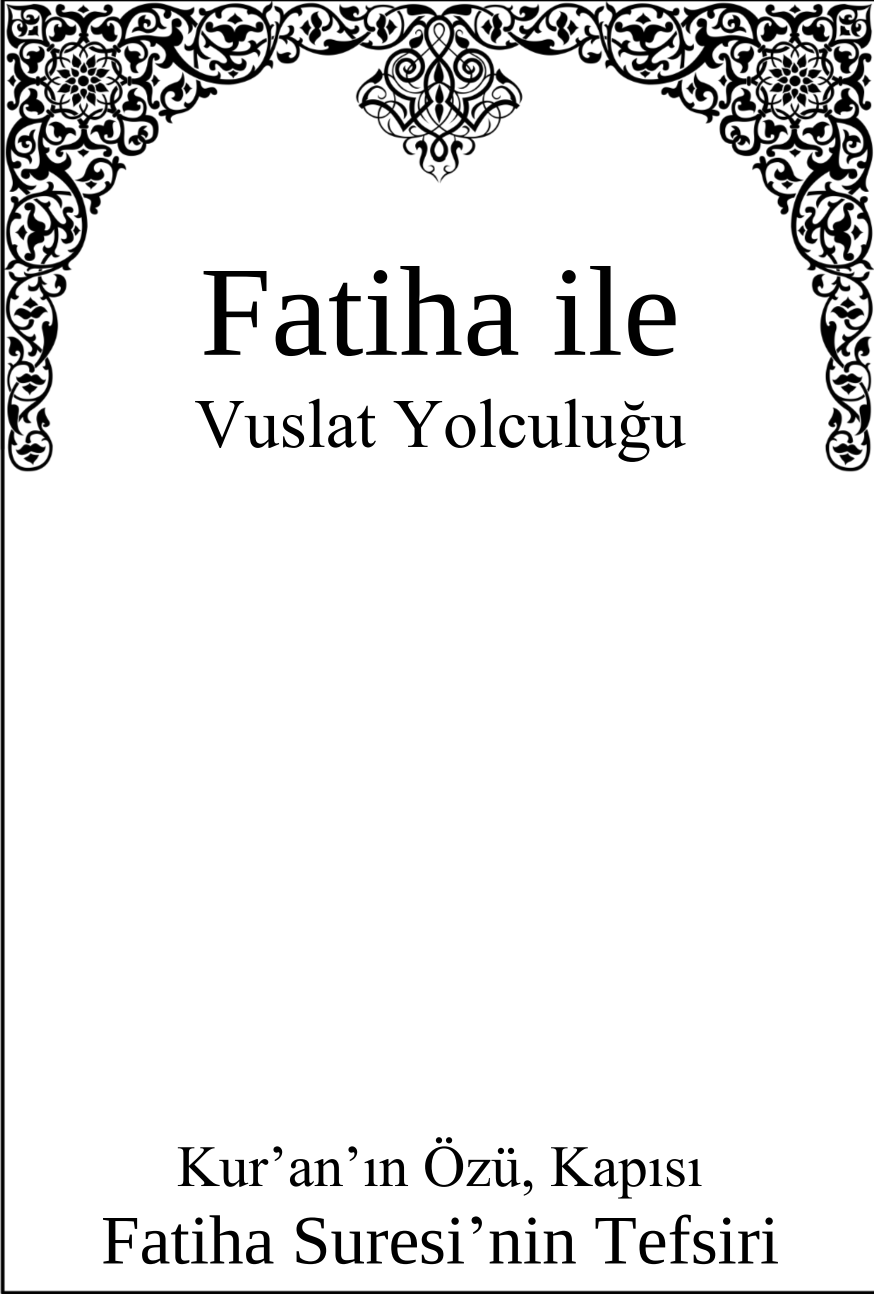
Bu yüzden rabbini bilmek, tanımak ve kendisine ne vahyettiğini anlamak isteyen herkes; "Kur'an'ın Özü, Kapısı, Fatiha Suresi'nin Tefsiri" kitabını okuduğunda hangi ayetin Fatiha'daki hangi ayetle ilişkili olduğunu öğrenecek, Fatiha'nın neden Kur'an'ın özü, özeti, kapısı, anası olduğunu bilecek ve bunun hikmetini en ince noktasına kadar anlayacak bir de okuduğu her ayeti Fatiha'ya bağlayabilme seviyesine gelecek inşallah.

TEŞEKKÜR

Ahmet ÇAP
Fırat YAKUT
Furkan DOĞAN
Halis SUİÇER
M. Ali SEVİM
M. Emin ALKAN
Mazlum YAVUZ
Mehmet Arif ÖZCE
Mehmet ÖZ
Muhammed KAN
Ömer GÜNCİ
Recep TEKİN
Remzi ŞENOL
Ronayi İSLAMOĞLU
Sedat TEKİN
Sinan SEVİM
Şeyhmus YAKUT
Umut KARAKOYUN
Veysel ERSOY
Veysel ÖZCE
Yavuz TOPRAK
Yeliz KAN
Yusuf KERMOOĞLU
Yusuf PALTA

Emeklerinden ve katkılarından dolayı
Kardeşlerimize teşekkür ederiz.

Fatiha ile
Vuslat Yolculuğu
Kur'an'ın Özü, Kapısı
Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah ayet-i kerimede; **"de ki: İşte benim yolum. Benim yolum basiret üzeredir. Basiret üzere sizi Allah'a davet ediyorum (sizi Allah'ı görmeye davet ediyorum). Ben ve bana tabi olanlar böyleyiz ve ben müşriklerden değilim"**[1] buyurur. Bu yolculuk; Allah'a, Allah'ın tecellisine, muhabbete, aşka yolculuğa, aşkla yolculuğa, aşkta yolculuğa ve aşk olmaya davettir. Bundan sonra biri tasavvufu anlamak isterse bu kelimelerle anlaması yeterlidir. Bunun böyle anlaşılması gerekir, başka tarafa da çekilmemesi lazımdır. Bu bizim yolumuzdur.

Nefsin mertebelerini bir de Allah'tan öğrenelim. Allah'ın, yolculuğu nasıl tarif ettiğini, nasıl davet ettiğini bir de ondan öğrenmemiz gerekir. Bunu Kur'an'ın bütününden anlamamız lazım. Fatiha, Kur'an'ın özetiyse bu durumda özetle nefsin ve kalbin yedi mertebesini de buradan anlamak gerekir. Bununla beraber seyri ilallah, seyri meâllah ve seyri fillah dedikleri bu yolculuğu da; yani bu aşka seyri, aşkla seyri, aşkta seyri de en kestirme yoldan Fatiha ile anlamamız lazım. Burası çok önemlidir; ayete dayanmayan her şey batıldır. Çünkü Allah anlatmamışsa o yanlıştır.

Allah, nefsin yedi mertebesini Fatiha'yla anlatır, buna nerden başlamamız gerekir?

"Allah, insanı en güzel surette, ahsen-i takvim kıvamında, kâmil manada yarattı."[2] Yani Allah, insanı fıtrat itibariyle böyle yaratıp ona her şeyi vermiştir. Bir de ona; "ben senin rabbin değil

[1] Yusuf /108
[2] Tîn /4

miyim” diye sormuş, o da; “kâlû belâ şehidnâ”[3] deyip buna şahit olmuştur. “Sonra Allah onu en aşağıya, esfeli sâfilîne indirmiştir.”[4] İnsan zahiri olarak dünyaya gelince hiçbir şey bilmez, manevi olarak da bütünüyle perdelenmiştir.

Bu durumda **“gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn”**[5] ayeti nefsin en aşağı mertebesi olan emmare mertebesini anlatır; çünkü en son delalet gelir. Kul burada delalettedir, yolunu kaybetmiş ve şaşırmıştır. Bütün insanlar böyledir; yani yolunu kaybetmiş ve şaşırmış haldedir. Bu nedenle Allah ayet-i kerimede; **“Allah’tan yol göstericisi olmadan kendi nefsinin hevasına uyandan daha delalette kim vardır”**[6] buyurur. Bu yol göstericinin Allah’tan olması gerekir, Allah buraya bu sınırı koymuştur. Kulun yol göstericisi Allah’tan değilse kul delalette olur. Aynı şekilde Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e; **“daha önce sen iman nedir, kitap nedir bilmezdin. (Allah) Seni delalette bulup hidayete erdirmedi mi”**[7] buyurur. Demek ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kendisine kitap, iman gelmeden önce delalette, en aşağı mertebedeymiş.

Kulun buradan çıkıp, yolculuğu yukarı doğru yapması gerekir. Kul bir adım atıp ileriye, gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn ayetinde geçen gazab kısmına gelir. Kul burada yolunu kaybetmiştir. Bu kısımda aslında rabbiyle muhatap olur ve rabbini ya, kabul eder ya da etmez. Buradan yukarıya doğru küçük bir adım atmıştır; ama hâlâ aynı ayet içindedir, aynı bölümdedir, daha oradan çıkamamıştır. Kul, bu bölümde Hz. İbrahim (a.s.) gibi göğe, Ay’a, Güneş’e ve yıldızlara bakarak rabbini aramaya başlar.

---

[3] Arâf /172
[4] Tîn /5
[5] Fatiha /7
[6] Kasas /50
[7] Şûrâ /52, Duhâ /7

Bu, emmare nefsindeki birinin halidir, böyle biri yolculuğa daha yeni başlamıştır, daha delaletedir.

Kul bir adım daha atıp ileri geldiğinde; **Sırâtallezîne en'amte aleyhim:**[8] "Kendisine nimet verdiğin kulların yolu" ayetine gelir. Kul burada bu yolu gösterecek hidayetçiyi aramaya başlar. Elbette ki ararken bu hidayetçiyi insanlardan arar, herkesi dinlemeye ve anlamaya çalışır. Allah'ın kendisine nimet verdiği kulları fıtrat itibariyle anlar, bilir, tanır; çünkü ruhu, fıtratı onları sever. Kul onlarla beraber olup; "ben de onların kazandığını kazanmak istiyorum" dediğinde bir adım daha atar ve nefsin levvame mertebesine çıkar; ama hatası, kusuru, yanlış fikirleri, düşünceleri vardır, hâlâ şirkten kurtulamamıştır. Kul yola girip, Allah'ın nimet verdiği kullarla beraber olunca yolculuk başlamadığı halde beraber olmak bile onu gazaba uğramaktan, delalette kalmaktan kurtarır.

Kul bu manevi yolculukta bir adım daha atıp, Allah'ın nimet verdiği kullarla beraber yürümeye başladığında "sırâtallezîne en'amte aleyhim" ayetinden bir önceki ayet olan **"İhdinâs sırâtel mustakîm"**[9] ayetine gelir ve Allah'ın nimet verdiği kullarla beraber sırat-el mustakime girer. İşte burada yolculuk başlar. Burası nefsin mülhime makamıdır. Kul artık ilham almaya başlar. Yolculuk yapar ve Allah'ın nimet verdiği kimselerin kazandığını kazanmak için çaba ve gayret sarf eder. Bununla beraber hidayetçiye uyar, yolu yürür. Burası mülhime makamıdır.

Allah Fatiha'yı niye aşağıdan değil de yukarıdan anlattı? - Çünkü kulunu cennetten aşağıya; yani yukarıdan aşağıya indirmişti. Kulun da Fatiha'yı yukarıdan aşağı anlaması gerekir ki aşağıdan yukarı çıkabilsin.

[8] Fatiha /6
[9] Fatiha /5

Bundan sonra **İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn:**[10] "Yalnız sana âbd oluyor, yalnız seni istiyoruz (yalnız seni seviyoruz)" ayeti gelir. Bu ayet Fatiha'da tam ortadaki ayettir ve kul burada itminan bulur. Kul "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" derse itminana erer, kazanır, o sınırı geçer; yani kula kul olmaktan, varlığa, mahlûkata, dünyaya, arzulara, isteklere, nefse, şeytana kul olmaktan kurtulur. İşte bu kul, itminandaki kuldur.

Bak, Allah ne kadar güzel anlatmış, nasıl güzel tarif etmiş. Allah bunu günde farz namazlarla yirmi sefer, sünnetlerle beraber kırk sefer kuluna söylettirip; "kulum yolu unutma, nerden geldiğini, nereye gideceğini unutma, ne yapman gerektiğini iyice anla" der. Biz ise anlamıyoruz, okumadık ki anlayalım!

Aslında yol iki bölümdür; itminana kadar ve itminandan sonrası.

İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn'den sonra **Mâliki yevmid dîn:**[11] "O din gününün malikidir" ayeti gelir. Kulun yolculuğu burada devam eder. Allah din gününün malikidir. Kul artık hesabını görür. Maliki yevmiddin derken Allah sadece Kıyamet gününde hesap gören değildir; kulun hesabı burada görülür, görülmesi gerekir. Kulun, "mâliki yevmid dîn" ayetini burada tanıması, kendi hesabıyla burada karşılaşması gerekir. Yolculuk esnasında kulun hesabı görülür. Allah ayet-i kerimede; **"hesap görücü olarak Allah yeter"**[12] buyurur. O da hesabını Allah'a, Allah'ın vahyine, Allah'ın peygamberine gördürür. Onlara göre hesap görür, hesabı, Allah ile görür. Mâliki yevmid dîn ayetiyle kul öyle bir hesap verir ki onda hesaptan eser kalmaz. O dehşet halinde, değil onda herhangi bir şey orda kendisi bile kalmaz, bütünüyle Allah'a teslim olur. Kulun bu teslimiyeti ona rızayı

---

[10] Fatiha /4
[11] Fatiha /3
[12] Ahzâb /39

getirir ve kul, Allah'tan razı olur. Kul, Allah'tan razı olunca Allah da ondan razı olur.

Bundan önceki ayet de **"errahmânir rahîm"**[13] ayetidir. Kul, Allah'ı artık rahman ve rahim olarak tanır. Allah; "ben senin rahman ve rahim rabbinim" deyip kendini ona rahman ve rahim olarak tanıtır; çünkü Allah ondan razı olmuştur.

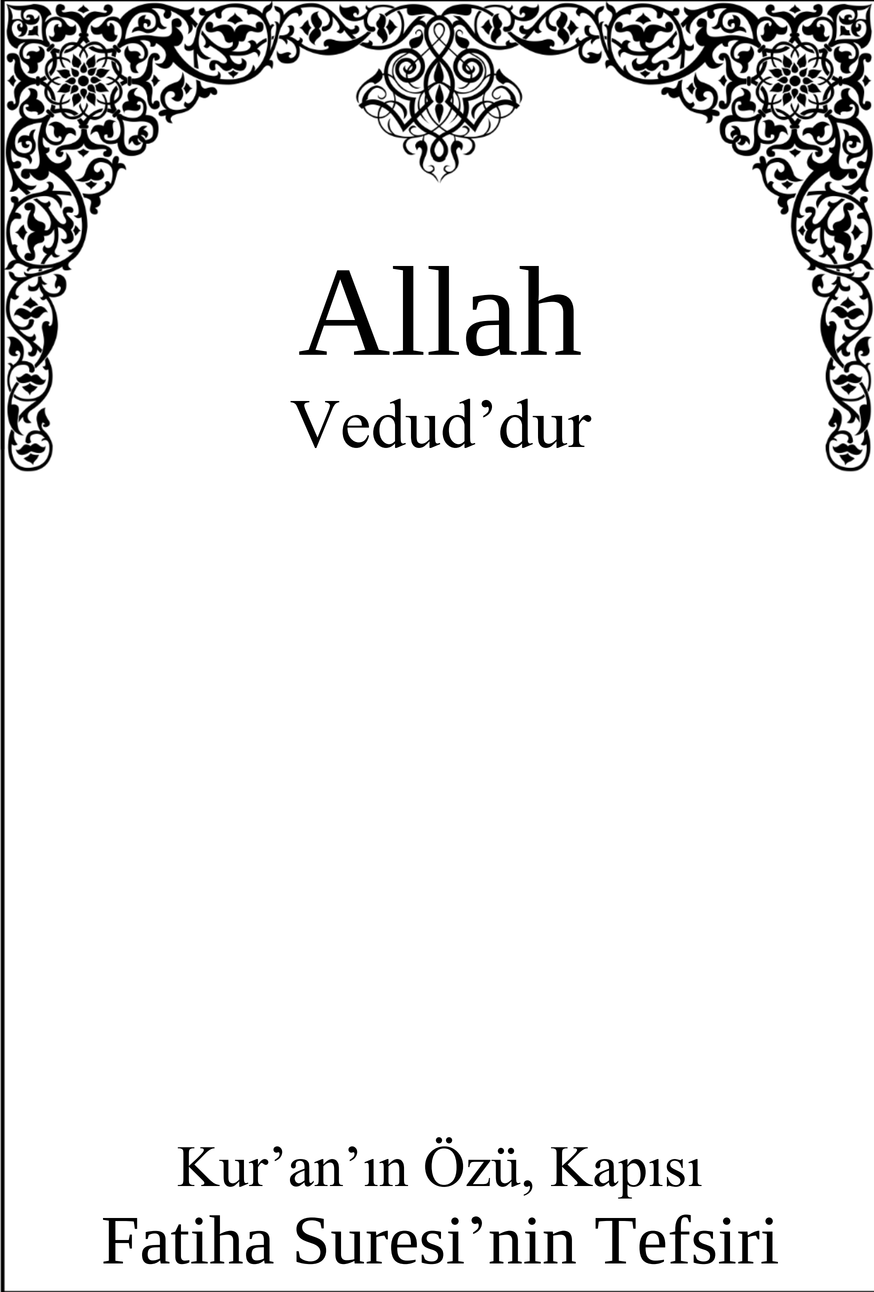
Bir önceki ayet de; **"el hamdu lillâhi rabbil âlemin"**[14] ayetidir. Kul bu ayetle cennete varır. Allah ayet-i kerimede; **"cennete gidenlerin son sözü; el hamdu lillâhi rabbil âlemindir"**[15] buyurur. Bu yüzden kul bunu söylediğinde cennete varır, gönlü cennet olur, Allah'ın tecellisine gark olur, o kul, Allah'tan, Allah da ondan razı olur ve o kulun gönlü cennete döner. Çünkü "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" demiş ve bunu da cennetin tam ortasından söylemiştir. Bakın, Allah seyri, vuslat yolculuğunu, kendisine varan yolu nasıl anlatmış!

Allah bizi sırat-el mustakimde kendisine nimet verilen kullarla beraber Allah'a giden, Allah'a aşkla giden kullarından eylesin. Allah bizi yolculuğunu Fatiha'yla yapan, Fatiha'nın her bir ayetiyle rabbine giden kullarından eylesin. Allah bizi Fatiha'yı kâmil manada yaşayanlardan, maşukuna aşk ile yürüyen, hayatı Fatiha olan kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

---

[13] Fatiha /2
[14] Fatiha /1
[15] Yûnus /10

Allah
Vedud'dur

Kur'an'ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Biri Allah'ın dinini anlamazsa dini bu sefer kendine göre; yani kendi bilgisiyle, öğrendikleriyle, duyduklarıyla anlamaya çalışır. Dolayısıyla dinini Allah'tan öğrenmediği için o öğrendiği din Allah'ın dini olmaz. Allah ayet-i kerimede; **"Allah sizin için İslam'ı din olarak seçmiştir"**[1] buyurur. Yani kim İslam'dan başka din arar, kendine göre bir din üretirse o din ondan kabul edilmez.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Cibril Hadisi'nde, Hz. Cebrail (a.s.) ile yaptığı konuşmasında Allah'ın dinini beyan etmişti. Daha önceki kitaplarda bu Cibril hadisini anlatmıştım. İsterseniz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in Cebrail'e verdiği cevaplarda ne buyurduğunu kısaca hatırlayalım.

Sahabe anlatır; *Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le birlikte açık bir alanda otururken beyaz elbiseli biri geldi, üzerinde yolculuk yaptığına dair en ufak bir iz bile yoktu. Sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yanına dizi dizine değecek kadar yaklaşıp oturdu ve Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e;*

-İman nedir, diye sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-İman; Allah'a, meleklere iman etmendir. ***Ve bi likaihi*** *Allah'a kavuşmaya, vuslat etmeye, vasıl olmaya, Allah ile karşılaşmaya, seni huzura almasına iman etmendir,* buyurdu. Lika; karşılaşmak, mülaki olmak anlamına gelir. Demek ki Allah'a mülaki olmaya iman etmek imanın şartıymış.

---

[1] Mâide /3

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz imanı anlatmaya devam edip; *Allah'ın resullerine iman etmen, öldükten sonra dirilmeye, Allah'ın huzuruna çıkıp hesap vermeye iman etmendir,* buyurdu.

Demek ki "imanın şartı altıdır" deyip amentuyu okumak yetmiyormuş; çünkü imanın şartlarından daha sonradan bir şeyler çıkarılmış, bir şeyler de ilave edilmiştir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu şekilde cevap verince o zat; "doğru söylediniz" deyip, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i tasdik etti.

Sonra o zat Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e;

-İslam nedir, diye sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-İslam; Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmadan ona âbd olmandır, buyurdu. Bu, İslam'ın birinci şartıdır. Yani İslam; sevgide hiçbir şeyi, hiç kimseyi Allah'ın önüne koymadan Allah'ı sevmendir. Onun rızasını kazanmak, ona vasıl olmak, onun likasına ermek, emrini yerine getirmek için çaba, gayret sarf ederek ona koşmandır. Bunu bilmiyorsan hiçbir şey bilmiyorsun; yani dini kenarından, köşesinden birkaç emirle anlamaya çalışmışsın demektir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz islamın şartlarını anlatmaya devam edip; namazı ikamet etmen, ramazan orucunu tutman, farz olan zekâtı vermendir, buyurdu. İslam'ın farzlarından biri de hacdır; ama hac o zaman bu şartların içinde yoktu; çünkü daha farz olmamıştı.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz İslam'ı anlattıktan sonra o zat, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yine; "doğru söylediniz" deyip onu tasdik etti.

Sonra;

-İhsan nedir, diye sordu.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-İhsan; her ne kadar sen Allah'ı göremiyorsan da ***Ke enneke terâhu****: Allah'ı görüyormuşçasına, onu görür gibi, seni gördüğünü bilerek, onun huzurunda olduğunu tadarak Allah'a âbd olmandır, buyurdu.*

Bu sefer o zat;

-Kıyamet ne zaman kopacak, diye sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu soruya cevaben;

-Bu konuda sorulan, kendisine sorandan daha bilgin değildir, buyurarak kıyametin bir kısım alametini belirtti. O zat yine "doğru söylüyorsunuz" deyip, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i tasdik etti, daha sonra da kalkıp oradan ayrıldı.

O zat gittikten sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, sahabeye; "onu bana getirin" dedi. Sahabeler kalkıp adamı aradılar; ama bulamadılar. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "o kimdi, biliyor musunuz? -O, Cebrail (a.s.)'dı. Size dininizi öğretmeye gelmişti"[2] *buyurdu.*

Evet, Cibril Hadisi'nden anladığımız üzere dinin din olabilmesi için İmanın, İslam'ın ve İhsanın beraber olması gerekir. İman, İslam ve İhsanla meydana gelen din; mü'mini mü'min yapan, mü'mini Müslüman yapan, ihlaslı yapan, muhsin yapan, güzel yapan dindir. Bunu anlamayanlar dini bilmemiş, anlamamış, kendilerine göre din üretmişlerdir.

Dikkat edersek İmanın da, İslam'ın da, İhsanın da en başında Allah gelir. Bir de; "namazını kıl, otur evinde" diyenler ya da "biz namazımızı kılıyor, Allah'a, meleklere inanıyoruz" deyip

[2] Müslim, Îmân 1, 5. Ayrıca bk. Buhârî, Îmân 37; Tirmizi Îmân 4; Ebû Dâvûd, Sünnet 16; Nesâi, Mevâkît 6.

dini böyle basit zannedenler vardır. Oysaki iman bu değildir! Senin peygamberin İmanı, İslam'ı, İhsanı böyle anlatmadı. Niye ondan dinlemiyor, öğrenmiyorsun!

Evet, Allah'a iman; Allah'ı her şeyden, canından çok sevmektir. Allah, ayetlerinde bunu beyan ettiği için anladık. Aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"sizden biri, Allah ve resulünü her şeyden çok, canından çok sevmedikçe iman etmiş olmaz."*[3] Bir de; "s*izden biri kendisi için istediğini din kardeşi için de istemezse mü'min olmaz*[4] buyurmuştu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz imanı beyan ederken imanın ölçüsünü ortaya koymuştur. İstersen kabul etmeyebilirsin; ama kabul etmezsen Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sana "mü'min" demez, "sen mü'min olmamışsın" der.

Önce Allah'a, sonra Allah'a kavuşmaya, vasıl olmaya iman etmemiz gerekir. "Allah'a vuslat etmek lazım" dediğimizde birileri çıkıp; "vuslat da neymiş, bu da nerden çıktı" diyebilir. Hâlbuki vuslat imanın şartıdır. Âlimlerimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den beş yüz sene sonra Allah'a kavuşmaya imanı imanın şartlarından çıkarıp, yerine imanın şartı olarak "hayrihi ve şerrihi minallahu teala" kısmını koymuştur. **Vel ba'su ba'del mevti hak:** "**Ölümden sonra dirilmeye, huzura çıkıp hesap vermeye iman etmek" zaten imanın şartında vardır.**

Allah'a kavuşma emri "lika" yerine **hayrihi ve şerrihi minallahu teala:** "Hayrın ve şerrin Allah'tan olduğuna iman etmek" demek yanlıştır. Zaten böyle bir kelime doğru bir kelime değil, böyle iman etmek de doğru bir iman değildir. Her ne kadar bunu imanın şartı olarak koyanlar o andaki duruma bakıp; "böyle yaparsak doğru yaparız" demiş olsalar bile hiç kimse Allah'ın dininden bir emri çıkarıp yerine başka bir emri koyma hakkına sahip değildir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e gelen din, Resulullah

[3] Buhari, Sahih, İman, 2/8 I, 9
[4] Buhârî, Îmân, 7; Müslim, Îmân, 71

(s.a.v.) Efendimiz'in anlattığı dindir. Eğer bunun dışında bir şey söylersen bu din İslam dini olmaz, bu senin dinin olur.

Bir kere şunu kesinlikle bilmek lazım; hayrı ve şerri yaratan Allah'tır; ama hayır ve şer Allah'tan değildir. Kul şerri tercih ederse Allah şerri yaratır, hayrı tercih ederse hayrı yaratır. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"de ki: Bütün hayırlar (bütün iyilikler, güzellikler) Allah'tan. Bütün şerler, kötülükler de kendi nefsinizdendir"**[5] buyurur. İnsanın kendi nefsinin şerrini Allah'a mal etmesi yanlıştır, doğru değildir. Eğer hayır da şer de Allah'tan ise o zaman bu; biz suçsuzuz, Allah' ne yazmışsa onu yapıyoruz, Allah bizi kendi yazdığına zorluyor anlamına gelir. Bu nedenle "hayır ve şer Allah'tandır" demek imanın şartı değildir. İmanın şartlarında hayrihi ve şerrihi minallahu teala'nın yerine **Ve bi likaihi:** "Allah'a kavuşmak, ona yolculuk yapıp vasıl olmak" vardır.

İmanda İslam'da, ihsanda en önde hep Allah gelir. Allah'ı her şeyden çok seveceksin. Ona kavuşmaya iman edecek, kavuşmak için de çaba ve gayret sarf edeceksin, iman budur. Ona hiçbir şeyi şirk koşmadan âbd olacak, onu seveceksin, bu da İslam'dır. Allah'ı görür gibi, onun huzurundaymış gibi hayatı yaşayacak, ona âbd olacaksın, bu da ihsandır.

O zaman önce neyi anlamak gerekir?

Allah'a imanı, Allah'a âbd olmayı, bir de Allah'ı görüyormuş gibi, ona kul olmayı anlamak; yani ihsanı öğrenmek gerekir. Allah'a âbd olabilmek için önce Allah'ı, Allah'ın kendisini tanıttığı gibi, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in, peygamberlerin tanıdığı, Allah'ı sevenlerin tanıdığı, Allah'ın imanını, sevgisini kabul ettiği kimselerin tanıdığı gibi Allah'ı tanımak gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *"Allah kendini sevdiklerine tanıtır"*

[5] Nisa /79

buyurmuştur. Bu yüzden Allah'ı, kendini sevdiklerine nasıl tanıtmışsa öyle tanımak gerekir ki tanımış olabilelim.

Allah'ı böyle tanımazsak ne olur?

Allah hakkında bir isim, bir sıfat, bir fiil duyduğumuzda "herhalde Allah böyledir" deyip, bir şeyler hayal ederiz. Bu hayalimizdeki de Allah olmaz. Bu bizim kendi kendimize hayal ettiğimiz, vehmettiğimiz ilahımız, putumuz olur. Allah'ı tanıdıkça onu severiz, tanıdıkça ona âşık oluruz. Biri, Allah'ı ne kadar tanıyorsa ancak o kadar iman edebilir, ancak o kadar sevebilir; yani insanın Allah'a olan imanı, hikmet bilgisine sahip olduğu kadar, marifeti kadardır.

Allah ismi Allah'ın zat ismidir. Bütün isimler, Esmau'l Husna ona aittir.[6] Allah, Kur'an'da bu isimlerinden doksan dokuz tanesini beyan etmiştir, bununla beraber bir de Allah ismi vardır. Allah ismi ile beraber Allah'ın bize beyan ettiği isimlerin sayısı yüz tanedir. Peki, Allah'ın sadece yüz tane ismi mi vardır? -Haşa! Onun ne yüz, ne de yüz bin ismi vardır; çünkü onun isimleri sayıya gelmez, sonsuz ve sınırsızdır; ama bu dünyada bizim tanıyabileceğimiz isim sayısı kendi üzerimizde doksan dokuz, Allah ismi ile beraber yüz tanedir.

Allah'ın doksan dokuz ismi Allah isminde toplanır; yani biz "Allah" diye zikrettiğimizde bütün isimleri birden söylemiş oluruz. Allah'ı, Allah'ın zatını, zat ismini ancak Esmau'l Husnayla; yani onun güzel isimleriyle tanıyabiliriz. Aynı zamanda her Esmau'l Husna'nın bir nuru, tecellisi vardır ve bu da Allah'ın zatına perdedir. Bunu öğrenmek ve anlamak gerekir. Esmau'l Husna'nın kulda, kulun gönlünde, ahlakında, fiilinde tecelli etmesi lazım ki kul o sıfat perdesinin, isim perdesinin arkasına geçip rabbiyle

[6] Araf /180

buluşabilsin, gerçek buluşmayı, zati buluşmayı, zati tecelliyi alabilsin.

Sohbet ederken ilmi hiçbir kelimeyi mecbur kalmadıkça asla kullanmak istemiyorum; çünkü beni dinleyen herkesin, hatta hiçbir bilgisi olmayanların bile beni anlaması gerekir. Allah kendini anlaşılır bir şekilde anlatmış, ayetlerini anlatırken "kullarım beni anlasın"[7] demişse o halde anlaşılmayacak şekilde konuşulduğunda sünnetullaha uyulmamış olunur. Bu yüzden bütün çabamla, gayretimle anlaşılmayan bir kelime kullanmamaya çalışacağım inşallah.

Yaptığımız bu sohbetler sadece bir başlangıçtır. Yoksa Allah'ın her bir ismi için en az bir sohbet gerekir, bu en az olandır. Bazen Allah'ın bir ismi için iki veya üç sohbet de gerekebilir; ama mümkün mertebe anlattığımız isimleri bir sohbete sığdırmaya çalışacağız. Şimdilik kardeşlerimizin en acilinden öğrenmesi gereken isimler hangileriyse kısaca onları öğretmeye çalışacağız inşallah.

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Ellezîne yenkudûne ahdallâh: "Onlar Allah'a verdikleri ahdi bozarlar." **Min ba'di mîsâkıhî:** "Onunla (Allah ile) sözleştikten sonra." Onlar Allah'a söz verdikten sonra Allah'a verdikleri sözü, ahdi bozarlar.

İnsan, Allah'a nasıl söz vermiştir?

Allah'ın ayetlerini dinleyen biri "ben iman ettim" dediğinde Allah ile ahitleşmiş, Allah'ın emrettiği gibi iman edeceğini, islamda olacağını, teslim olacağını, ihsan sahibi olacağını; yani dini bütünüyle kabul edeceğini söyleyerek Allah'a söz vermiştir. Eğer kişi bunların arasını keser, ayırırsa sözünü tutmamış olur. **Ve**

[7]Kamer /32

yaktaûne mâ emerallâh: "Onlar Allah'ın emrettiğini keserler (birbirinden ayırırlar)." **Bihî en yûsale:** "Onunla vasıl olmaları gerekirken." Onunla, Allah'a verdiği o sözle, emirle Allah'a vasıl olmaları gerekirken o sözü keser, arasını ayırırlar.

Bu ayet birçok manaya birden gelir, hangi manalara geldiğini izah edeyim;

Onlar Allah'ın "birbirine bağla" dediği şeyi keserler; yani Kur'an ile peygamberin arasını keserler. Nasıl? -"Bize Kur'an yeter" ya da "biz sünnete uyuyoruz, bize ne gelmişse ona uyarız" deyip keserler. Sanki bu dinin kitabı Kur'an değilmiş gibi Kur'an ile dinin arasını keserler. Aynı şekilde Allah'ın esmasıyla Allah'ın arasını keserler. Biri, Allah'ın esmasını öğrenmediyse, Allah'ı, Allah'ın esmasından Allah'ın kendisini tanıttığı gibi tanımayıp, kendine göre bir hayal kurduysa Allah ile isimlerinin, sıfatlarının, esmasının arasını kesmiş olur. Allah; "iman sevmektir" dediği halde başka biri çıkıp; "iman inanmaktır" derse bu sefer anlamı kendine göre başka türlü yorumlamış, mana ile vahyin arasını, Allah'ın muradıyla, hikmetiyle hakikatin arasını kesmiş olur.

Ve yufsidûne fîl ard: "Onlar arzda fesat çıkarırlar." **Ulâike humul hâsirûn:**[8] "Onlar hüsrana uğrayanlardır." Böyle yapanlar hüsrana uğrar. Kul, Allah'ın istediği gibi, emrettiği gibi yaşamaz, iman etmez, Allah'a teslim olmaz, Allah'a Allah'ın huzurundaymış gibi âbd olmazsa mufsit olur, fesat çıkarır. İşte Allah böyleleri için; "bunlar hüsrana uğrayanlardır" buyurmuştur.

Hüsrana uğramanın ne olduğunu hep beraber anlamaya çalışacağız inşallah. Zaten şu anda bir sorun, sıkıntı yaşanıyorsa fesat çıktığı içindir.

Rabbimizi tanıyabilmemiz için isimlerini anlamamız gerekir. Allah yarattığı her şeyi mecbur olduğu için değil sevgisinden,

[8] Bakara /27

muhabbetinden dolayı yaratmıştır. Allah hiçbir şeye mecbur değildir, her şeyi sevdiği için yaratmıştır. Bu yüzden Allah, Alak Suresi'nin 2. Ayet'inde **Halakal insâne min alak:**[9] "Allah insanı alakadan (yakınlıktan, ilgisinden, ilgi duyduğu için, sevdiği için) yarattı" buyurmuştur.

Mesela sahabeye baktığımızda; onlar Allah'ın birleştirmeyi emrettiği şeyi koparmadıkları, bütün oldukları, dini bütünüyle kabul edip, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in iman ettiği gibi iman ettikleri için asr-ı saadeti yaşamışlardır. Yoksa yaşadıkları asr-ı saadet çok zengin oldukları için ya da her türlü nimet önlerinde olduğu için değildir. Aksine hepsi nimeti birbirine ikram etmiştir. Bu nedenle Allah onları anlatırken; "**onlar kardeşlerini kendi nefislerine tercih ederler. Onların yemeğe ihtiyacı olduğu halde kardeşlerine ikram ederler"**[10] buyurur.

Onlar birbirlerini kendilerinden daha çok sevdikleri için mi böyle yapmıştır?

Tabi ki hayır. Birbirlerini sevdikleri için böyle yaptıklarını düşünmek yanlış bir düşüncedir. Sahabelerin böyle yapmalarının bir sebebi vardır, bu da; Allah'a olan sevgilerindendir. Hristiyanlar da; "insanı sevmek lazım" derler; ama insanları kendilerine göre severler; yani aslında kendilerini severler. Bu yüzden de her tarafta zulmediyorlar.

Hâlbuki mü'min, Allah'ı sevdiği, Allah için sevdiği, gerçek manada iman ettiği için ikram eder. Mü'min, rabbini öyle bir sever ki kendi canını, nefsini bile o kadar sevmez, Allah'ı daha çok sever. Allah'ın emirleri karşısında; "rabbim bunu böyle mi istiyor, böyle mi seviyor, o zaman yaparım" der ve gereğini yerine getirir. Mü'min, karşısındakini sevdiği için değil rabbini kendinden daha çok sevdiği için sevdiği şeyleri ona feda eder. Elbette ki

---

[9] Alak /2

[10] Haşr /9, İnsan /8

karşısındakini de sever; ama asıl sevdiği Allah'tır, dolayısıyla fedakârlığını Allah için yapar; yani imanın ne olduğunu bilir, bunu tadar ve yaşar. İşte ancak böyle olursa asr-ı saadet yaşanılabilir, yoksa asr-ı saadet olmaz.

Allah ayet-i kerimede; **"onlar Allah'ın hakkını takdir edemediler"**[11] buyurur. Nasıl takdir edemediler? -Kul, Allah'ı tanımayınca hakkını nasıl takdir edebilir, nasıl teslim edebilir! Kul, herhangi bir şeyi Allah'ı sever gibi severse Allah'ın hakkını takdir etmemiş, dolayısıyla müşrik olmuş, şirk ehli olmuş olur. Bu sevdiği herhangi bir şey de, kendi canı da olabilir.

Biri Allah'ı seviyorsa gönlündeki hiçbir sevgi Allah'ın sevgisinin önüne geçmemelidir, geçerse o müşrik olur, Allah onu mü'min olarak kabul etmez. Nasıl kabul etsin! Kendisi bile kendini bilmezken Allah onu sevmiş ve yaratmıştı. Bu durumda bu sevgiye karşılık vermesi gerekmez miydi!

Vedud ismi, Allah'ın çift yönlü ismidir. Vedud; seven ve sevilmeyi isteyen, seven ve sevilmeye layık olan, sevgisine karşılık isteyen anlamına gelir. Allah, kulundan bu ismine karşılık vermesini ister ve bu isminin dışında Allah'ın karşılık istediği başka hiçbir ismi yoktur. Allah'ın karşılık istediği tek isim Vedud ismidir.

Allah, insanı kendisine âbd olsun diye yaratmıştır. Âbd olmak canından çok sevmek, onun sevgisini kazanmak için bütün varlığını, her şeyini ortaya koyup bu sevgiyi kazanmaya çalışmaktır. İman; Allah'ı her şeyden çok, canından çok sevmektir, dolayısıyla sevmeyince iman olmaz. Bu yüzden Allah âbd olmayı kabul edenlerden kendisine iman etmelerini ister.

Allah'ın huzurundaymış gibi bir hayat yaşayabilmek, yani ihsan sahibi olabilmek için muhabbet gerekir, sevmek gerekir. Sevmek kelimesi buna az gelir; çünkü Allah mü'minleri tarif

[11] Hac /74, Zumer /67

ederken; **"onlar (müşrikler) Allah'ı sever gibi başkalarını severler. Oysaki mü'minlerin Allah'a olan muhabbetleri çok şiddetlidir"**[12] buyurur. Çok şiddetli muhabbet demek aşk demektir, âşık olmak demektir. Biri âşıksa unutmaz. Allah'a âşık olan biri de Allah'ın huzurundaymış gibi durur, rabbini bir an bile olsun unutmaz. Yoksa Allah'a âbd olmak başka türlü mümkün değildir; ama bunların hepsi bir bütündür.

İmanın "ben insanım" diyen herkes tarafından yaşanması, tadılması gerekir.

Allah'ın zatını seviyoruz; ama onun zatını hayal bile edemiyor, zatı üzerinde tefekkür edemiyor, düşünemiyoruz; çünkü Allah subhandır, akla, fikre, düşünceye gelmekten münezzehtir. O zaman Allah'ı nasıl tanımamız gerekir? - Esmasında ve ef'alinde; yani isimlerinde, işlerinde tanımamız, anlamamız gerekir. Fiil, sıfatın tecellisidir; yani sıfattan meydana gelir.

Mesela bir örnek vereyim; biri, Allah'ın Rahim ismiyle isimlenmiş, Allah'ın Rahim ismi onda tecelli etmiş olsun. Zaten Allah yaratırken bütün isimleriyle kula tecelli etmiştir. Allah'ın ona tecelli ettiği, kendi ruhundan nefhettiği o ruh, Allah'ın bütün sıfatlarının tecellisine sahiptir, dolayısıyla onun özünde, içinde bu isimler zaten mevcuttur. İnsanın kendi özünde mevcut olan Esmau'l Husna'yı tabiri caizse harlaması gerekir. Nasıl ki insanın ateşi harlaması için ona üfürmesi, kendisi üfüremediğinde başkasının üfürmesi gerekiyorsa Allah'ın isimlerinin de bu şekilde harlanması için bu isimlere üfürülmesi gerekir. Sohbet, bir şeyi okumak, üfürmek demektir. Aynı şekilde zikir de üfürmektir. Biri kendi kendine yardım edemiyorsa başkası ona yardım eder ve onun imanı harlanır. Örneğimize geri dönecek olursak; gönlündeki imanı ve üzerinde görünen Rahim ismi birinde

[12] Bakara /165

harlanırsa ondaki Rahim ismi fiile dönüşür. Mesela birine rahmet ettiği, acıdığı için bir şeyler yaptıysa bu yaptıkları Rahim isminin fiili olur; yani hem zat vardır, hem onun gönlündeki isim vardır, hem de yaptığı fiil vardır.

Herkesin, rabbini kendi üzerinden tanıması gerekir. Kul, Allah'ın halifesiyse, hayatı onun adına yaşayıp iş yapacaksa bu durumda Allah'ın vasıflarına, isimlerine sahip olmalıdır. Allah'ın bizden ne istediğini anlamamız lazım. Yoksa öyle düşünmeden, tefekkür etmeden, anlamaya çalışmadan; "ben Allah'ı, kendimi, İslam'ı, hayatı bildim" dersek bu kendimizi kandırmak olur.

Allah, sevmiş ve yaratmıştır, dolayısıyla bütün varlık, Allah'ın sevgisindendir. Allah dileyerek "ol" demiş ve varlığı yaratmıştır.[13]

Mesela; bir çekirdekte bir ağaç gizlidir, hatta ağaç o çekirdeğin çok küçük bir parçasında, özünde gizlidir. Ağacın içinde aynı zamanda yüz tane, bin tane ağaç daha gizlidir. Bir tek çekirdekten o türdeki bütün ağaçlar meydana gelebilir; çünkü tohum çatlayıp filiz verdiğinde aynı zamanda çoğalır. Bir çekirdeği ekmekle bir ağaç ortaya çıkar. Bu ağacın meyvesindeki çekirdeklerin hepsini bir daha ekersen bir daha o kadar ağaç meydana gelir.

Bütün varlığın hepsi bu şekilde bir araya toplansa ne kadar ağırlık tutar biliyor musunuz? -Bütün varlığın, bütün kâinatın ağırlığı bir gramdır. Allah bütün kâinatı yoktan yaratmış ya, kâinatı içe doğru aldığımızda sıfıra gelir; ama Allah o sıfır olan kâinatı dışarıya doğru açmıştır. O bir gramda da Allah'ın isminin tecellisi vardır.

İnsanın da bir özü, bir çekirdeği vardır. Bu durumda şimdiye kadar yeryüzünde yaşamış olan insanların ağırlığı ne kadar olur? -

[13] Yâsin /82

Bütün bu insanların ağırlığı yaklaşık bir gramın binde yedi buçuk kadarıdır. Allah'ın yoktan yarattığı bu varlık, Allah'ın sevgisinin, muhabbetinin tecellisidir. Yoktan yaratmayı akıl almayabilir. Bu yüzden Allah'ın yoktan yaratmasını anlaşılsın diye bir ağacın çekirdeğiyle, özüyle izah etmeye çalıştım.

Evet, Allah ayet-i kerimede; **İnnehu huve yubdiu ve yuîd:**[14] "O, ilk yaratandır, sonra onu tekrar tekrar iade edendir" buyurur. Yani Allah hiçbir şeyi yaratıp bırakmamıştır; yaratmıştır ve tecellisi devam eder, devam ettikçe de kâinat genişler. Bir insan da dünyaya geldiğinde olduğu gibi kalmaz, sürekli büyür, değişir ve gelişmeye devam eder; ama yoktan, sıfırdan yaratılmıştır. Şu anda yaşayan bütün insanların özü de o bir gramın binde dördü kadarıdır. Bu hacim o kadar küçüktür ki göz onu görmez bile. Evet, Allah ilk yaratan, yoktan yaratandır, bununla beraber yaratmayı tekrar edendir; yani Allah her an seninle ilgilidir, her an seninledir. Senin üzerindeki her değişiklik onun kudretiyledir, bu değişikliği o yapar.

Allah'ın böyle yapmasının sebebi nedir?

Ve huvel gafûrul vedûd:[15] "O, ğafur ve veduddur." Çünkü Allah, ğafur ve vedud olduğu için, sevdiği için böyle yapar. Herhangi bir mahlûk yanlış yapsa, yok edilmeyi hak etse bile Allah ğafurdur; yani Allah, kulunu öyle bir seviyor ki kulunu sanki suç işlememiş gibi, yanlış yapmamış gibi mağfiret eder. Bu yüzden Allah kulunu yaratmaya, varlıkta tutmaya devam eder. Bu yaratmayı da vedud olduğu için yapar. Allah vedud olduğu için ilk yaratmayı yapar, ğafur olduğu için de yaratmaya devam eder, yaratmayı tekrar eder.

---

[14] Burûc /13
[15] Burûc /14

Zul arşil mecîd:[16] "O, mecid olan arşın sahibidir." Allah hükmünü şerefli olan arşa almış, idareyi, yaratmayı arştan yapmış ve onu devam ettirir. Allah ayet-i kerimede; **"gökleri yaratan biziz, onu genişleten de biziz"**[17] buyurur. Demek ki genişleme devam ediyormuş.

Allah bütün varlıktan, herhangi bir şeye benzemekten, herhangi bir şeyin içine girmekten veya dışına çıkmaktan, akıl ile anlaşılmaktan münezzehtir; ama bununla birlikte Allah arşın sahibi olduğunu söylemiştir. O halde arşa sahip olmayı doğru anlamak gerekir. Arşın sahibi demek; her şeyin sahibi, her şeyin kendisine ait olması demektir; çünkü her şey arşın içindedir. Hiçbir şey arşın dışında değildir. Arştan öteye bir tek Allah vardır ve her şey de ona aittir. Her şey onun sevgisiyle hayatiyetini devam ettirir. Allah, kulunu sevdiği için yanlışını, günahını, eksiğini olmamış gibi siler ve ona hayat vermeye, onu varlıkta tutmaya devam eder.

Evet, ilk yaratan Allah'tır, sonra yaratmayı tekrar eder, sonra **Ve yuîd:**[18] "onu iade eder." Nereye iade eder? -Her şeyi aslına iade eder. Topraktan olan toprağa gider. Toprak da daha önce her neydiyse tekrar ona gider.

Peki, toprak daha önce neydi; yani şu anda üzerinde yaşadığımız dünya neyden meydana gelmişti?

Hepsi ateşin külünden meydana gelmişti; yani dünya küllenmiş ateştir. Bu yüzden iblis de, cinler de ateşten yaratılmıştır. Allah, dünyayı onların yaşamaları için müsait bir hale getirmiştir. Önce onlar dünyaya gelmiş, sonra ateş küllenince her şey; yani toprak, taş, bütün madenler meydana gelmiştir; yani her

[16] Burûc/15
[17] Zâriyât/47
[18] Burûc /13

ne varsa hepsi ateşin külündendir ve varlık geri dönerken tekrar ateş olur.

Evet, sevmek dedik. Allah sevmiş ve yaratmıştır. Bizim de geri dönmemiz gerekir. Allah nasıl ki geri iade ediyor, tekrar kendine çeviriyor, varlığa geri bir dönüş yaptırıyorsa bizim de mecburi dönüşten önce; yani ölmeden önce geriye dönüşü yapmamız, geriye dönmemiz lazım. Allah bu geri dönüşe; "lika" demiş "vuslat" demiş, "Allah'ın vasıl etmesini emrettiği şey" demiştir. Bunu önce gönülden yapmak; yani vücudu toprağa vermek gerekir.

Vücuda sahip çıkmak doğru değildir. Vücudumuz zaten toprağa gidecek, bunu çevremizde vefat eden insanlardan dolayı baş gözümüzle de görüyoruz. Bir de ölmeden önce ruhun, sahibine gitmesi lazım. İnsan, vücudunu bir elbise gibi, kendini de çamurdan bir elbise giymiş gibi görmelidir; çünkü onun hakikati vücudu değil, hakikati; Hz. İnsan, Allah'ın sevdiği ve bütün isimleriyle tecelli ettiği varlıktır.

İki türlü sevgi vardır; biri hakiki, diğeri de sahte, yapay sevgidir. Bu sevgilerden hakiki olanı ebedi, sahte olanı da fanidir. Hakiki ve ebedi olan sevgi, Allah'tandır. Öteki ise; kulun, Allah'tan aldığı sevgiyi yanlış yorumlayarak, yanlış anlayarak, yanlış yaparak bir başkasına karşı kullanmasıdır. Bu da sahte ve fani sevgidir. Bu yüzden Allah, kullarından herhangi birinin veya herhangi bir şeyin kendisinin sevildiği gibi sevilmesine razı olmaz, bunu kabul etmez. Biri bunu yaparsa topraktan olan, topraktan önce ateş olan birine bu sevgiyi vermiş; yani ateşi sevmiş olur. Böyle birinin gideceği yer de ateştir; çünkü ateşi sevmiş ve satın almıştır.

Allah; "benden başka kimseyi veya bir şeyi sevmeyin" dememiş, "hiç kimseyi beni sever gibi sevmeyin"[19] demiştir. "Kimsenin sözünü beni dinler gibi dinlemeyin, kimsenin sözü

[19] Bakara /165

benim sözümün önüne geçmemeli, kimsenin sevgisi benim sevgimin önüne geçmemelidir" demiştir. Sen, kâfir de olsa müşrik de olsa birinden iyilik görmüşsen eğer bu iyilik onun fıtratındaki İslam'ın iyiliğidir. Bir kâfiri sevdiğinde aslında o kâfirin küfrünü değil ondaki Allah'ın isminin tecellisini, fiilini sevmişsindir. Dolayısıyla senin bu sevgin yine Allah'a gider. Bir kâfiri severken bile sevgi, Allah'a gidiyorsa o zaman kim neyi severse sevsin, ister bilsin, ister bilmesin bu sevgisi Allah'a gider. Bu, kâinattaki bütün sevgiler için böyledir; ama Allah, insandan kendi iradesiyle, kendi tercihiyle onu sevmesini istemiştir. Niye? -Ona halife olsun, onun sevgisini hak etsin, sevgisine karşılık versin diye.

Allah, insana en yüksek makamı, gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, aklın hayal etmediği, gönüllerin fehmetmediği nimeti ikram etmeyi dilemiştir. Allah'ın, mü'min kulları için hazırladığı nimetler dünya nimetine benzemez. Aklın onu almaması, onun hayale gelmemesi demektir. Allah'ın ikram ettiği nimetlerin hepsi sevginin; yani imanın karşılığıdır. Bu yüzden bütün ibadetler de imanı kemale erdirmek, doğru sevebilmek, Allah'ın sevgisine doğru karşılık verebilmek içindir. Bunu anlayabilelim diye Allah önümüze Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ve peygamberlerini koymuştur.

İmanımızı kemale erdirmeyi, Allah'ı doğru bir şekilde sevebilmeyi öğrenmek için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e, onun Allah'ı nasıl sevdiğine bakmamız gerekir.

Mesela; Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e peygamberliği verdikten sonra kavmi ona karşı gelmiş, onu taşlamış, ona ve onunla beraber olanlara işkence yapmış, tükürmüş, hakaret etmiştir. Aynı zamanda sahabeleri şehirden kovmuş, şehrin kenarında onları ablukaya alıp, iki buçuk sene onlara ekmek vermemiş, aç bırakmıştır. Kimsenin onlarla ticaret yapmasına müsaade etmemiş, dolayısıyla sahabelerin bir kısmı orda açlıktan vefat etmiştir. Yetmemiş, bir de Taif'te Resulullah (s.a.v.)

Efendimiz'i taşlamışlardır. Bu da yetmemiş, onu öldürmeye karar vermişler, bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de Medine'ye hicret etmek zorunda kalmıştır. Bu da yetmemiş Medine'ye hicret ederken Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in başına ödül koyup, peşine düşmüşler, "bu sefer onu yok edeceğiz diye" o yoldayken bile ona saldırmışlardır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "lâ ilâhe illallah; Allah'tan başka ilah yoktur" dediği için "sen misin bunu söyleyen" deyip ona böyle zulmetmişlerdir. Buna karşılık Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onlara ne yapmıştır?

Uhud'da sahabelerin ordusu ile müşriklerin ordusu karşı karşıya geldiğinde sahabe dağılmış durumdadır, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yanında da birkaç kişi vardır ve kendilerini ona siper etmişlerdir. Sahabeler o hali anlatırken derler ki;

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in dişi kırılmış, kan içinde kalmıştı, bununla beraber kılıçlar onun eteğine değiyordu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ok yağmuruna tutuluyordu ve sahabeler kendini ona siper ediyordu.

Bu arada sahabeden biri;

-Ya Resulullah! Artık bunlara bir beddua etmeyecek misin, diye Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e sordu.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz elini kaldırınca o sahabe; "tamamdır, bu sefer onların işi bitti" diye düşündü; çünkü bir peygamber kendi ümmetine beddua ederse Allah onu reddetmez ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz elini kaldırıp;

-Ya rabbi! Onlar seni bilmiyor, tanımıyor. Sen onları affet, mağfiret et, onlara hidayet ver, buyurdu.[20]

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Allah'ı sevdiği için böyle söylemiştir. Sana bunca zulmü yapana cenneti, hidayeti

[20] Buhari, Enbiya, 37, 54; Müslim, Cihad 105; Kadı İyaz, Şifâ, 1 /105

isteyeceksin, affı isteyeceksin, "onlara bir şey olmasın" diyeceksin, bu nasıl bir aşktır! Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bütün bunları onları sevdiği için değil Allah'ı sevdiği için yapmıştır.

Aslında Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böyle söylerken ne demiştir?

"Benim istediğim sensin. Kim ne yaparsa yapsın, beni ilgilendirmez. Biliyorum ki ben böyle söylersem bunu seversin. Ben böyle söylüyor, böyle istiyorum. Senin isteğin neyse benim isteğim de odur, ben yokum, sen varsın. Bana zulmetseler de, küfretseler de, hakaret etseler de, taşlasalar da, öldürmeye çalışsalar da, aç ve susuz bıraksalar da, ne yaparlarsa yapsınlar, sana karşı fikir beyan etmiyorum" demiştir. Bir de savaşta Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in birçok yakınını şehit etmişlerdir. Bunlardan bir tanesi de amcası Hz. Hamza (r.a.)'dır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buna rağmen; "olsun, ben seni seviyorum ya rabbi" demiş ve müşriklere merhamet etmeye devam etmiştir. Bu yüzden Allah'a "seni seviyorum" demek öyle kolay bir şey değildir.

Sahabeden biri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e;

-Ya Resulullah! Seni seviyorum, der.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-O zaman fakirliğe hazır ol, buyurur.

Sahabe bu sefer;

-Ama ben Allah'ı da seviyorum, der.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-O zaman belaya da hazır ol,[21] *buyurur.*

[21] Tirmizi, Zühd, 36

Allah; kulun varlığı aradan çekilsin, kulu Allah'a ait olsun, peygamberinin gösterdiği güzelliği üzerinde gösterebilsin diye kulunu böyle imtihanlara tabi tutar.

Hep beraber Allah'ın Vedud ismini anlamaya çalışıyorduk. Güneş nasıl ki Dünya'yı aydınlatıyorsa Allah'ın Vedud ismi de tıpkı Güneş gibi sürekli tecelli halindedir. Yani **İnnehu huve yubdiu ve yuîd:**[22] "Tekrar eder, kendine döndürür." Ama anlamamız gereken bir şey vardır; Allah bu ismiyle sürekli tecelli ettiği halde insanlar neden bundan nasibini almaz!

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"her çocuk İslam fıtratı üzere doğar"*[23] buyurur. Çocuk doğduğunda Esmau'l Husna onun fıtratında tohum gibidir, bu nedenle yeşermesi gerekir. Peki, neyle yeşerecek, bu tohumun suyu nedir? -Bu tohumun suyu muhabbettir. Allah bu muhabbeti bir de özel olarak kullarına ikram eder. Mesela; anneye, babaya, kardeşe o yeni doğan çocuğun sevgisini Allah özel olarak ikram eder.

Allah ayet-i kerimede Hz. Musa için; **"sana kendimden sevgi verdim"**[24] buyurur. Firavun, Hz. Musa (a.s.)'ın akrabası değildir, buna rağmen Hz. Musa'yı sevsin diye Allah Firavun'a ve saray halkına Hz. Musa'yı sevsinler diye kendinden sevgi vermiştir. Kendinden annesine, babasına verdiği sevgi ayrıdır, Firavun ve saray halkına verdiği sevgi ayrıdır. Onlara Hz. Musa'yı sevmek zorunda kalsınlar diye kendinden ayrıca sevgi vermiştir.

Allah, annelerin ve babaların gönlüne çocuklarını sevsinler diye tecelli eder. Bu yüzden onlar da çocuklarını iradesiz olarak severler ve onun için hizmete hazır olurlar. Mesela; çocuk ağlayınca hepsi birden o tarafa döner. Bu, onların elinde olan bir şey değildir; çünkü bu, Allah'ın onlara verdiği sevgidir.

[22] Burûc /13
[23] Buhârî, Cenâiz 92; Ebû Dâvut, Sünne 17; Tirmizî, Kader 5
[24] Tâhâ/39

Allah bu sevgiyi vermez, bu özel sevgiyi çekerse ne olur?

Mesela; bir kuş, yavrusunu korumak için yılana veya kendinden daha büyük bir hayvana saldırır, kendini feda eder. Bir tavuk, civciv çıkardığında köpek, civcive yaklaşamaz, yaklaşırsa tavuk ona saldırır; ama yavrusu yokken köpeğe karşı durmak şöyle dursun, köpeği görünce kaçar. Allah onlara bu sevgiyi kendinden vermiştir. Eğer bu sevgi onlarda olmazsa, Allah bu tecelli ile onlara tecelli etmezse hayvanlar yavrularını korumaz, hiç kimse "benim çocuğum olsun" demez, çocuğu olsa bile onu sevmez, ona bakmaz, canlı varlık hızla yok olmaya doğru gider; yani geri dönüş olur.

Demek ki varlığın varlıkta durma sebebi; Allah'ın sevgisiymiş. İşte, Allah bu sevgiyi çekip alırsa kıyamet kopar.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"yeryüzünde Allah Allah deyip Allah'ı zikredenler bulundukça kıyamet kopmaz"*[25] buyurur. Eğer "Allah" diyenler olmayınca kıyamet kopuyorsa bu durumda Allah kullarından sevgiyi almış, bu sevgiyi artık vermiyor demektir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in kastettiği bu zikir öyle kuru kuruya "Allah" demek değildir. Bu; aşığın, maşuğunun ismini söylemesidir. Allah kendisine olan sevgiyi kulunun gönlüne geri çevirendir. Kul sevgiyi Allah'a geri çevirmeyince Allah'ın verdiği sevgi Allah'a iman olarak geri dönmeyince, kıyamet kopar. Bu bütün kâinat için olan kıyamettir.

Bir de insanın özel kıyameti vardır. Allah'ın sevgisi senden iman olarak Allah'a geri dönmezse kıyametin kopar, işin biter, darmadağın olursun ve senin senden haberin bile olmaz. Allah, kulunu sevmiş, yaratmıştır, dolayısıyla kulundan bu sevginin karşılığını ister. Allah'ın seni sevmesinin karşılığını onu sevmekten başka hiçbir şeyle ödeyemezsin. Allah, bunun karşılığında

[25] Müslim, İman: 234; Tirmizî, Fiten: 35, Deavât,6; Müsned, 2: 107, 201, 259; el-Hâkim, el-Müstedrek, 4: 494. İbn Mâce, Edeb, 53; Tırmizi

sevgiden başka hiçbir şeyi kabul etmez. Bu; yaratılışın, varlıkta durmanın, Allah'ın ebedi hayatı senin için yaratmasının sebebidir.

Nasıl ki zahiri olarak kirleniyorsak aynı şekilde gönlümüz de başka sevgilerle kirlenir. Zahiri olarak temizlenmek için yıkandığımız gibi gönül itibariyle kirlenince de tövbe edip yıkanmamız gerekir. Tövbe; dönmek demektir. Peki, neyden dönmek? -Tabi ki gönlümüzü kirleten yanlışlardan dönmek demektir. Tövbe; o yanlış sevgiyi silip onun yerine Allah'ın sevgisine karşılık vermek demektir. Ama bir insanın gönlü yanlış sevgilerle kirlenirse, öyle ki artık Allah'ın sevgisiyle yıkanmayacak duruma gelirse o gönül Allah'ın ayet-i kerimede; **"müşrikler necistir, pisliktir"**[26] buyurduğu gibi necis olur, pislik olur.

Böyle bir gönül de Allah'ı sever; ama sevgisinde Allah'a şirk koşar; yani başka birini veya bir şeyi Allah'tan daha çok sever, Allah'ı sever gibi sever.[27] Gönlü başka sevgilerle dolunca pislik dolunca o kişi bu sefer bütünüyle pislik olur ve bu pislik onu kaplar. Kulun gönlü biraz kirlense imanla temizlenip yıkanır, nurlanır; ama Allah onun gönlünde her şeyin üzerinden aşağı inince o pislik olan, necis olan şirk bütünüyle onun gönlünü kaplar ve artık o kişi yıkanamaz.

Sonra ne olur?

Allah onun kalbini mühürler ve onun işi biter. Allah artık o kalbe sevgisiyle tecelli etmez. Neden; çünkü onun artık yıkanma imkânı bitmiştir, yıkanma ihtimali kalmamıştır. O, Allah'ın kendisine tanıdığı bu imkânı tüketmiştir.

Bir şey ne kadar kirlenirse kirlensin, yıkanınca temizlenir. Üç suyla yıkadığında temizlenmezse on suyla yıkarsın veya deterjan

[26] Tevbe /28
[27] Bakara /165

kullanırsın temizlenir; ama pisliği temizleyemezsin. İstediğin kadar yıka, pislik pisliktir ve temizlenmez.

Bu yüzden Allah'ın kelamını tefsir etmeye çalışırken bütün feryadımı "Allah'a hiçbir şeyi şirk koşmayın" üzerine yaptım; çünkü kalp bir kere mühürlenirse, pislik olursa pislik yıkanamadığı için hiç kimse ona bir şey yapamaz ve onun işi biter. Böyle biri bunu kendi kendine yapmıştır. Başkalarını Allah'ı sever gibi sevdiği hatta Allah'tan daha çok sevdiği için böyle olmuştur. Birinin böyle olabilmesi için özel bir çaba sarf etmesi gerekir. Hz. İnsan olarak yaratılmış biri bunu beceriyorsa o halde çok maharetlidir, işi gerçekten biliyor ki bunu beceriyor, yoksa insanın kendini bu hale getirmesi öyle kolay değildir!

Bir, gerçek sevgi vardır; bu da Allah'ın sevgisi, Allah'ın kulunu sevmesi ve kulun, Allah'ın bu sevgisine karşılık vermesidir; yani imandır. Bir de sahte sevgi vardır; bu da sevgi gibi görünen ama hakikatte zehirli olan sevgidir. Biri, Allah'ı her şeyden çok sevmiyorsa herhangi birini, herhangi bir şeyi severken Allah'ı sever gibi sever, onu Allah'ın önünde, üzerinde sever. Öyle ki ona âbd olur, o sevdiği onun her şeyi, olmazsa olmazı olur. Misal; fani bir kulun sevgisi de fanidir; yani iki kişi birbirine zahiri olarak âşık olabilir ama bunların gönlünde Allah'ın sevgisi önde değilse bu sevgi daha sonra onlara zehir olur. Öyle bir zehir olur ki birbirlerine düşman olurlar.

Nasıl ve ne kadar düşman olurlar?

Mesela; bazen televizyonda "adam eşini doğradı, falan kişi sevgilisini parçaladı, testere ile kesti" şeklindeki haberleri izliyoruz. İnsan sevdiğini testere ile keser mi, insan sevdiğini doğrar mı? -Elbette ki doğramaz. Peki, onlara böyle bir cinayeti işleten sevgi nasıl bir sevgidir? -Bu sevgi zehirli bir sevgi, imansız bir sevgidir. Bu sevgi; iman olmadan sevmek, mü'min olmadan sevmektir. Böyle sevenler sevgiyi yanlış yerde kullanmıştır. Böyle

bir sevginin onlara nasıl bir felaket getireceklerini bilmezler, bunun farkında değildirler. Sözde o anda severken büyük tat almış, haz almış, lezzet almış, güzel şeyler tatmışlardır; ama sevgiyi kullanmayı bilmemişlerdir.

Bu yüzden biri sevgiyi anlamamışsa, onu nasıl kullanması gerektiğini bilmiyorsa, Allah'ın sevgisini kaybedince neyi, neleri kaybedeceğini bilmiyorsa, hayatın, varlığın sevmekten ibaret olduğunu anlamamışsa, her şeyin kıymetini, değerini sevmekten aldığını bilmiyorsa hiçbir şey anlamamış, işin özüne erememiş, varamamıştır. Sadece kendi kendine bir şeyleri öğrenmeye çalışmıştır; ama o da, öğrendikleri de haktan herhangi bir şey değildir. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"zan, ilimden hiçbir şeydir"**[28] buyurmuştur.

Evet, Allah bütün varlığı sevgisinden yaratmıştır ve her şey sevmekten, aşktan ibarettir. Aynı şekilde ahirette ibadet yoktur; ama muhabbet vardır, sevmek vardır, iman vardır, selam vardır.

Muhabbet de iki türlüdür; biri "hub" öbürü de Allah'ın Vedud isminden gelen "vud"dur. Vud; Allah'ın muhabbeti, sevmesi demektir. Hub, ise; kulun sevmesidir. "Allah, muhabbeti ile tecelli etmezse kıyamet kopar" derken bu kastettiğimiz muhabbet, sevgi "hub" olan muhabbet değildir, Allah'ın Vedud isminin tecellisi olan "Vud"ur; çünkü "hub" kuldan Allah'a geri dönendir, kuldan kula tecelli edendir. İkisi birbirinden farklıdır. İnsanı insan yapan, varlığı varlık yapan onun muhabbeti, sevgisidir.

Bütün varlık, rabbini hamd ile tesbih eder, över. Hamd etmez, tesbih etmez, sevmez, imanı olmazsa varlığı da olmaz; yani yok olur. Varlığın varlığı; sevgisiyledir, Allah'ı tesbih edip, hamd etmesiyle, Allah'ı zikriyledir. Varlık bu yüzden varlıkta durur.

---

[28] Necm /28, Yûnus /36

Birinin zikri bittiğinde; yani artık zikredemeyecek duruma geldiğinde yok olur.

Bu tecelli insan üzerinde nasıl görünür?

Sevmeyen birinin korkması da gerekmez; çünkü insan, sevdiğini kaybetmekten ya da sevdiği bir şeyi kazanamamaktan korkar. İnsanın sevgisi yoksa korkusu da yoktur. Sevmeyen biri duygusuz, düşüncesiz, kalbi katılaşmış, taş gibi, hatta taştan daha katı biridir. Bununla beraber o kişi üzülmez, sıkılmaz, utanmaz. Bunlar bütünüyle kaybeden biri için geçerlidir. Sevgiyi böylesine kaybeden biri artık ölmüştür, ölü demektir.

İnsanın diğer varlıklardan farklı olarak bir de manevi ölümü vardır. İnsanın manevi ölümü Allah'ın sevgisini kaybedince gerçekleşir. Birinin; "ben Allah'ı sevemiyorum, onun huzurunda gerektiği gibi, yeteri kadar duramıyorum" demesi önemli değildir. Biri o anda böyle hissedebilir, Allah'a olan sevgisi geçici olarak perdelenmiş olabilir; ama Allah onu sevmekten vazgeçmiş, onu sevmeyi bırakmışsa işte bu onun için felaket olur. O kişi işte o zaman manevi olarak ölür. O artık leştir, necistir, pisliktir. Böyle olmasının sebebi Allah'ın sevgisini kaybetmesinden dolayıdır.

Bütün bunlara rağmen Allah ayet-i kerimede; **"Allah ğafur ve veduddur"** buyurmuştur. Bu; "kulum manevi olarak ölmesin, sevgime layık olmaktan çıkmasın, uzaklaşmasın diye onun yanlışını silerim" anlamına gelir. Birinin haddini o kadar aşması lazım ki Allah onu sevmekten vazgeçebilsin. Allah haddini defalarca aşan birinin kalbini mühürler, dolayısıyla o artık pislik olur, necis olur, işi biter ve Allah'ın sevgisini kaybeder.

İnsanın Allah ile fena bulması, bir de beka bulması vardır. Senin önce Allah'ta fena bulman gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabelerle sohbet ederken; ***İfnun, ifnun, ifnun:*** *"Fena bul, fena bul, fena bul"* buyurmuş, daha sonra da; ***İbkun, ibkun, ibkun****: "Beka bul, beka bul, beka bul"* buyurmuştur. Önce Allah'ı

sevmede, Allah'ın sevgisinde fena bulman gerekir. Allah'ı; "ya rabbi! Senin hükmün, iraden neyse kendi aklımı, irademi senin iradene teslim ettim. Sen ne diyorsan benim için önemli olan odur, senin dediğindir, sen neye güzel diyorsan o güzel, neye çirkin diyorsan o çirkin, neye de hak diyorsan o haktır" diyecek kadar Allah'ı sevmen, kendini ona teslim etmen lazım. Böyle yaparsan iradeni Allah'a teslim edip; "allahumme lebbeyk" demiş, "emrine amadeyim ya rabbi" demiş olursun.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz "fena bul" dedikten sonra bir de "beka bul" buyurmuştur. Eğer sen aklını, ilmini Allah'a teslim edersen, bedenini Allah yolunda hizmete, ibadete koyup yürütürsen, gönlünü Allah'a teslim edip, onun sevgisinden başka hiçbir sevgiyi onun sevgisinin önüne koymazsan fenayı bulursun. Fenayı sen kazanırsın, sonra peşinden Allah sana bekayı ikram eder ve; "sen çabanı, gayretini sarf edip benim sevgime layık oldun" der.

Allah bir kula; "seni seviyorum" dediğinde Allah'ın sevgisi onun gönlüne öyle bir tecelli eder ki o kişinin bütün varlığını sevgi, aşk, muhabbet yapar. Allah'a olan bu sevgi onun üzerindeki varlık perdesini kaldırarak onu kendi hakikatine; yani Allah'ın kendisine nefhettiği ruha kavuşturur. Artık o kul, Allah ile beka bulur; yani Allah ile görür, Allah ile işitir, Allah ile bilir, Allah ile tutar, Allah ile yürür.[29]

Bitmedi, fena ile bekadan sonra bir adım daha vardır. Bu da Allah ile zuhur etmek, açığa çıkmaktır. Allah ile zuhur etmeyi iki kelime ile izah edeyim. Allah ile zuhur etmek demek; Allah'ın kuluyla işini yapması, işinde onu kullanması demektir. Allah ile zuhur eden bir kul artık iradesini kullanmaz, Allah'ın iradesi ile hareket eder, Allah'ın emriyle, sözüyle konuşur, Allah onu bu

[29] Buhârî, Rikak 38

sevgisinde kullanır. Bunu böyle söyleyeyim, daha fazla ileri gitmeyeyim, anlaşılmayan bir şey olmasın.

Her ne kadar anlaşılmayan bir kelime kullanmayayım desem de doğrusu biraz zorlandım; çünkü sohbet esnasında kullanmam gereken çok kelime vardı, anlaşılmamasından endişe etiğim için bu kelimeleri kullanmadım; ama yine de sanki birkaç kelime tam olarak anlaşılmadı. Anlaşılmayan kelimeleri sohbetlerimiz devam ederken kullandığımda izah etmeye çalışacağım inşallah.

Allah veduddur; sevendir, sevilmeye layık olandır, sevilmeyi isteyendir. **Ğafurul veduddur**:[30] "Allah ğafur ve veduddur." Allah sever, bu yüzden mağfiret eder. Allah'ın affetmesi, mağfiret etmesi, kulunun yanlış yapmasına, günah işlemesine karşılık ona ceza vermemesi, onu huzura alırken ya da dünyadayken sanki o yanlışı yapmamış gibi ona muamele etmesi Allah'ın vedud oluşundan, sevgisinden dolayıdır.

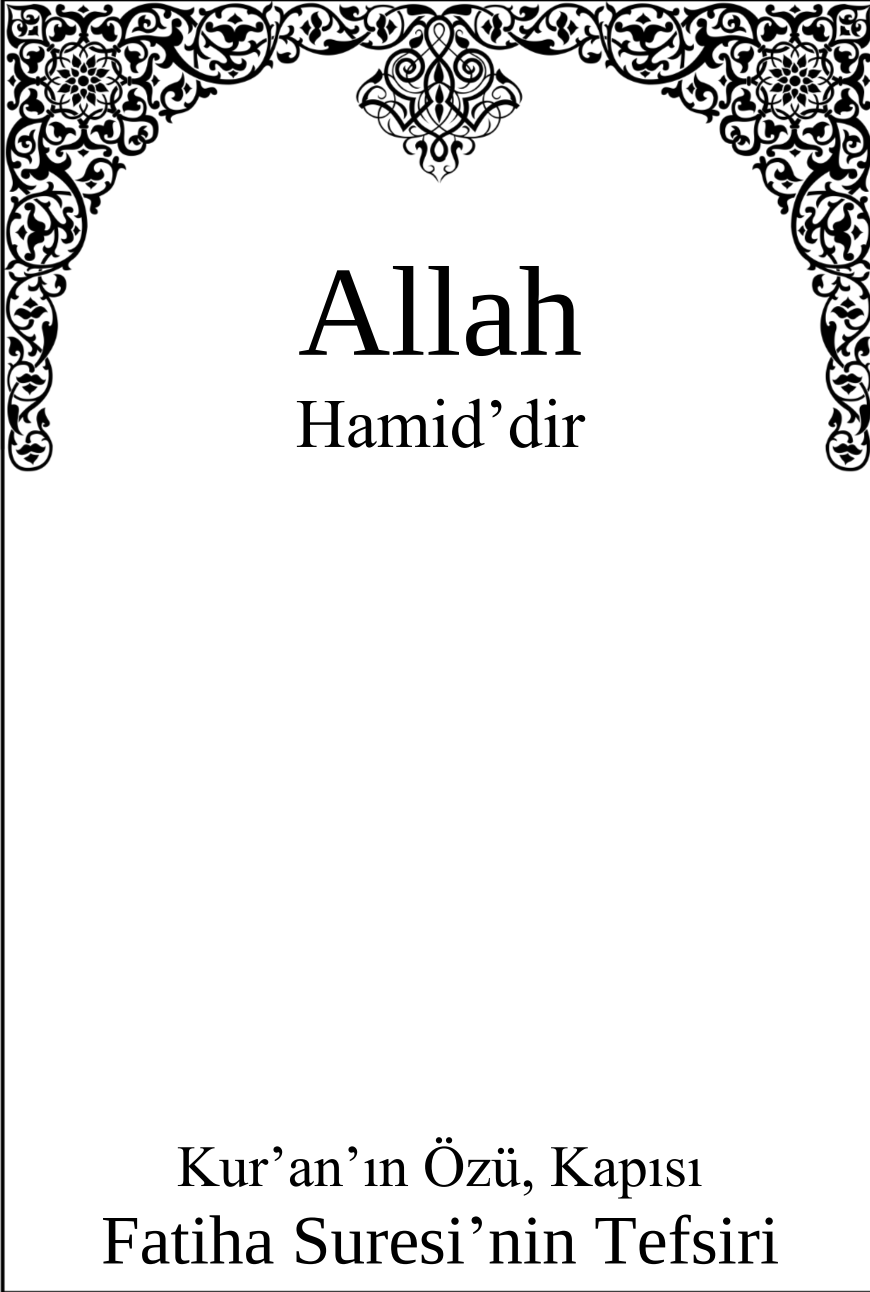
Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"eğer kâfirler, müşrikler Allah'ın kendilerini ne kadar çok sevdiklerini bilselerdi kâfir olmaktan, hakikati örtmekten, Allah'a şirk koşmaktan utanırlardı"* buyurmuştur. Dikkat edersek Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadisinde Allah'ın kendilerini ne kadar çok sevdiğini bilmeleri durumunda kâfirlerin, müşriklerin inkâr etmekten, şirk koşmaktan korkacağını değil utanacağını söylemiştir. Allah birinin kalbini mühürlememiş, onun hakkındaki hükmünü vermemişse; yani bütünüyle necis olmamışsa, yıkandığında hâlâ küçücük bir şey de olsa imanı ortaya çıkacaksa temizlenir, dolayısıyla zerre kadar da imanı olsa cennete girer; ama o bütünüyle pislik olmuşsa artık onun için yapacak bir şey kalmaz; çünkü pislik yıkanmakla temizlenmez.

[30]Burûc /14

Kendinden nefhettiği sıfatlarından, ikram ettiği güzelliklerden birazcık onlarda var diye Allah, kâfirleri ve müşrikleri bile böyle seviyorsa acaba mü'mini nasıl seviyor, acaba "ya rabbi! Seni istiyorum, ben sana âbd olmak istiyorum" diyen kullarını nasıl seviyor! Bu yüzden kendimizi, "Allah" demeyi, "rabbimizin rızasını istiyoruz" demeyi küçümsemeyelim.

Allah bizi Vedud isminin tecellisine gerçek manada mazhar etsin inşallah! Allah bizi sevsin, bizi sevdiklerinden eylesin! Bize birbirimizi sevmeyi ihsan eylesin! Allah bizi huzura alırken sevdiklerinden, razı olduklarından eylesin! Allah bizden bütünüyle razı olmadan, bizi bütünüyle sevmeden, biz de rabbimizi bütünüyle sevip ondan razı olmadan bizi huzuruna almasın inşallah!

Allah hepinizden razı olsun.

Allah
Hamid'dir
Kur'an'ın Özü, Kapısı
Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber dinimizi tanımaya çalışıyorduk. Dinimizi anlayabilmek için Allah'ın vahyini yine ondan öğrenmemiz gerekir. Dinin temeli, esası; "Allah'a imandır, islamdır, ihsandır" demiştik. Bunların her üçünde de önce Allah'a iman, Allah'a âbdiyet ve Allah'ın huzurundaymış gibi ona âbd olmak gelir. Öyleyse öncelikli olan, Allah'ı tanımaktır.

Allah'ın bir ismini anlattığımızda onunla beraber birçok ismi de o isimle beraber anlatmak zorunda kalıyoruz. Mesela; Allah'ın Vedud ismini anlatırken diğer isimleri de onunla beraber anlatmıştık; yani Allah'ın bir ismini öğrenirken sadece öğrendiğimiz ismi değil onunla beraber diğer isimlerdeki özellikleri de öğreniriz. Dolayısıyla rabbimizi sıfatlarından, isimlerinden biraz daha tanımış oluruz.

Tanımadığımız bir Allah'a, bir rabbe iman ettiğimizi söylesek de ona iman etmiş olmayız; çünkü Allah'ı ne kadar tanırsak ona imanımız da o kadar olur. Hele bir de Allah'ı yanlış tanırsak o zaman o iman ettiğimiz Allah olmaz, bizim kendi kendimize hayal ettiğimiz, vehmettiğimiz putumuz olur.

Evet, Allah'ı onun kendini tanıttığı gibi tanımaya, Esmau'l Husna'sını kısaca anlamaya çalışıyorduk. Vedud isminden sonra Allah'ın Hamid ismini anlamaya çalışacağız. Fatiha Suresi'nin ilk ayetinde; **El hamdu lillâhi rabbil âlemîn:**[1] "Hamd övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir" buyrulur. Bu yüzden önce Allah'ın Hamid ismini tanımaya çalışacağız. Aslında Allah'ın ismini,

[1] Fatiha /1

sıfatını bilmek, anlamak öyle basit bir şey, kolay bir şey değildir. Bunun için aklımızı mutlaka sonuna kadar kullanıp, onu anlamaya çalışmamız gerekir. Bir ismi bir sefer anladıktan sonra "Allah" deyince o ismi de beraberinde zikretmiş oluruz. "Allah" dediğimizde öğrendiğimiz isimlerin manası gönlümüzde açılmalıdır. En azından gönül buna hazır olmalıdır.

"Allah hamiddir" dediğimizde ne demiş oluruz?

Allah hamda layıktır. Hamd, övme ve övülme Allah'a aittir, demiş oluruz. Bu söz, bu kadar basit, bu kadar küçük bir söz değildir. Söz konusu olan bütün âlemleri yaratan Allah'tır. Bu yüzden sadece bu iki kelimeyle "ben Allah'ı anladım" demek doğru değildir. Böyle söylemek anlamak değil, anlamış gibi yapmaktır. Anlamak başka, anlamış gibi yapıp, kendini kandırmak başka bir şeydir. Anlamazsak kendi kendimize zulmetmiş, kendimizi o ismin nurundan mahrum bırakmış oluruz, dolayısıyla kendimizi karanlıkta bırakırız.

Elbette ki Allah'ı tanımaya çalışırken Allah kendini nasıl tanıtmışsa Allah'ı öyle anlamaya çalışacağız. Söylediğim gibi Allah'ın isimlerini anlamaya çalışırken öyle uzun uzun değil kısaca anlamaya, tanımaya çalışacağız. Mesela; Allah'ın Hamid ismini anlatmadan önce bu ismin ne kadarını, hangi ayetleri anlatmamız gerekir diye baktığımızda karşımıza bir derya çıktığını görüyoruz. Bu deryayı da izah etmek, anlatmak mümkün değildir; çünkü bir deryayı bir damlaya sığdırmak mümkün değildir. Bu yüzden Allah'a yürürken bizim için şu anda, şu an itibariyle en acil öğrenmemiz gerekenler neyse onu anlatıyoruz. Başka bir zaman aynı ismi bir daha anlatsam, bu anlattıklarımdan birini bile anlatmayacağım.

Evet, Allah hamiddir. Önce birkaç ayet okuyayım;

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

İnnallâhe yudhılullezîne âmenû ve amilus sâlihâti cennâtin tecrî min tahtihâl enhâr: "Allah, iman edip salih amel işleyenleri altlarından nehirler akan cennetlere koyar." **Yuhallevne fîhâ min esâvira min zehebin ve lu'luen:** "Onlar orada altından bilezikler ve incilerle süslenecekler." **Ve libâsuhum fîhâ harîr:**[2] "Onların oradaki elbiseleri de ipektendir."

Kimdir bunlar?

Ve hudû ilât tayyibî minel kavl: "(Çünkü onlar) Sözün en temizine (güzeline) hidayet edilmişlerdir." Nedir o güzel söz? **Ve hudû ilâ sırâtıl hamîd:**[3] "Onlar Hamid olanın (Allah'ın) yoluna hidayet edilmişlerdir." Onlar Hamid'in yoluna hidayet edilmişlerdir. Hamid'in yolu; Allah'ı övme yolu demektir. Onlar Allah'a hamd etme yoluna, sözün en güzeline iletilmişlerdir. Bunlar cennetliklerdir.

Hamd etme yolu nasıl bir yoldur?

Elbette ki sırat-el mustakim yoludur. Peki, sırat-el mustakimde yürüyenler nasıl yürürler? -Hamd ile yürürler; yani hayatlarını Allah'a hamd ederek yaşarlar. Bu durumda hamdın ne olduğunu bilmek, öğrenmek gerekir.

Evet, bu konuda başka ayet-i kerimeler de vardır. Şimdi bunları hep beraber anlamaya çalışalım.

İnnallâhe huvel ganiyyul hamid:[4] "Allah ganiy ve hamiddir." Allah; hiçbir şeye muhtaç olmayan, her şey kendisine ait olan, övgüye layık olandır. Allah ayet-i kerimede; **"azîzil**

---

[2] Hac /23
[3] Hac /24
[4] Lokmân /26, Hadîd /24

hamîd"[5] buyurur. Aziz, Allah'tır. Bütün şeref, bütün izzet Allah'a aittir. Allah bu nedenle hamde, övgüye layıktır. **Allah, hakîmin hamîd'dir.**[6] Allah'ın her işi bir hikmetledir, her işi övülmeye layıktır. Allah yaptığı ve yarattığı her şeyi bir hikmetle yapar ve yaratır. Bu yüzden Allah hamda layıktır. **Allah veliyyul hamîddir.**[7] Allah dosttur, velidir. Hamd edenler Allah'ın velayetine, veli olmaya hak kazanırlar.

Söyledim, hamdı hep beraber anlamaya çalışacağız inşallah. Hamd ederken, Allah'ın zatına, sıfatlarına, isimlerine, ef'aline, işine, sevgisine, bunun yanında bir de hamd ettiğimiz için hamd etmemiz lazım.

"Hamid" Allah'ın ismidir. Bu ismin herhangi bir kula verilmesi caiz değil, doğru değildir. Hamid ismi bilinmeyince, anlaşılmayınca, ona başka bir mana verilince belki sorun çıkmayabilir; ama Hamid isminin doğru anlaşıldığı takdirde kula verilmesi asla doğru olmaz; çünkü Allah ayet-i kerimede; **"hamd sadece Allah'a aittir"**[8] buyurur. Hamid olan bir tek Allah'tır. Eğer bu isim bir kula verilmek istense önüne "âbd" kelimesini koyup "Âbdulhamid" demek lazım; çünkü hamd, şükre benzemez. Aslında sadece Hamid ismini değil Allah'ın hiçbir ismini herhangi bir kula vermek doğru değildir.

Şükür, hamdın başlangıcıdır. Allah bir kula bir nimet verdiğinde o kul o nimeti görüp alınca onunla sevindiğinde buna hamd edip şükreder. Şükür, hamdın başıdır; ama hamd devam eder. Allah hiç nimet vermese bile ona hamd edilmesi gerekir. Allah'a hamd ederken, Allah'ın zatına hamd edilmesi gerekir; çünkü biri nimet alamadı diye Allah'ı, Allah'ın varlığını yok sayamaz.

---

[5] Burûc /8, İbrâhîm/1, Sebe /6
[6] Fussilet /42
[7] Şûrâ /28
[8] Fatiha /2, Mu'min /65, Sâffât /182

Allah ayet-i kerimede; **"yerde gökte her ne varsa hepsi Allah'ı hamd ile tesbih eder"**[9] buyurur. Birinin Hamid olabilmesi için yerin ve göğün onu tesbih etmesi, ona hamd etmesi gerekir. Hiç kimse Allah'a hamd etmese de Allah yine hamde layıktır. Kullarının, varlığın, Allah'a hamd etmesiyle Allah'ın zatında, sıfatlarında, mülkünde hiçbir şey artmaz, varlık onu hamd etmese de ondan hiç bir şey eksilmez. Birinin hamid olabilmesi için de böyle olması gerekir. Bu yüzden hamde layık olan bir tek Allah'tır.

Aynı zamanda kendisine hamd edilen kişide, hamd edenin hamd etmesinden dolayı bir değişikliğin olmaması gerekir. Ancak o zaman o hamid olur, ancak o zaman o hamde layık olur. Bu yüzden hamd sadece Allah'a aittir, Allah içindir. Başka hiçbir varlığa, hiç kimseye hamd edilmez, sadece şükredilir, teşekkür edilir. Aynı zamanda şükür; bir şey verilince yapılır, hamd ise verilecekler için yapılır. Zaten şükür hamdın içindedir; yani hamd, Allah'ın verecekleri için, şükür ise var olan herhangi bir şeyi aldığımız da yapılır.

Hamd, Hamid'in yoktan yaratıp vermesidir. Biri yoktan yaratıp vermiyorsa hamid olmaz; ama ona teşekkür edilir. Bu yüzden hamd, Allah'a has, Allah'a özeldir. "El hamdulillâhi rabbil âlemîn" derken bunu unutmamamız, bunu bilmemiz gerekir.

Allah'a hamd ederken, onu överken Allah'ın zatını övmeliyiz. Nasıl ki Allah; "ben ona ruhumdan nefhettim"[10] dediyse kulun da Allah'ın kendisine nefhettiği ruha hamd etmesi gerekir. Bu; Allah onu kendinden yattığı için, ona kendinden nefhettiği için kulun zati hamdıdır.

Peki, Allah'ın sıfatlarına hamdı nasıl anlamamız gerekir?

Allah, kuluna kendinden sıfatlar vermiştir ve bu sıfatlar insandan başka hiçbir varlıkta yoktur. Her bir varlıkta bir parça

---

[9] İsra /44
[10] Hicr /29

olsa da hiçbir varlık zati hamdı yapamaz. Bunu bir tek insan yapabilir; çünkü Allah, bunu bir tek insana vermiştir. Kuldaki bütün sıfatlar, bütün vasıflar; yani merhametli olmak, affetmek, sevmek, görmek, işitmek, bilmek, irade etmek, dilemek gibi her ne sıfat varsa hepsi Allah'a aittir. Allah bütün isimleriyle, El Esmau'l Husna'sıyla insana tecelli etmiştir. Allah'ın isimlerine, sıfatlarına hamd; aynı zamanda kulun kendindeki Allah'ın o sıfatları için Allah'a şükür ve hamdidir.

Allah'ın ef'aline, işine hamdı nasıl anlamalıyız?

Allah, insanı yaratıp dünyaya göndermiştir ve her işi her anda Allah yapar. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"o her an bir şe'endedir (her an bir iştedir)"**[11] buyurur. Allah her an her şeyi yaratıp, var edip yok eder. Bütün varlık buna dâhildir. Allah, kuluna kâmil insan, Hz. İnsan olsun diye bir imtihan yeri hazırlayıp, imkân tanımıştır. Kul, neyi yaşarsa yaşasın, önüne ne gelirse gelsin, bu mutlaka Allah'ın ef'alindendir; yani Allah'ın, kuluna muamelesidir.

Sebebi görüp, sebebin sahibini görmemek şirktir. Sebep, kul ile Allah arasına perde olarak girer, dolayısıyla kul farkında olmadan şirke düşmüş olur. Allah imtihan olsun diye kuluna bugün yaptığı muamele dışında yarın tam tersi bir muamelede bulunabilir; yani kişi bugün sağlıklıysa yarın hasta olabilir, bugün fakirse yarın zengin olabilir ya da bugün zenginse yarın fakir olabilir yahut hiçbir sorunu yoksa yarın bir sürü sorunu olabilir. Kul her hâlükârda imtihandadır. Yapılan bu muamele Allah'ın ef'alidir. Kişi bunu Allah'tan görmez, "bu bir imtihandır" demez, Allah'ın emrettiği gibi yapmazsa Allah'ın ef'alinde Allah'a şirk koşmuş olur.

Bir de Allah'ın isimlerinde şirk koşmak vardır. Mesela biri; "bütün bildiklerimi Allah bana öğretmiş, ilmimi Allah'ın öğretmesi

[11] Rahman /29

sayesinde öğrenmişim" demez, o ilmini, bilgisini Allah yolunda kullanmazsa Allah'ın isimlerinde şirk koşmuş olur. Bir de Allah'ın zatına şirk koşmak vardır. Kul "benim varlığım bana aittir" deyip "ben" derse, kendini Allah'a ait görmez, kendini kendine ait görürse bu sefer de Allah'ın zatına şirk koşmuş olur.

Yaratılışın sebebi; sevmektir, Allah'ın muhabbetidir, sevmesidir. Bütün bunları bildikten sonra bir de Allah'ın sevgisine hamd etmek gerekir. Eğer bu sevgi devam etmeseydi, sürekli olmasaydı Allah varlığı yok ederdi. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"eğer Allah, insanların günahına göre muamele etseydi bütün varlığı yok ederdi"**[12] buyurur. Eğer bunları bildiysek, anladıysak, Allah'ı sevdiysek, onun zatına, sıfatlarına, isimlerine, ef'aline hamd ettiysek bu sefer yapmamız gereken şey; bütün bu nimetleri ikram eden Allah'ı hamd etmeye hamd etmemizdir.

Hamd; övmek demektir. Sevmeden övmek olmaz. Bu yüzden önce Vedud ismini anlattım. Bir şeyi sevmezsen onu övemezsin. Sevmeden övmeye çalışırsan dilinle övmüş olursun ama; kalbin o övmeyi tasdik etmemiş olur. Bu durumda hamd münafığı, hamdın münafığı olmuş olursun. Hamd münafığı; diliyle "elhamdulillah, hamd olsun" der; ama içinden isyan eder. Demek ki bir de hamdın münafığı varmış!

Bütün varlık, Allah'ı hamd ile tesbih eder, över. Allah ayet-i kerimede; **"yerde, gökte ve ikisi arasında her ne varsa hepsi rabbini hamd ile tesbih eder"**[13] buyurur. O zaman önce bu hamdı ve tesbihi okumak gerekir; çünkü bu hamdı ve tesbihi okumadan hamd etmemiz mümkün olmaz. Hiçbir varlık layıkıyla Allah'a hamd edemez, onu hamd ile tesbih edemez. Hiç kimsenin gücü buna yetmez, yetseydi bunu peygamberler yapardı. Oysaki baktığımızda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"ya rabbi! Sana*

[12] Fâtır /45
[13] İsra /44

layıkıyla hamd edemedim. Seni layıkıyla tesbih edemedim" buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böyle söylediyse o halde Allah'ı layıkıyla hamd ve tesbih edemeyeceğimizi bilmemiz gerekir. Layıkıyla hamdı ancak Allah yapabilir; çünkü ancak o kendini layıkıyla tanır. Bu nedenle tanımadan hamd etmek mümkün değildir, tanımadan hamd etmek olmaz.

Mahlûkatın hamdı iki türlüdür; bir tanesi zahiri, öbürü de batınidir. Zahiri hamd baş gözüyle, batıni hamd ise kalp gözüyle görülür. Gönül ile bakınca, tefekkür edince kalp gözü açılır ve batıni hamd görülür. Kul, doğru bir bakışla baksa bütün varlığın Allah'ı hamd ile tesbih ettiğini müşahede eder.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah gökleri ve yeri hak ile yaratmıştır"**[14] buyurur. Allah her neyi yaratmışsa hak ile yaratmıştır. Hak ile derken; Allah'ın yarattığı her şeyde bir amacı, bir gayesi vardır; ama yarattığı o şey her ne olursa olsun insanın hizmetine verilmiştir. Bunun için Allah ayet-i kerimede; "**yerde, gökte ve ikisi arasında her ne varsa hepsini insanın hizmetine verdim, emrine musahhar (amade) kıldım"**[15] buyurur. Her bir varlık kendi vazifesini yerine getirirken hamd eder. Zahiri olarak baktığımızda onun hamdını görmemiz lazım. Eğer biri yeryüzünde halife olup, rabbini temsil etmediyse, ona âbd olmadıysa, onun rızasını, dostluğunu, cemalini, ebedi hayatını kazanmak için çaba, gayret sarf edip koşmadıysa hamd etmemiştir.

Hamd aynı zamanda; "övmeye ve övülmeye layık olan Allah'tır" demektir. İnsanların övmesi olabilir; ama asıl övme Allah'a aittir. Kul, Allah'a hamd edince Allah'ta bir şey artmaz, hamd etmeyince de bir şey eksilmez. Hamd eden biri bu hamdı kendi lehine yapar; yani o, Allah'ın övgüsüne layık olur.

---

[14] Ankebût /44, Câsiye /22, Nahl /3, Zumer /5
[15] Lokmân /20

Övülmenin Allah'a ait oluşu gibi övmek de Allah'a aittir. Allah bir kulu överse o kul övgüye layık olur ve o kişi gerçekten kazanır; ama Allah onu övmezse bütün insanlar onu övse bile bu hiçbir mana ifade etmez, bu ona hiçbir şey kazandırmaz. Geçici olarak sanki bir şey kazanmış gibi görünür; ama ölünce uykudan uyanır ve hakikatte hiçbir şey kazanmadığını, aslında ne olduğunu o zaman görür.

Evet, övmek Allah'a aittir. Hamd aynı zamanda; Allah'ın övdüğünü övmek, övmediğini övmemektir.

Peki, Allah neyi ve kimi över?

Allah; peygamberlerini, ibadeti, imanı, ihsanı, salih ameli, güzel yapanları, muhsinleri över. Biz de Allah'ın övdüğünü övmez, övmediğini översek Allah'ı övmemiş, hamd etmemiş, rabbimize ters düşmüş, ters tarafa gitmiş oluruz; yani zengini, mevki ve makam sahibi birini zenginliğinden, mevki ve makamından dolayı över, onları büyük görürsek ters tarafa gider, rabbimize ters düşeriz.

Namaz kılarken "el hamdu lillâhi rabbil âlemîn" dediğimizde "övmek de övülmek de Allah'a aittir" demiş oluruz. Sonra selam verip namazı bitirdiğimizde Allah'ın övmediğini översek ya da övdüğünü övmezsek hamd münafığı, hamdın münafığı oluruz; çünkü dilimizle "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" demişiz; ama kalbimiz, fiilimiz bunu tasdik etmemiştir.

Allah ayeti kerimede; "yerde ve gökte ne varsa hepsi rabbini hamd ile tesbih eder"[16] buyurmuştur. Bütün varlık hamd ile tesbih ederken varlığıyla Allah'ı över. Allah'ın kendisi için yarattığı insan, varlığın hamdını, varlıktaki güzelliği görmelidir. İsterse bir manzara olsun o fark etmez insan her neye bakarsa baksın; "bunu ben faydalanayım diye rabbim benim için yaratmış"

---

[16] Haşr /1, Tegabun /1, İsra /44

deyip bakmalıdır. Allah ayet-i kerimede; **(kulumun gözüne güzel gelsin diye, süs olsun diye) "biz gökyüzünü yıldızlarla süsledik"**[17] buyurur. Başka bir ayet-i kerimede de; **"çölde, karada, denizde yolculuk yaparken yolunuzu bulasınız diye yıldızları yaratan odur"**[18] buyrulur. Bakışımız eşyaya, mahlûkata karşı böyle olursa zahiri olarak hamdı o eşyanın, mahlûkatın üzerinde görür, neye bakarsak bakalım onu severiz. Bu nedenle "sevmeden hamd olmaz" demiştim.

Bir de kulun, insana baktığında bütünüyle bir hamdının olması lazım; çünkü insan onun için velinimettir, cennete gitmesine sebeptir, vesiledir. Eğer kul, bir insanın gönlünü yapar, ona yakın olur, onun bir sıkıntısını giderirse onun üzerinden Allah'ın rızasını, sevgisini kazanır; ama tersini yaparsa onun üzerinden Allah'a hamd etmemiş olur. Onu Allah yaratmamış mıydı, bakarken neden böyle bakmadın! Baksaydın ne olurdu? – Onu severdin ve ona "Allah ne güzel yaratmış" deyip, onun üzerinden Allah'a hamd eder, Allah'ı överdin.

Diyelim ki bir insanın bütün halleri kötü olsun yine de değerinden hiçbir şey eksilmez, sadece çamura bulanmış bir altın, bir pırlanta gibidir. Çamuru görmekten öteye altın olan, pırlanta olan insanı görmen, onu görüp hamd etmen gerekir. Diyelim ki o en kötü halde olsun; yani Firavun gibi, iblis gibi olsun veya iblisin arkadaşı olsun, bu yine böyledir; çünkü sen onun sayesinde kazanırsın. O, yanlış yaptıkça, sen de güzel yaptıkça kazanırsın; yani bu insan yine senin için hayra vesile olur, hamd etmene sebep olur. Bütün varlığa böyle bakıp, bütün varlık üzerinden hamd etmek gerekir.

Hamd etmezsek ne yaparız?

---

[17] Sâffât /6
[18] En'âm /97

Eğer hamd etmezsek Allah'a; "senin işini beğenmedim" demiş oluruz; yani; "bu yaptığını sevmedim, beğenmedim, sen sevmiş, böyle takdir etmiş, böyle hükmetmiş, 'böyle doğrudur' demişsin, evet bunda bir hikmetin olabilir; ama ben bu yaptığını sevmiyorum" demiş oluruz. Bu; haddi aşmaktır, rabbimize karşı saygısızlıktır. Dilimizle hamd ediyorsak ama hamdımızı gönlümüz tasdik etmiyorsa, gerekeni yapamıyorsak hamdın münafığı olmuş oluruz.

Allah varlığın, insan gibi hamd ile tesbih ettiğini söyler. Bütün varlığın nasıl ki zahiri bir tarafı varsa, bir de manevi, batıni tarafı vardır. Bütün varlığın batıni; yani manevi tarafı baki tarafıdır, zahiri tarafı ise fani tarafıdır.

Bütün varlığın baki tarafı var derken; yani hepsinin bir ruhi iradesi vardır. Varlığın ruhi iradesi olmazsa Allah'ı hamd ile tesbih edemez. Allah ayet-i kerimede; **"yerle gök bitişikken, Allah; 'ister isteyerek ister istemeyerek gelin' deyince ikisi de 'biz isteyerek geldik ya rabbi' dediler"**[19] buyurur. Yer ve gök Allah'tan emri aldığında iradesi olduğu için tercihini yapmıştır. Zaten ikisinin de; "gelmiyorum" demesi mümkün değildir. Allah, yerin, göğün ve bütün varlığın irade sahibi olduğunu beyan etmek için böyle buyurmuştur. Bu yüzden her şey diridir.

Mesela; Allah bir kuluna manevi olarak perdeyi açsa o kul her şeyin Allah'ı zikrettiğini, tesbih ettiğini görür, bilir; yani onların zikrini, tesbihini işitir. Kulun, varlığın bu zikrini ve tesbihini işitebilmesi için önce varlığa zulmetmemesi, haksızlık etmemesi, onu küçümsememesi, ona rabbini hamd eden bir varlık olarak bakması gerekir. Öyle ki bu perde ona açılsın, yoksa varlık kendini ona açmaz, bu perde ona açılmaz. Kul, varlığa böyle bakmazsa yanlış bakmış, yanlış görmüş olur; yani o baktığı şey varlık değildir. Ancak doğru bir bakışla bakar, rabbini hamd ile tesbih eden bir

[19] Fussilet /11

varlık olarak varlığa bakarsa bu perde ona açılır; çünkü insan doğru bakarsa görebilir. İnsanın göremeyişi, doğru bakmamasından dolayıdır.

Aynı şekilde bir insan kendine doğru bakar, kendini Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak kabul ederse Allah'ın; **"ben ona ruhumdan nefhettim"**[20] ayetinde buyurduğu gibi Allah'ın kendisine nefhettiği ruhla varlıkta durur, o varlıkla bunu tadarsa, böyle bakması, böyle anlaması perdenin ona açılması için yeterli olur. İnsanın sadece kendine böyle bakması yetmez, karşısındakine de böyle bakmalıdır; yani onun nasıl bir şerefe, kıymete, değere layık olduğunu bilmelidir. İnsan karşısındaki insana zahiri herhangi bir şeyinden dolayı değil manevi olarak bakıp, ona kıymet, değer verirse kendini görür; yani perde ona açılır, dolayısıyla Allah'ın kendisine nefhettiği ruhunu görür. O ruhla da rabbinin cemalini müşahede eder. Yoksa perde açılmaz. Bu, hamddır. İnsan böyle sevmeden bu şekilde bakamaz, rabbini onun üzerinden övemez.

Her şey kendi hamdını yapar. Bütün varlık, insanın hizmetine verilmiştir, dolayısıyla bu hizmeti yaparken kendine ait olan hamdı yapar. Mesela bir eşeğin hamdı; insana hizmet etmek için yük taşımaktır. Onun ayrıca bir zikrinin ve hamdının olması ayrı bir şeydir. Eşek, yükü taşırsa hamdını yapmış olur. İnsan bakınca önce bunu görmelidir. Eşek, rabbine itaat halindedir, insana hizmet etmek için yaratılmıştır ve vazifesini yapıp yerine getirir. Bir eşeğe bu bakışla bakılsa onu sevmemek mümkün olmaz. Biri; "ya rabbi! Bunu ne güzel yaratmışsın, bize ihsanda, ikramda bulunmuş, bize hizmet etsin diye bunu emanet etmişsin" deyip, bir eşeğe böyle bakarsa onun üzerinden zahiri olarak Allah'a hamd etmiş olur.

[20] Hicr /29, Sâd /72, Secde /9

Biri bir ağacın gölgesinde durursa o gölgeye bakıp hamd etmelidir. İnsanın yürürken ayağına, bakarken gözüne, dinlerken kulağına, düşünürken aklına, severken gönlüne ve ruhuna, bir şeyi öğrenirken, ezberlerken de hafızasına hamd etmesi gerekir. Kulun bütün azalarına, bütün varlığa böylesine hamd etmesi gerekir ki hamdı âlemlerin rabbi olan Allah'a ait kılmış olsun yoksa hamd etmiş olmaz. İşte "bütün âlemlerden Allah'a hamd olsun" demek bu demektir. Elbette ki bunun ötesi de vardır.

Biri, Allah'a hamd ediyorsa hamd ettiği kadarıyla hamda, övgüye layık olur. Yani sen Allah'a iki damla hamd edeceksin, sonra bir derya hamd isteyeceksin, böyle olmaz! Allah sana bire on verir, seni över, övdürür. Mesele; Allah'ın seni övmesidir. Bu yüzden bütün âlemlerden Allah'a hamd etmedikçe hamd etmiş olmazsın.

Bütün âlemlerden Allah'a hamd edince neyi kazanırsın, onu söyleyeyim;

Bütün âlemleri sever, baktığın her şeyle Allah'a hamd eder, onun üzerinden Allah'ı översin. Eğer bir şeyi Allah'a ait görüp "bu güzeldir" demez ve onu sevmezsen övemezsin. Bu durumda hamd ettiğin her ne varsa onu sevmiş olursun. Sevdiğin kadar sevilir, hamd ettiğin kadar sever, sevdiğin kadar hamd edersin. Bütün varlık ve mahlûkat üzerinden Allah'a ne kadar hamd ettiysen, Allah'ı ne kadar sevdiysen Allah tarafından da o kadar övülür ve o kadar sevilirsin. Bütün varlık üzerinden, bütün kâinat üzerinden Allah'a hamd etsen ve Allah'ı sevsen, bu durumda bütün kâinat kadar Allah'ın seni sevmesi ve seni övmesi lazım.

Peki, Allah seni böyle seviyor ve övüyor mu? -Allah'a yakın olanlar aynen böyledir. Allah onları aynen böyle sever. Onların gönlündeki muhabbet bütün varlığa tecelli eder. Sen de Allah'a yakın olursan Allah seni de onlar gibi sever ve över.

Allah'a yakın olanlar nasıl yakın olmuştur?

Allah zamandan ve mekândan münezzehtir. Allah'a yakınlık imanla, sevmekle, hamd iledir. Biri Allah'ı sevmiyor, ona hamd etmiyorsa zaten iman etmemiştir. Kişinin imanı Allah'ı sevdiği kadar, hamd edip, övdüğü kadardır. Kul övdüğü kadar sever, sevdiği kadar da över. Kul severse bütün varlığa onun gönlündeki muhabbet tecelli eder. Varlıkta her ne varsa kendini olduğu gibi ona açar; yani hangi tarafa dönerse dönsün, her şey ona olduğu gibi açılır. Neden? -Çünkü sevgi karşılıklıdır, kul varlığı sevdiği için varlık da onu sever. O, varlık üzerinden Allah'a hamd ettiği için Allah da o varlık üzerinden onu över ve sever.

Bütün varlık irade sahibidir ve hepsi rabbini hamd ile tesbih eder. Biz gözümüzü kapatıp, "onların hamdini ve tesbihini görmüyor, işitmiyoruz" desek de bu böyledir; çünkü Allah böyle buyurmuştur. Bu, bizim görmemizin üstünde bir şeydir.

Evet, isterseniz biraz kendi üzerimizden Allah'a nasıl hamd etmemiz gerektiğine bir bakalım. Mü'minler olarak hepimiz dünyanın bir imtihan yeri, ebedi hayatı kazanma yeri olduğuna iman etmişiz. Öyleyse bilelim ki nimet de gelse, musibet de gelse Allah bize nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun, o bir imtihandır, kazanma imkânıdır; çünkü imtihan, kazanma imkânı demektir.

Biri Allah'ın kendisine yaptığı muameleyi kabul etmez, yaşadığı hayatı sevmez, beğenmezse imtihanı sevmemiş, kabul etmemiş, dolayısıyla hayatına hamd etmemiş olur. Diliyle istediği kadar "elhamdu lillâhi rabbil âlemin" desin, bu kişi hamdın münafığı, hamd münafığıdır. Aynı şekilde biri "ya rabbi! Ben seni seviyorum" dese ve sevgisinin gereğini yerine getirmeyip, Allah için hiçbir şey yapmasa, bu sefer sevginin münafığı olur.

Kul bütün olaylara, meselelere bakarken Allah'ın oradaki hikmetini, muradını görüp hamd etmelidir. Çirkin olarak gördüklerimizin arkasında mutlaka nimet vardır. Bir şeyi Allah

yaratıyorsa o bize göre çirkin görünebilir; ama o, Allah'ın rahmetidir; çünkü Allah rahman ve rahimdir.

Mesela; münafıklar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hanımına iftira attılar. Allah da ayet-i kerimede; **"siz bunu kendiniz için şer zannediyorsunuz. Hayır, bu sizin için hayırdır"**[21] buyurdu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in namusuna iftira atılmış, bütün Medine çalkalanmış, karanlığa gömülmüş ama Allah "siz bunu şer zannediyorsunuz; ama bu sizin için hayırdır" buyuruyor. Demek ki biz bir şeyin hayır veya şer olup olmadığını bilemeyebiliyormuşuz, bunu hakkıyla bilen sadece Allah'tır.

Allah her neyi yaratırsa, karşımıza nasıl bir imtihan getirirse getirsin o mutlaka hayırdır. Bir beşer olarak sadece o andaki duruma bakar, onu şer gibi görebiliriz; ama onun arkasında bir hayır vardır. Arkasındaki hayrı alıp almamak bizim elimizdedir. Eğer biz onu Allah'tan bilir, Allah'ın emrettiği gibi yaparsak o bizim için hayır olur; ama onu Allah'tan değil de birilerinden bilir, imtihan olarak kabul etmezsek o bizim için hem dünyada hem de ahirette şer olur; yani bela üstüne bela olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; "*mü'minin haline şaşılır. Bir nimet geldiğinde şükreder kazanır, musibet geldiğinde ise sabreder kazanır*"[22] buyurmuştur. Mü'mine ne gelirse gelsin, mü'min her halükârda kazanır; ama biri mü'min değilse nimet geldiğinde onu kendinden bilir ve onunla şirke düşer, musibet geldiğinde de onu başkalarından bilir bu sefer orda yine şirke düşer. Böyle biri imtihanı kabul etmemiştir, dolayısıyla ona gelen nimetler veya musibetler onun için bela üstüne bela olmuştur.

Allah'ın huzuruna günde beş sefer çıkıp; "övmek de övülmek de sana aittir, övülmeye sen layıksın" deyip, Allah'a

---

[21] Nur /11
[22] Müslim, Zühd, 64; Dârim, Rikâk, 61.

hamd ediyorsak o zaman insanların övgüsüne değil Allah'ın övgüsüne bakmamız gerekir. Bu yüzden Allah'ı gerçekten övüp övmediğimize, Allah bize nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun; "bu güzeldir, bu mutlaka hayırdır. Mutlaka rabbim benim ebedi hayatımı kazanmamı istediği için bunu yarattı, bu muameleyi bunun için yaptı" deyip demediğimize, aynı şekilde Allah'ın övdüğünü veya övmediğini övüp övmediğimize, sevdiğini de sevip sevmediğimize bakmamız gerekir.

Bu durumda hamd bir kulun mü'min olup olmadığını; yani mü'min mi, münafık mı olduğunu belirler, hem de sonuna kadar. Aynı şekilde insanın, rabbine iman edip etmediğini, Allah'ı, Allah'ın sözünü kabul edip etmediğini belirler. Bu yüzden her birimiz kendimize, hamdımıza baktığımızda mü'min olup olmadığımızı hemen anlarız. Bu durumda yapmamız gereken şey; hemen hamd yoluna koyulmaktır.

Evet, Hamid isminin Allah'ın ismi olduğunu söyledik. Allah'tan başkasına hamd edilmez; ama teşekkür edilir. Hamd sadece Allah içindir, sadece ona ait, ona layıktır. Hamda layık olan da, sevilmeye layık olan da odur.

Hamdı bir de Fatiha'nın üzerinden anlayalım.

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[23] "Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir, Allah'a aitir."

Neden?

Errahmanir rahim:[24] "(Çünkü) O, rahman ve rahimdir." Sana nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun bu onun rahmetidir. **Mâliki yevmid dîn:**[25] "Din gününün sahibidir." Hesabı görecek olan, dinin sahibi olan odur. Demek ki birine "hamid,

[23] Fatiha /1
[24] Fatiha /2
[25] Fatiha /3

övülmeye layık" diyecek olsak onun âlemlerin rabbi olması, rahman ve rahim olması ve mâliki yevmiddîn olması gerekir.

Evet, sonra hamda, övgüye, övmeye layık olan sensin, bu yüzden **İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn:**[26] "Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz" diyoruz. Biri, Allah'a âbd olmamışsa, Allah'a âbd olmak onun hayatının asıl gayesi, amacı, hedefi değilse yalan söylemiştir. Böyle biri de âbd olmanın münafığıdır.

İyyâke nestaîn demek; yalnız seni isti'an ediyor, seni istiyor, senden seni istiyoruz, demektir. Sure'nin devamına bağlayacak olursak; senden sırat-el mustakimi, sana gelen yolu istiyoruz. O kendisine nimet verdiğin kullar sana nasıl geldiyse, sana nasıl âbd olduysa biz de onlar gibi olmak istiyoruz. Gazaba uğrayanlar ve delalette kalanlar gibi olmak istemiyoruz, diyoruz.

Evet, Fatiha buydu. Fatiha'yı okurken bütün bunları bilmiyorsak, buna iman etmemişsek, gerçekten bunun için çaba, gayret sarf etmemişsek Fatiha'nın, namazın münafığı olmuş oluruz. Eğer böyle değilse biri çıkıp; "başka türlü de olur" desin! Diyemez; çünkü Allah böyle dediyse böyledir.

Allah'ın karşısında varlık iddia etmek şirktir, küfürdür. Her şey Allah'a aittir, kul da Allah'a aittir. Kul ille de "ben" deyip kendi benliğine yapışır, sarılırsa kendini dünyaya, gölgeye mahkûm etmiş, mağaraya kapatmış olur. Bir insan kendini, nefsini ne kadar seviyorsa kendine o kadar hamd etmiştir. İnsanın kendine, nefsine bir de Allah'a ne kadar hamd ettiğine bakması gerekir. Bu yüzden hiçbir şey için "ben yaptım, ben akıllıydım, ben biliyordum" dememek lazım, bu doğru değildir. Bunun aksine "Allah ikram etti, yardım etti" demek lazım.

[26] Fatiha /4

İnsan sadece duadan ibarettir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"duanız olmasaydı rabbim size neden değer, kıymet versin"**[27] buyurmuştur. Kul, Allah'tan isteyince Allah bir imtihan olarak kulunun istediği o şeyi yaratıp, kuluna ikram eder. Zengin birine ya da mevki, makam sahibi birine sanki Allah ona ikram etmiş gibi bakmak ya da musibete, hastalığa, belaya uğrayan birine Allah onun belasını vermiş diye bakmak, bu şekilde konuşmak doğru değildir. Böyle düşünenler istedikleri kadar dünyanın imtihan yeri olduğunu söylesinler bu onlara bir şey kazandırmaz; çünkü böyle düşünmeleri imtihanı kabul etmemelerindendir. Biri de imtihanı kabul etmediyse hiçbir şeyi kabul etmemiş, sadece kendini kandırıyor demektir.

Bütün yaratılanlara yaratanla beraber bakmak gerekir. Eğer kul hakikate ermek istiyorsa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in buyurduğu gibi "*ya rabbi! Bana eşyanın hakikatini olduğu gibi göster*" demelidir. Bu, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in duasıdır. Belki bu duayı duymayan hiç kimse yoktur. Kul, eşyanın hakikatini gördüğünde bütün eşyanın, varlığın, Allah'ı hamd ile tesbih ettiğini, her şeyin Allah'a âşık olduğunu, Allah'ın emrettiği gibi durduğunu görür.

Kul bunu görünce ne yapar?

Nereye bakarsa baksın Allah'ı zikreder, tesbih eder, Allah'a hamd eder. Bir varlığın hamdına bir de kendi hamdına bakar. Kendisi için yaratılmış, kendi hizmetine verilmiş mahlûkatın hamdını, tesbihini görünce kendine bakıp varlıktan, mahlûkattan utanır, hayâ eder. Bütün varlıktan Allah'ın, Allah'ın sanatının güzelliğini müşahede eder.

Mesela biri bir esere baktığında; "bu eser kendi kendine olan bir şey değildir, bunu yapan biri var" deyip o eseri yapanı da görür ve "bir eser güzelse bunu yapan da güzeldir, bu, yapanın

---

[27] Furkân /77

güzelliğidir" diye düşünür. Varlığa da böyle bakmak gerekir. Sadece birini, bir şeyi görüp; "bu güzeldir" dersek Allah'a hamdı layık görmemiş oluruz. Bu yüzden gördüğümüz bütün güzelliklerde "Allah ne güzel yaratmış" dememiz gerekir. O güzellik gördüğümüz şeye yahut kişiye mi aittir ki direk onun güzel olduğunu söylüyoruz! Bu yüzden "Allah güzel yaratmış" demedikçe hamd etmiş olmayız.

Mesela biri ekmek yese, sonra ekmeğe dönüp; "sana teşekkür ederim" dese bu şükür olabilir mi! Bu nasıl şükür olsun! Ekmeği getirene, ona vesile olana teşekkür etmen, Allah'a şükretmen lazım. Ekmeğe teşekkür etmek olur mu hiç! Aynı şekilde varlığa değil varlığın sahibine hamd etmemiz, Hz. Ali (r.a.) Efendimiz'in; *"hiçbir şey yoktur ki ondan önce, onunla beraber, ondan sonra Allah'ı görmemiş olayım"* sözünde buyurduğu gibi varlığa bakarken varlığın sahibini görmemiz gerekir; çünkü Allah tecelli etmiştir. Bütün varlık Allah ile varlıkta durur. Varlık, Allah'ın nurudur.

O zaman biri doğru bir şekilde hamd ederse, hamde doğru iman eder ve doğru bakarsa Allah'ın nurunun içinde yüzdüğünü, her şeyde boş bir noktanın bile olmadığını, bütün varlıkta her ne varsa hepsinin aslında nurdan ibaret olduğunu, hepsinin rabbini hamd ile tesbih ettiğini görür.

Allah'ı överken tesbihi de övgüyle beraber yapman gerekir. Başına ne gelirse gelsin, hayatta neyi yaşarsan yaşa; "ya rabbi! Sen subhansın, ben seni övmekten, senin güzelliğini anlatmaktan acizim. Seni nasıl anlatırsam anlatayım, güzelliğini anlatamayacağımı biliyorum, bunu idrak ettim. Her ne ki varsa, her neyi ki yaratmışsan onu noksansız, eksiksiz, yerli yerinde subhan olarak, yaratmışsın" demen gerekir. Böyle söylersen hamd etmiş olursun; ama bunu söylemek bir beşer olarak mümkün değildir. O zaman bütün çabanı, gayretini sarf etmen, arada bir düşsen de hemen toparlanıp tövbe etmen lazımdır.

Zaten burada hep sırat-el mustakimi, vuslat yolunu anlatıyoruz; ama böyle bir şeyi iki kelimeyle anlat derseniz bu mümkün olmaz. Şimdiye kadar anlattıklarımızın hepsi lazım olan, olması gereken şeylerdir. İki buçuk sene boyunca Allah'ın kelamını tefsir etmeye; yani Allah'ın ne söylediğini hep beraber anlamaya çalıştık. Eğer anlattıklarımız bir kelimeyle anlatılacak bir şey olsaydı Allah onu bir kelimeyle söylerdi; ama Allah, ayetlerini altı bin iki yüz otuz altı ayetle söylediyse bu durumda hepsini dinlemek, anlamaya çalışmak, her birinde Allah neyi emretmişse uygulamak için çaba, gayret sarf etmek gerekir.

İnsan kendini küçümsememelidir. Allah bir şey için insana "bunu yap" dediyse insan onu yapar; çünkü Allah'ın insandan yapmasını istediği şeyler zor değil, kolaydır. Eğer zor geliyorsa insan onu kendi kendine zorlaştırdığı, onu anlamaya çalışmadığı içindir. İnsan, Allah'ın tecelli ettiği gönlünü mutlaka kullanmalıdır; çünkü Allah o gönle tecelli eder.

Aslında sohbet ederken Allah'ın isimlerini anlatmıyorum. Gerçekten bir şey anlattığımı düşünmüyorum; çünkü anlattığım Allah'ın ismidir. Allah'ın ismi nasıl anlatılır, bir beşer bunu nasıl anlatabilir, bu mümkün müdür! Böyle bir şey mümkün değildir. Allah gönle tecelli eder ve sen bu sayede bilebilir, anlayabilirsin; ama gönlüne gelen tecellilerin ne kadarını anlatabilirsin ki! Bu yüzden dinleyerek değil tefekkür ederek, düşünerek anlamak gerekir. Ben sadece birkaç kelimeyle belki nasıl tefekkür edilmesi gerektiğini söylüyorum ya da nasıl hamd ettiğimi izah etmeye çalışıyorum.

Arkadaşlar Allah'a dost olmak, vasıl olmak, huzura çıkmak istiyorsa bu durumda yapmaları gereken şey; bizi dinlemeleridir ama bu kuru bir dinleme olmamalıdır. Arkadaşlar yukarıda anlattığım gibi varlığa "Allah'ı zikreden, Allah'ın nuru" olarak bakmalıdır. Sen bir şey yapmayacaksın; çünkü Allah senin duandan başka gücünün olmadığını söyledi. Sen Allah'tan isteyip,

çaba ve gayret sarf ettiğinde fiilini de ortaya koymuş olacaksın ki Allah senin bu duanı kabul etsin ve sana perdeyi açsın. Allah sana perdeyi açınca zaten orada kaybolursun, orada söz biter, konuşamaz, anlatamazsın; çünkü bu anlatılacak bir şey değildir. İman edip, yaşayacaksın. Allah sana perdeyi açacak ve gönlüne vahyedip, tecelli edecek, sen de onu yaşayacak, tadacaksın. Bu yüzden Allah'ın zatı, isimleri, sıfatları anlatılmaz.

İnsan; Allah'ın yeryüzündeki halifesidir, Allah zatıyla ve sıfatıyla ona tecelli etmiştir. İnsan kendi üzerinden sonsuz bir deryadan bir damla misali rabbini anlamaya çalışır ve anlar. Bir damla kadar onu anlaması gerekir; ama asla "ben anladım" dememelidir.

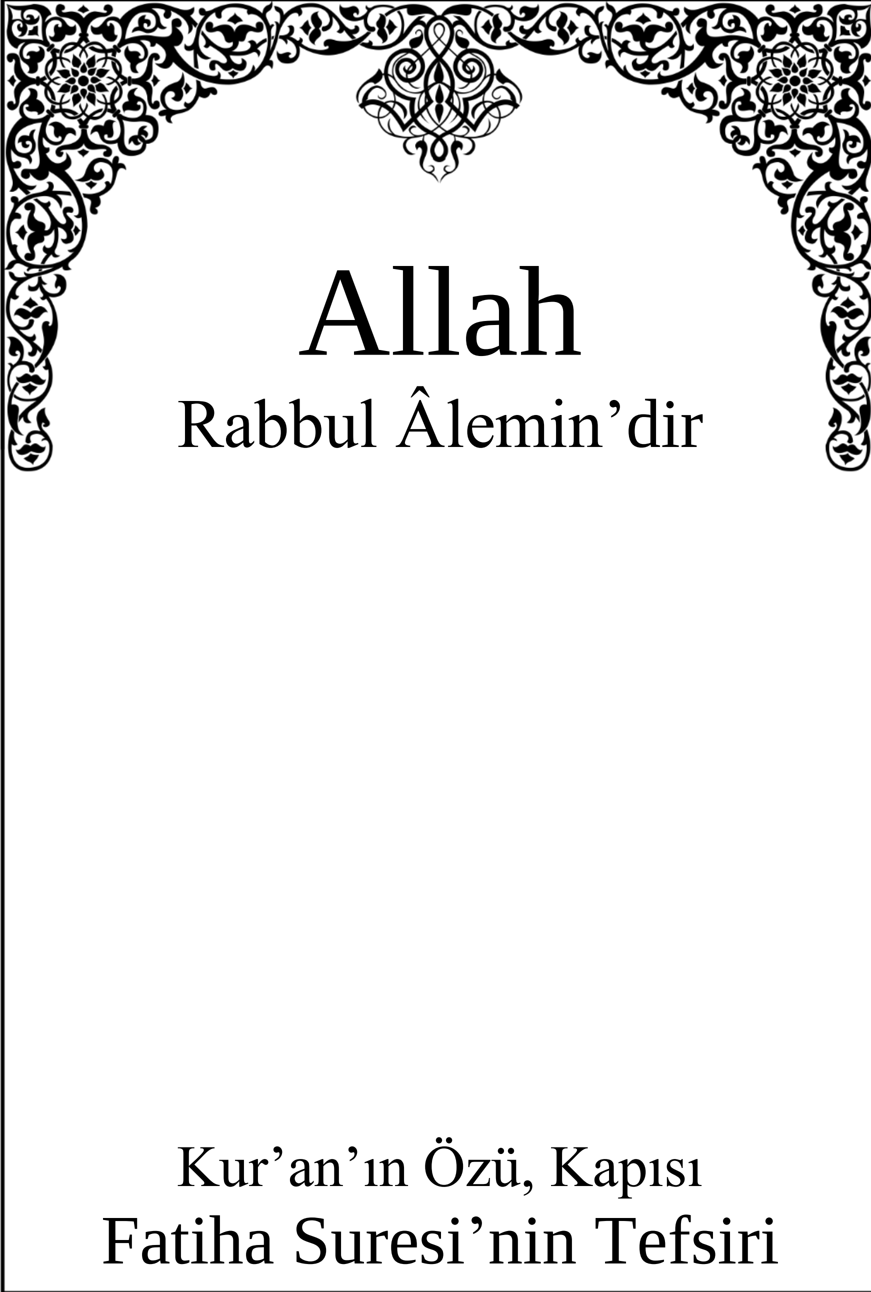
Neden?

Çünkü insan sonsuz bir deryadan sadece bir damladır. Allah'a hamd etmek öyle kolay, basit bir şey değildir. Ancak hamd edenler hamda layık olurlar. Hamd edebilmek için önce görmek, hamd gözüyle bakmak gerekir. İnsanın kendine, tüm insanlara böyle bakması lazım. İnsanlar birbirine hamd gözüyle bakar, birbirine bakıp Allah'a hamd eder, birbirini bir kitap gibi, bir ayet gibi görüp okursa yaşadıkları dönem asr-ı saadet dönemi gibi cennet olur.

Evet, Allah'a hamd ediyoruz. Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir, Allah'a aittir, Allah'a özeldir. Kendimiz için, varlığımız için Allah'a hamd ediyoruz, Allah'ın bize muamelesine hamd ediyoruz. Eğer Allah bizi cennete doğru sürüklemese mutlaka kaybedenlerden oluruz. O, rahman ve rahim oluşuyla, rahmetiyle sürekli bizi cennete taraf, kendine taraf döndürüp yürütür, çeker. Allah'a hamd ediyoruz, Allah'a bütün âlemlerden hamd ediyoruz. Bütün âlemler ona ait, her şey onun güzelliğinin eseridir. Onun için bütün âlemlerden Allah'a hamd olsun.

Allah hepimizi Hamid ismine iman edenlerden eylesin. Hamdı Allah'tan başkasına yapanlardan eylemesin. Allah'ın övdüğünü öven, övmediğini övmeyen kullarından eylesin. İnsanların övgüsüne bakmayan sadece Allah'ın övmesinin hesabını yapan kullarından eylesin. Allah bizi her muamelesi karşısında itiraz etmeyip, Allah'ın her işinin güzel olduğunu gören ve her anda "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" diyen kullarından eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

Allah

Rabbul Âlemin'dir

Kur'an'ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

"El hamdu lillâhi rabbil âlemin" diyebilmek için Allah'ın bu ayetteki isimlerini anlamaya çalıştık; ama Fatiha'da geçmediği halde Allah'ı sevmenin, Allah'a imanın önemini, değerini bilelim ve onu nasıl sevmemiz gerektiğini anlamaya çalışalım diye öncelikle Allah'ın Vedud ismini anlamaya çalıştık ve "Allah sevendir. Allah'ın sevmesi bütün varlığın yaratılış sebebidir" dedik. Sonra Allah'ın Hamid ismini anlamaya çalışıp Allah'ın hamid olduğunu, hamda layık olduğunu söyledik.

Fatiha'yı okurken "El hamdu lillâhi rabbil âlemin"[1] dediğimizde ne dediğimizi bilelim diye hamdın ne olduğunu biraz anlamaya çalışmıştık. Şimdi de hamdı kime yapacağımızı, neden yapmamız gerektiğini biraz anlamaya çalışacağız inşallah.

"El hamdu lillâhil rabbil âlemin" derken "Allah âlemlerin rabbidir, hamd âlemlerin rabbine aittir, âlemlerin rabbi içindir" demiş oluruz. Allah hamd etmemizi söyledi. Neden? -Çünkü Allah, âlemlerin rabbidir. O zaman hamdı neden ve kime yapmamız gerektiğini Allah'ın Rab ismi üzerinden anlamamız gerekir. Bunu hep beraber kısaca birkaç ayetle öğrenelim.

Allah Kadir Gecesi'nde indirdiği ilk sure olan Alak Suresi'nin ilk ayetlerinde; **İkra' bismi rabbikellezi halak:**[2] "Oku, ki o rabbin yaratandır" buyurur. Allah seni yarattığı için ona hamd etmen, onu sevmen gerekir. Seni yarattığı için ilk bakışın böyle olmalıdır. **Ellezi halak:** "O ki yaratandır." **Halakal insâne min alak:**[3] "(O ki)

[1] Fatiha /1
[2] Alak /1
[3] Alak /2

İnsani alakasından yaratmıştır.” İnsanı ilgisinden, alakasından, yakınlığından, sevgisinden yaratmıştır. **İkra’ ve rabbukel ekrem:**[4] “Oku! Rabbin kerem sahibidir.” Rabbin ikram edendir; yaratıp ikram edendir, severek, sevdiği için ikram edendir.

Evet, Allah indirdiği ilk ayette “Allah” ismini kullanmamış “rabbin” demiştir. **İkra’ bismi rabbikellezi halak:**[5] “Oku! Seni yaratan rabbinin ismi ile oku (rabbinle oku).” Yani “beni tanımak istiyorsan önce beni rab olarak tanıman gerekir” demiştir. Bu yüzden Allah’ı tanımak istiyorsan önce onun rablığının rububiyetine, onun rab olarak seni terbiye etmesine bakman lazım. Allah’ın Rab ismine; yani onun terbiye etmesine, yaratmasına, koruyup gözetmesine, yol göstermesine bakman için de onu önce kendi üzerinden tanımaya çalışman gerekir. Yani, rabbini kendi üzerinden görmen gerekir.

Mesela bir örnek vereyim;

Allah Rab ismini başkaları için de kullanmıştır. Rab aynı zamanda sahip anlamına gelir. Allah ayet-i kerimede; **“rabbaniyyundan olun”**[6] buyurur. Rabbaniyyun; rabbin sıfatını, ismini üzerinde göstermek, terbiye olmak ve terbiye etmek demektir. Bu durumda bütün analar, babalar kendi evlatları, çocukları için Allah’ın Rab isminin tecellisini taşımalı ve üzerlerinde göstermelidir. Anne ve babalar bunu kendi üzerlerinde göstermiyorsa rabbinin terbiyesini, rablığını anlamamış, kabul edememiş, Allah’ın terbiyesiyle terbiye olmamışlar demektir.

Eğer anne ve babalar terbiye olmazsa rabbini tanıyamaz, tanıyamadığı için de evlatlarına onların rabbini tanıtamazlar; çünkü anne ve babaların, çocuklarını Allah’ın Rab isminin

---

[4] Alak /3
[5] Alak /1
[6] Mâide /44

terbiyesiyle terbiye etmeleri gerekir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **“kendinizi ve ehlinizi (ev halkınızı) yakıtı insanlar ve taşlar olan cehennem ateşinden koruyun”**[7] buyurur. Çocukları bu ateşten koruyabilmek için onları Allah’ın Rab ismiyle terbiye etmek gerekir.

Allah, çocukları anne ve baba üzerinden terbiye ettiği gibi çocukları ve yakınlarıyla da anne, babayı terbiye eder. Nasıl terbiye eder? -Allah anne ve babayı çocuklarla imtihana tabi tutup, onlarla kendini anne ve babaya tanıtır. Allah, çocuklarıyla tabi tuttuğu imtihanlarla anne ve babalara ne demiş olur? -“Çocuklarını sen yaratmamışsın, onlar sadece sendendir. Çocukların için yapamayacağın hiçbir şey yoktur, onlar için her türlü fedakârlığı yaparsın. Hayatlarını güzel yaşamalarını, hayatın onlar için cennet olmasını mutlaka istersin. Bunun yanında bildiğin ve anladığın kadarıyla da onlar için ebedi hayatlarının cennet olmasını istersin. Sen çocukların için bu hali, bu duyguyu taşıyorsan benim senin için peygamber ve kitap gönderip; ‘kulum şöyle yap cennete git, şöyle de yapıp cehenneme gitme’ dememi çocuğunun üzerinden anlarsın” demiş olur.

Allah’ın helak ettiği ne kadar kavim, helak olan ne kadar kul varsa Allah’ın rablığını, rububiyetini, terbiyesini kabul etmeyip, başkalarının terbiyesini kabul ettiği, başkalarını Allah’a tercih ettiği için helak olmuştur. Allah bir kavmi helak ederken de o kavim, Allah’ın rablığını kabul etmeyip, kendi kendini Allah’ın azabına atarak helak etmiştir. Bu her bir insan için aynen böyledir.

İnsan ya, Allah’ın rablığını kabul edip; “o benim rabbimdir, beni terbiye eden, bana yol gösterendir. Bana en doğru yolu o gösterir, en güzel ikramı o yapar, beni en güzel o sever. Bunun için de hamde en layık olan, övülmeye, itaat edilmeye en layık olan

[7] Tahrîm /6

odur" der ve Allah'ın rablığını kabul eder ya da kabul etmeyip Allah'ı unutur.

Biri, Allah'ın rablığını kabul ettiğini iddia edebilir; ama Allah'ın terbiyesini kabul etmediyse, Allah'ın korumasına girmeyip; "ben kendi işimi kendim görürüm" diyerek kendi işini kendisi görmeye çalıştıysa; "ben kendi hayatım hakkında Allah'tan daha güzel karar veririm" dediyse Allah'ın rablığını kabul etmemiş, dilinin söylediğini kalbi tasdik etmemiş olur. O zaman onun işi kendisine kalır. Allah böyle bir kul için ne der? -"Mademki benim rablığımı kabul etmedin, haydi kendi işini kendin gör, bakayım nasıl göreceksin" der.

Eğer bir gönülde Allah'ın Rab isminin tecellisi yoksa o gönülde sıkıntı, huzursuzluk, doyumsuzluk, mutmainsizlik vardır. Böyleleri kendi işini kendisi görmeye çalışır. Aynı şekilde bir evde Allah'ın terbiyesi, Allah'ın rablığı geçerli değilse o evde de sorun, sıkıntı, kavga, gürültü ve küskünlük vardır; yani o ev cehenneme dönmüştür. Aynı şekilde bir memleketteki insanlar, evler böyle olunca o memleketin hepsi huzursuz olur, dolayısıyla orda düşmanlık olur, dostluk ve kardeşlik olmaz. O memlekette Allah'a göre hesap yapılmaz; çünkü oradaki insanlar Allah'ın terbiyesinden geçmemiş, Allah'ın terbiyesini kabul etmemişlerdir.

Allah Rab ismiyle tecelli edip, kulunu terbiye ederken onu varlıkla, yoklukla, hastalıkla, sıhhatle, musibetle, belayla terbiye eder. Biri, Allah'ın rablığını görmemiş, o terbiyeden geçmemişse imtihanı bilmez ve anlamaz. Bütün bunları bir kula yaşatan Allah'tır ve bu, Allah'ın Rab isminin tecellisinden dolayıdır. Kul terbiyeli olsun, edepli olsun, kim olduğunu, acziyetini bilsin, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olduğunu bilip, Allah nasıl yapmışsa o da öyle yapmaya çalışsın diye Allah rab ismiyle kuluna böyle tecelli eder.

Kul, Allah'ın rablığını kabul etmez, o terbiyeden geçmezse imtihanı kabul etmez. Dolayısıyla sorun ve sıkıntı olduğunda onu başkasına mal eder, iyilik ve güzellik olduğunda da "ben yaptım" der. Böyle biri, Allah'ın rablığını kabul etmemiş, hem kendi kendini, hem de başkalarını rab olarak kabul etmiştir. Birine göre birileri yanlış yapıyor, kendisi de güzel yapıyorsa, o kendine göre rab olmuştur. Bu, Allah'a şirktir; çünkü Allah'ın rububiyetini kabul etmemek şirktir.

Biri Allah'a şirk koştuysa başka da bir şey yapması gerekmez onun işi zaten bitmiştir. İsterse gece gündüz ibadet etsin, sadece kendini kandırmış olur. İbadeti onu Allah'a bir adım dahi yaklaştırmaz, tam tersine sadece Allah'tan uzaklaştırır. Eğer kul, Allah'ın rablığını, terbiyesini kabul edip, onun terbiyesinden geçerse gönlü cennet olur, Allah onun gönlünü cennete döndürür; kabul etmezse de gönlünü cehenneme döndürür.

Selâmun kavlen min rabbin rahîm:[8] "(Cennettekilerine) Rahim olan rablerinden selam sözü vardır." Allah bu ayette yine "Allah" ismi yerine "rahim olan rablerinden" demiş ve Rab ismini kullanmıştır. Bu durumda cennete giden biri rabbinin terbiyesiyle terbiye olmuş, gönlü cennete dönmüştür. Bu yüzden de cennete layık olmuştur. O halde biri rabbinin terbiyesini kabul ederse ona rahim olan rabbinden selam vardır.

Allah'ın rablık muamelesi onun rahmetinden dolayıdır. Allah, kuluna rahmetiyle muamele edip onu terbiye edince kul da rabbini rahman ve rahim olarak kabul edip iman ettiği için Allah'ın terbiyesini kabul eder, böylelikle rabbinin rahman ve rahim oluşuna iman eder, ona güvenir ve ondan emin olur.

Peki, rabbinden emin olmayanlar ne yapar?

---

[8] Yâsîn /58

İşlerini Allah'a bırakmaz; yani "ben Allah'a güvenmiyorum" der ve kendi hayatları hakkında ne yapmaları gerektiğini Allah'a sormaz, kendi işlerini kendileri yapmaya, halletmeye çalışır, böylece Allah'ın emri, vahyi karşısında fikir beyan eder, kendine de, aile efradına da kendi emrini uygular. Bu durumda onlara; "sizin rabbiniz benim" demiş olur. Zaten Firavun da kavminin karşısına çıkıp aynen onun dediği gibi; **"(sizin) en yüce rabbiniz benim"**[9] demişti. Firavun; "ben Allah'ım" dememişti. Hiçbir insan böyle bir iddiada da bulunmaz.

Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"onlara: Gökleri ve yeri kim yarattı, diye sorsan 'Allah' diyecekler. Sizi kim yarattı, diye sorsan 'Allah' diyecekler. Yağmuru kim yağdırıyor, diye sorsan yine 'Allah' diyecekler. O zaman nasıl döndürülüyorsunuz"**[10] buyurur. Mademki müşrikler; " gökleri, yeri ve her şeyi yaratan Allah'tır" dedilerse bu durumda Firavunun; "ben sizin en yüce rabbinizim" demesi de "ben Allah'ım" demek değildir.

Peki, "ben sizin en yüce rabbinizim" ne demektir?

Allah gökleri, yeri ve cenneti yaratandır. Kıyamet günü insanların hesabını görüp cenneti ve cehennemi takdir edendir; ama bu dünyada insanın kendi yetkisi altında ne varsa, kim varsa bunları istediği gibi kullanması insana aittir, dedi Allah. Bu yüzden Firavun kendi kavmine; bu Nil Nehri benim değil midir, bu Mısır benim değil midir, dedi.[11] Demek ki rab demek insanın kendi hayatında ve yetkisi altında bulunanlar için "hüküm sadece bana aittir" demesiymiş. Firavun da "buranın rabbi benim" derken; "Mısır'daki hüküm benimdir, Nil Nehri'ne ben hükmediyorum; yani onun suyunu ben taksim ediyorum, buraları ben ektirip biçtiriyorum." Başka memleketlerin değil "Mısır'ın, Nil'in rabbi

---

[9] Nâziât /24
[10] Lokmân /25, Ankebût /61-63, Zuhrûf/38, 87
[11] Zuhrûf /51

benim; yani kendi yetkimin altında olan yerlerin rabbiyim" demiştir.

Aynı şekilde bir anne, baba kendi çocuğuna; "bu evde benim hükmüm geçer" diyorsa, onlar için Allah'ın hükmü önce gelmiyorsa aslında onlar kendi çoluk çocuklarına; "ben sizin yüce, e'âla olan rabbinizim" demiş olurlar. Böylelerinin Firavundan ne farkı vardır! Firavunun yetkisi sadece biraz daha genişti. Onlar ise yetkisinin geçtiği kadarıyla evlerinde veya işyerlerinde Firavunluk yapmaya çalışırlar.

Rab; aynı zamanda sahip demektir. Mesela; bir işyeri sahibi iş yerindekilerine; "buranın sahibi benim, siz mesai saatinde burada namaz kılamazsınız, Cuma günü işi bırakıp cuma namazına gidemezsiniz" derse "buranın rabbi Allah değil benim" demiş olur. Aynı şekilde "burada benim koyduğum kurallar geçer" derse yine "buranın rabbi benim" demiştir. Eğer kuralı, emri önce Allah'a bağlayıp; "ben burada Allah'ın rablığını, emrini uyguluyorum. Allah istediği, emrettiği için böyle yapıyorum" derse o zaman "hepimizin rabbi Allah'tır" demiş olur.

Ama bir iş yeri sahibi Allah'ı zikretmeden, onu düşünmeden, onun hesabını yapmadan "burada benim sözüm, emrim, kanunlarım geçer" derse; "ben buranın rabbiyim" demiş olur, dolayısıyla Firavunla aynı duruma, aynı seviyeye gelir. Korkarım ki mü'minler, Müslümanlar bu yanlışı bilmeden, anlamadan yapıyorlar.

Allah'ın rablığını, terbiyesini, Allah'ın bizim için takdir ettiği, beğendiği, sevdiği hayat tarzını kabul etmek imandır, imanın gereğidir, şartıdır. Bu; giyimde, yiyip içmede, kazanıp harcamada ve birbirimizle muamelede böyledir. Allah'ın bizim için takdir ettiği hayat tarzı her bölüme girer. Yaşadığımız yer ya da gönlümüz, Allah'ın terbiyesini, rablığını kabul etmişse ahirette gideceğimiz yer de Allah'ın buyurduğu gibi cennet olur.

Selâmun kavlen min rabbin rahîm: "Rahim olan rablerinden onlara selam vardır." Onlar dünyadayken Allah'ı rahim olan rab olarak kabul ettikleri için onlara rahim olan rabbin selamı, selamet yurdu vardır. Yoksa rablıklarını dünyada kendileri yapmışlarsa işleri onlara kalır.

Peki, yapılması gereken şey nedir?

"Şimdiye kadar yaptığımız bütün yanlışlara tövbe ediyoruz, ya rabbi! Bilmeden, anlamadan yaptık, şimdi de tövbe diyoruz ya rabbi! Bizim rabbimiz sensin, gönlümüzün, evimizin, işyerimizin, memleketimizin rabbi sensin. Nerde olursak olalım bizim rabbimiz sensin" deyip Allah'a dönmek lazım, döneceğiz inşallah.

"El hamdu lillâhi rabbil âlemin" diyebilmek için bir de âlemleri anlamak gerekir. En küçük bir atomdan göğe, bir gezegenden bir galaksiye kadar her şey bir âlemdir. En küçüğünden en büyüğüne kadar her şey bir âlemdir, iç içteki âlemlerdir. Bu yüzden Allah âlemin değil de âlemlerin rabbi olduğunu söylemiştir. İnsan ise diğer âlemlerden farklı olarak bütün kâinatı kendisinde barındıran bir âlemdir. Bütün kâinatta ne varsa hepsi insanda vardır, hem de en yüksek makamda, en yüksek derecede vardır.

Mesela zahiri olarak toprakta ne varsa insanda da vardır; yani toprakta demir, çinko, fosfor, bakır gibi ne kadar element varsa bunların hepsi insanda da mevcuttur. Hatta şu anda bizim bilmediğimiz, hiç karşı karşıya gelmediğimiz elementler de vücudumuzda vardır ve vücudumuz bunların hepsini taşır; çünkü vücut hepsinin özünden yaratılmıştır. Gıda olarak da sebze ve meyvede bulunan tüm elementleri, vitaminleri vücudun alması gerekir, yoksa vücudun dengesi bozulur.

İnsan nasıl ki zahiri olarak bütün zahiri âlemi temsil ediyorsa aynı şekilde ibadetiyle de bütün âlemlerdeki varlığın; ağaçların, taşın ve diğer varlıkların ibadetini yapar, yapmalıdır. İnsan bu

ibadetlerin hepsini bir tek namazdayken; kıyamda, rukûda ve secdede durarak yapar. İnsan kıyamdayken dik duran ağaçların ibadetini, rükûdayken dört ayaklı hayvanların ibadetini yapar. Secdede ise diğer bütün varlığın ibadetini birden yapar.

Aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz miraçta gördüğü bir durumu anlatır ve; *miraca giderken her gök katındaki meleklerin farklı farklı ibadet halinde olduğunu gördüm. Bunlardan bir kısmı namazdaki kıyam gibi kıyamdaydı, ayakta duruyordu, bir kısmı da rukûdaydı. Yaratıldıklarından beri öyle ibadet ediyorlardı. Kıyamda durmuşlar, hâlâ rukûya gitmemişler, kıyamete kadar da gidemezler. Bir kısmı rukûya gitmiş, öyle rukûda kalmış, halen rukûdan kalkmamıştı. Bir kısmı da secdedeydi. Bir kere kıyamda durup rukûya gitmiş, sonra secdeye gitmiş ve halen secdeden kalkmamışlardı. Kıyamete kadar da kalkamazlar. Bir kısmı da vardı, daha namaza bile durmamışlar; ama muhabbetten öyle bir sarhoş halleri vardı ki hiçbir şeyden haberleri yoktu. İlk yaratıldıkları o hali halen üzerinden atamamış, halen o aşk, o vecd içinde hiçbir şeyin yaratıldığından bile haberleri yoktu"* buyurur. İnsan aslında bütün bu halleri yaşar; çünkü bütün varlığın ibadetini yapar.

Allah, insana insanı tanıtırken, melekleri Âdem'e secde ettirdiğini buyurmuştur. Allah bu hitabı cinlere de yapmış, cinlerden de Âdem'e secde etmelerini istemiştir. Daha sonra ise iblisin secde etmediğini söyleyerek "iblis cinlerdendi"[12] buyurmuştur; ama Allah ayette bu durumu anlatırken cinleri söylememiş, sadece meleklerden bahsetmiş ve **"meleklere, Âdem'e secde edin dedim"**[13] demiştir. Peki, cinler de bu hitaba muhatap olduğu halde Allah'ın cinleri değil melekleri anlatmasının sebebi nedir? -Allah böyle yapmakla insana; "nurdan yaratılmış, günah işlememiş, Allah'a hiçbir şekilde itiraz

[12]Kehf /50
[13] Bakara /34

edecek kabiliyeti olmayan, saf hayır, saf güzellik olan melekleri sana secde ettirdim, ona göre sen de kıymetini, değerini anla" demiştir.

Allah, insanı yaratmayı dilemiş ve yaratmaya insandan başlamıştır. Bütün varlığı da ondan sonra insan için yaratmıştır. Allah'ın muradı; insanı görmektir, insanı muhatap almaktır. Bu yüzden melekleri de ona secde ettirmiştir. Sadece melekleri secde ettirmemiştir; çünkü melek, meleke; Allah'ın emriyle hareket kabiliyetine sahip olan her şey demektir. Dolayısıyla Allah melekleri insana secde ettirmekle; "her şeyi sana secde ettirdim" demiştir. Allah, bütün varlığı insan için yaratmış, onun emrine vermişse her şeyi onun için secde ettirmiş demektir.

İnsanın, Allah'ın istediği gibi olabilmesi için Allah'ın rablığını kabul etmesi gerekir. İnsanın, Allah'ın rab olarak ona yaptığı her muamelenin rahman ve rahim olan Allah'ın muamelesi olduğunu kabul edip iman etmesi lazım. Yoksa kendi işini kendisi görmeye, halletmeye çalışır. İnsan, Allah'ı rahman ve rahim rabbi olarak bilip, iman ederse rabbinin ona rahmetiyle muamele ettiğinden emin olur. Eğer insan, rabbinin ona muamele ettiğini anlarsa, rabbini kendi gönlü kadar, Allah'ın ona tanıttığı kadar anlarsa ona hamd eder, onu över.

İnsan, rabbini nerden anlamalı ve övmelidir?

Onun rablığından, kendisini terbiye edip, terkip etmesinden, yaratmasından, onu koruyup gözetmesinden, yaratırken anne karnında onu besleyip büyütmesinden, insanları ona hizmet ettirmesinden, gönlüne vahyetmesinden, ona yolu göstermesinden, ona peygamber ve Kur'an göndermesinden anlayıp ona hamd etmelidir. Bunların hepsi Allah'ın Rab isminin tecellisinden dolayıdır. Allah'ın rablığı mutlaka rahmetinden tecelli eder. Rahmeti ise sevgisinden, vedud oluşundan,

sevmesinden tecelli eder. Bu yüzden rabbin övülmeye layıktır, övülmek onun hakkıdır.

Biri bu kadar güzellik karşısında rabbini hamd etmiyor, övemiyorsa kendini karanlıkta bırakmıştır, dolayısıyla cehalete gömülmüştür. Neden? -Çünkü hakkı ve hakikati, bu kadar güzelliği görmez, gözünü ona kapatırsa karanlıkta kalır ve artık bir şey anlamaz. Böyle biri Allah'ın; **"(onların) kalpleri vardır, onunla fehmetmezler, gözleri vardır, onunla görmezler, kulakları vardır, onunla işitmezler"**[14] ayetinde buyurduğu gibi olur. Rabbini, rabbinin kendisine yaptığı muameleyi görmediği için böyle olmuştur. Sen rabbinin muamelesini göremiyorsan rabbini nasıl göreceksin! Onu kabul edip, ona hamd edip, onu sevemediysen onun huzuruna nasıl layık olabilirsin!

Hep beraber bir araya gelip rabbimizi zikrediyor, ona dua ediyoruz. Bütün peygamberlerin duasına baktığımızda özel olarak farklı olan birkaç istisna hariç hepsi dua ederken "rabbim" diye dua etmiştir. Mesela; Hz. Âdem (a.s.); **"rabbimiz! Biz kendimize zulmettik. Sen bize mağfiret etmez, rahmet etmezsen biz helak olur, hüsrana uğrayanlardan oluruz"**[15] demiştir. Hz. Âdem dua ederken "rabbim" diyor. Hz. İbrahim (a.s.) ateşe atılırken "**rabbim"**[16] dedi, Hz. Yûsuf (a.s.) kuyuda ve zindanda "**rabbim"**[17] dedi. Her biri kendine ait özel duayı yaparken "rabbim" diye dua ederdi. Bütün peygamberler aynen böyleydi, dua ederken "rabbim" diye dua ederdi.

"Rabbim" demek; Allah'ın Rab isminin perdesinden Allah'ın huzuruna çıkmak demektir. Yoksa kul, Allah'ın huzuruna çıkamaz. Kulun, Allah'ın huzuruna mutlaka bir ismin perdesinden çıkması gerekir. Allah'ın Rab ismi, kula en yakın perdedir.

[14] Arâf /179
[15] Arâf /23
[16] İbrâhim /35-36
[17] Yusuf /33

Alak Suresi'nde Allah; **İkra' bismi rabbikellezî halak:**[18] "Yaratan rabbinin adıyla oku" buyurur. Bu yüzden okumaya başlarken seni yaratan rabbinin adıyla okuman gerekir. Yaratan rabbini kendinden okumaya başlaman, kendi üzerinden tanımaya çalışman; yani önce kendini okuman gerekir. Rabbinin seni yaratmasını, sana yaptığı muameleyi, tecelliyi, kendi üzerinden Allah'a yakınlığı tatman gerekir. "Rabbim" deyince; "beni yaratan, terbiye eden, rızıklandıran, varlıkta tutan, koruyup gözeten, kendine davet eden sensin, benim sana ihtiyacım var, hep yanımdasın, benimlesin, beni kendine davet etmişsin, şimdi düştüm, bana yardım et" demiş olursun. Bu yüzden dua ederken "rabbim" diye dua etmen gerekir. Allah, peygamberlerin duasını bize bu yüzden öğretir.

Namaz kılarken "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" dediğimizde; yani Fatiha'yı okuduğumuzda "Allah hamiddir, hamd onun içindir, hamid olan Allah içindir, o bizim rabbimizdir, âlemlerin rabbidir, benim her zerremin, hayatımın rabbidir" demiş oluruz. Bu nedenle her Fatiha'yı okuyup "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" dediğimizde Allah'a gönlümüzle; "sen benim hayatımın rabbisin, sen benim rabbimsin, sen bütün âlemlerin rabbisin, övülmek ve övmek sana aittir, senin içindir, sana layıktır, senin hakkındır" demiş oluruz.

Sohbetimiz sırasında Allah'ın ayet-i kerimede; **"rabbaniyyundan olun"**[19] buyurduğunu söylemiştim. Rabbaniyyundan olmak; Allah'ın terbiyesiyle terbiye olup terbiye eden demektir. Yoksa rab olun demek değildir. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"beni rabbim terbiye etti, ne güzel terbiye etti"* buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de sahabeyi Allah'ın terbiyesiyle, Allah'ın vahyi ile terbiye edip, en vahşi insandan en kâmil insanı çıkarmıştır. Allah'ın rahmeti ve

---

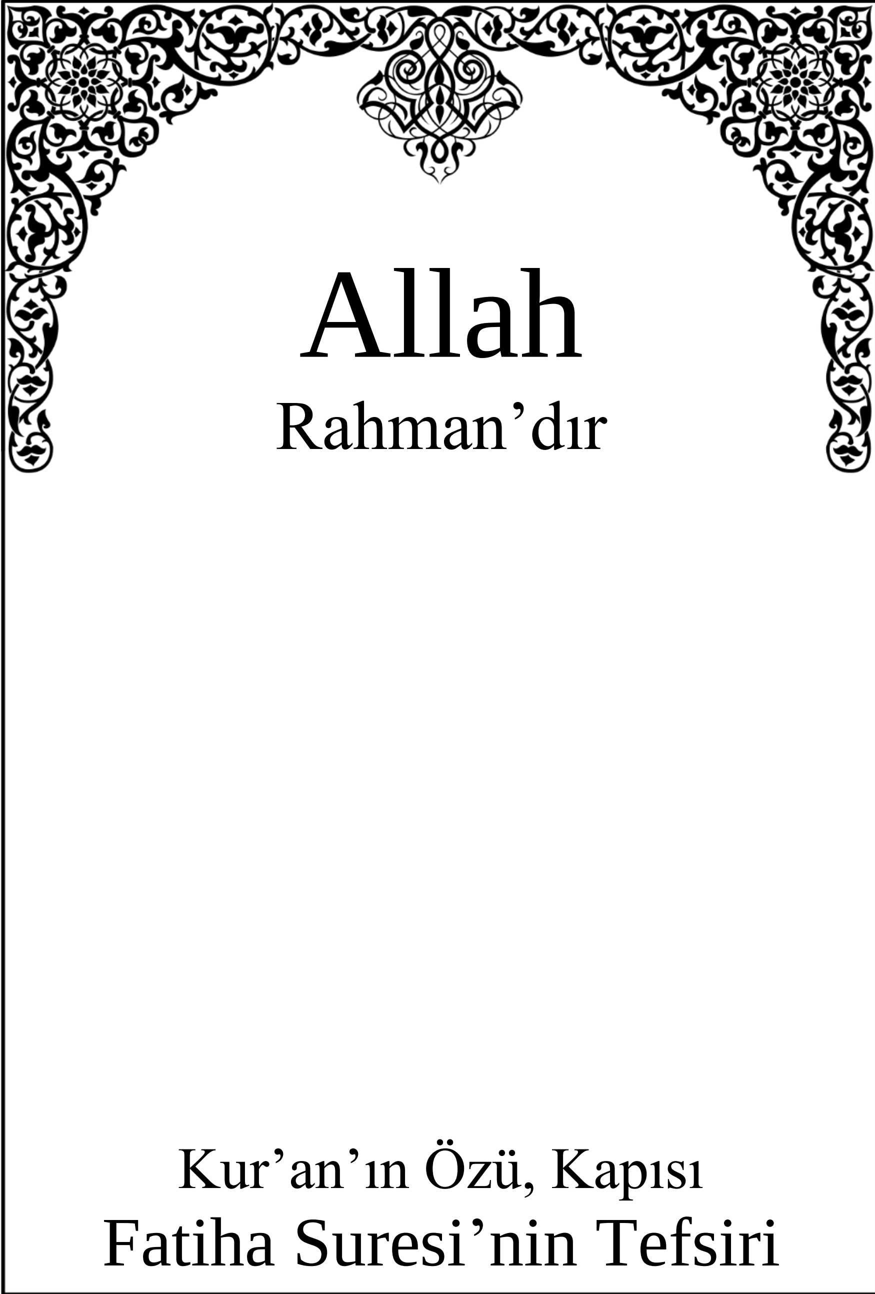
[18] Alak /1
[19] Mâide /44

sevgisini hak edecek kullar Allah'ın terbiyesiyle terbiye olup aynı zamanda terbiye eden kullardır. Yoksa kendini, nefsini, ilmini, aklını Allah'a şirk koşanlar değildir.

Allah'ın Rab ismi, Kur'an'da iki bin seferden daha fazla geçer. Bu yüzden Allah'ın her bir ayette Rab ismini hangi manada kullandığını, muradının ne olduğunu anlamak gerekir. Allah'ın Rab ismi öyle üç beş kelimeyle anlaşılacak bir şey değildir. Arkadaşlar Allah'ın isimlerini anladıkça, tanıdıkça rablerini, Allah'ı tanımış olurlar. "Allah" denince aklın baştan nasıl gittiğini, her şeyin nasıl bittiğini o zaman tadarlar. Tabi ki bizi dinleyip anlamaya çalışırlarsa bu hali kazanırlar!

Bizi sana layıkıyla, gerektiği gibi hamd etmeye çalışan kullarından eyle ya rabbi! Bizi bize bırakma ya rabbi! Bizi bir an bile kendinden, zatından, zikrinden gafil eyleme ya rabbi! Bizi huzura alırken huzurunda mahcup etme ya rabbi! Bizi sevdiğin, razı olduğun kullarından eyle ya rabbi! Seni bütünüyle sevmeden, senden bütünüyle razı olmadan bizi huzura alma ya rabbi! Biz bütünüyle seni sevemeden, bütünüyle senden razı olmadan bizi huzura alma ya rabbi!

Allah hepinizden razı olsun.

Allah
Rahman'dır

Kur'an'ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Sohbetlerimizi yaparken gönlümüzü nasıl açmamız gerektiğini anlamaya çalışmakla beraber, "Allah" deyince önce neyi hatırlamamız gerektiğini, Allah'ın kendini tanıttığı gibi tanımaya, anlamaya çalışıyorduk. Bir de Allah'ı hayali olarak değil kendi üzerimizden anlamaya, tanımaya çalışıyorduk.

Önceki sohbetlerimizde Allah'ın Vedud, Hamid, biraz da Rab ismini ve "el hamdu lillâhi rabbil âlemîn" derken ne dediğimizi anlamaya, bilmeye çalışmıştık. Şimdi de Allah'ın Rahman ismini ayetlerle beraber anlamaya çalışacağız inşallah.

Fatiha'da "El hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetinden sonra **"er rahmânir rahîm"**[1] ayeti gelir. Allah kendini tanıtırken rahman olarak tanıtmıştır. Biz de bu sohbetimizde Rahman'ı anlamaya, tanımaya çalışacağız inşallah.

Biri Allah'ın Rahman ismini zikredip; "bismillahirrahmanirrahim" derken ne söylemiş olur?

Öncelikle; "benim rabbim olan Allah rahman ve rahimdir, zatında rahmandır, fiillerin de, işinde ise rahimdir" demiş olur. Allah ayet-i kerimede; **"rahmetim her şeyi kaplamıştır"**[2] buyurur. Allah'ın rahmeti her şeyi kaplamıştır. Onun rahmeti, rahman olan zati sıfatından tecelli eder. Rahim ismi ise Rahman'ın fiilidir, işidir. Allah tecelli edip, işini yaparken zatında olan rahmeti,

[1] Fatiha /2
[2] Araf /156

rahmaniyeti rahim olarak tecelli eder. Biri; "bismillahirrahmanirrahim" dediğinde "benim rabbim zatında rahmandır, fiili, işi de rahimdir ve rabbim işini rahmetiyle yapar. Ben de onun halifesi olarak bu işi rahmetimle yapacağım" demiş olur. Peki, kul işi hangi rahmetiyle yapmalıdır? Allah, ona zatıyla, sıfatıyla tecelli etmiştir. İşte ruha ait olan o rahman sıfatı onun üzerinde rahim olarak tecelli etmeli, işini de böyle yapmalıdır.

Allah'ın ruhta olan Rahman isminin tecellisi kulda daimi olmalıdır; yani kul rahmet olarak bu ismi saçmalı, işi rahmetiyle yapmalıdır. Bu yüzden kul ne iş yaparsa yapsın, mutlaka "bismillahirrahmanirrahim" demelidir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *"Allah'ın ismi ile başlanmayan her iş güdüktür, ebterdir"* buyurur. Yani kulun "bismillahirrahmanirrahim" diyerek başlamadığı hiçbir işte hayır yoktur, biraz hayır varmış gibi görünebilir; ama sonra o hayır kesilir. Kul "bismillahirrahmanirrahim" deyip bir işe başlarsa işte o zaman Allah'ın rahmeti o işte sürekli tecelli eder.

Mesela eğitim veren birinin bu eğitimi mutlaka rahmetle yapması gerekir. Kişi "bismillahirrahmanirrahim" deyip bunu rahmetle yapmazsa o eğitimden bir fayda gelmez. Başka bir örnek vermek gerekirse; eskiden çocuklar Kur'an'ı öğrenmek için gittikleri yerde yedikleri dayaktan dolayı korkudan kaçıyordu. Gerçi çocuklara dayak atılması şimdiki eğitim sistemiyle biraz daha zorlaştı. Eskiden eğitim rahmetle verilseydi elbette ki durum böyle olmazdı. Çocuklar da rablerinin vahyini muhabbetle öğrenir, anlardı; ama eskiden eğitim rahmetle yapılmadığı için çocuklar Kur'an'ı öğrenemiyordu. Bu yüzden gerçek imam; sadece bir şeyi öğretirse değil, "bismillahirrahmanirrahim" deyip eğitimi rahmetle yaparsa imamdır. Bir de İmam, ölüleri yıkayan değil dirileri yıkayandır.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah, İbrahim'i birtakım kelimelerle imtihana tabi tuttu. İbrahim hepsinin gereğini yerine getirince Allah da ona; 'seni insanlara imam kılacağım' buyurdu. İbrahim de; 'benim neslimden gelenleri, bana tabi olanları da' dedi. Allah; 'benim ahdim zalimlere ermez' dedi"**[3] buyurur. Yani rahmeti olmayan, etrafındakilere rahmetiyle muamele etmeyen zalimlere benim ahdim ermez ve onlardan imam olmaz, buyurdu Allah.

İmam olan birinin Hz. İbrahim (a.s.) gibi imtihana tabi tutulunca gereğini yerine getirip merhametli olması, rahim olması, zalim olmaması, Allah'ın rahmeti ile muamele etmesi gerekir ki imam olmaya layık olabilsin. İmam olmaya layık olmayanlar ölülere imam olur, ölüleri yıkar. Allah'ın imam dedikleri ise ölüleri yıkayan değil; dirileri yıkayan, temizleyen, terbiye eden, nefislerini tezkiye edenlerdir.

Allah insana zatıyla, sıfatıyla tecelli etmiştir. Ruh, Allah'ın Rahman ve Rahim ismini almıştır. Ruhtaki bilgi Allah'ın bilgisidir, ondaki sıfatlar Allah'ın sıfatıdır. Akıldaki bilgi ise sonradan kazanılmış, hâsıl olan husuli bilgidir.

Bilgi ikiye ayrılır; Birine husuli, diğerine de huzuri bilgi[4] denir. Ruhtaki bilgi; huzuri bilgi, ondaki sıfatlar da huzuri sıfatlardır; yani Allah'ın tecellisi ile hazır olan sıfatlardır. Mesela biri yanlış yaptığında ruhu ona; "sen yanlış yapıyorsun, bu yanlıştır" der. Yani biri yanlış yaptığında vicdanı ona "bu yanlıştır" deyip sızlar. İnsanlar ruhun bu hitabına zahiri olarak; "vicdan" demiştir. Vicdan, ruhtaki bir haldir ve hiçbir zaman yok olmaz. Birine "vicdansız" deniliyorsa bu, onun vicdanı olmadığı için değil

---

[3] Bakara /124

[4] Husuli bilgi; hâsıl olan, sonradan kazanılan bilgidir. Huzuri bilgi ise insanda mevcut olan, hazır olan bilgidir.

vicdanını perdelediği için, yok saydığı içindir. Böyle biri yanlış yapar, zulmeder; ama sonra da üzülür, pişman olur. Eğer bu kişi yanlış yapmaya devam ediyorsa o, Allah'ın kendisine tecelli ettiği ruhunun feryadını; yani vicdanının sesini dinlemiyor demektir.

O halde insanda Allah'ın Rahman isminin tecellisi vardır ama insan onu kendi kendine örter, perdeler; yani kendine zulmeder. Bu yüzden hakikati, doğruyu, güzelliği bilmeyen hiç kimse yoktur, sadece hakikati perdeleyenler vardır. Biri güzel yaptığında Allah'ın ona nefhettiği ruh; "güzel yaptın, doğru yaptın" deyip buna sevinir. Ruh buna sevinince ne olur? -Allah ruhun sevindiğine sevinir, üzüldüğüne, kırıldığına, pişman olduğuna da darılır ve yanlışı yapan için "kendine yazık ettin, zulmettin" der.

İnsanın kendisine yaptığı zulüm; kendini perdelemek, kapatmak, karanlıkta bırakmak, hakikatinin sesini, rabbinin sesini, hitabını dinlememektir. Bu, vicdanının sesini dinlememektir.

Biri "bismillahirrahmanirrahim" dediğinde; "ben Allah'ın bana Rahman ismiyle, sıfatıyla, tecellisiyle bu işi yapacağım" dolayısıyla "bu işi rahman olan Allah ile yapacağım" demiş olur. Niyetini böyle getirmeyip gerekeni yapmayan biri besmeleyi sadece dil ile çekmiş; ama gerekeni yapmadığı için yalan söylemiş, fiili olarak çektiği besmeleyi kalbi olarak tasdik etmemiş olur.

Allah, Rahman Suresi'nde; **Er rahmân, allemel kur'ân:**[5] "(Allah rahmandır) Rahman olan Allah Kur'an'ı talim etti" buyurur. Allah, Kur'an'ı kime talim etmiştir? -Allah, insanı yaratırken Kur'an'ı ona talim etmiştir. Bizim vicdan dediğimiz ruh Kuran'ın talimini bütünüyle görmüştür; yani insan güzelin, çirkinin, doğrunun, yanlışın ne olduğunu bilir. Biz ruhun önünü

---

[5] Rahmân /1-2

kapatıp, işi akla havale edince akıl kendisinde hâsıl olan bilgiyle karar verir, dolayısıyla yanlış yapar; ama bir işi yapmadan önce onu vicdanımıza dönüp ruha soracak olsak, ruhumuz doğrunun ne olduğunu bize söyler.

Eğer Allah Kur'an'ı rahman olarak talim ettiyse bu durumda Kur'an'ı öğretenin, talim ettirenin; yani ruhun üstündeki o perdeyi kaldıranın, nefsi temizleyip tezkiye edenin, Allah'ın talim ettiği Kur'an'ın açığa çıkmasını sağlamaya çalışanın da bunu Allah'ın Rahman ve Rahim ismiyle yapması gerekir. Yoksa kaş yapayım derken göz çıkarır.

Halakal insân:[6] "(Rahman) İnsanı yarattı." Allah, insanı neyle yaratmış, neyle yoğurmuştur? -Kur'an ile, kendi bilgisiyle yoğurmuştur. O, Allah'a göre Hz. İnsandır. İnsan kendini daha sonradan kirletebilir, bu ayrı; ama Allah insanı fıtrat itibariyle Kur'an'la yoğurmuş, Hz. İnsan olarak yaratmıştır.

Allemehul beyân:[7] "(Allah) Ona beyanı talim ettirdi (onu beyanın âlimi yaptı)." Allah, insanı üzerindeki Kur'an'ı gösterecek, yaşayacak, onunla etrafına muamele edecek, kendini anlatacak, halifeliğini ortaya koyacak bir vasıfta yaratmıştır. Kul küçükken bu vasfın üstünü bilmeden, farkında olmadan örter, kapatır. Büyüyünce, buluğa erince de bu sefer bilerek kapatır, örtmeye çalışır. Allah, insana talim ettiği Kur'an tekrar açığa çıksın, açılsın, o bununla karşı karşıya gelsin, tekrar Hz. İnsan olsun diye peygamberi, canlı Kur'an'ı bir de onunla beraber okunan Kur'an'ı indirmiştir.

Kur'an, insana fazladan bir şey vermez, sadece insandakini ona açar. Eğer Kur'an insanda olmazsa kişinin onu dışarıdan

---

[6] Rahmân /3
[7] Rahmân /4

öğrenmesi, anlaması mümkün olmaz; çünkü kendisinde mevcut olmayan bir şeyi insana öğretemez, talim ettiremezsin. Bir de insana bunu talim ettirenin canlı Kur'an olması gerekir, bu şarttır; çünkü canlı Kur'an olmayan biri karşısındakine bir şey öğretmeye çalışırken aklındaki bilgiyi alıp Allah'ın vahyine karıştırır ve bilgi vereceğini zanneder. Oysaki Kur'an bilgilenmek için okunan değil tekrar tekrar okunması gerekendir. Allah'ın insana talim ettiği, gönüldeki o Kur'an'ın, ruhun her perdelendiğinde tekrar açılması gerekir. Bu yüzden Kur'an tekrar tekrar ve sürekli okunandır.

Allah ayet-i kerimede; **"onlara Allah'ın ayetleri okunduğunda imanlarını arttırırlar"**[8] buyurur. Yani Allah'a olan muhabbetlerini, Allah'ın kendilerine nefhettiği ruha olan muhabbetlerini arttırırlar; çünkü üzerlerinden perde kalktığı için her perde kalkışında Allah bir daha tecelli eder, böylelikle imanları her seferinde daha da artar.

Gönlünün üzerinden perde kalkan ve Allah'ın tecelli ettiği Rahman ismi kendisinde açığa çıkan kişi nasıl biri olur?

Zatında, kendinde rahman olur ve Rahman'ın isminin tecellisini taşır. Onun bütün ameli, fiili artık rahmettir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için; **Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemin:**[9] "Seni ancak âleme rahmet olasın diye gönderdim" buyurur. Yani kulların her birine rahmet olasın, onların gönlünün üzerindeki perdeyi kaldırıp onları onlara tanıtasın, onların da Allah'ın yeryüzündeki halifesi olduğunu bilesin, bunu onlara bildiresin, anlatasın diye seni gönderdim, buyurur.

---

[8] Enfâl /2
[9] Enbiyâ /107

Rahman isminin kendisinde açığa çıktığı zat Allah'ın ismini üzerinde taşıyan kişidir ve o, Hz. İnsandır, Allah'ın Kur'an'ı talim ettirdiği kimsedir. O artık husuli bilgiyle; yani aklındaki öğrendiği bilgi ile değil Allah'ın bilgisi ile, huzuri ilim ile bilir.

Aynı şekilde; **Allemehul beyân**: "Allah ona beyanı öğretti" ayetinde buyrulduğu üzere o kul artık Allah ile beyan eder, Allah'ın kelamını, hikmetini, muradını Allah ile beyan eder. Böyle bir kul herkes için, bütün varlık için rahmet olur, rahmeti saçar. **Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemin:** "Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik" ayetindeki gibi âlemlere rahmet olur. Çünkü manevi olarak adım adım yürürken örneği olan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i takip edip ona uymuş, Allah'ın sevgisine mazhar olmuş, Allah da ona yardım etmiştir.

Allah bütün bunları bir vesileyle yapar. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"de ki: Allah'a seviyorsanız bana tabi olun ki Allah da sizi sevsin"**[10] buyurur. Allah'ın resulüne tabi olmadan, onun gibi yapmadan, onun gibi olmaya çalışmadan Allah'ı sevmek yoktur. Allah böyle bir sevgiyi, sevgi iddiasını kabul etmez.

Müşrikler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e düşmanlık yapmış, onu taşlamış, aç ve susuz bırakmış, ona hakaret etmiş, küfretmiş, tükürmüş, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz onlardan kurtulmak için Medine'ye hicret ettiğinde peşine düşüp bir de onu öldürmek istemiş, hatta başına ödül koymuşlardır. Bunlar yetmemiş gibi Medine'ye gittiğinde onu orada da rahat bırakmamışlar, bu sefer de onu öldürmek için toplanıp oraya saldırmışlardır.

Peki, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz müşriklerin kendisine bu şekilde davranmasına sebep olacak ne yapmıştır? -Hiçbir şey, sadece; "lâ ilâhe illallah, deyin kurtulun, cennete gidin, siz Hz.

[10] Âli İmran /31

İnsansınız, Allah'ın yeryüzündeki halifesisiniz" demiştir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sadece bunu söylemiş ve bütün mahlûkata rahmet olmuştur. Müşrikler bütün bu hakaretleri, küfürleri, işkenceleri, zulümleri bunun için ona yapmışlardır; ama o rahmet olduğu için yine de herkese rauf ve rahim olarak muamele etmiştir. Müşriklerle savaştığında en kötü durumdayken bile elini açıp; "ya rabbi! Sen onlara hidayet ver, merhamet et; çünkü onlar bilmiyor" demiştir. İşte Hz. İnsan budur, âlemlere rahmet budur!

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz âlemlere rahmet olmuşken bir de kendimize bakalım. Kendimize baktığımızda; birinden en ufak bir sıkıntı görsek hemen feryat ettiğimizi, isyan ettiğimizi, karşımızdakini küçümsediğimizi, ayıbını, yanlışını yüzüne vurduğumuzu, onu yerin dibine geçirdiğimizi görürüz. Bu; Allah'ın terbiyesini kabul edemediğimizden, bu terbiyeden geçmediğimizden ve "ben biliyorum" dememizden kaynaklanır.

Allah ayet-i kerimede; **"Rahman'ın has kulları o kimselerdir ki kendini bilmeyenler (haddini bilmeyenler, nerede durması, ne yapması gerektiğini bilmeyenler) onlara laf attıklarında onlara 'selam' deyip geçerler**"[11] buyurur. Dikkat edilirse Allah bu ayette Allah'ın has kulları demedi Rahman'ın has kulları; yani rahman olan Allah'ın isminin üzerinde tecelli ettiği kimseler buyurdu. Kendini bilmezler Rahman'ın has kullarına laf attığında onlar; "size selam olsun, Allah'ın selamı üzerinize olsun" deyip geçerler. Rahman'ın has kulları böyleyse, âlemlere rahmet olanlar böyleyse acaba âlemlere rahmet olan o has kulları yaratan Rahman nasıl anlaşılmalı, nasıl tanınmalıdır! Acaba "Allah" deyince Rahman'ı nasıl anlamamız lazım!

---

[11] Furkân /63

Allah ayet-i kerimede; **Ketebe alâ nefsihir rahmeh:**[12] "Allah zatına rahmeti yazdı" buyurur. Başka bir ayet-i kerimede de; "**Allah geçmişteki ümmetlere orucu nasıl yazdıysa size de öyle yazdı"**[13] buyurmuştur. Allah, nasıl ki kulları için orucu böyle farz kılmışsa kendisi için de rahmeti zatına farz kılmıştır. Bunu Allah söylüyor. Allah böyledir.

Yaratılmış, rahmete ihtiyaç duyan, layık olan hiçbir mahlûkat olmasa da Allah yine rahmandır; çünkü o zatında rahmandır. Allah'ın Rahim sıfatı zatında tecelli etmez; çünkü Rahim ismi onun fiillerinde, işinde tecelli eder. Rahim isminin tecelli edebilmesi için rahmete muhtaç olanların olması gerekir; ama Allah'ın Rahman ismi için bu gerekmez; çünkü o zatında rahmandır, zatında veduddur.

Allah ayet-i kerimede; **"ister Allah deyin, ister Rahman deyin, en güzel isimler Allah'ındır"**[14] buyurur. Allah, esması içinden sadece Rahman ismini zat ismi olarak kullanmıştır; yani Allah'ı tanımak istiyorsan Rahman'ı, Rahman'ın rahmetini tanıman gerekir, demiştir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **Rahmetî vesiat kulle şey'in:**[15] "Benim rahmetim her şeyi kuşatmıştır" buyurur. Yani benim rahmetim her şeyi genişlemesine kuşatmıştır, her şey benim rahmetimin içindedir, rahmetimin eseri, rahmetimin sonucudur. Nasıl bir muamele yaparsam yapayım, bu benim rahmetimdendir, buyurur.

Allah'ın rahmeti her şeyi kuşatmışsa o zaman cehennemin de Allah'ın rahmetinin içinde olması gerekir; çünkü Allah "rahmetim her şeyi kuşatmıştır" derken istisna yapmadı,

---

[12] En'âm /12
[13] Bakara /183
[14] İsra /110
[15] Arâf /156

"rahmetim her şeyi kuşatmıştır" dedi. Belki cehennem ile ilgili de birkaç söz söylemek gerekir. Doğrusu "yanlış anlaşılır" diye izah etmekten çekiniyoruz; ama anlaşılması, eksik bir yerin kalmaması için izah edeceğiz.

Eğer cehennem de Allah'ın rahmetinin içindeyse, Allah'ın rahmetinin sonucuysa bu durumda cehennemi nasıl anlamalıyız?

"Cehennemdeki azap ebedi değildir" demek yanlıştır; çünkü Allah oradaki azabın ebedi olduğunu söylemiştir. Anlaşılmayan yer "ebed" kelimesinin manasıdır. Allah ayet-i kerimelerde ya "**hâlidîne fîhâ"**[16] ya da **"hâlidîne fîhâ ebedâ"**[17] buyurur. "Ebedâ" bizim zannettiğimiz şekilde Allah'ın ebedi oluşu gibi değildir. Ebed; var olduğu sürece anlamına gelir. Bu durumda ebedi cehennem; cehennem var olduğu sürece demektir.

Böyle olduğunu nerden anlıyoruz?

Elbette ki Allah'ın ayetlerinden anlıyoruz. Mesela; Allah ayet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için; **"o ölen münafıkların üzerinde ebediyen namaz kılma, onların kabrinin üzerinde de durma"**[18] buyurur. Dünya sonsuza kadar var olmayacağı için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in de münafıkların kabri üzerinde sonsuza kadar durmaması söz konusu değildir. Öyleyse ebed kelimesi bizim anladığımız gibi sonsuza dek anlamına gelmez. Ebediyen namaz kılma demek; dünyadaki hayatın kadar, sen yaşadığın sürece namaz kılma demektir. Bu nedenle cehennemin ebedi oluşunu böyle anlamamız gerekir. Bir kere mü'minlerin cehenneme gitmeyeceğini anlayalım; çünkü Allah ayet-i kerimede; **"Allah, cehennemi kâfirler için**

[16] Bakara /162, Ali İmrân /88, Ahzâb /65
[17] Cin /23, Nisa /169, Ahzâb /65
[18] Tevbe /84

hazırlamıştır"[19] buyurmuştur. Dolayısıyla cehenneme gidenler imanını kaybedenlerdir.

Peki, cehennemin Allah'ın rahmetinin tecellisi olması ne demektir?

Dünyadaki, kabirdeki, mahşerdeki hiçbir musibetle, sıkıntıyla temizlenmeyen bir kulun bu sefer cehennemde temizlenmesi gerekir. Bu yüzden cehenneme gidenlerin her birinin yeri ayrı ayrıdır. Cehennem yedi kattır[20] ve cehenneme gidenlerin her biri gittiği yerde temizlenir. Kâfir, müşrik, ateşperest ve iblis de buna dâhildir. Cehennemin, Allah'ın rahmetinin içinde olması bu demektir.

Peki, temizlendikten sonra ne olur, Allah onlar için nasıl bir hüküm verir?

Yer ve gök durdukça;[21] yani orası durdukça, hepsi şirklerinden, küfürlerinden, nifaklarından temizlenip, her zerreleri gerçek manada iman edince Allah bir daha tecelli eder ve cehennemi onlara göre yaşanacak bir hayat olarak yaratır. Bu farklı bir şeydir; bu, cennet değildir. Onlar azaplarını gördükten, daha doğrusu temizlendikten sonra bu sefer orası onların cenneti olur; Bu, Allah'ın rahmetinin sonucudur.

Allah cehenneme göndererek cehennem ehline azap etmemiştir; çünkü bu azap, onların kendi kendilerine yaptıkları azaptır. Onlar dünyadayken bu azaplarını gönüllerine almışlardı ve gönüllerinde olan azaplarını beraber götürmüşlerdi, dolayısıyla herkes orada kendi azabını yaşar, orada temizlenir ve nihayetinde Allah'ın rahmeti oraya bir daha tecelli eder. Artık onların orada

[19] Fetih /13, Ahzâb /64, Âli İmran /131, Bakara /24, İnsan /4, Kehf /102
[20] Hicr/43-44
[21] Hûd /107

hayvan olarak mı yoksa başka bir şey olarak mı kalacağını Allah bilir ve buna o karar verir; ama temizlendiklerinde onlar için azap biter. Bunu söyleyip savurmak da doğru değildir. Ben bunu sadece anlaşılsın diye söyledim.

Kul, Allah'ın sonsuz rahmetinden bir damla bile almadığı halde birinin ebediyen cehennemde kalmasına gönlü razı olmaz. Cehennemdeki azabın ebedi olduğuyla ilgili "bu doğrudur, ben ayetlere iman ettim" der; ama gönlü bunu kabul etmediği için işin içinden çıkamaz. Vicdanı; yani ruhu "hayır, böyle değil" der ama nasıl olduğuna dair bir cevap da bulamaz. Ruhumuz, vicdanımız bu halimize cevap bulsun diye bunu söyledim. Cehenneme gidenler cezalarını günahı, şirki, nifakı, münafıklığı kadar çeker; ama bu çok ağır bir hesaptır. Fakat kul ne yapmışsa kendisi yapmıştır. Bundan dolayı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"cehennemde ateş yoktur, herkes ateşini beraberinde götürür. Cennette nimet yoktur, herkes nimetini beraberinde götürür"* buyurmuştur.

Evet, Allah'ın rahmetini, Rahman ismini anlatıyorduk. Allah ayet-i kerimede; **Rabbekumur rahmân**[22] **Rabbin rahîm.**[23] "Sizin rabbiniz rahmandır, rahimdir, sizi rahmetiyle terbiye eder" buyurur. Allah nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun o, rahman ve rahimdir.

Allah'ın, kulunu terbiye etmesi öldükten sonra da devam eder. İmanını kurtarmış bir mü'min ahirette sıkıntı yaşarken terbiyesi devam eder. Aynı zamanda bu terbiye cehennemde de devam eder.

---

[22] Tâhâ /90
[23] Yâsîn /58

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde; *"Allah, rahmetini yüz parçaya ayırdı. Bir parçasıyla bütün varlığa, mahlûkata tecelli etti, bunun doksan dokuzunu da ahirete bıraktı. Ahirette o doksan dokuz rahmeti ile tecelli edecek"*[24] buyurur. Kâinattaki bütün varlığın birbirine yaptığı merhamet Allah'ın o yüz rahmetinden sadece bir parçasıdır, doksan dokuzu ise ahirette tecelli eder. Allah'ın rahmetini artık, buna göre anlamak lazım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Allah'ın rahman ve rahim oluşunu tanıtıyor. Biz de "Allah" deyince "benim rabbim rahmandır, rahimdir" dememiz, onu böyle hissetmemiz, tatmamız gerekir.

Allah kendisi için neden ısrarla; "ben rahman ve rahimim, beni böyle tanıyın" demiştir?

Mesela; Allah ayet-i kerimede; **"Rahman arşa istiva etti"**[25] buyurur. Allah neden "Allah arşa istiva etti" demedi de "Rahman" ismini kullandı? -Çünkü bu ismi kullanarak "size, bütün varlığa, bütün kâinata rahmetimle, rahman olarak muamele ederim" dedi Allah.

Biri cehenneme gidiyorsa Rahman'dan yüz çevirmiştir. Mesela müşrikler Allah'ı rahman olarak kabul etmiyordu, dolayısıyla Allah'ın Rahman ismini kabul etmiyordu. Allah ayet-i kerimede onların bu halini anlatırken; **"onlar dediler ki: Rahman da kimdir"**[26] buyurur. Allah da onlara Rahman Suresi'nde; "**Rahman; Kur'an'ı talim ettiren, insanı yaratan, ona beyanı talim ettiren, kalemle yazmayı öğretendir"**[27] diye cevap verdi.

---

[24] Kütübü Sitte, Fasıl: Rahmet bölümü, Konu: Allah'ın rahmeti, Ravi: Selman-ı Farisi, Hadis No:1984; Müslim, Tevbe 20, 2753
[25] Tâhâ /5
[26] Furkân /60
[27] Rahmân /1-4, Alak /4

Müşrikler, Rahman'ın emrini kendilerine rahmet olarak görmediklerinden dolayı "kendi işimizi kendimiz görelim" dediler. Hayatlarını Rahman'ın istediği gibi yaşamayı değil de; "biz kendi hayatımız hakkında daha güzel düşünür, karar veririz, bu yüzden istediğimiz gibi yapalım" deyince rahmanı kabul etmemiş oldular.

Şimdi de aynı şey geçerlidir, hiç fark etmez. Dilimizle Rahman'ı kabul edip, gönlümüzle kabul etmeyince; "o, güzel hükmetmemiş, ben daha güzel hükmederim. Aslında Allah böyle emretmiş; ama bu durumda benim böyle yapmam işime gelmiyor, böyle yaparsam herkes ne der, böyle yaparsam zarar görürüm" dersek bu durumda Rahman'a güvenmemiş, iman etmemiş, Allah'ı rahman olarak anlamamış, tanımamış oluruz.

Allah, başka bir ayet-i kerimede; **"kim, Rahman'ın zikrinden yüz çevirirse ona şeytanı musallat ederiz ve şeytan onun karini olur"**[28] buyurur. Allah bu ayette de "kim Allah'ın zikrinden yüz çevirirse" yerine "Rahman'ın zikrinden, Rahman'ı zikirden yüz çevirirse" diye buyurdu, Allah yine kendisi için Allah ismi yerine Rahman ismini kullandı. Rahman'ın zikri; Rahman'ın vahyidir. Bu durumda Rahman'ın zikrinden yüz çevirmek demek; Allah'ın ayetlerinden yüz çevirmek demektir.

İnsanın rabbi olan Allah, kuluna rahmetiyle muamele ederken, ona ne yapması, nasıl yaşaması gerektiğini, gönlünün üzerindeki perdeyi nasıl kaldırması ve nasıl Hz. İnsan olması gerektiğini öğretirken, biri Rahman'dan, onun zikrinden yüz çevirirse ayetin devamında buyurduğu gibi şeytanın karini; yani şeytanın yakını, arkadaşı, uydusu olur. Dolayısıyla şeytanın etrafında döner, yanından ayrılmazcasına durur. Nasıl ki kıyamete kadar Dünya, Güneş'in etrafında, Ay da Dünya'nın etrafında

---

[28] Zuhruf /36

dönüyorsa şeytana karin olan, uydu olan biri de onun etrafında böyle uydu gibi döner. Karin olmak bu demektir; yani şeytana karin olanlar şeytanın etrafında döner, şeytana uyar, işi de şeytana kalır.

Neden?

Çünkü Rahman'ın zikrinden yüz çevirip, rahman olan rablerini kabul edemedikleri için, akıllarını ilah edinip gönüllerinin vicdanlarının sesini, Allah'ın tecelli ettiği o Rahman isminin tecellisini dinlemek yerine; "ben biliyorum" deyip benlik güttükleri, "benim söylediğim daha doğrudur" dedikleri için şeytana böyle uydu olmuşlardır. Dolayısıyla şeytan onlara hile yapmış, onlar da şeytana arkadaş olmuşlardır. İşte, Allah'ı dinlemeyince işimiz şeytana kalır. "Mürşidi olmayanın mürşidi şeytandır" denilmesinin sebebi de budur.

Meryem Suresi'nde Allah'ın Rahman ismi yirmi yedi defa geçer. Allah bu surede Hz. Meryem (r.a.)'ı, Hz. İbrahim (a.s.)'ı, Hz. Musa (a.s.)'ı, Hz. Zekeriya (a.s.)'ı, Hz. Yahya (a.s.)'ı, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i anlatır ve her birine rahmetiyle nasıl muamele ettiğini söyler; ama baktığımızda Hz. İbrahim (a.s.) ateşe atılmış, Hz. Meryem (r.a.) iftiraya uğrayıp en zor anı yaşamış, Zekeriya (a.s.) ve Hz. Yahya (a.s.)'ı kavmi kesip şehit etmiştir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de müşriklerden işkenceler görmüş, Mekke'den Medine'ye hicret etmiş, sıkıntıları orada da devam etmiştir. Elbette ki bu anlar Allah'ın rahmetine en çok ihtiyaç duyulan anlardır; ama Allah, rahmetiyle muamele ederken bir kısmını kurtarmış, bir kısmının da kavmi tarafından kesilip şehit edilmesine müsaade etmiştir.

Allah'ın rahmetinin nasıl tecelli ettiğini anlamak için bunu da anlamak gerekir. Allah, Yahudilerin kendi peygamberlerini

kesmelerine; yani bizim tabirimizle, zahiri bakışımızla öldürmelerine müsaade etmiştir. Hâlbuki gerçek bu değildir; çünkü Allah ayet-i kerimede onlar için; **"Allah yolunda öldürülenlere ölü demeyin (şehitlere ölü demeyin); çünkü onlar Allah katında diridirler"**[29] buyurmuştur. Bize zahiren ölmüş gibi görünebilirler; ama Allah'a göre onlar diridir. Aradan iki bin sene geçmesine rağmen şu anda bile hâlâ onların ismini anıyor; "onlar kendilerini Allah'a kurban ettiler" deyip güzelliklerini anlatıyorsak bu durumda onlar diri olmasın da kim diri olsun! "Onlar Allah katında diridirler." Yani sadece bir kapıdan geçip hakiki âleme ulaşmışlardır. İmtihanlarını tamamlamışlar, en büyük rahmeti, ikramı hak etmişlerdir.

Allah birine nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun manevi olarak o kişinin kazanıp kazanmadığını o muameleye karşı bakışı, tavrı belirler. Kişi eğer muamele karşısında sabreder, "rahman olan rabbim ben kazanayım diye bana bu muameleyi yapmış" deyip böyle anlar, böyle iman eder, kabul ederse kazanır. Yok, böyle anlamaz; "bu bir zulümdür" deyip, isyan eder, itiraz eder, Rahman'ı, Rahman'ın rahmetini inkâr eder ve bu rahmeti anlamazsa hiçbir şey anlamamış olur. Böyle biri iki sefer kaybetmiştir; hem dünyada kaybedip, sıkıntıya boğulmuştur hem de ahirette kaybetmiştir. Bu durumda Allah böyle birine; "kulum, hani iman etmiştin, sen böyle mi iman ettin, iman bu mudur" demez mi!

Allah, kulunu sever. Kul, Rahman ismine gerektiği gibi iman etmezse Allah gerekeni yapar. Herkes bunu böyle bilmeli ve böyle anlamalıdır.

Nasıl?

---

[29] Bakara /154, Âli İmran /169

Allah; "ben rahmanım, senin rabbin rahmandır" demiştir. Bir kul da Rahman'ı unutup, onu kabul etmez, ona iman etmez ve rahmeti bir başkasından beklerse Allah böyle bir kulun rahmet umduğu kişiyi ondan alarak gerekeni ona yapar. Peki, Allah neden böyle yapar? -Kulu, Rahman'a dönsün, Rahman'a iman etsin diye böyle yapar. Allah bazı kullarına muradı gereği bu muameleyi özel olarak yapmıştır.

Mesela; Allah bu muameleyi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e özel olarak yapmıştır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz anne ve babasına teveccüh etmesin, onlara dönmesin, onlardan bir şey beklemesin diye daha doğmadan önce Allah onun babasını, altı yaşındayken de annesini ondan almıştır. Daha sonra da dedesini almıştır. Allah işini kimseye bırakmaz. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hiç bir tarafa dönmesine müsaade etmemiş; "sadece bana dön, bana güven, rahman benim" demiştir. Allah böyle yaparak ona peşinen muamelede bulunmuştur.

Aynı şekilde Hz. Musa (a.s.) Firavun'dan kaçıp Medyen'e gittiğinde bir ağacın altında oturup; "**bana indireceğin her rahmete, her nimete muhtacım ya rabbi"**[30] demiştir. Hz. Musa (a.s.) önceden saraydaydı, neredeyse Firavun'un yerine geçecek biriydi, aynı zamanda ordunun komutanıydı. Oysaki Hz. Musa (a.s.)'ın Allah'a dönmesi gerekirdi; ama sarayda dursaydı bunu beceremeyecekti, bu yüzden böyle bir muameleye uğradı. Hz. Yusuf (a.s.)'ın kardeşleri de onu götürüp kuyuya atmıştı. Böyle bir durumda onun da Allah'tan başka dönecek bir yeri kalmamıştı. İşte Allah, kulu kendisine dönsün diye güvendiklerini ondan böyle alır ve bu onun âdetidir.

O zaman nasıl yapmak lazım?

---

[30]Kasas /24

Mesela evlatlar, kendi babalarına güvenip; "o beni korur, o beni mahrum etmez, bana verir, bana yardım eder" diye düşünür ve hiç farkında olmadan babalarını Rahman'ın yerine koyarlar. Baba da aynı şeyi yapıp; "bu çocuğum büyürse bana yardım eder, neslim kesilmez, sığınacağım biri olur, beni korur, beni rızıklandırır" der. Onlar da farkında olmadan çocuklarını Rahman'ın yerine koyarlar. Tıpkı çocukların, babalarını, babaların da evlatlarını Rahman'ın yerine koyduğu gibi bazıları da mesleğini, işini, görevini, memuriyetini, işçiliğini Rahman'ın yerine koyar, ona güvenir. Kim neyi, ne sebeple Rahman'ın yerine koyarsa koysun bu fark etmez hepsi şirktir.

Allah birine kendini tanıtacak bu muameleyi yapmadıysa; yani birinin hiçbir sorunu, sıkıntısı yoksa korkmalı, bir yerde bir terslik olduğunu bilmelidir. Hayat böyledir. Mesela sahabeler böyle anlamıştır. Peki, sahabeler bunu kimden öğrenmiştir, onları kim terbiye etmiştir? -Elbette ki onlar işi Allah'ın resulünden öğrenmiş, Allah'ın resulü onları terbiye etmiştir.

Mesela sahabeden biri hanımına;

-*Seni boşamaya karar verdim. Haydi, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yanına gidiyoruz,* der. Bunu da durup dururken, ortada hiçbir şey yokken söyler.

Kadın;

-*Sen ne yapıyorsun, nasıl böyle söylüyorsun, bir sorun mu var, bu da nerden çıktı şimdi,* diye şaşırır; ama o *sahabe hanımına "haydi, hazırlan, çıkıp gidiyoruz" deyince kadın üstünü giyinip "gidelim" der. Birlikte evden çıkarken* sahabe merdivenlerden kayıp aşağı düşer. Bunun üzerine yerinden kalkar ve *"tamam, gitmiyoruz" der.* Kadın da merak edip; *"tam gidiyorduk, merdivenden düşünce niye gitmekten vazgeçtin"* diye sorar.

Sahabe bunun üzerine, hanımına;

-Farkında mısın, bu bir aydır hiçbir sorun, sıkıntı, yaşamadık. Acaba Allah bizi unuttu mu? Eğer arada bir Allah, kulunu kendine döndürmüyor, kendini ona hatırlatmıyor, "bana dön" demiyorsa bir sorun vardır. Merdivenden yuvarlanınca sorun yaşadık. Demek ki bizi unutmamış, bu yüzden gitmiyoruz, diye cevap verir. İşte bakış meselesi, anlayış meselesi…

Bir de kendimize bakalım, bir sorun olduğunda feryat edip; "nasıl olur böyle, hani Allah bizi seviyordu, bizi seviyorsa niye böyle yaptı" deyip itiraz ediyoruz.

Evet, Allah'ın Rahman ismini ayetlerle Allah'ın kendini tanıttığı gibi öğrenmeye, tanımaya çalıştık.

Bir kul, Allah'a elini açıyorsa rahman ve rahim olan rabbine elini açmış, ondan istemiştir. Ondan isteyince de öyle küçük istememeli, en büyüğünü istemeli; çünkü kim, Allah için olursa Allah da onun için olur.

Kulun Allah'tan isterken ne demesi gerekir?

"Ben senin için olmak istiyorum ya rabbi! Hayatım senin için olsun, senin buyurduğun gibi olsun ya rabbi" demesi gerekir. Allah ayet-i kerimede; **"de ki: Namazım, kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi olan Allah içindir"**[31] buyurur. İşte kul budur! Kul bunu sabah akşam; yani her zaman söylemelidir. Eğer bunu sabah akşam söylediyse her şey onun olmuş olur, onun olmayan hiçbir şey olmaz. Allah bir kulu için olursa onun olmayan ne vardır! Öyle bir avuç toprağa, birkaç günlük dünya hayatına tenezzül etmek Hz. İnsana yakışacak bir durum, bir hal değildir.

[31] En'âm /162

Bu yüzden kul, Allah'ın kendisine emanet olarak verdiklerini Allah'a geri iade edip Allah'ı istemeli ve almalıdır.

Namazım, selatım; ibadetim, aşkım, muhabbetim, sevgim, hayatımı yaşayışım demek, kurbanım da; sana yakınlık için her ne varsa senin yakınlığını, rızanı kazanmak için harcarım demektir. Hayatım ve ölümüm demek ise; hayatımı, vaktimi, zamanımı senin yolunda harcar, senin yolunda ölürüm demektir.

"Hayatım, âlemlerin rabbi olan Allah için, rabbim olan Allah için, her zerreme tecelli eden Allah içindir" diyebilen, bunu uygulayabilen biri; Hz. İnsandır, Allah'ın yeryüzündeki halifesidir, meleklerin secde ettiği varlıktır. Melekler nasıl ki Hz. Âdem (a.s.)'a secde ettiyse ona da secde ederler. Şu anda bile böyle birine secde ederler.

Yoksa biri Allah'a halife olmak yerine şeytana uymuş, tabi olmuşsa, şeytan ona gülüyorsa, şeytanın bile Allah'a sığınıp; "bundan sana sığınırım" dediği bir kulsa o, meleklerin secde ettiği varlık nasıl olabilir! Bunu kazanmak veya kaybetmek insanın elindeki bir şeydir.

Allah ayet-i kerimede; **"onlar kaydılar, Allah da onların ayaklarını kaydırdı"**[32] buyurur. Allah onların kaymalarına müsaade etmiş; "haydi gidin" demiştir; yani bir kul kaymadan Allah onu kaydırmaz. Biri; "Allah benim sırat-el mustakimden kaymama müsaade etmeseydi" diyebilir, ona söylenecek şey; niye sen nesin ki böyle söylüyorsun! Hem Allah'a itiraz edecek, ona güvenmeyecek, onu kabul etmeyecek, şeytanın peşine takılıp gideceksin, sonra da "Allah bana müsaade etmeseydi" diyeceksin! Sen hayvandan daha aşağı bir varlık olmayı tercih ettiğinde Allah sana; "sen bilirsin, köpek mi olmak istiyorsun! Olur, madem köpek

---

[32]Saff /5

olmak istiyorsun o zaman 'Allah niye şöyle yapmış, niye böyle yapmış' deyip, insanlara durmadan havla" der.

Allah ayet-i kerimede; **"ben yakınım, bana dua edenin duasına icabet ederim"**[33] buyurur. Biz de rabbimizin bize bizden daha yakın olduğuna,[34] ne yana dönersek dönelim veçhinin orada olduğuna,[35] bize şah damarımızdan daha yakın olduğuna,[36] dua ettiğimizde duamıza icabet edeceğine iman ediyoruz.

O zaman bütün gönlümüzle rabbimize dönüp ne dememiz gerekir?

"Şimdiye kadar bilmeden, anlamadan ya da yanlış bilerek, yanlış anlayarak her ne günah işlediysek, her ne yanlış yaptıysak, sana karşı nasıl bir su-i zanda bulunduysak, kötü düşündüysek, dilimizle, gönlümüzle, kalbimizle, işimizle nasıl bir yanlış yaptıysak hepsi için senden af diliyoruz ya rabbi! Sen afuvsun, affetmeyi seversin, bizi de affet ya rabbi! Bizi affet ya rabbi! Bizi affet ya rabbi!

Sen ğafursun ya rabbi! Sen ğaffarsın ya rabbi! Sen settarsın ya rabbi! Kulunun ayıbını, günahını onun yüzüne vurmaz, açığa çıkarmaz, onu setredersin ya rabbi! Günahlarımızı setret, ört ya rabbi! Onu bizden bile setret ya rabbi! Öyle ki huzurunda mahcup olmayalım, huzurunda hayâ etmeyelim ya rabbi!

Her isteyenin istediğini verensin, bizim istediğimiz sensin ya rabbi! Sana âbd olmaktır ya rabbi! Senin istediğin gibi bir âbd olmaktır. Hayatı, ölümü, namazı, kurbanı senin için olan bir âbd

---

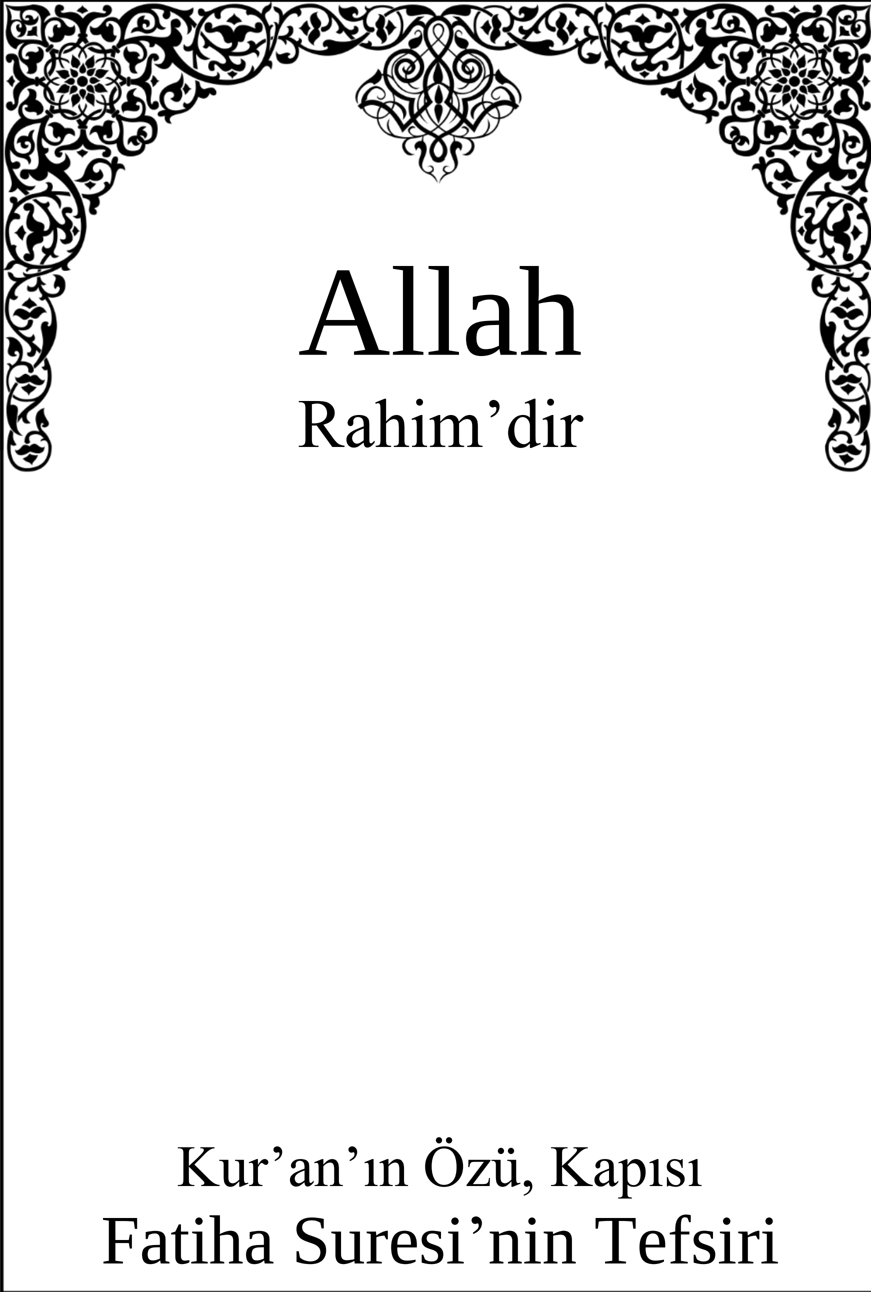
[33] Bakara /186
[34] Sebe /50
[35] Bakara /115
[36] Kaf /16

olmaktır ya rabbi! Bizi kendine âbd eyle ya rabbi! Kendine âbd eyle ya rabbi! Kendine âbd eyle ya rabbi!

Hayatımızı senin yolunda, senin dinini, zikrini, ismini yüceltmek için ilayi kelimetullah için yaşayanlardan eyle ya rabbi! Bu hizmeti bize ihsan eyle, ikram eyle ya rabbi! Vahyini ulaşabileceğimiz her yere ulaştırmamız için bize yardım et, bize ihsan et ya rabbi! Sen bizi bizden daha iyi bilensin ya rabbi! Her neyi istiyorsak onu bize ihsan eyle, ikram eyle ya rabbi! Sen erhamerrahiminsin, ekremel ekreminsin ya rabbi! Sen zul celali vel ikramsin ya rabbi! Üzerimizdeki muradın her neyse onu ikram et, ihsan et ya rabbi! Sen vehhabsın, karşılıksız hibe edensin ya rabbi! Hak etmemiş olsak bile istediğimiz senin rızandır, senin dostluğundur, senin cemalindir ya rabbi! Bunu Vehhab isminle, Kerim isminle ikram et ya rabbi" dememiz gerekir.

Evet, Allah bizi Rahman ismine iman edenlerden eylesin. Bu ismi üzerinde gösterip etrafına rahmetle, merhametle muamele eden kullarından eylesin. Namazı, kurbanı, hayatı ve ölümü Allah için olanlardan eylesin. Allah bizi Allah'a karşı su-i zanda bulunanlardan eylemesin. Allah'ın bizim için takdir ettiği her muamelenin hayır olduğunu, yaptığı her şeyin rahmetinden, sevgisinden dolayı olduğunu bilen, anlayan kullarından eylesin. Allah bizi kendini tanıttığı gibi tanıyan, iman eden kullarından eylesin inşallah!

Allah hepinizden razı olsun.

Allah
Rahim’dir
Kur’an’ın Özü, Kapısı
Fatiha Suresi’nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber Allah'ın isimlerini anlamaya çalışıyorduk. Allah'ın isimlerini anlamak; Allah'ı, Allah'ın kendini tanıttığı gibi tanımaya çalışmak demektir. Bu yüzden Allah'ı tanımaya çalışırken Fatiha'daki isimlerle tanımaya başladık; ama Fatiha'daki isimleri anlamaya çalışmadan önce temel olan, öz olan, anlaşılması gereken, yaratılışın sebebi olan ismi; yani Allah'ın sevmesiyle ilgili olan Vedud ismini anlamaya çalıştık. Vedud isminin; seven, sevilmeyi isteyen, sevilmeye layık olan anlamına geldiğini söyledik. Sonra nüzul sırasına göre Fatiha'daki isimlere başladık.

Fatiha tam olarak inmiş olan ilk suredir. Alak Suresi'nin ilk beş ayeti ilk inen ayetlerdir; ama tam olarak inen ilk sure Fatiha Suresi'dir. Bu yüzden işe Fatiha Suresi'yle başladık. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Fatiha ümmül kitaptır (kitapların anasıdır), Kur'an'ın özetidir, özüdür"*[1] buyurur. Kur'an'ın anlaşılması için önce Fatiha'nın anlaşılması gerekir. Biri Fatiha'yı öz olarak bilir, öğrenirse Kur'an'ı özetle anlamış olur. Bunun için biz de Allah'ı isimlerinden tanımaya çalışırken Fatiha'yla, Allah'ın Fatiha'daki isimleriyle tanımaya başladık ve önce onları kısaca öğrenelim, dedik.

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[2] "Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah'a aittir." Rabbimizi Fatiha'daki isimleriyle tanımaya çalışırken ilk önce bu ayette geçen, Hamid ismini, devamında Rab

[1] Darekutni, Salat, Babu Vucubi Kıraati Bismillah
[2] Fatiha /1

ismini, sonra da **"er rahmânir rahîm"**[3] ayetinde geçen Rahman ismini anlamaya çalışmıştık. Şimdi biraz da Rahim ismini anlamaya çalışacağız inşallah.

Rahman ismi için Allah'ın zat ismi demiştik. Rahman ismi Allah'a hastır, Allah'a aittir. Allah zatında rahmandır. Âlimlerimiz, Allah'ın Rahman isminin bütün mahlûkata rahmet eden manasına geldiğini, Rahim isminin ise sadece mü'minlere özel olarak ahirette tecelli eden isim olduğunu söylemiştir; ama âlimlerimizin Rahman ve Rahim isimleri için verdikleri bu mana ayetlere göre doğru değildir; çünkü Allah, kâfirlere de, iman etmeyenlere de rahmet ettiğini kitabında beyan etmiştir. Allah, kâfirlere mühlet verip, kendisine dönme imkânı tanır. Bununla ilgili olarak ayet-i kerimede; **"eğer Allah, insanların (kâfirlerin) yaptığına hemen karşılık verseydi onlara hemen azabı indirirdi; ama Allah rahmeti ile onlara mühlet tanır**[4] buyurur. Demek ki Allah'ın rahmeti, Rahim ismi sadece mü'minleri değil aynı zamanda bütün mahlûkatı sarmış durumdadır. Allah'ın Rahman ve rahim ismi böyledir.

Peki, Rahman ve Rahim ismi ne demektir?

Rahman ismi; zatında rahman olan, Rahim ismi ise; sıfatlarında, fiillerinde rahim olan anlamına gelir. Allah'ın Rahim ismi, Rahman isminden tecelli eder. Rahmanın rahmeti ortaya çıktığında Allah'ın rahmeti, rahmaniyeti ortaya çıkmış olur. Rahman bir iş yaptığında bu, onun rahmeti; yani Rahim isminin tecellisi olur. Allah'ın Rahman ismi hiçbir kula verilmez; ama Rahim ismi verilebilir. Mesela Allah bu isimle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e hitap edip; **"rauf ve rahim"**[5] demiştir.

---

[3] Fatiha /2
[4] Fâtır /45
[5] Tevbe /128

Şimdi de Allah'ın Rahim ismini Kur'an'ı Kerim'de hangi isimlerle beraber zikrettiğini anlamaya çalışalım inşallah.

Huvel azîzur rahîm:[6] "O (Allah) aziz ve rahimdir." Aziz; bütün şeref, güç ve kuvvet kendisine ait olandır. Allah aziz ve rahimdir; yani kullarına rahmetle muamele ederken onlardan bir beklentisi yoktur. Allah rahmetle muamele ettiğinde; "kulum bana bir şeref versin, bana bir ikramda bulunsun" diye değil karşılık beklemeden rahmet eder. Allah karşılıksız olarak rahimdir; ama bu ismiyle kullarına da tecelli etmiştir, hem de zatı ve sıfatıyla tecelli etmiştir. Rahim ismi kulda olduğu için kul da rahmet eder; yani kul da insanlara, mahlûkata karşı rahim olur; ama kulun rahim oluşu, rahmetle muamele edişi mutlaka bir beklentiyi beraberinde getirir.

Kulun en öndeki beklentisi; "Allah da bana rahmet etsindir." Yani biri etrafına rahmetle muamele ettiğinde bunun karşılığını mutlaka ister. Bu yüzden Allah'ın Rahim ismiyle kuldaki Rahim isminin tecellisi birbirinden ayrılır. Allah bundan dolayı Rahim ismini zikrederken; "o, aziz ve rahimdir" buyurmuştur. Yani "ben bu rahmeti senin yaptığın gibi yapmam, benim rahim oluşumla sana tecelli ettiğim Rahim ismim arasında bu ayrımı yap. Rahmet ediyorsam ihtiyacım olduğu ya da bir şey beklediğim için değil ben zatımda rahman olduğum için rahmetimle muamele ediyorum; çünkü ben azizim" buyurur. "O aziz ve rahimdir" ayeti bu manaya gelir.

Allah, Rahim ismini bir de en çok **"gafûrun rahîm"**[7] şeklinde zikretmiştir. Allah ğafur ve rahimdir. Allah önce ğafurdur, sonra da rahmeti tecelli eder; yani Rahim ismi Allah'ın mağfiretinden dolayı tecelli eder. Mağfiret; kulun günahını silip, hiç günah işlememiş gibi ona muamelede bulunmaktır. Bu yüzden bir kul Allah'tan önce mağfiret dilemelidir; çünkü mağfireti dilerse

[6] Rûm /5, Şuarâ /104, 175
[7] Tahrîm /1, Bakara /192, Hucurât /5, Nûr /5, Âli İmran /31, Mumtehine /7, Enfâl /69

rahmeti hak eder ve ğafur olan Allah rahmeti ile ona muamele ederek onu mağfiret eder. Allah'ın, kulunu mağfiret etmesi onun rahmetinin sonucudur.

Allah, Rahim ismini bir de **"raûfun rahîm"**[8] diye beyan etmiştir. Allah, kuluna rahmet eder. Kul, Allah'ın rahmetini hak edince de Allah ona rauf, yumuşak, nezaketli olarak muamele eder.

Allah ayet-i kerimede; **"rabbin rahîm"**[9] buyurmuştur. Allah, kullarını terbiye ederken rahim olarak terbiye eder. Onlara karşı rahimdir, onlara zorluk dilemez, kolaylık diler. Allah, kulundan her neyi istemiş, onlara her neyi emretmişse kullarının terbiye olması, temizlenmesi, Hz. İnsan olması için mutlaka rahim olarak emretmiştir.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah berrur rahimdir"**[10] buyurur. Berr; iyilik yapan manasındadır. Bütün iyilikler Allah'a aittir ve Allah bu iyilikleri rahmetinden dolayı ikram eder. **Allah tevvabur rahimdir.**[11] Allah tövbeleri rahmetinden ötürü kabul eder. Bu şekilde birkaç ayet daha vardır.

Mesela Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'ın rahmetiyle ilgili olarak bir hadis-i şerifinde; *"hiç kimse kendi ameli ile cennete giremez; ancak Allah'ın rahmeti bir kula tecelli ederse bu müstesna"* buyurur.

Bunun üzerine sahabeler; "ya Resulullah, ya sen" diye sorar, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ise; "ben de amelimle cennete giremem, ancak Allah'ın rahmeti ile girerim" diye cevap verir.[12]

---

[8] Nahl /47, Tevbe /117, Bakara /143, Hac /65, Hadîd /9
[9] Yâsin /58
[10] Tûr /28
[11] Bakara /37, 128, 160, Tevbe /104, 118, Hucurât /12
[12] Buharî, Rikak,18; Müslim, Münafikîn, 71-73

Yani hiç kimse ameli ile Allah'ın rahmeti olmadan cennete giremez. Cennete ancak Allah'ın rahmeti ile girilir. O zaman amelimize güvenmek yerine Allah'ın rahmetine güvenmemiz gerekir; ama Allah'ın rahmeti de öyle rastgele ya da torpil olarak gelmez. Allah ayet-i kerimede; "**Allah rahmetini hak edene tahsis eder"**[13] buyurur. Başka ayette de; **"Allah dileyeni, dilediğini rahmetinin içine koyar"**[14] buyurmuştur. Yani biri cennete gitmişse Allah'ın rahmetinin içine girmiştir. Bunu Allah söylüyor.

Allah'ın rahmeti olmadan kurtuluş yoksa o zaman bu rahmetin nasıl kazanılacağına bakmamız gerekir. Bu, amelin bir işe yaramadığı anlamına gelmez. Amellerimizin bize Allah'ın rahmetini kazandırması, bizi Allah'ın rahmetinin içine koyması, bizi raufur rahim yapması lazım.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için **"o, rauf ve rahimdir"**[15] dediyse bunu onun mahlûkata olan muamelesinden, halinden dolayı söylemiştir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz müşriklerden her türlü sıkıntıyı, işkenceyi ve hakareti gördüğü halde onlara karşı bile rahmetle muamele etmiştir.

Allah'ın bir isminin senin üzerinde isim olabilmesi için o ismin seni kaplaması gerekir; yani bir sefer rahmetle muamele edince rahim olmuş olmazsın, sadece bir işi rahim olarak yapmış olursun; ama mahlûkata karşı sürekli rahim olarak muamele edersen işte o zaman rahim olursun ve bu, Allah'a açılan vuslat kapın olur. Allah bu isim üzerinden seni sever, dolayısıyla bu ismin nuru Allah'ın sana tecelli ettiği diğer isimleri de kaplar, nurlandırır. Böylelikle onlar da senin üzerinden yavaş yavaş açığa çıkmaya, kendini göstermeye başlar. Bu yüzden diğer isimlerin senin

[13] Bakara /105, Ali İmrân /74
[14] Şûrâ /8, İnsan /31
[15] Tevbe /128

üzerinde açılabilmesi için bir ismin senin üzerinde kemale ermesi gerekir.

Her bir kulun üzerinde açılan bir isim vardır; yani Allah'ın tecelli ettiği doksan dokuz isminden bir tanesi kulun üzerinde en öndedir. Kul, Allah'a doğru yürüyüp kulluğunu yapmaya, güzel yapmaya çalışırken o isim onun üzerinde kemale ermeye başlar; yani önce kulda olan baştaki isim kemale erer. Mesela biri Hz. Eyüp (a.s.) gibi sabırlı bir kulsa sabır onun üzerinde açığa çıkmaya başlar ve sabırlı biri olur.

Allah, peygamberleri överken onların üzerinde açığa çıkan kendi ismini övmüştür. Mesela Hz. Eyüp (a.s.) için **"o sabırlı bir kuldu"**[16] Hz. İbrahim (a.s.) için **"o, halimdi"**[17] Hz. Nuh (a.s.) için **"o, şükreden bir kuldu"**[18] buyurmuştur; yani her peygamberin üzerinde bir isim açığa çıkmış, Allah o ismi ile o peygamber üzerinden kendini tanıtmıştır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in üzerinde ise Allah'ın bütün isimleri açığa çıkmıştır; ama en öndeki ismi Rahim ismidir. Bu yüzden Allah onun için "rauf ve rahim" buyurmuştur.

İnsan sadece Allah'ın rahmeti ile kurtulup cennete girebiliyorsa bu durumda Allah'ın rahmetine nasıl dahil olacağımıza bakmamız lazım. Allah ayet-i kerimede; **"Allah, kullarına azap etmez"**[19] **"Allah, insanlara karşı rauf ve rahimdir"**[20] "**ğafur ve rahimdir"**[21] **"tevvab ve rahimdir"**[22] buyurur. Peki, Allah insana azap etmiyorsa cehennemin sebebi nedir? -Evet, herkes azabını beraberinde götürür. Eğer rahmeti hak etmediysek cennete varamayız. Demek ki cehennemin

---

[16] Sâd /44
[17] Hûd /75, Tevbe /114
[18] İsra /3
[19] Âli İmran /182
[20] Bakara /143, Hadîd /9, Hac /65
[21] Tahrîm /1, Bakara /192, Hucurât /5, Nûr /5, Âl-i İmrân /31, Mumtehine /7, Enfâl /69
[22] Bakara /37, 128, 160, Tevbe /104, 118, Hucurât /12

sebebi; Allah'ın bize zulmetmesi değil kendi azabımızı bu dünyada toplayıp beraberimizde oraya götürmemizdir.

Allah ayet-i kerimede; **"genişliği gökle yer kadar olan cennete koşun"**[23] buyurur. Bu yüzden cennete doğru koşmak gerekir. Koşanlar cennete varır, varamayanlar da cehenneme yuvarlanır. Bunun için insana bir süre tanınmıştır; yani insanın cennete koşarken bir hayat süresi vardır. İnsanın hayatı ne kadarsa süresi de o kadardır. Biri bu süre zarfında cennete varamadıysa cehenneme yuvarlanır.

Birinin cennete gitmesinin sebebi Allah'ın rahmetini kazanmasıysa o zaman biri Allah'ın kullarına, mahlûkata, elbette ki önce kendine karşı ne kadar merhametli, rahim olursa Allah'ın rahmetini de o kadar hak etmiş olur.

Cennete ilk giden kişi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz âlemlere rahmettir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için; **"seni âlemlere rahmet olasın diye gönderdim"**[24] buyurmuştur. Bir insan, bırakın âlemlere rahmet olmayı kendi kendine rahmet olmadı, daha kendi kendini bile kurtaramadıysa Allah'ın Rahim isminden mahrum kaldığı içindir. Böyle biri kendine merhamet etmemiştir.

Evet, Allah Rahim ismiyle herkese tecelli etmiştir. Bize de düşen; Allah'ın bu ismini kullanmaktır. Allah'ın Rahim ismini kullanan bir kul birine merhamet ettiğinde eğer o merhameti fiile dönüşürse ondaki merhamet o merhamet ettiği kulun gönlüne yansır ve bu ona ilaç olur, ilaç olmalıdır; yani kul, merhamet ettiği kişinin sorununa, sıkıntısına derman olduysa ona merhamet etmiştir. Yoksa kuru kuruya "acıdım" demek merhamet değildir. Merhamet; karşındaki kişinin sıkıntısını çözmek için gerekeni

[23] Âli İmran /133, Hadîd /21
[24] Enbiyâ /107

yapmaya çalışmak, elinden geleni yaptıktan sonra da ona dua etmektir.

Peki, kul bu merhametinin karşılığında neyi kazanır?

O kula yaptığı merhamet kadar Allah'tan rahmet kazanır. Diyelim ki yüz kula merhamet ettiyse yüz kula yaptığı merhamet kadar Allah'tan onun gönlüne o rahmet tecellisi tecelli eder, dolayısıyla gönlündeki rahmet katlanır. O, Allah'ın kullarına, mahlûkata rahmetle muamele ettikçe de gönlündeki rahmet katlanmaya devam eder. Böylelikle rahim biri olur. Merhamet etmenin karşılığı işte budur; yani rahmetin karşılığı rahmettir. Aynı şekilde sevmenin karşılığı sevmek, affetmenin karşılığı da affetmektir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bunu beyan ederken*; "kim bir kardeşine merhamet edip onun bir sıkıntısını giderirse Allah da dünyada ve ahirette onun sıkıntısını giderir. Kim Allah'ın bir kuluna ikramda bulunursa Allah da ona ikramda bulunur. Kim bir kardeşinin hatasını, günahını perdelerse, setrederse Allah da onun günahını setreder, perdeler, örter. Kardeşini affederse Allah da onu affeder"*[25] buyurmuştur. Yani sen Allah'ın sana verdiği sıfatlarıyla, isimleriyle kullarına nasıl bir muamelede bulunursan Allah'tan da öyle bir muameleyi hak etmiş olursun. Bu yüzden herkes nimetini de azabını da beraberinde öteki âleme götürür. Bunun için Allah ayet-i kerimede; "**Allah'ın kullarına azap etmesi mümkün değildir (böyle bir şey düşünülemez)"**[26] **"Allah rahmeti zatına yazmıştır"**[27] **"Allah'ın rahmeti her şeyi kuşatmıştır (ihata etmiştir)"**[28] buyurur. Bu durumda Allah'ın zulmetmesi nasıl düşünülebilir!

[25] Taberânî, Mu'cemu'l-Evsat, 1, 63
[26] Âli İmran /182
[27] En'âm /12
[28] Mu'min /7

Öyleyse azap nedir?

Azap, Arapça'da mahrum kalmak anlamına gelen "izb" kökünden türetilmiş bir sözcüktür. Yani biri mahrum kalınca azap görür, kendi kendine azap eder. Peki, kulun neyden mahrum kalması ona azap olur? -Elbette ki kul; Allah'tan, Allah'ın isimlerinden, Esmau'l Husna'dan mahrum kalınca kendine azap etmiş olur ve bu onun için en büyük azap olur. Bu nedenle azap; mahrumiyettir, mahrum kalmaktır.

Mesela; biri yemek yemezse acıkır. Yemekten mahrum kaldığı için de aç kalması ona zahiri olarak azap olur. Bu manevi olarak da böyledir. Kim Allah'tan, Allah'ın isimlerinden, sıfatlarından, Esmau'l Husna'sından mahrum kalırsa bu da ona azap olur, cehennem olur.

Rahmet yoksa zulüm vardır. Biri rahmetini kaybettiyse önce kendine, sonra etrafındakilere zulmeder. Mesela birinde Allah'ın Ekrem ismi, Kerim ismi yoksa o kişi cimri olur, malını bile yiyemez, harcayamaz, dolayısıyla kendine, etrafındakilere azap eder. Yani Allah'ın isminin tecelli etmediği bir kul o isme göre azap görür. Kıyamet günü Allah'ın kurduğu o mizanın, terazinin de herhalde buna göre olması gerekir.

Peki, günah ve sevap denince neyi anlamamız gerekir?

Kul, Allah'ın isimlerini ortaya koyup, bu isimleri hayatında ne kadar yaşadığına bakmalıdır. Eğer Allah'ın bir ismini yüzde elliden fazla yaşamışsa o isim onda ağır basar ve kul o ismin hesabından kurtulur; ama Allah'ın kendisine tanıdığı imkânlar karşısında yüzde ellisinden azını kullanmış, gerekeni yapmamışsa o isimde kaybeder. Allah'ın bütün isimleri böyledir ve hesap da Allah'ın isimlerini üzerimizde yüzde elliden fazla gösterip göstermediğimiz şeklindedir. O halde sevap ve günah denilince de Allah'ın isimlerini üzerimizde göstermek veya göstermemek olarak anlamamız gerekir.

Allah ayet-i kerimede; **İnnallâhe serîul hisâb:** [29] "Muhakkak ki Allah hesabı anında (seri olarak) görendir" buyurur. O halde ister namaz, ister oruç, ister bir iyilikte bulunmak olsun, isterse de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in; *"bir saatlik tefekkür bir yıllık ibadetten eftaldir"*[30] hadisinde buyurduğu gibi bir saat tefekkür etmek olsun, ibadetimiz her ne olursa olsun o fark etmez, yaptığımızın karşılığını hemen almamız gerekir. Almadıysak bir sorun vardır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*ben Cebrail kardeşimle miraca çıkarken gökten bir şeylerin indiğini, bir şeylerin de çıktığını gördüm, bunun üzerine merak edip Cebrail kardeşime; bu nedir, diye sordum. Cebrail (a.s.) da; 'Bu çıkanlar, kulların amelleri, inenler de Allah'ın o amellere verdiği karşılıktır' diye cevap verdi,* buyurur.

Allah amellerin karşılığını kulun gönlüne hemen indirir. Kul, Allah'ın bir ismiyle güzel bir şey yaparsa Allah da onun bu yaptığını kabul ederse kul karşılığında o ismin tecellisini mutlaka alır. Mesela kul birine rahmet edip, rahmetle muamele ederse Allah rahmetini onun gönlüne hemen indirir, dolayısıyla gönlündeki rahmet katlanır ve o ismin nuru onun üzerinde tecelli etmeye başlar; yani kul, Allah'ın o güzel ismiyle güzel olmaya başlar.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah hayatı ve ölümü yarattı ki hanginiz daha güzel yaparsınız diye"**[31] buyurur. Güzel yapmak; Allah'ın güzel isimleriyle güzel yapmaktır, Allah'ın o güzel isimlerinin nurunu alarak onunla kemale erip Hz. İnsan olmaktır.

Allah'ın kullara ikram ettiği en büyük rahmet; Allah'ın, kulunu sevmesi, onu ciddiye alıp muhatap alması, ona peygamber göndererek ona vahyetmesidir. Bu; Allah'ın, kulunu kendine

---

[29] İbrâhîm /51, Mu'min /17, Âli İmran /19
[30] Suyutî, Camiu'a-Sağir, II/127; Aclûnî, I /310
[31] Mülk /2

davetidir. Kul önce kendi kendine davet edilir; yani kulun kendini anlayıp tanıması, Allah'ın yeryüzündeki halifesi olduğunu bilmesi gerekir.

Halifelik, halifesi olunan zata uymakla olur. Halifesi olduğumuz zat Allah'tır, ona uyabilmek için de onun vasfında olmamız, onun vasfını, isimlerini taşımamız gerekir. Onun vasfında olmak; haşa onun seviyesinde olmak değildir. Onun vasfında olmak; Allah'ın kendinden ikram ettiği Esmau'l Husna'yı üzerimizde göstermek ve bütün işi Allah'ın bu isimleriyle yapabilme özelliğinde olmamız demektir.

Yoksa biri İslam'ı sadece bir takım emirlerden ibaret zannedip; "işte namazını kıl, evinde otur" derse, kendi kendine sanki bir şey biliyormuş gibi İslam'ı anlatırsa ya da işi anlamış gibi gözünü kapatıp başını kuma gömerse Kıyamet günü Allah perdeyi açtığında hiç ummadığı bir dehşetle karşı karşıya gelir. Allah ona; "kulum bir benim seni ne için, ne olasın diye yarattığıma bak, bir de senin ne yaptığına bak! Ben sana nasıl yapman gerektiğini nasıl öğretmişim; ama sen ise bak ne anlamış, ne yapmışsın" demez mi? İşte bu, insanın kendi kendine yaptığı en büyük zulümdür.

En büyük nimet; vahiydir. Kendimizi vahiy nimetinden mahrum bırakmamamız gerekir. Bu yüzden "bütün arkadaşlar buraya gelsin de rabbimizin buyruğunu, muradının ne olduğunu hep beraber anlayalım" diye bu kadar feryat ediyoruz. Yoksa böyle uzaktan bakıp; "işte ben bunu biliyorum" demekle iş olmaz. Allah bunu böyle kabul etmez.

Kur'an'ı her dinlediğinde, okuduğunda rabbini dinler, rabbine teveccüh edersin. Bunun karşılığında Allah senin imanını artırır, seni kendine yaklaştırır.[32] Bunu Allah söylüyor. Allah'a yaklaşmadan onu nasıl sevebilirsin! Allah'ı dinlemeden neyi dinlemiş, neyi anlamış olabilirsin! Böyle bir şey mümkün değildir.

[32] Enfâl /2

Kim dini nasıl anlatırsa anlatsın, eğer anlattığını Allah'tan anlatmadı, Allah ile anlatmadı, Allah'ın anlattığını anlatmadıysa hem kendine, hem kendisini dinleyenlere, hem de kendisine uyanlara yazık etmiş, onları alıp toprağa, çamura gömmüş olur. Bunu ne adına yaparsa yapsın, o fark etmez bu, zulümdür.

Bu dinin peygamberi ve kitabı var mı, var! Allah'ın resulü bu dini kitabıyla anlattı mı, anlattı! Sahabe bununla terbiye oldu mu, oldu! Sahabeler Allah'ın kitabından başka bir şey biliyorlar mıydı, bilmiyorlardı! Allah'ın beyan ettiği gibi Allah onlardan razı oldu mu, oldu! Onlar da Allah'tan razı oldu mu, oldu! En büyük nimeti Kur'an'la kazandılar mı, kazandılar! Gökteki yıldızlar gibi oldular mı, oldular! Peki, siz belanızı mı arıyorsunuz! Neden bu kadar kitap getirip milletin önüne koyuyor; "haydi ille de bunları okuyun" diyorsunuz! Allah ve resulü bilmiyor da siz mi biliyorsunuz, öyle mi! Allah ve resulü dini anlatamadı da, siz mi anlatıyorsunuz! Biri oradan çıkıp; "mezhep böyledir" diyor, öteki çıkıp; "hayır, mezhep şöyledir" diyor, başkası da çıkıp; "yok, tarikat böyledir" diyor. Böyle olur mu, ayıp denen bir şey vardır! İnsan, rabbinden biraz utanır. Eğer doğru değilse söyleyin!

Bu yüzden biri, Allah'a, Allah'ın dinine, Allah'ın rızasına, dostluğuna, yakınlığına, cennete davet ediyorsa bu daveti Allah'ın kitabıyla, Allah ile yapmalıdır. Yani "falan âlim, falan hoca, falan hacı, falan şeyh böyle söyledi" deyip insanları davet etmek doğru değildir, nasıl doğru olsun! Niye, bunlar Allah'ın ortağı mıdır, hiç böyle bir saçmalık olabilir mi? İşte şirk budur! Allah'ın ne söylediğini, resulünün ne yaptığını önemsemiyorsun sonra o âlim dediğin, şeyh dediğin kişileri ve onların kitaplarını getirip Allah'ın, peygamberin önüne koyuyorsun! Bundan daha büyük bir şirk nasıl olsun! Allah'ın kitabı dururken "şu kitabı oku" demek Kur'an'a şirk değil midir? Eğer değilse o zaman şirk nedir! Yarın Allah'ın huzuruna çıktığımızda Allah bize hesap soracak! Ağzımızdan çıkan her kelimeye, gönlümüzden geçirdiğimiz her

niyete hesap vardır. Öyleyse senin niyetin nedir! Sen neyin peşindesin, ne yapmaya çalışıyorsun!

Bu yüzden hiç kimse "bizim yolumuz böyledir" diyemez; çünkü bir tane yol vardır, o da; sırat-el mustakim yoludur; yani Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabesiyle, Kur'an ile gittikleri yoldur. Diğer yolların hepsinin sonunda bir şeytan durur, o yolların hepsi şeytanın kurduğu tuzaklardır.

Her bir kul, Allah ile teke tek muhataptır. Allah, kulundan Hz. İnsan, canlı Kur'an olmasını istemiş, önüne de örnek olarak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i ve peygamberleri koyup; "işte onlar gibi ol" demiştir. Hepsi bu kadar! Biri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi, bir peygamber gibi yapıyorsa örnek alınır, onun gibi yapılır; ama biri birini örnek alırken o örnek alınan kişi bütün gönlü, bütün zerresi ile Allah'ın resulüne ve kitabına uymalıdır. Örnek alınan kişinin üzerinde Allah'ın isimlerinin tecelli etmesi; yani o kişinin rahim olması gerekir. Eğer örnek alınan kişi rahim değilse işi yapamaz; çünkü Allah'ın Rahim isminin üzerinde tecelli etmediği biri daha kendisinde rahmet yokken başkasına nasıl faydalı olabilir, nasıl rahmet olabilir! Bu yüzden kul haddini bilmeli ve uyanlar da rahim olan birine uymalıdır.

Bütün mahlûkat, bütün varlık, Allah'ın rahmetiyle muhataptır. Allah'ın rahmetinden nasibini alır. Allah bütün varlığa rahmetiyle muamele eder. "Allah'ın rahmeti her şeyi kuşatmıştır"[33] demek bu demektir. Rahmeti alan varlık kendisine rahmet edeni sever. Bu kaçınılmazdır ve herkes için böyledir; yani biri birinden bir iyilik görse mutlaka onu sever. Bu da onun elinde olan bir şey değildir. Allah onun gönlünden o rahmet edene rahmeti ile tecelli eder, rahmet oraya akseder. Rahmet edenin de bunun karşılığını alması gerekir.

---

[33] Araf /156

Bütün iyilikler, bütün rahmetler bize Allah'tansa o halde her zerremizle rabbimizi sevmemiz lazım. Rahmet, sevmenin vesilesidir, sonucudur. İman sevmektir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"kim imanı inkâr ederse onun ameli boşa gider."**[34] **"Allah size imanı sevdirdi; küfrü, çirkinliği, fasıklığı ve isyanı da kötü gösterdi, ikrah ettirdi"**[35] buyurur. İman; Allah'ı, Allah'ı seveni, iman edenleri, iman edenlerin imanını sevmektir. Kulun da önce kendi imanını sevmesi gerekir. Allah bunu kula sevdirmiştir; yani Allah imanı sevmeyi kula vermiştir. Kulun bunu örtmesi küfür olur. O zaman fıtrat itibari ile Allah imanı vermiş ve sevdirmiştir. İnsan, olmayan şeyi nasıl sevsin! Allah bunu vermiş ki sevdiriyor.

Peki, imanımızın üstünü küfürle örtersek ne olur?

Allah'a olan sevgimizi kaybeder, dolayısıyla insanların imanını da inkâr etmiş oluruz. Allah ayet-i kerimede; **"kim imanı inkâr ederse ameli boşa gitmiştir"**[36] buyurur. Bu ayet Yahudi ve Hristiyan'ın tahrip olmuş, deforme olmuş imanı için inmiştir; yani Allah bu ayetle Yahudi ve Hristiyan'ı müşriklerden ayırıp onların müşrikler gibi olmadığını, arada farkın olduğunu söylemiştir.

Eğer biri de bir mü'minin imanını inkâr edip yok sayarsa; yani imanından dolayı onu sevmez, ondan nefret ederse ona rahmet edemez. Zaten rahmet edemediği için onun imanını inkâr etmiştir. Böyle bir durumda imanı inkâr edenin ameli boşa gider, böylelikle o kaybeder. Allah da onun yaptığı ameli kabul etmez; çünkü onun imanı yoktur.

Biri mü'mini sevmiyorsa mü'minin imanını sevmiyordur ve onun ameli boşa gitmiştir; çünkü imanını kaybetmiş, imanının üstünü örtmüştür. Hâlbuki sevse ne yapardı? -Sevse rahmet

---

[34] Mâide /5
[35] Hucurât /7
[36] Mâide /5

ederdi. Bu nedenle birbirimize merhamet edemiyorsak birbirimizin imanını sevmediğimiz, imanımızı kaybettiğimiz içindir; yani hepsi birbirine bağlı, birbiri ile bağlantılıdır.

Birbirine merhamet edenler birbirini sever. Merhamet, rahmet aynı zamanda sevgiyi, sevmeyi, sevilmeyi getirir. Allah, iman edenlerin bir ve beraber olmasını söylemiştir. Bunun için ayet-i kerimede; **"Allah, kendi yolunda bir ve beraber kale gibi saf bağlayanları sever"**[37] buyurmuştur. Allah kendi yolunda hizmet ederken kale gibi saf bağlamamız gerektiğini söylediği halde öyleleri var ki darmadağın olmuş bir haldedir. Eğer dağılıyorsak birbirimizi, birbirimizin imanını sevemediğimiz içindir; yani imanımız olmadığı için, imanımız bizi hareketlendirmediği içindir.

İnsanı birbirine, insanı Allah'a bağlayan; imandır, sevmektir. Bütün kâinat, bütün varlık, Allah'ın sevgisiyle varlıkta durur. Kelimeyi belki böyle kullanmak doğru olmayabilir, tabir-i caizse; bütün kâinat, Allah'ın cezbetmesiyle varlıkta durur.

Dünya yörüngesinden çıksa; yani Güneş'in etrafında dönmekten vazgeçse mutlaka bir yere çarpıp darmadağın olur; ama Güneş'in cazibesine kapılmış bir halde Allah onu Güneş'e cezbetmiştir. Dünya, Güneş'in Ay da Dünya'nın etrafında döner. Güneş'in de bütün galaksinin de etrafında döndüğü bir şey vardır. Atomun içindeki çekirdekte de o cezbetme hali olmazsa çevresindeki elektronlar çekirdeğin etrafında dönmez.

Her şey birbirinin etrafında dönüyor. Bu yüzden biri Kâbe'ye gittiğinde Kâbe'nin etrafında döner. Allah, insana neyin etrafında dönmesi gerektiğini gösterir. İnsanın Allah'ın evinin etrafında dönmesi temsilidir; yani insanlar Beytullah'ın etrafında dönerken aslında Allah'ın, Allah'ın rızasının etrafında döner.

---

[37] Saff /4

Kul, Allah'ın etrafında nasıl döner, nasıl dönmelidir?

Kul; Allah'ın Esmau'l Husna'sının, rahmetinin, sevgisinin, Rahman'ın, Rahim'in, Kerim'in, Tevvab'ın etrafında dönüp onu istemelidir. Allah'ı, isimlerini isteyip, alabilmesi için etrafına o isimle muamele etmeli, o isimle Allah'ın kullarına gerekeni yapmalıdır. Allah'ı istemek böyledir. Kâbe'nin etrafında temsili olarak dönüş budur, böyledir ve hayat da bundan ibarettir.

Allah seni kendine cezbetmemişse Allah'a gidemez, Allah'a yakın olamazsın. Allah'ın cezbetmesi; Esmau'l Husna'ya, Allah'ın isimlerine cezbolmak, Allah'ın isimlerini istemek ve o isimlere bürünmeyi istemek demektir. İnsan ancak o zaman Hz. İnsan olur, Allah'a halife olur. Yoksa söylediği sadece lafta kalır.

Mesela; bizi yirmi yıldır tanıyan, bizimle beraber birebir yürümeye çalışan kardeşlerimiz vardır. Eğer Allah'ın bir ismi bile üzerimizde görünmüyorsa çıkıp; "Allah'ın şu ismi senin üzerinde yoktur" desinler. Örnek olmak Allah'ın isimlerini üzerinde göstermekledir. Allah'ın Rahim ismini, Âfuv ismini, Kerim ismini üzerimizde görmeyen var mıdır? Allah'ın bütün isimleri için bu böyledir. Yoksa nasıl örnek olabilirim! Anlatarak mı? -Tabi ki hayır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sadece anlatarak örnek olmamıştır; çünkü örneklik anlatmak, bilgiyi nakletmekle değil bilgiyi ortaya koymak, üzerinde göstermekle olur. Yoksa rabbini nasıl tanıyacaksın! Hiç nefsinin pis haliyle Allah'ı tanıyabilir misin!

Peygamber senin için örnekse bu durumda onun gibi olmaya çalışman gerekir. Allah'ın ismini sevebilmen için önce o ismi görmen lazım. Peki, bu isimleri kimin üzerinde göreceksin? -Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in üzerinde göreceksin. Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz zahiri olarak yoksa bu durumda varisinin üzerinde bu isimleri görmen gerekir; çünkü şükrü bilmen ayrı, o ismin üzerinde tecelli ettiği bir kulu görmen ayrı bir şeydir.

Bu yüzden Allah'ın isimlerini bir kulda görüp o isme şahit olman lazım; çünkü Allah'ın isimleri gönülden gönüle akar.

Allah'ın isimleri Mürşid-i kâmilin gönlünden tecelli eder. Mesela; Allah'ın Şekur ismini Mürşid-i kâmilin üzerinden sevdiğinde; "ben de bu ismi istiyorum" dersin ve bu senin duan olur, sonra şükürlü olmaya başlarsın. Aslında bu, o ismin nuru senin gönlüne aktığı içindir, yoksa kendi kendine olan bir şey değildir. Bir süre sonra nerden aldığını sen bile anlamadan şükür sahibi olduğunu görürsün. Sen nasıl olduğunu bilmezsin; ama Mürşid-i kâmil nasıl olduğunu bilir; çünkü bunu yapan odur. Öyleyse Mürşid-i kâmile tabi olmadan insan nasıl Hz. İnsan olabilir! Bu kendini kandırmak değil de nedir! İnsanlar sanki bir Mürşid-i kâmilin olduğu dergâha gidip orda sadece bilgi öğretiliyormuş gibi düşünebilir, bu düşünce yanlıştır; çünkü bu sadece bir bilgi değildir. Allah'ın isminin sadece bilgisi sana yeter mi! Bu, bilgiye hakarettir. Allah böyle öğretmez; çünkü Allah öğretirken bir de öğrettiğini kuluna verir.

Peki, Allah bunu kiminle yapar?

Elbette ki resulüyle yapar. Bu, kıyamete kadar böyledir. İsteyen kabul eder ve Allah'ın isimlerini alır, isteyen de kabul etmez, böylelikle Allah'tan, Allah'ın isimlerinden mahrum kalır. Azabın mahrum kalmak olduğunu söylemiştim. Dolayısıyla Allah'tan mahrum kalması resulle birlikte olmayı kabul etmeyen biri için azap olur. Yalnız bu tercihi kulun kendisi yapmıştır.

Bütün nebilerin, resullerin bir cezbetmesi vardır. Bu, istisnasız böyledir. Aynı şekilde cezbetme özelliği Mürşid-i kâmillerde de vardır. Mesela; cezbetme özelliği insanın şahsında var olan bir durum olsaydı kişinin Mürşid-i kâmil olmadan önce de cezbetmesi gerekirdi; ama cezbedemiyordu, kimse de onu tanımıyor, bilmiyordu. O halde bu cezbetme özelliği Mürşid-i kâmil olunduktan sonra gelen bir özelliktir.

Cezbetmek; çekmek demektir. Mürşid-i kâmilde cezbeden, çeken; Allah'ın isimleridir, Allah'ın ondaki tecellisinin açığa çıkmasıdır. Biri bir Mürşid-i kâmile cezb olduğunda aslında kendine cezbolur; çünkü o cezbolduğu mürşidde kendi hakikatini tatmış ve bu hakikat onu çekmiştir, dolayısıyla cezbolduğu kişi o Mürşid-i kâmil değil kendi hakikatidir, hakikat-i muhammediyedir.

Bütün güzellikler, Esmau'l Husna insanda mevcuttur. Biri de bir Mürşid-i kâmille beraber olduğunda aslında kendini hatırlar. Kontrolsüz olarak ona cezbolur; yani hakikati, kendini ona çeker. Birileri de oradan çıkıp; "işte bu sevgi yalandır, yanlıştır, böyle bir sevgi doğru değildir" diyebilir. Böyle diyenler doğru bakamadığı, anlayamadığı, trene baktıkları gibi baktıkları için böyle söyler. Böyle baktıkları sürece de bir şey anlayamazlar.

Şu anda, Allah'ın Fatiha Suresi'nde geçen isimlerini kısaca anlamaya çalışıyoruz. Allah'ın isimlerini öğrenmeye çalışırken dikkat etmemiz gereken bir husus daha vardır; isimleri öğrenmeye çalışırken mutlak teşbih ve mutlak tenzih yanlıştır. "Allah'ı hayal ederek anlarız" demek mutlak teşbihtir, "Allah'ı hiçbir şekilde anlayamayız" demek de mutlak tenzihtir. Bu ikisi de yanlıştır.

Bir örnek vermek gerekirse; Allah, Hz. Musa (a.s.)'a bir ağaçtan hitap etmişti. Bu yüzden ağaca "Allah" demek teşbihtir, bu küfürdür. Bu yüzden mutlak teşbih yanlıştır. Ağaçtan gelen hitap Allah'a aittir; ama ağaç mahlûktur. Bu yüzden ağaca; "Allah" diyemezsin; ama ondan gelen hitap Allah'a aittir. Bu yüzden "Allah hiçbir şekilde kuluyla konuşmaz" da diyemezsin; çünkü bu da mutlak tenzihtir. Doğrusu; "Allah o ağaçtan hitap etmiştir" demektir. Yani Allah'ı esmasından, isimlerinden tanımaya çalışırken mutlak teşbih de mutlak tenzih de yapmamak Allah'ın vahyinde kendini tanıttığı gibi onu dengede tanımaya çalışmak gerekir.

Allah'ın isimlerini, El Esmau'l Husna'yı kendi üzerimizden tanıyacağız. Mesela biri; "Allah zatıyla, sıfatıyla bana tecelli etti" deyip, böyle bir müşahedeyi yaptığında Hallac-ı Mansur gibi kalkıp "enel hak" derse bu yanlış olur, böyle olmaz, bunu söyleyemezsin. Neden? -Senin peygamberin böyle söylemedi de ondan. Sen ondan daha mı ileri geçtin ki bu kelimeyi kullanıyorsun! Böyle sarhoşça kelime kullanılmaz. Bu yanlıştır, edebe aykırıdır, terbiyesizliktir.

Evet, insan kendi üzerinden Allah'ın isimlerini bilip, tanıyıp, sonsuz bir deryadan bir damla olarak onu anlamalıdır. Yoksa "ben Allah'ın ismini bildim" demekle onu anlayamazsın. Sen kim, Allah'ın ismini bilmek kim! Sendeki o bir damla rahmetten Allah'ın sonsuz rahmetini anlamaya çalışırsan nasıl anlarsın! Zaten bunu anlarsan Allah'ı ihata ettin demektir. Böyle bir şey olur mu! Böyle bir şey olmaz. Allah'ı ancak sana tecelli ettiği kadarıyla anlarsın; yani Allah'ın rahmeti sende ne kadar tecelli etmişse onu ancak o kadar anlayabilirsin.

Bu yüzden "Allah anlaşılmaz" deyip mutlak tenzih yapmak yanlıştır; çünkü böyle olursa o zaman hiçbir şey anlayamazsın. Allah'ı zahire indirip; "işte biz Allah'ı anladık, tanıdık" deyip mutlak teşbih yaparsak bu da küfür olur. Bu, mutlak küfürdür. Allah böyle bir saygısızlığı, böyle bir terbiyesizliği kabul etmez.

Rabbimize karşı edepli olmalıyız. Esmau'l Husna'yı anladığımız kadarıyla "ben rabbimi aklımla, ilmimle, Allah'ın bana ikramıyla, tecellisiyle ancak bu kadar tanıdım" dememiz gerekir; ama yine de kendimize göre tanırız. Allah'ı Sadece kendini bize tanıttığı kadarıyla tanırız. Yoksa; "ben onu tanıdım" dediğimizde "benim aklım, iradem, hayalim, Allah'ı ihata etti" demiş oluruz ki bu, Allah'ın senden daha küçük olduğu manasına gelir. Bundan daha saygısızca bir kelime var mıdır! Niye bunu böyle söylüyorum? -Böyle yapanlar var da ondan.

Allah'ı anlatacaksak Allah kendini nasıl tanıtmışsa öyle anlatacağız. Bir yerde yanlış bir anlaşılma varsa onu düzeltmemiz gerekir. İnsanın Allah'ı anlatmasından daha büyük bir tehlike yoktur. Uygun olmayan bir kelime kullanır, yanlış bir şey söylerse bundan sorumlu olur; çünkü Allah'ı anlatıyor. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"haydi, bilginiz olan konuda konuştunuz, siz bilginiz olmayan konuda bile konuştunuz, siz Allah hakkında bile konuştunuz. Bir bilgiye sahip olmadan Allah hakkında konuştunuz"**[38] buyurur. Yani "buna nasıl cesaret ettiniz, nasıl cüret ettiniz." Bu yüzden Allah hakkında, Allah'ın isimleri hakkında bilgi sahibi olmadan konuşursak bu bir felaket olur. Böyle yaparsak kendimizi ateşe atmış oluruz.

"Kitapta okudum böyle yazmıştı, takvim yaprağında böyle yazmıştı, falan zat böyle söylemişti" demekle Allah tanınmaz, böyle bir şey yoktur! Biri bir Mürşid-i kâmile tabi olmuşsa onu dinlemeli, Allah'ı ondan öğrenmelidir. Yoksa onun söylediği dışında bir şey söylüyorsa, söyleyecekse mürşidini kabul etmemiş, inkâr etmiş, reddetmiş olur. Bu bir kelime olsa bile böyledir!

Allah beni huzura aldığında "beni nasıl tanıttın" diye beni hesaba çeker. Benim işim; Allah'ı tanıtmaktır, zaten başka bir şey bilmiyorum ki! Bütün yaptığım zaten budur, onu tanıtmaya çalışıyorum.

Belki rabbimizi tanımadığımız için böyle darmadağın olmuşuz, kendi gönlümüzde dağılmışız. Kimse ne istediğini, ne istemesi gerektiğini bilmiyor. Neyi istememiz gerektiğini bilseydik istediğimizi mutlaka alırdık; ama ne istediğimizi bilmiyoruz. İşin ilginç tarafı; bizimle beraber olan kardeşlerimizin bir kısmı hariç gerisi de ne istediğini bilmiyor. Üstelik bir de bazı kardeşlerimiz yanlış anlaşılması için birbirine yardım ediyor. Sanki özel olarak

[38] Ali İmrân /66, Hac /3

karşıdaki yanlış anlasın diye çaba, gayret sarf ediyor. Biz de bu durumda "nerde yanlış yaptık" diye kendimizi hesaba çekiyoruz.

Eğer burada biz konuşuyorsak arkadaşların birbirlerini değil bizi dinlemesi gerekir. Elbette ki birbirlerinden istifade etmeleri lazım; ama önce bizi dinlemelidirler. Sözümün böyle bir parçasını, yarısını alıp; "biz anladık" demeye gerek var mıdır! Ya da "işte biz gidiyoruz, bize perde açılmazsa artık gelmeyiz" demek ne demek!

Mesele; Allah'a âbd olmak değil midir? Bizimle beraber olduysanız, rabbinizi zikredip sevdiyseniz, secde edip dua ettiyseniz kazanmışsınız. Perdelerin açılması gerektiğini söylememin nedeni; biraz çaba, gayret sarf edip gönlünüzü biraz daha bizimle beraber tutun ki Allah perdeyi açsın, böylelikle gönlünüz mutmain olsun, doğru yaptığınızı, güzel yaptığınızı, doğru yolda olduğunuzu bilin diyedir. Yoksa illa perdeler açılacak diye bir şey yoktur; çünkü perdelerin açılması kul olmanın şartı değildir! Perdeyi açar veya açmaz, bu, Allah'ın bileceği bir şeydir. Sana düşen; kul olmayı, Allah'a âbd olmayı kabul etmektir.

Benim işim; Allah'a âbd olmayı öğretmektir. Mürşid-i kâmil; Allah'a âbd olandır. Bununla beraber sen Allah'a âbd olmak mı istiyorsun? Nasıl ki herhangi bir işi gidip ustasından öğreniyorsan Allah'a âbd olma işini de Allah'a âbd olan birinden öğrenmen gerekir. Bu yüzden sana düşen; beni dinlemek, Allah'a benimle beraber âbd olmaya çalışmaktır.

Allah ayet-i kerimede; **"içlerinden ayetlerimize iman edip, sabredenleri resul olarak, imam olarak seçtik"**[39] buyurur. Allah resulleri seçerken ayetlere iman edip sabretmeyi şart koşmuştur; çünkü resul sabretmezse işi yapamaz, beceremez. Mesela Ben-i İsrail'e yüzlerce resul gelmiştir. Hatta onlar bu resullerden bir gecede kırk, elli, yüz kişiyi şehit etmişlerdir.

---

[39] Secde /24

Allah'ın insanı resul olarak seçmesi, bir peygamber varisi olarak seçmesi Allah'ın bir ikramıdır. Bu padişah koltuğu veya bir mevki, makam koltuğu değildir. Bu, kulluktur, Allah'a âbdiyettir. Allah kendisine âbd olanlara; "sen bu işi beceriyorsun, haydi bu işi öğret" der. Sen Allah'a âbd olursan sana böyle bir şeref verir. Orda "ben" diyemezsin, "ben kazandım" diyemezsin, "ben ötekinden daha üstünüm" diyemezsin. Onunla herhangi bir kula üstünlük taslayamazsın. Böyle bir şey yoktur! Allah seni hesaba çekerken kulluğundan hesaba çektiği gibi bir de resul olma işinden seni hesaba çeker. Bu durumda hesabın ikiye katlanır, dolayısıyla kazanma imkânın da ikiye katlanır.

Haddimizi bilip; rabbimize boyun bükerek "ben senin kulunum, benim derdim sensin, senin rızandır" dememiz gerekir. Bunu söylemeyen zaten kulluğu beceremez, yoksa resulluğu düşünürken öyle mevki makam sahibi olarak düşünmeyelim. Öyle mevki, makam falan yok!

En yüksek makam; kulluk makamıdır.

Bu makama en layık olan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Biz de ona uyduğumuz, onun gibi yaptığımız kadarıyla ona yakın oluruz, kulluğa da yakın oluruz. Eğer birileri bizi dinliyorsa, bizimle beraberse, bizimle beraber Allah'a kul olmaya, âbd olmaya çalışıyorsa, Allah onları bize emanet etmişse bu durumda yanlış yaptığımızda hesabını mutlaka bize sorar.

Sohbet ederken gereken her şeyi söylüyorum; ama sohbet bittikten sonra kardeşlerimizden bazıları peşimden gelip; "benim manevi durumum nedir" diye soruyor. Peki, ben gece gündüz neyi anlatıyorum! Yani ille de sana; "yanlış yapıyorsun" mu diyeyim? Böyle bir şey olur mu! Bundan utanıyor, hayâ ediyorum, kimseye direkt söyleyemiyorum. Bu yüzden sohbet sırasında "bu hal sende varsa yanlıştır" "bu hal sende varsa doğrudur" diyorum. Herhangi

bir kardeşimiz benimle birebir muhatap olunca ise ona hatasını söylemeye utanıyor, hayâ ediyorum. Rabbim bunu biliyor.

Bazıları da; "ben her şeyi yaptım; ama Allah bana vermedi, Allah bana haksızlık yapıyor" demeye cesaret edemediği için bu su-i zanını "işte, onun söylediğini yaptık; ama bir şey olmadı" diye benim için söylüyor. Ne demek bir şey olmadı! Ne olmasını istiyorsun! Allah'a kulluğunun karşılığında, "Allah" demen karşılığında sana neyi vermemi istiyorsun! Allah demişsen, onu istemişsen zaten kazanmışsın. Benim isteğim de; senin Allah'ın rızasını kazanman, Hz. İnsan olman, üzerinde Allah'ın isimlerinin tecelli etmesi, Allah'a halife olmandır.

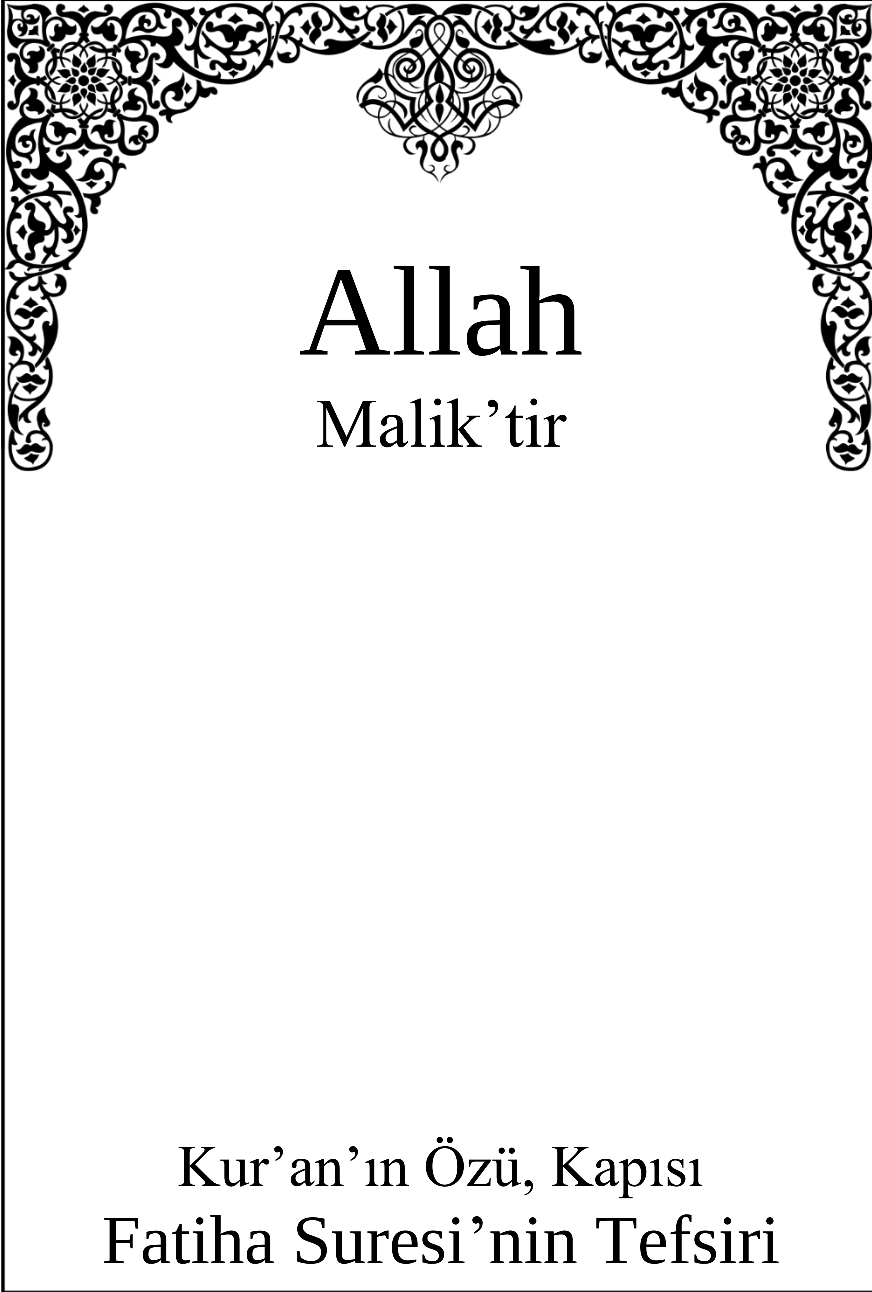
Benim hakkımda söylenenleri ben idare ederim; ama "Allah bana zulmetmiş" diye Allah hakkında su-i zanda bulunanlar var. Subhanallah! Bunu kabul etmemi kimse benden bekleyemez. Hiç kimse "ben çalıştım, çabaladım, gayret sarf ettim; ama Allah bana vermedi" diyemez. Eğer ben önümdekini Allah'ın gazabından koruyamıyorsam bu işi yapamadım, beceremiyorum demektir. Bütün çabam da bundan dolayıdır.

Bütün çabama rağmen ısrarla kendini ateşe atanlar da var. Biri Allah'a davet ediyorsa cayır cayır yanan bir evden, bir yangın yerinden birini çıkarmaya çalışıyor demektir. Zaten davet budur. Cehenneme gideni tutmak, onu cennete çekmeye çalışmaktır. Kişi bunu bilmeyebilir. Farz et ki bir ev yanıyor, ev sahibi de uyuduğu için yangından haberi yok. Gidip onu uyandırınca "niye beni uyandırıyorsun" deyip sana kızabilir; çünkü yangından haberi yoktur ama yangını gören biri o kişinin uyuduğu için yangından haberi olmadığını, bu yüzden bir şey olmaz dediğini bilir ve uykudaki ne söylerse söylesin onu hoş görür, onu tutup çıkarmaya çalışır; çünkü yapılacak başka bir şey yoktur. İşte, Mürşid-i kâmil budur.

Eğer kardeşlerimiz Allah'ın onlara ikram ettiği nimeti, değişikliği, Allah'a yakınlığını kendi üzerlerinde tatmıyorlarsa nimeti görmedikleri içindir. Üstüne üstlük bir de sanki ona hak ettiğini biz vermemişiz, ona zulmetmişiz gibi düşünür, bu konuda ileri geri konuşur, yetmez, Allah hakkında bir de su-i zanda bulunur. Bu durumda ben ondan şikâyetçi olursam acaba ne olur! Öyle ya! Ben de; "ya rabbi! Senin kulların bak böyle yapıyor" dersem acaba onun durumu ne olur!

Allah bizi nankörlerden eylemesin. Allah bizi kendi kendine hainlik yapanlardan eylemesin. Allah bizi Allah'a, resulüne hainlik yapanlardan eylemesin. Allah bizi kendisine zulmedenlerden, zalimlerden eylemesin. Allah bizi ahdine vefa gösterenlerden, Allah'a verdiği sözde sadık olanlardan eylesin. Allah bizi kendisine yakın olanlardan, sevdiklerinden eylesin. Allah bizi kendisine yeryüzünde halife olanlardan eylesin. Esmasının, isimlerinin üzerinde tecelli ettiği Hz. İnsan olanlardan eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

Allah
Malik'tir

Kur'an'ın Özü, Kapısı
Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah aklımızı sonuna kadar kullanalım diye bize vermiştir. Kullanılmayan bir akıl, akıl değildir. Öyle birilerinin peşine takılıp gitmek sürü mantığıdır; çünkü sürüdeki koyunlardan biri kendini bir yerden aşağıya atarsa diğer koyunların hepsi onun peşinden kendini aşağı atar. Bu; sürü mantığıdır, sürü olmaktır. Allah bizden aklımızı sonuna kadar kullanmamızı istiyor. Aklımızı kullanmak için doğrunun, yanlışın, hakkın, batılın, güzelin, çirkinin ne olduğunu anlayıp hayatımızı Allah'ın "güzel" dediği, "hak" dediği gibi yaşamaya çalışmamız lazım. Öyle ki kazanabilelim, aklımızı kullanmış olabilelim.

İster peygamber çocuğu olsun, ister şeyh veya veli çocuğu olsun ya da birinin evladı, eşi Allah dostu olsun bu fak etmez, o kim olursa olsun Allah birini huzuruna aldığında tek başınadır. O zaman hiç kimse kendini kandırıp; "işte ben falan peygamberin ümmetiyim, onun için ben üstünüm, ben kurtulurum, benim peygamberim, benim hocam, benim şeyhim bana şefaat eder" dememelidir; çünkü Allah herkesten kulluk istiyor, âbdiyet istiyor, Hz. İnsan olmasını istiyor. Allah'ın huzurunda hiç kimse kimseye yardım edemez; çünkü yardım, şefaat buradadır. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, Hz. Fatıma (r.a.)'a; *"kızım Fatıma! 'Babam peygamberdir' diye bana güvenmeyesin. Nefsini Allah'ın kudret elinden satın al. Yarın Kıyamet günü ben de sana yardım edemem, bunu böyle bilmiş olasın"*[1] buyurmuştur.

---

[1]Müslim, İman 89, Hadis No: 351

İsterseniz, nefsi Allah'ın kudret elinden satın almanın ne olduğunu kısaca izah edeyim;

Allah maliktir; mülkün sahibidir ve hiç kimseye ait hiç bir şey yoktur. Biri kendine malik değilse, Allah'a aitse, Allah'ın ona verdiği herhangi bir şeye de malik olamaz; çünkü daha kendisi bile kendisine ait değildir, kendisi de Allah'ın mülküdür. Sahip olduğunu zannettikleri de Allah'ın ona imtihan için emanet ettiği mülküdür. Kendisine ait bir şey yoktur!

Bir kulda Allah'ın Malik isminin tecelli etmesi gerekmez mi! Kul, Allah'ın yeryüzündeki halifesi ise onda Malik isminin tecelli etmesi lazım ki o da malik olabilsin.

Nasıl?

Kul, nefsini Allah'ın elinden satın alırsa nefsi onun olmuş olur. Bu, malı için de böyledir. Eğer kul malı Allah'tan satın alırsa o zaman mala da malik olur. Peki, malına nasıl malik olur? -Malını Allah'a sattığı nispette malik olur. Nitekim malını Allah'a satarsa onu ebedileştirmiş olur; çünkü Allah malı ona iade eder, dolayısıyla o da o mala malik olmuş olur.

Kulun nefsini satın alabilmesi için önce nefsini Allah'a satması gerekir. Neyin karşılığında? -Elbette ki cennet karşılığında, Allah'ın rızası ve dostluğu karşılığında satması gerekir. Kul, nefsini Allah'a satmadıkça kurtulamaz. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kızı Fatıma (r.a.)'a "nefsini Allah'ın kudret elinden satın al" buyurmuştur. Kul, nefsini Allah'a satarsa Allah da onu hakikisi ile değiştirip ona iade eder.

Nasıl?

Kul fani, beşeri olan nefsini Allah'a sattığında baki olanı alır. Allah zatıyla ve sıfatıyla ona tecelli edince nefsi bu sefer gerçekten onun olur; yani nefsini satın almış olur. Kul, kendi nefsini satmadan gerçek nefsi alamaz. Gerçek nefsi alamayınca da vehim

olan nefisle kalır, onun için kurtuluş da olmaz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bundan dolayı nefsi satın almak gerektiğini söylemiştir; ama bu öyle basit bir şey de değildir. Bunun için mutlaka çalışmak, koşmak gerekir. Hepsinden önce işi öğrenmek, bilmek gerekir. Bilmeden, anlamadan ne yapacağını bilemezsin. Neyi nasıl satıp, nasıl alacağını bilmiyorsan onu nasıl becereceksin!

Evet, bütün sahabe, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le işi becermiş ve bunu yapmıştır. Allah ayet-i kerimede; **"Allah, cennet karşılığında mü'minlerden mallarını ve canlarını satın almıştır"**[2] buyurur. Ebedi bir hayatı, ebedi bir saadeti hak edenler cennete gider. Bunun karşılığı; malı ve canı, Allah yolunda feda etmek, Allah'a satmaktır! Eğer malını ve canını Allah'a satar, verirsen o senin olur. Allah'a verdiğin her şey senindir. Neyi de veremeyip; "bu bana aittir" der ve ona sarılırsan onunla Allah'ın Malik ismine şirk koşmuş olursun. Bu, Allah'ın bütün isimleri için böyledir.

Allah'ı tanımadan, bilmeden, sıfatlarını, isimlerini, ef'alini anlamadan Allah'a iman olmaz.

Allah ayet-i kerimede; **"onlar Allah'ın hakkını takdir edemediler"**[3] buyurur. Allah'ı tanımadan hakkını takdir etmemiz mümkün değildir. Bu yüzden önce Allah'ı tanımamız lazım, tanırsak takdir ederiz. Allah'ın hakkını takdir etmeyi becerince Allah'ın rızasını hak eder, bizim için takdir ettiği kıymeti, değeri, şerefi almış oluruz. Allah'ın hakkını takdir etmezsek şerefimizi, hakkımızı, hak ettiğimizi, bizim için takdir ettiğini Allah'tan nasıl alabiliriz!

Evet, hep beraber Allah'ın Fatiha'da geçen Vedud, Hamid, Rab, Rahman ve Rahim isimlerini kısaca anlamaya çalışmıştık. Şimdi de hep beraber Allah'ın Malik ismini Maliki Yevmiddin ayeti üzerinden kısaca anlamaya çalışacağız inşallah.

[2] Tevbe /111
[3] Hac /74, En'âm /91, Zumer /67

Allah maliki yevmiddindir; din gününün malikidir. Mahşerde bütün insanlar kıyamet yerinde olur ve Allah herkese; **"bugün mülk kimindir"** diye sorar. Hiç kimse buna cevap veremez, kimsenin konuşacak takati, gücü de yoktur. Cevabı Allah verir ve; **"bugün mülk, vahid ve kahhar olan Allah'ındır"**[4] der. Vahid ve kahhar olan Allah!

Allah bugün mülk "kahhar olan Allah'ındır" ya da "ehad ve kahhar olan Allah'ındır" ya da "rahman ve kahhar olan Allah'ındır" demedi de neden "vahid ve kahhar olan Allah'ındır" buyurdu?

Vahid; isimlerinde tek olan, bütün Esmau'l Husna'nın kendisine ait olduğu zat demektir. Ehad; zatında bir olan, vahid ise; sıfatlarında, isimlerinde bir olan, tek olandır. Bugün mülk vahid ve kahhar olan Allah'ındır demek; o gün Allah'ın isimlerinden birine sahip çıkmaya kalkışıp, kendini ona ortak koşanları Allah kahredecek demektir. Yani "kim haddini bilmemiş, rabbine hangi isimde saygısızlık yapmışsa bugün onu kahretme, ona haddini bildirme günüdür" buyurur Allah.

Bu yüzden mü'min; hiçbir şeye kendini sahip görmeyen, elinde ne olursa olsun onu bir emanet olarak, ebedi hayatını kazanmak için bir imtihan olarak görendir. Bu emanete kendisi de dahildir; yani mü'minin kendini de kendisine ait görmeyip, Allah'a ait görmesi gerekir. Kendisi Allah'a aitse zaten ona ait bir şey olmaz. O zaman işe temelinden, özünden bakıp işi öyle halletmek gerekir. Mü'min "ben Allah'a aidim" dediğinde işi biter; yani nefsini Allah'a sattığında işi bitirir, dolayısıyla dünya ona hiçbir şekilde zarar veremez, o da dünyaya tenezzül etmez, edemez. Zaten o kendini Allah'a teslim etmiş, nefsini Allah'a satmış, "her konuda rabbim bilir" demiştir.

O gün kim, Allah'ın herhangi bir ismine sahip çıkmış "ben" demişse, "mal benimdir, istediğim gibi harcarım. Bu makam

---

[4] Mu'min /16

benimdir, ben bu makama tırnaklarımla kazıyıp gelmişim, istediğim gibi de yaparım. Bu çocuk benim çocuğumdur, bu hanım benim hanımımdır, onlara istediğim gibi muamele yaparım" demişse, hatta kendi üzerinde "bu vücut benim vücudumdur, ona istediğim gibi muamele yaparım. Bu gönül benim gönlümdür, istediğimi oraya alır, istediğimi oradan çıkarırım" demişse, her ne hakkında böyle düşünmüşse düşünsün "ben" dediğinde Allah'ın bir ismine sahip çıkmış, dolayısıyla kendini o isimde Allah'a şirk koşmuştur. Allah da onu kahreder. "Onlar Allah'ın hakkını takdir edemediler" demek budur.

Böyleleri Allah'ın hakkını Allah'a teslim edememiştir. Onlar dilleriyle "Allah" derler, "Allah maliktir, malik-ul mülktür" derler; ama Allah'ın onlara emanet olarak verdiklerini kendilerine ait görüp, kendilerini o malın üzerinde tasarruf sahibi zannederler. Sanki Allah onlardan bir hesap sormayacakmış, mülkünü bir imtihan olsun diye onlara teslim etmemiş gibi davranırlar. Malın sahibiymiş gibi davrandıkları için de Allah'ın Malik ismine kendilerini ve nefislerini şirk koşarlar.

Allah'ın verdiği hükmü kabul etmeyen biri Allah'ın bir ismini kabul etmemiş olur. Aynı şekilde biri de ayetlerden bir kısmına iman edip bir kısmına iman etmezse Allah ondan bu imanı da iman olarak kabul etmez. Allah ayet-i kerimede; **"Allah şirkten başka bütün günahları dilediği kimse için affeder; ama şirki affetmez"**[5] buyurur. Şirkin karşılığı cehennemdir ve bu basit bir şey değildir.

Hiç kimse için "Lâ ilâhe illallah muhammedun resulullah" demeden cennet yoktur; ama bunu söyleyebilmek için önce şirkten kurtulmak gerekir. İllallah diyebilmek için önce "lâ ilâhe" demek gerekir ki peşinden "illallah" diyebilelim. Dilimizle "lâ ilâhe" dedikten sonra nefsimizi Allah'a şirk koşarsak "illallah" diyemeyiz. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"onlar kendi**

[5] Nisa/48,116

nefislerine taparlar. Onlar nefislerinin hevasını Allah'a şirk koşarlar, imanlarına şirki karıştırırlar. Onlar Allah'a şirk koşmadan iman etmezler"[6] buyurur.

Bütün ibadetlerimizin hepsi imanı kemale erdirmek, bize "lâ ilâhe illallah muhammedun resulullah" dedirtmek içindir. Amelimiz, ibadetimiz bize bunu söyletmediyse, hâlâ Allah'a şirk koşmaya devam ediyorsak amelimiz boşa gitmiş demektir, Allah da bizden bu ameli kabul etmez. Bu yüzden Allah'a şirk koşmamak için mutlaka nefsimizi temizlememiz gerekir. Nefsimizi kibirden, gururdan, riyadan, hasetten temizleyip, kendimizi büyük görmekten, üstün görmekten, âlim görmekten, akıllı görmekten kurtulmamız gerekir.

Benlik gütmenin birkaç çeşidi vardır, bunların hepsi şirktir. Bunlar; iblisin benliği, Firavunun benliği ve Karun'un benliğidir. Allah hepsini ayet-i kerimelerde bize ibret olsun diye bildirir. İblisin benliği Hz. Âdem için; **"ben ondan hayırlıyım"**[7] demesidir. Yani biri kendisini başkasından hayırlı görürse iblise arkadaş olur; çünkü kimin daha hayırlı olduğunu bilen Allah'tır. Bu da ancak hesap görülünce anlaşılır. Bu nedenle kişinin sadece zahiri ameline bakılmaz, bir de ondaki niyete, ihlasa bakılır. Kimin daha hayırlı olduğunu Allah'tan başka hiç kimse bilmez, buna peygamberler de dâhildir.

Bu yüzden herhangi birine; "ben ondan daha hayırlıyım" dersek iblise arkadaş olmuş oluruz. Mü'min bunu söyleyip başkalarına karşı kibirlenmez, kendini Allah'ın huzurunda zor duruma düşürmez. Biri bunu söylemeye devam ediyorsa bunu ona söyleten nefsidir, benliğidir.

Evet, iblisin güttüğü benliği kısaca anladık. Şimdi de Firavun'un güttüğü benliği anlamaya çalışalım. Firavun'un

---

[6] Yusuf /106, Kasas /63
[7] Arâf/12, Sâd /76

bencilliği vardır; çünkü onun benliği bencilliğe dönüşmüştür. Firavun; **"bu memleket bana ait değil mi, bu Nil Nehri bana ait değil mi"**[8] diyordu. İblis; "ben hayırlıyım" diyor, Firavun ise "Mısır ve Mısır'daki her şey bana aittir" diyor. Biri herhangi bir şeyi emanet olarak görmez, o şey için Allah'tan bağımsız olarak "bu bana aittir" derse o da Firavun'dur, Firavun'un arkadaşıdır.

İnsanın Allah'ın verdiklerini Allah'tan bir emanet olarak bilmesi yetmez, gereğini yerine getirmesi, emanete ihanet etmemesi gerekir. İnsan ister çocuğu, ister eşi, ister malı ister mevkisi olsun bu fark etmez, Allah'ın kendisine verdiği her şeyi emanet olarak görmelidir. Bu yüzden herhangi bir şey için Allah'tan bağımsız olarak "bu bana aittir" dediğimizde Firavunun arkadaşı olduk demektir. Allah bunları bize ibret olsun diye söylemiştir.

Bir de Allah'ın yerin dibine geçirdiği Karun'un benliği, bencilliği vardır. Peki, Karun'un bencilliği nasıldır?

Allah ayet-i kerimede; **"Karun dedi ki; bu servet bana bendeki bir ilimden, meziyetten, akıldan dolayı verildi"**[9] buyurur. Karun'un benliği; "ben bu serveti aklımla, ilmimle kazandım" demesidir. Bu yüzden biri, Allah'ın kendisine ikram ettiği akıl, ilim ve anlama kabiliyetiyle kendini başkasından üstün görüp; "bu bana aittir" derse o da Karun'un arkadaşı olur, dolayısıyla Allah onu da yerin dibine batırır. Bu benliklerin hepsi insanı; iblis gibi, Firavun gibi, Karun gibi yoldan çıkarır ve azdırır.

Ben duygusu ayrı, bencillik ayrıdır. Mesela insanın kendi benliği vardır. Örnek vermek gerekirse Hz. İbrahim (a.s.); **"ben rabbime gidiyorum"**[10] demiştir. Bu şekilde ben demek bencillik değildir; çünkü benlik başka, bencillik başkadır. Benlik iman

---

[8] Zuhrûf /51
[9] Kasas /78
[10] Sâffât /99

etmek, şahit olmak içindir. **Eşhedu enlâ ilâhe illallah:** "Ben şahidim ki Allah'tan başka ilah yoktur" derken burada geçen "benlik" duygusu şehadet etmek içindir.

Benlik, Allah'a âbd olmak içindir. Ben senin âbdinim, "iyyâke na'budu" derken de "biz senin âbdiniz, yalnız sana âbd oluyoruz" demiş oluruz. Buradaki ben duygusu, benlik lazımdır, gereklidir. Yoksa benlik, birilerinin taklidi olarak "işte ben 'ben' demiyorum 'biz' diyorum" deyip kendince benlik gütmediğini iddia ettiği gibi değildir. İnsan "ben" desin, o benlik duygusunu hissetsin; ama o benliğiyle kul olsun, âbd olsun. Zaten ben duygusu bu yüzden vardır.

İnsanda yaratılışın gereği olarak benlik vardır; ama bencilliğin olmaması gerekir. Çünkü bu benlik olmazsa kul olamaz, rabbine gidemez, vasıl olamaz, müşahedeyi yapamaz, huzura kabul edilmezsin. Bu benliğin olması gerekir; ama bu benliği Allah'tan bilmen, Allah'ın nefhettiği ruh olarak anlaman gerekir. Bu benlik o hayali, vehmi, kötülüklerle dolu nefis değildir! Nitekim nefisle benlik bir araya gelince bencillik olur ve insan bencillik yapınca Firavun gibi, İblis gibi, Karun gibi olur, onlar gibi küfre girer. Allah onları biz de öyle yapmayalım diye bize ibret olarak göstermiştir.

Allah maliktir, malik-ul mülktür, mülkün sahibidir. Kimde nasıl bir nimet olursa olsun bu, Allah'ın ikramıdır; çünkü nimetlerin asıl sahibi Allah'tır. Allah maliktir, bununla beraber rahman ve rahimdir. Allah kime hangi mülkü, hangi nimeti vereceğini, bunun kulu için hayır mı yoksa şer mi olduğunu bir tek kendisi bilir. Allah maliktir, errahmanirrahimdir, maliki yevmiddindir; din gününe göre hesap yapan rahman ve rahimdir.

Allah birine nimeti, malı verince de alınca da ona ikramda bulunur, rahmetiyle muamele eder. Allah birinden nimeti alınca ona sabrı, Allah'a tevekkülü, ebedi hayatın nimetini ikram eder.

Acaba Allah'ın malı verdiği kişi mi ikrama daha çok nail olmuş olur, yoksa malı aldığı mı? -Bunu da Allah bilir. Allah ne yaptığını, her bir kula nasıl muamele yapacağını bilir. Biri sağlıklıdır, öteki hastadır, biri sağlık nimetinden istifade eder, ötekinin sağlığı gitmiş, bu nimet elinden alınmıştır; ama o nimet elinden alınan kişi sabrederse ayet-i kerimede; **"Allah sabredenleri sever. Allah sabredenlerle beraberdir"**[11] buyrulduğu gibi sabırla Allah'ın sevgisini, Allah'ın beraberliğini kazanır. Bu durumda acaba hangisi nimete daha çok ermiştir!

Nimetin varlığı da yokluğu da nimettir; çünkü bu, maliki yevmiddinin, kulu için din gününün hesabını yapanın, malik olan rahman ve rahimin ikramıdır, muamelesidir. Bunu anlamadan Allah'ı anlamak mümkün değildir. Allah'ın bu muamelesini anlamayınca da; "işte bunlar açtır, öteki toktur, Allah niye böyle yaptı" deriz. Bu şekilde bakıp, bunu böyle görürsek sadece o ana bakarız. Hâlbuki Allah ezele ve ebede bakıp hükmünü öyle verir. Böyle olunca Allah'ın hakkını takdir edemez, Allah'ı tanıyamayız. Tanımadığımız için de böyle konuşuruz. Allah'ı tanısaydık dilimiz tutulurdu, konuşamazdık. Bu yüzden rabbimizi tanırsak hiçbir şekilde ona itiraz etmez, onun emri karşısında gönlümüze ağırlık gelmez, "niye böyle yaptın" demez, diyemeyiz. Söyleyeceğimiz, söyleyebileceğimiz tek bir sözümüz olur.

Peki, bu söz nedir?

"Sen erhamer rahiminsin, sen ekrem-el ekreminsin. Sen âlemlerin rabbisin, her şeyi bilen sensin. Senin bize ikramın, bizim için takdir ettiğin bizim için sadece hayırdır, rahmettir, ikramdır" deriz.

Allah'ın her muamelesine böyle baktığımızda imanımız bir daha artar ve sürekli katlanır. Neye bakarsak bakalım, Allah'tan hangi muameleyi görürsek görelim her anda imanımız artmaya

---

[11] Ali İmrân /146, Bakara /153, 249, Enfâl /46

devam eder, yukarıdan yuvarlanan kartopu gibi sürekli büyür; ama doğru bakmaz, doğru anlamazsak iki adım ileri, üç adım geri gideriz ya da zannımızın etrafında döner dururuz. Böylelikle hiçbir şey alamayız. Kendi kendimize hüküm verir, rabbimizin işini bile beğenmeyiz ya da "ben bunu kaldıramam, ben buna dayanamam" deyip Allah'ın muamelesine karşılık feryat ederiz.

Allah'ın muamelesinin hayır olduğunu, saf rahmet olduğunu bilmeyip muamelelere itiraz edenlere söylenecek tek söz vardır o da; "sen Allah'ı böyle mi anladın! Hani ona 'erhamerrahimin, rahman ve rahim, malik-ul mülk, maliki yevmiddin' diyordun! Hani 'o, benim rabbimdir, o veduddur, o beni seviyor' diyordun! Böyle mi anladın! Hepsi yalan olmuş olmuyor mu!" sözüdür. Rabbimizi tanırsak onun takdirini de, kaderini de gücümüz nispetinde anlarız.

Evet, Allah'ın Malik ismini anlamaya çalışıyorduk.

Mala, mülke karşı iki türlü bakış vardır. Allah bunun için Hz. Âdem (a.s.)'ın çocuklarını örnek verir. Mala ve mülke bakarken ya, Habil gibi bakar ya da Kâbil gibi bakarsın. Allah'ın sana ikram ettiği mallar için; "hepsi Allah'ındır, bana emanettir" dersen o malın en güzelini Allah yolunda kurban edersin. Yok, "bunlar benimdir" dersen o zaman da en kötüsünü seçip Allah yolunda o kötüleri verirsin. Habil ile Kâbil'in mala olan bakışı böyledir. Allah bunları bize örnek ve ibret olsun diye anlatır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadis-i şerifinde; ***İnne lillahi tis'un ve tis'ine ismen. Femen ehsahu fekad dahele cenneh:*** *"Allah'ın doksan dokuz ismi vardır. Kim bunları ehsa ederse cennete dâhil olur"*[12] buyurmuştur. Âlimlerimiz bu hadisi çevirirken; "kim onları okursa, ezberlerse, sayarsa" demiştir. Oysaki ehsa etmek; saymak demek değildir. Saymak, ehsa etmenin içine girer; ama "ehsa" saymak anlamına gelmez. Çünkü

[12]Buhârî, Daavât 68; Müslim, Zikr 5, (2677); Tirmizî, Daavât 87, (3502)

isimleri ehsa etmek onu tahsil etmek demektir. Bir şeyi tahsil ettiğinde artık o senin üzerinde olmalıdır. Bir bilgi senin üzerinde açığa çıktıysa sen onu tahsil etmişsin demektir.

Allah'ın isimlerini tahsil etmek demek o isimlerle isimlenmek, o isimlerin senin üzerinde açığa çıkması demektir; yani Allah'ın Rahman ve Rahim ismini tahsil ettiğinde mahlûkata karşı rahman ve rahim olursun. Bu durumda Allah'ın doksan dokuz ismini tahsil eden biri cennete girmeyecek de kim cennete girecek!

Allah'ın doksan dokuz ismi vardır demek Allah'ın isimleri sadece doksan dokuz isimden ibarettir manasına gelmez. Allah'ın isimleri sonsuz ve sınırsızdır; ama bize gerekli olan doksan dokuz isimdir. Aynı şekilde binlerce nebi ve resul gelmiştir; ama Allah Kur'an-ı Kerim'de sadece yirmi sekiz tanesinin ismini söylemiştir; çünkü bize lazım olan onlardır. Bu yüzden binlercesinin ismini söylememiştir. Allah'ın isimleri, Esmau'l Husna'sı da işte böyledir.

Allah malik-ul mülktür, mülkün sahibidir, maliki yevmiddindir. Birinin gerçek manada herhangi bir şeye malik olabilmesi için onu yaratmış olması gerekir ki ona sahip olabilsin. Yoksa bir şey ki insana Allah'tan bir emanet olarak teslim edilmişse insan onun nasıl sahibi olabilir, nasıl onun maliki olur! Yine birinin bir mala malik olabilmesi için o malı verince de onun ona ait olması gerekir. Mal, mülk, dünya, ahiret, her şey Allah'ındır; ama Allah bir kula onu verdiğinde yine mülkünü mülküne vermiştir; çünkü insan da onun mülküdür. Bu yüzden onun mülkünden bir şey eksilmez; yani Allah birinden alıp ötekine verdiğinde ondan bir şey eksilmez; çünkü ikisi de Allah'ın mülküdür.

Allah bir imtihan olsun diye, kul bununla ebedi hayatını kazansın diye mülkünü böyle dolaştırıp, her birinin eline farklı farklı imkânlar, farklı farklı nimetler verir. Yoksa Allah mülkünü

emanet olarak kuluna verdi diye mülk hiç kimseye hiçbir şekilde ait olmaz.

Bir de yanlış bir anlaşılmayı düzeltmek için söyleyeyim; mülkün kimseye ait olmaması demek mülkün elimizde olmaması gerektiği anlamına gelmez. Bu yüzden mülkü sahiplenmemeyi doğru anlamak gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*mal, mü'minin elinde güzeldir"*[13] buyurmuştur. Çünkü ondan hem kendisi, hem insanlar istifade eder, hem de mü'min, Allah'ın kendisine ikram ettiği o malla ebedi hayatını kazanmaya çalışır. Bundan dolayı mal, mü'minin elinde güzeldir. Bu yüzden mülkün Allah'a ait olduğunu bilmek; "mü'minler fakir olsun, bir şeyleri olmasın" anlamına gelmez.

Allah ayet-i kerimede; **"kimdir o Allah'ın nimetlerini, süsünü, güzel nimetleri mü'min kullarına yasaklayan"**[14] buyurur. Allah bunları zaten onlar için yaratmıştır. Kâfirler, mü'minlerin sayesinde bu nimetlere ererler. Mü'minler bu dünya hayatı bir imtihan olduğu için malı infak ederler; ama ahirette zaten tüm nimetler onlarındır, buyurdu Allah. Öyle nimeti mü'minlere haram kılmak doğru değildir.

Mesela; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz anlatılırken karnına taş bağladığı söylenilir. Doğrudur, böyle olmuştur; ama her zaman böyle olmamıştır. Onlar döneminde darlık dönemi olduğu gibi bolluk dönemi de vardı.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"fakirlik, küfre yakındır, küfre eşittir"*[15] buyurmuştur. Çünkü insanın imanı kuvvetli değilse fakirlik, insanı imanından edip isyana sürükler. Açlıkla imtihan, yoklukla imtihan basit bir şey, kolay bir şey değildir. O zaman sonuna kadar bütün imkânları değerlendirerek çalışmak gerekir.

---

[13] Ahmed Bin Hanbel, Müsned, IV, 197, 202
[14] Arâf /32
[15] Beyhakî Şuab; Taberânî, El-Evsat

Yoksa Allah'a iftira atıp; "işte benim rızkım bu kadardır" ya da "ben Allah'a tevekkül ediyorum" deyip çalışmamak doğru değildir. Herkes bütün imkânları sonuna kadar kullanarak çalışıp, kazanmalı hem kendisi Allah'ın nimetlerinden istifade etmeli, hem de ikram etmelidir. Alan el değil veren el olmaya çalışmalıdır.

Diyelim ki kul bütün çabasını, gayretini sarf edip, imkânları değerlendirdi; ama Allah'ın ayet-i kerimede; **"Allah dilediği kimse için rızkı daraltır, dilediği kimse için rızkı genişletir, dilediğine de hesapsız verir"**[16] buyurduğu gibi Allah onun rızkını daralttıysa ya da ona vermediyse bu durumda o kul sabretmelidir. İşte kul o zaman "rızkım bu kadardır" diyebilir. Yoksa yapabileceği en ufak bir şey varken bunu söylerse Allah'a iftira atmış olur.

Hz. Ömer (r.a.); *"eğer fakirlik bir insan olsaydı ya da bir varlık olsaydı kesinlikle onu öldürür, fakirliği ortadan kaldırırdım"* buyurmuştur. Evet, fakirlik bir sorundur. Nasıl ki hastalık bir sorunsa ve hastalanınca doktora gidiyorsak bunun için de; yani daha rahat geçinmek, çocuklarımızı nimetlerden mahrum etmemek, Allah'ın bize verdiği aile emanetine ihanet etmemek için bütün çabamızı, gayretimizi sarf etmemiz gerekir. Bunun için Allah'ın hem nimetinden istifade etmemiz, hem de onu ikram edip kazanmamız gerekir.

Sahabe anlatır;

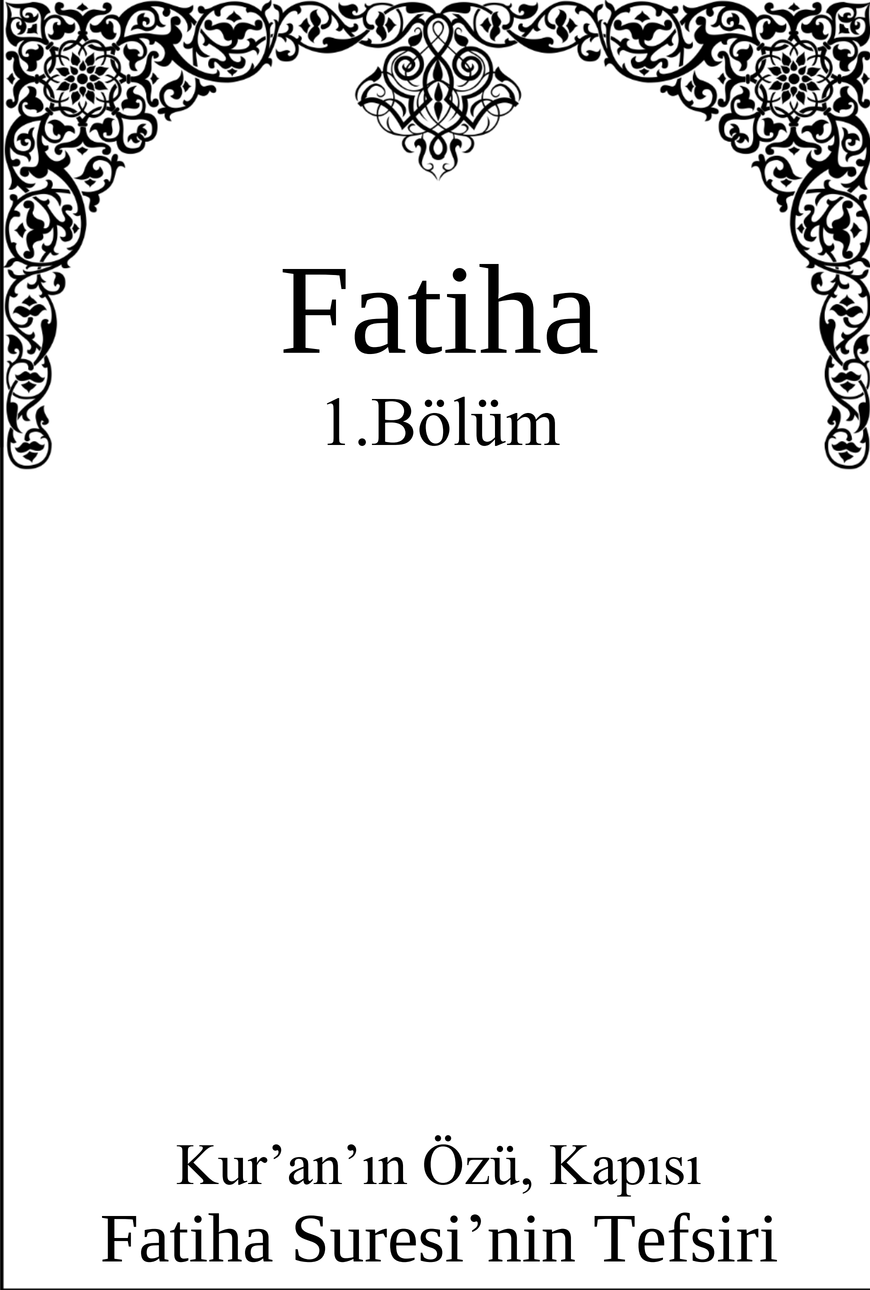
"Sahabe bağla, bahçeyle, deveyle uğraşır ya da kervanlarla gidip gelip ticaret yapardı. Allah **"infak edin, sadaka verin"**[17] *ayetini indirince sahabeler; 'biz burada şu an boş boş oturuyoruz. Ne bahçe, ne bağ, ne de kervanla ticarete gitme zamanıdır. Madem öyle haydi, gidelim pazarda hamallık yapalım ve o kazandığımızı getirip sadaka verelim" dediler.* Öyle de yaptılar;

[16] Bakara /212, 245, Ra'd /26, Nûr /38, İsra /30, Ali İmrân /37, Ankebût /62, Sebe /39
[17] Bakara /267, Tevbe /103, Hadid /18, Bakara /219

yani gidip pazar da hamallık yaparak kendi ihtiyaçları olmadığı için kazandıklarını getirip sadaka olarak verdiler.

Allah bizi zatına, sıfatlarına, Esmau'l Husna'sına iman edenlerden eylesin. Her bir ismine tek tek iman edenlerden eylesin. Allah bizi Malik ismine iman edenlerden eylesin. Kendisini mülke sahip görmeyenlerden eylesin. Varlığını, mülkü sahibine teslim edenlerden eylesin. Allah bizi Kıyamet günü "bugün mülk vahid ve kahhar olan Allah'ındır" hitabının altında ezilenlerden eylemesin.

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha
1.Bölüm
Kur’an’ın Özü, Kapısı
Fatiha Suresi’nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Kovulmuş, taşlanmış şeytandan rahman ve rahim olan Allah'a sığınırız. Daha önce rabbimizi isimlerinden tanıyalım, sevilmeye neden layık olduğunu bilelim ve onu, onun muamelesini sevelim diye sohbetlerimizi yapmıştık. Şimdi de hep beraber Fatiha Suresi'ni Kur'an'ın özü olarak nasıl anlayabileceğimizi, Fatiha'yı anlamasak olur mu, Fatiha'nın bize ne kazandıracağını, Fatiha'nın kulluğumuzdaki yerinin ne olduğunu öğrenmeye, anlamaya çalışacağız inşallah.

Biri; **"bismillahirrahmanirrahim"** dediğinde; "benim rabbim rahman ve rahimdir, bana karşı merhamet sahibidir. Bana yaptığı muameleler rahmetinin eseridir, rahmetinin sonucudur. Beni yaratan, seven, rahmetiyle bana muamele eden odur. Allah bana nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun, onun muamelesi güzeldir, ben onun muamelesini beğeniyor, kabul ediyorum; çünkü o benim rabbimdir" demiş olur.

El hamdu lillâhi rabbil âlemîn:[1] "Hamd, övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Bu ayeti namazda Allah'a söyler, dua olarak okuruz. Namazda bu ayeti okuduğumuzda; "ya rabbi! Hamd, övme ve övülme senin içindir, sana layıktır. Övgüye layık olan sensin, ben de seni övüyorum ya rabbi! Sen bana nasıl bir muamelede bulunursan bulun, ben seni överim; çünkü senin her işin övgüye layıktır. Bütün kâinatta ve varlıkta her ne varsa hepsini kâmil olarak, eksiksiz ve noksansız olarak yaratmışsın, bana da kâmil insan olayım diye dünya sahnesinde bir hayat tanımışsın. Sen bana nasıl bir muamelede bulunursan bulun,

[1]Fatiha /1

senin o muamelen hamda, övülmeye layıktır; yani güzeldir, benim kazanabilmem için en güzelidir. Aynı şekilde övmek de sana aittir, senin içindir. Ben de bütün hayatım boyunca insanların beni övmesini değil senin beni övmeni istiyorum ya rabbi! İşim, amelim sana göre güzel olsun, sen beni, yaptığımı, söylediğimi, düşündüğümü beğen, beni öv, isterse hiç kimse beni övmesin; çünkü insanların beni övmesi önemli değildir. Benim için önemli olan senin beni övmendir ya rabbi" demiş oluruz. Evet,"el hamdu lillâhi rabbil âlemîn; övme, övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir" dediğimizde böyle söyleriz.

Biri, Allah'ın işini beğenmezse Allah'ı beğenmediği için işini beğenmez, Allah'ın ayetini kabul etmezse Allah'a iman etmediği için ayeti kabul etmez. O halde biri Allah'ı, Allah'ın işini, kendisine yaptığı muameleyi kabul etmez, beğenmezse Allah onu neden beğensin! Allah onu beğenir mi! Bir kul için Allah'ın övgüsü önemli değilse, insanların onu övmesi, kabul etmesi, beğenmesi daha önemliyse, insanları Allah'ın önüne koyup, onları Allah'a şirk koşuyorsa Allah onun imanını kabul etmez. Bunun için Allah ısrarla; "**hiçbir şeyi Allaha şirk koşmayın (ortak koşmayın)"**[2] buyurur.

Eğer sen birinin övmesini, beğenmesini, takdir etmesini Allah'ın önüne koyduysan, Allah'ın övmesini ikinci plana atıp yok saydıysan bu durumda Allah'ı kabul etmemiş, ona iman etmemişsin demektir. Böyle bir durumda dilin iman ettiğini söyler; ama kalbin, nefsin, tavrın, işin, fiilin bunu inkâr eder; yani senin fiilin "ben münafığım" diye bağırır.

Evet, devam ediyoruz.

Er rahmânir rahîm:[3] "Allah rahman ve rahimdir." Allah zatında, sıfatlarında, isimlerinde, fiillerinde rahmandır,

---

[2] Nisa /36
[3] Fatiha /2

merhametlidir. Er rahmânir rahîm dediğimizde; “ya rabbi! Ben iman ettim ki sen rahman ve rahimsin. Sen bana nasıl bir muamelede bulunursan bulun, o senin rahmetinin eseridir. Kazanayım, kâmil insan, Hz. İnsan olayım diye bana muamelede bulunup, imkân tanıyorsun” demiş oluruz.

Peki, Allah bize nasıl imkân tanır?

Allah bir nimeti ikram ettiğinde o nimete şükrediyorsak; yani o nimeti insanlara ikram ederek şükrün gereğini yerine getiriyorsak, Allah’ın Kerim ismini üzerimizde gösterip, cömertlik yapabiliyorsak nimeti değerlendirmiş oluruz. Peki, Allah bize bir musibet, bir bela, bir hastalık, bir dedikodu, bir iftira verdiyse bu durumda ne yapmamız lazım? -Tabi ki sabretmemiz lazım; yani “Allah’ın Sebur fiilini üzerimizde gösterip, gönlümüzü Allah’a açarak “ya rabbi! Bana bu muameleyi ben kazanayım, sabredeyim, sana itiraz etmeyeyim diye sen yaptın. Ben de buna sabrediyor, sana itiraz etmiyorum” deyip sabretmemiz lazım; çünkü Allah kazanalım diye bize ya bir nimet ya da bir musibet, bir bela vererek imkân tanır.

Allah ayet-i kerimede; **“Allah dilemedikçe ağaçtaki yaprak düşmez (hiç kimse kıpırdayamaz)”**[4] buyurur. Eğer biz; “falanca şunu yaptı, filanca bunu yaptı” deyip Allah’ı, Allah’ın takdirini yok sayarsak Allah’ı, Allah’ın takdirini inkâr etmiş, Allah’ı yok saymış oluruz. Eğer Allah’ı yok saymazsak “bu işi yapan, bunu takdir eden sensin ya rabbi! Eğer sen dilemeseydin bu böyle olmazdı, falanca şunu yapamazdı, falanca şöyle söyleyemezdi” deriz. Biri, Allah’ın dilemesi dışında bir şey olduğuna inanırsa Allah’ın takdirine iman etmemiş, dolayısıyla Allah’a iman etmemiş olur.

Önümüze gelen her ne musibet olursa olsun kazanmamız içindir. Eğer önümüze gelen musibet veya hastalığa sabredip; “ya rabbi! Bu senin takdirindir” dersek kazanırız. Bu yüzden Allah

[4] En’âm /59

ayet-i kerimede; "**Allah sabredenleri sever, Allah sabredenlerle beraberdir**"[5] buyurur. Allah bu musibeti ve hastalığı bize sabrımızın karşılığında bizi sevsin diye vermiştir. Allah bize nasıl bir muamelede bulunursa bulunsun mutlaka bu onun rahmetinin eseri, rahmetinin sonucudur. İşte "Er rahmânir rahîm" dediğimizde; "bana nasıl bir muamelede bulunursan bulun, o mutlaka benim için güzeldir ve ben ona itiraz etmem, etmedim, etmiyorum ya rabbi! Çünkü senin rahman ve rahim olduğuna iman etmişim. Sen benim rahman ve rahim olan rabbimsin" demiş oluruz.

Mâliki yevmid dîn:[6] "(Allah) Din gününün sahibidir." Allah ahiretin sahibidir. Ahirette kazanma imkânı bitmiştir; çünkü kazanma imkânı dünyadadır. Ahiret ya mükâfat yeri ya da ceza yeridir. Kazananlar mükâfatını, kaybedenler, yanlış yapanlar da cezasını alır. Allah mükâfat olarak mü'minlere cenneti, kâfirlere de cehennemi verir. Bu cehennem ebedidir; yani öyle geçici süreliğine cehennem yoktur.

Neden?

Çünkü Allah'a iman etmişsen yanlışlarının cezasını dünyada çekersin, cezan bitmezse sırasıyla kabirde, kıyamet yerinde çekersin böylelikle cezan biter ve cennete gidersin; ama Allah'a şirk koşmuşsan, Allah'ı kabul etmemişsen imanını kaybedersin. Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; "ö*yle insanlar var ki ibadet yaparlar, öldüklerinde siz onların mü'min olarak öldüklerini zannedersiniz. Sonra onun namazını kılar, mü'minlerin, Müslümanların kabristanına defnedersiniz. Oysaki onlar, imansız gitmiş, kâfir olarak ölmüştür. Allah'ı kabul etmedikleri, Allah'a şirk koştukları için son nefeste imanlarını kaybetmişlerdir"* buyurmuştur.

[5] Ali İmrân /146, Bakara /153, 249, Enfâl /46
[6] Fatiha /3

Mâliki yevmid dîn; Allah ahiretin, din gününün, Kıyamet gününün sahibidir ve hükmü o verir. Allah ayet-i kerimede; **“o gün hiç kimse konuşamaz. Allah herkesin kitabını eline verip, ‘al kitabını oku’ der. Hükmünü kendin ver, bugün hesap sorucu olarak sen kendine yetersin”**[7] buyurur. Yani kendi hesabını kendin gör, nereye gideceğine dair kararını sen ver. Başka bir ayet-i kerimede ise; **“onlar diyecekler ki: Biz kendimize zulmettik (cehennemi hak ettik)”**[8] buyurur.

Bu yüzden kitap elimize verilmeden önce biz kendi kitabımızı elimize alıp, okuyalım; çünkü dünyadayken o kitabı değiştirme imkânımız; yani tövbe edip o günahları silme imkânımız vardır. Rabbimize samimiyetle dönüp; “ya rabbi tövbe ettim, ben sana döndüm” dediğimizde Allah o günahımızı siler. Allah bütün hatamızı, kusurumuzu, günahımızı silip, yok sayarak onları yapmamışız gibi kabul eder. Hiç bundan daha büyük rahmet, bundan daha büyük sevgi olur mu!

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; “*Allah, kulunun kendisine dönmesinden daha çok hiçbir şeye sevinmemiştir”*[9] buyurmuştur. Neden? -Allah kulunu seviyor da ondan. Allah, kulunun kendisine dönmesini ister ama hiçbir zaman kimseyi ne hidayete ne de delalete zorlar; yani Allah “tercih senindir, sen beni tercih etmezsen ben de seni tercih etmem” der. Bunun için ayet-i kerimede; **“Allah dileseydi bütün insanlar tek bir ümmet olurdu, hepsi iman ederdi**”[10] buyurmuştur. Allah, tercihi kullarına bırakmış; “tercih senindir, ister beni rabbin olarak kabul eder, ister kabul etmezsin” demiştir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz başka bir hadis-i şerifinde; *“levh-i mahfuzun başında yazılan ilk şey;*

---

[7] İsra /13-14, Nebe /38
[8] Enbiyâ /97
[9] Müslim 7 (2747)
[10] Şûra /8, Yûnus /99, Hûd /118

bismillahirrahmanirrahim, lâ ilâhe illallah muhammedun resulullahtır. Hemen onun altında ise; kim benim takdirime razı olur, benim kendisi için takdir ettiğim hayatı kabul eder, beğenir, itiraz etmezse o, benim kulumdur, bunun karşılığını ben veririm. O beni rabbi olarak kabul etmiştir, ben de onu kulum olarak kabul ederim; ama kim benim takdirimi kabul etmezse kendine başka bir rab arasın, yazar"[11] buyurmuştur. Yani Allah "kim benim takdirimi kabul etmezse beni rabbi olarak kabul etmemiştir, gitsin kimi rab ediniyorsa edinsin" buyurmuştur.

Allah bir insana; "sen beni rabbin olarak kabul etmedin, ben de seni kul olarak kabul etmiyorum" derse acaba o insanın hali ne olur!

Mesela bir örnek vereyim; bütün mal varlığı, bütün ailesi, çoluk çocuğu, kısacası bütün sevdikleri bir evin içinde olan bir insan düşünün. O evde yangın çıksa ve o adamın bütün sevdikleri, bütün malı, mülkü de o evde yansa sonra biri gidip o kişiye haber verse ve onu alıp evinin önüne getirse küle dönmüş evini gördüğünde acaba o kişi nasıl bir hal yaşar! Bütün sevdiklerini bir anda kaybetmiş, hepsi yanmış, kül olmuş! Onu ateşin içine koysanız ya da çakmağı çakıp, elinin altına koysanız ateşin onu yaktığını acaba o hisseder mi? -Elbette ki hissetmez. Çünkü bütün sevdiklerini kaybettiğinden dolayı içinde bir yangın vardır, adamın içi yanıyordur.

Biri de Kıyamet günü Allah'ı kaybederse acaba onun hali, bütün her şeyini yangında kaybetmiş olan bu adamın halinden acaba kaç kat daha dehşetli olur! Rabbini kaybetmiş! Allah ayet-i kerimede; **"Allah o gün onlara bakmayacak ve onlarla konuşmayacaktır"**[12] buyurur. Biri rabbinin bu hitabını alsa bütün dehşetli anlardan daha büyük bir dehşet yaşar. Allah'ın kuluna

---

[11] Taberani, Deylemî, Hâkim, Mustedrek, II /615; Suyuti, Ed-Dürrü'l-Mensûr, 1 /116. Yusuf Nebhanî, Hucetullahi ale'l-Âlemin S. 210
[12] Âli İmran /77

verdiği en büyük ceza budur; çünkü Allah onlara dünyadayken imkân tanıdığında onlar da Allah'a bakmamış, Allah'ı ciddiye almamış, Allah'ın sözünü dinlememişlerdi. Allah da o gün onlara bakmayacak ve onlarla konuşmayacak. Bunu Allah söylüyor. Bu hitabı alan birini cehenneme atsalar rabbini kaybetmenin acısı cehennemden daha şiddetli olduğu için cehennemi hissetmez.

Eğer biri Allah'a iman etmemiş, Allah'ı her şeyden çok sevmemişse, Allah'a "beni yaratan rabbim" dememişse, kendini Allah'tan ayrı, bağımsız bir varlık olarak görmüşse benim bu söylediklerimi anlayamaz. Tıpkı bir hayvan gibi gelmiştir, hayvan gibi de gider.

İnsanı insan yapan, insanı hayvandan ayıran özeliği ruhudur. Ruh, Allah'ın nurundandır, Allah'tandır. Ruh kendi sahibine âşıktır. Bu yüzden ruhuyla beraber olmayanlar bu aşkı, bu imanı tadamaz.

Evet, mâliki yevmid dîn; Allah din gününün, Kıyamet gününün sahibidir, hüküm onundur. Allah ayet-i kerimede; **"bugün mülk kimindir? -(Bugün mülk) Vahid ve kahhar olan Allah'ındır"**[13] buyurur. Allah bu hitabı kıyamet yerindekilerine yapar. Bununla ilgili olarak da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "o *gün herkes diz üstü çökmüştür, hiç kimse kendisinde ayağa kalkma gücü bulamaz. Hiç kimse cevap verecek güçte değildir, kimse konuşamaz"* buyurmuştur.

Kim, Allah'ın mülkünde herhangi bir şeye sahip çıkıp; "bu benimdir" der, kendini Allah'tan bağımsız bir varlık olarak görürse Allah onu kahreder; yani Allah, kulun o sahip çıktığı şeyi ondan alır ve onu kahreder. Sorulsa herkes; "her şey Allah'ındır, biz de Allah'ınız" der; ama biri her şeyin sahibinin Allah olduğunu bilerek yaşamazsa, kendisine emanet edilen şeyi Allah'a teslim etmezse, Allah'ın istediği, sevdiği, beğendiği yerde onu kullanmaz,

[13] Mu'min /16

yürütmezse istediği kadar diliyle "her şey Allah'ındır" desin yalan söylemiştir. Zaten böyle birinin münafıklığı onun üzerinden "ben münafığım" diye bağırır.

Hayatını Allah yolunda sarf etmek demek; her şeyi kendi hesabına Allah'a emanet etmek demektir. Allah ayet-i kerimede; **"Kıyamet günü Allah'ın rızasını gözeterek yaptığınız şeyler dışında hiçbir işiniz şükrana layık değildir"**[14] buyurur. Sadece Allah'ın rızasını gözeterek yaptığınız şeyler Allah'ın şükranına layıktır; yani Allah onlara teşekkür eder. "Rabbim bunu böyle seviyor, rabbim bundan razıdır, ben de onun razı olduğu gibi yapayım" dediğimizde Allah'ın rızasını gözetmiş oluruz. Allah bunun dışında hiçbir şeyi bizden kabul etmez. Kıldığımız namaz, tutuğumuz oruç, kısacası bütün ibadetlerimiz ve davranışlarımız bunun içindedir.

Eğer biri sadece cennete gitmek için ibadet ederse Allah ondan bu ibadeti kabul etmez; çünkü ibadet, Allah'a âbd olmanın gereğidir. Allah'a âbd olmak; Allah'ı her şeyden çok sevmek demektir. İbadetin sana iman vermez, muhabbet vermez, imanını, muhabbetini arttırmaz, seni Allah'a yaklaştırmazsa ibadetin ibadet olmuş olmaz. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*öyle insanlar vardır ki namaz kılarlar, onlara sadece yorgunluk kar kalır. Oruç tutarlar, onlara sadece açlık kar kalır"*[15] buyurmuştur; yani böyleleri namaz kılarken sadece jimnastik, oruç tutarken de sadece perhiz yapmıştır.

Allah, niyetin kendi rızası olmadığı bir ameli, kendisi için olmayan hiçbir şeyi kabul etmez; çünkü Allah "ben buna layığım, seni yaratan, sana bütün nimeti veren, sana en yüksek makamı takdir eden, meleklerden daha üstün konuma gelmen için sana imkân tanıyan benim; ama sen benim sana verdiğim şerefi bırakıp, bir avuç toprağın peşinden koşarsan ebedi hayatını

[14] Leyl /19-20
[15] İbn Mace, Sıyasm 21

kaybeder, hayvan gibi olur, hatta hayvandan daha aşağı olursun" buyurur. Bunun için Allah ayet-i kerimede; "**Allah'ın ayetlerini yok sayanlar (inkâr edenler) hayvan gibidirler, hatta hayvandan daha aşağıdırlar"**[16] buyurmuştur. Bu yüzden cehenneme gidenler insan olmaktan çıkar, hayvan gibi olurlar.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bununla ilgili olarak bir hadis-i şerifinde; "*cehennem ehli cehennemdeyken dua etmeye devam eder. Sonra Allah perdeyi açıp onlara 'susun ve bir daha benimle konuşmayın' diye hitap eder, cehennem ehli bu hitaptan sonra artık hayvan gibi olur ve konuşmak istediklerinde devenin böğürmesi gibi bir ses çıkarırlar"* buyurur. Onlar artık konuşamazlar, içtikleri irin, yedikleri de zakkumdur.[17] Yani tam hayvan olmuşlardır.

Peki, hayvan gibi olmalarının sebebi nedir?

Allah ayet-i kerimede; **Kerremnâ benî âdem:**[18] "Biz beni âdemi (insanı) mükerrem kıldık (şerefli kıldık, ona tekrar tekrar ikram ettik)" buyurur. Allah beni âdemden herkesi insan olarak yaratmıştır; ama biri Allah'ın kendisine bahşettiği şerefi bırakıp hayvan gibi olmayı tercih ederse Allah ona mani olmaz ve "madem sen insan olmayı değil, hayvan gibi olmayı tercih ediyorsun o zaman haydi, hayvan ol" der.

Allah başka bir ayet-i kerimede; **"kim ne şeref arıyorsa bilsin ki bütün şeref Allah'a aittir**"[19] buyurur. Allah katında şerefli olmak isteyenlerin Allah ile şereflenip şerefini bulmaları için Allah'a iman edip, itaat etmeleri gerekir. Kul olarak en kâmil manada şeref sahibi olanlar Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve peygamberlerdir. Hayatımız onların hayatına ne kadar benziyorsa, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kendimize ne kadar

---

[16] Arâf /179
[17] Vâkıa /52, İbrâhîm /16, Nebe /25
[18] İsra /70
[19] Fâtır /10

örnek almışsak şerefimiz de, Allah’a yakınlığımız da o kadar olur; ama nefsimize, şeytana ne kadar uyarsak Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’den, dolayısıyla şerefimizden de o kadar uzaklaşırız.

Evet, “mâliki yevmid dîn” diyorduk. “Mâliki yevmid dîn” deyince; “sen din gününün sahibisin, malikisin, melikisin ya rabbi! Ben hayatımı senin emrettiğin gibi yaşıyor, hesabını veremeyeceğim hiçbir işte bulunmamaya, hiçbir emrine karşı gelmemeye çalışıyorum. Sen neyi emretmişsen, neye ‘güzel, doğru’ demişsen ona ‘güzel’ deyip, ‘doğru’ deyip, onu yapmaya, neye de ‘bu çirkindir, yanlıştır’ demişsen ona da ‘çirkin’ deyip, ‘yanlış’ deyip, onu yapmamaya, ondan uzak durmaya çalışıyorum” demiş oluruz.

Sonra ne diyoruz?

İyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn:[20] “Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz.” Âbd olmak kelime manası ile; sevdiğine gönlünü kaptırıp onun peşinden sürüklenmektir. Allah’a âbd olmak demek ise; gönlünü Allah’a kaptırıp Allah’ın peşinden sürüklenmek; yani Allah’ı severek Allah’ın rızasının peşinden koşmak, Allah’ı istemek demektir. Yaratılışın gayesi de zaten Allah’a âbd olmaktır. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **Ve mâ halaktul cinne vel inse illâ li ya'budûn:**[21] “Ben cinleri ve insanları sadece ve sadece bana âbd olsunlar diye yarattım” buyurmuştur.

Allah’a âbd olmak; Allah’ı her şeyden çok, hatta canından da çok sevmektir. Sonra Allah’ın sevgisini kazanmaya, ona layıkıyla kul olmaya, âbd olmaya çalışmaktır. Allah’a âbd olmak sevmekse, onu kazanmak için peşinden koşmaksa bu durumda Allah bizi kendisini sevelim, onun sevgisinin peşinden koşalım diye yaratmıştır; yani bir tarafta âşık, bir tarafta da maşuk vardır.

---

[20]Fatiha /4
[21] Zâriyât /56

İman; Allah'ı her şeyden çok sevmektir. Allah'ın tanıdığı bütün imkânların hepsi bu âşıklığı ispatlamak içindir. Allah, kuluna tanıdığı imkânlarla ona; "beni her şeyden çok mu seviyorsun, öyleyse malından infak et, beni her şeyden çok sevdiğini iddia mı ediyorsun, öyleyse vaktini, zamanını benim yolumda harca, canını feda et" der. Çünkü ayet-i kerimede; **"Allah mü'minlerden cennet karşılığında mallarını ve canlarını satın almıştır"**[22] buyurur. Yani sen malını, canını Allah yolunda feda etmedikçe cenneti satın alamazsın, böyle bir şey yok; çünkü cennete giden biri cennete layık olduğu için cennete gider.

Peki, cennetlikle cehennemlikler beli midir? -Elbette ki bellidir. Her şey ortadadır, hem de bütün açıklığı ile ortadadır. Kimin cennetlik, kimin cehennemlik olduğunu bakan herkes bilir, bunu bilmeyen hiç kimse yoktur. Biri çok namaz kıldığı için, çok zikir yaptığı için cennete gitmez ya da cehenneme giden biri çok günah işlediği için cehenneme gitmez. Biri Allah'a iman etmişse amelsiz de cennete gidebilir; ama hiç kimse imansız cennete gidemez.

Mesela Bedir Savaşı'nda iki ordu karşı karşıya geldiği zaman müşriklerin ordusundan bazıları; "ben de iman ettim" deyip mü'minlerin tarafına geçer, savaşır ve şehit olur. Bunlar ne namaz kılmış, ne oruç tutmuştur, sadece kelime-i şehadet getirerek karşı tarafa geçmiştir; ama Allah hiçbir ibadetleri olmadığı halde onlara en yüksük makam olan şehitlik makamını ikram etmiştir. Bu şehadeti, şehitliği, cenneti hiçbir amel işlemeden imanlarıyla, "lâ ilâhe illallah muhammedun resulullah" dedikleri için kazanmışlardır.

Cennetliklerin nasıl bir hali, ahlakı vardır?

Eğer biri Allah'a iman etmişse, Allah'ı her şeyden çok seviyorsa gönlü cennete döner. Allah o kulunun gönlüne iman

---

[22] Tevbe /111

nurunu indirir. İman nuru gönle inince de gönül cennete döner. Dolayısıyla gönlü cennete dönmüş kişiyle beraber olanlar cennetin kokusunu alır, gönülleri huzur bulur, açılır. Aynı şekilde insanlar onun yardımını umarak "o bana yardım eder" der. İnsanlar onun elinden, dilinden emin olur; "bundan bana zarar gelmez, yapabilirse bana iyilik yapar" der.

Peki, cehennemlik olan birinin hali nasıldır?

Biri isterse gece gündüz ibadette olsun, eğer gönlü kin, nefret, haset, kibir doluysa cehennemliktir. Mesela sahabeler; "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e vefat eden bir kadını övüp; *'gece sabaha kadar ibadet ediyor, gündüz de oruç tutuyormuş. Yalnız bir kusuru varmış; komşuları onun dilinden rahatsız oluyormuş'* dediler. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz *'o kadın cehennemliktir'* buyurdu" dediler. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu sözünden sonra o kadının neden cehennemlik olduğunu söyler? - Çünkü ibadeti, ahlakını düzeltmediği için komşuları hâlâ ondan rahatsız oluyormuş; yani komşularını eleştiriyor, çekiştiriyor, diliyle komşularını incitmeye devam ediyormuş.

Eğer bir gönül cehenneme dönmüşse, kibir ve haset doluysa insanları eleştirir, çekiştirir, yerer. Bunu yaparken de "onlar, benden daha aşağıdır" demeye çalışır. Allah'a kul olması, nefsini temizleyip, tezkiye ederek ahlakını düzeltmeye çalışması gerekirken başkalarını aşağı indirir, kendisi de yukarıda durmaya çalışır. Hâlbuki başkalarını eleştirip yererken sevabı varsa, bu sevaplarını da onların defterine yazar, böylelikle onları yücelterek kendisi aşağı iner. Biri insanlara haset edip, insanları kıskanır, "niye onların şuyu var, buyu var, benim niye yok, keşke onlarda da olmasaydı" derse Allah'ın taksimatını beğenmemiş olur. Bu durumda o kişi şeytana uymuştur ve şeytan ona güler. Oysaki dünyanın her anı imtihandır.

Biri gönlünü cehenneme çevirmişse cehennemliktir, cehenneme layıktır! İnsanlarla uğraşan, Allah ile bir derdi olmayan birini görsek, derdi; Allah'ın rızasını kazanmak değilse, tam tersine insanları kötülemek, yermek, küçümsemekse bilelim ki onun gönlü cehenneme dönmüştür ve o cehennemliktir.

Kim de imanla beraber insanlara yardım etmeye çalışıyorsa, insanlara karşı merhametliyse, insanlardan gelen sıkıntıya karşı sabır gösteriyor, insanların hatası, kusuru, günahı olduğunda örtmeye, kapatmaya çalışıyorsa, kendisine yanlış yapıldığında özür dilendiğinde affediyorsa onun da gönlü, cennete dönmüştür, dolayısıyla o da cennete layıktır. Böyle bir gönlün sahibi cennetlik, ötekinin sahibi ise cehennemliktir. Her şey olduğu gibi ortadadır.

Biri gönlünü cehenneme çevirmişse kibirlendiği için, Allah'a şirk koşup, Allah'ı beğenmediği için gönlü cehenneme dönmüştür. Böyle biri kendi bildiğini yapar. Gönlü cennete dönen de Allah'ın sıfatlarıyla sıfatlanmış, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ahlakıyla ahlaklanmıştır. Bu yüzden o da Allah'ın istediğini, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yaptığını yapar.

Allah ayet-i kerimede; **Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn:**[23] "Biz seni sadece âlemlere rahmet olasın diye gönderdik" buyurur. Bu durumda kim insanlara karşı merhametliyse, rahmet oluyorsa peygamberine uymuş, peygamberine benzemiştir. Kim de merhametsizse peygamberine uymamış, dolayısıyla ona benzememiştir. Merhamet sadece; "ben yardıma ihtiyacı olanlara acıyorum" demek değildir. Biri de birini eleştirip, çekiştiriyor, yerip, kötülüyorsa ona beddua ediyorsa, onun hakkında kötü olduğuna dair şahitlik yapıyor demektir ve bu kişi başkaları zarara uğradığında da seviniyorsa bu da haset ettiği, nefret ettiği içindir.

[23] Enbiyâ /107

İnsandan nefret eden, insanın cehenneme gitmesini isteyen şeytandır. Peki, cennete gitmemizi isteyen kimdir? -Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. O zaman biri bütün insanların cennete gitmesini istemiyor, cennete gitmeleri için onlara yardımcı olmuyorsa hatta bu uğurda fedakârlık yapamıyorsa Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e uymamıştır. Hatta farkında olmadan insanların cehenneme gitmesine sebep olmuş; yani şeytana yardım etmiştir.

Ne dedik, **İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn:**[24] "Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz." Bu duayı yaparken Allah'a bir söz verip, bir vaatte bulunuruz. "İyyâke na'budu" dediğimizde; "yalnız sana âbd oluyorum ya rabbi! Ben senin kulunum, kulluğumu, âbdlığımı yalnız sana yapıyorum. Senden başka hiç kimseyi rab olarak, sahibim olarak kabul etmiyorum. Sen benim için nasıl bir hayat takdir etmiş, beğenmişsen onu seçiyor, beğeniyor, seviyor, öyle yaşamaya çalışıyorum; çünkü ben senin âbdınım. İnsanların, başkalarının ne söylediği beni ilgilendirmiyor. Senin sevdiğin gibi, beğendiğin gibi yapmaya çalışıyorum ya rabbi! Hiç kimsenin önünde eğilmiyor, hiç kimseden korkmuyor, endişe etmiyorum; çünkü ben yalnız senin âbdınım. Senin doğru dediğine doğru, yanlış dediğine yanlış, güzel dediğine güzel, çirkin dediğine çirkin, hak dediğine hak, batıl dediğine batıl diyorum. Kim ne derse desin, benim rabbim sensin, doğruyu, yanlışı bilen sensin, ben seni kabul ediyorum" demiş oluruz.

"İyyâke nestaîn" dediğimizde ise; "yalnız seni istian ediyorum, yalnız seni, senin rızanı, dostluğunu, senin sevgini istiyorum, cemalini müşahede etmek, senin sevdiğin, beğendiğin gibi olmak istiyorum ya rabbi" demiş oluruz.

Sonra ne diyoruz?

---

[24]Fatiha /4

İhdinâs sırâtel mustakîm:[25] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et (ya rabbi)." Allah ayet-i kerimede; **"(de ki) rabbim sırat-el mustakim üzeredir**"[26] buyurur. Başka bir ayet-i kerimede de; **Yâ benî âdeme en lâ ta'budûş şeytân, innehu lekum aduvvun mubîn. Ve eni'budûnî, hâzâ sırâtun mustakîm."**[27] "Ben size şeytana tapmayın, şeytan sizin apaçık düşmanınızdır, sadece bana âbd olun, sırat-el mustakim budur, demedim mi" buyurur.

Biri Allah'a âbd olmazsa şeytana âbd olur; yani Allah'ın emrettiği, sevdiği, beğendiği gibi yapmaya çalışmaz, şeytanın peşine takılırsa âbdliğini şeytana yapar ve şeytanın "güzel" dediğine "güzel" "çirkin" dediğine de "çirkin" demiş olur. Yaptıklarıyla da sadece şeytanı sevindirir, rabbini ve peygamberini de kendinden küstürür, darıltır, gücendirir.

Sırat-el mustakimin bir kitabı vardır, o da; Kur'an'dır, peygamberi de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*benim ümmetim 73 fırkaya ayrılır. Bunun 72'si cehennemliktir, geriye kalan bir tanesi kurtuluştadır. O kurtuluşta olanlar da bana ve sahabeme uyanlar, bizim yaptığımız gibi yapanlardır"*[28] buyurmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ümmeti; "ben iman etmişim" diyenlerdir.

Biri Allah'a iman ettiğini iddia edip, Allah'a âbd olduğunu, kul olduğunu söylediği halde her durumda "acaba Allah'ın bu konuda emri, hükmü nedir, acaba Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böyle bir durumda ne yapmıştır, nasıl yapmıştır, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz olsaydı nasıl yapardı" demezse Allah'ı rab olarak, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i de peygamberi olarak kabul etmemiştir. Diliyle istediği kadar; "o benim peygamberimdir"

[25] Fatiha /5
[26] Hûd /56
[27] Yâsîn /60-61
[28] Tirmizi, İman,18; İbnu Mace, Fiten, 17

desin, bu böyledir; çünkü fiili, tavrı, hareketi söylediklerini yalanlamıştır; yani o kişi münafıktır.

İhdinâs sırâtel mustakîm:[29] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et (ya rabbi)!" Eğer Allah bizi sırat-el mustakime hidayet edecekse bilelim ki bir hidayetçi olmadan hidayet mümkün değildir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"onlar Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Onların hidayetine uyun"**[30] buyurmuştur. Allah böyle emretmiştir. Biri Kur'an'a uyacaksa hidayetçiye uymalıdır; çünkü hidayetçiye uymak Kur'an'ın, dolayısıyla Allah'ın emridir.

Allah sırat-el mustakimdekileri anlatmaya devam eder.

Sırâtallezîne en'amte aleyhim:[31] "O sırat-el mustakim ki kendisine nimet verdiğin (kulların) yolu." Allah başka bir ayet-i kerimede kime nimet verdiğini beyan eder; **"Allah'ın kendilerine nimet verdiği kullar; peygamberler, sıddıklar, şehitler, salihlerdir"**[32] buyurur. Bütün Mürşid-i kâmiller, bütün Allah dostları; sıddıktır, Allah'a karşı sözünü yerine getirip Allah'ı, Kur'an'ı, resulünü kayıtsız şartsız gönlünde en ufak bir ağırlık hissetmeden tasdik edip, gereğini yerine getirenler, getirmeye çalışanlardır.

"İhdinâs sırâtel mustakîm, sırâtallezîne en'amte aleyhim" dediğimizde; "beni sırat-el mustakime hidayet et ya rabbi! Beni sevdiklerinle, nimet kazanan kullarınla beraber et ya rabbi! Beni senin rızanı, dostluğunu kazananlarla beraber et, o nimeti bana da ihsan et ya rabbi" demiş oluruz.

Sonra ne diyoruz?

[29] Fatiha /5
[30] En'âm /90
[31] Fatiha /6
[32] Nisa /69

Gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn:[33] "Beni gazabına uğrayanlardan, delalette kalanlardan eyleme (ya rabbi)!"

Gazaba uğrayanlar ve delalette kalanlar kimlerdir?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah'ın gazabına uğrayanlar Yahudiler ve Yahudiler gibi düşünenlerdir. Delalette olanlar da Hristiyanlar ve Hristiyanlar gibi düşünenlerdir"*[34] buyurmuştur. Gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn ayeti Kur'an'dan bir ayettir, Kur'an'ı da mü'minler okur, dolayısıyla hitap mü'minleredir. Yani Allah mü'minlere; Yahudiler ve Hristiyanlar gibi olmayın, yoksa gazaba uğrar, delalette kalırsınız, demiştir.

Yahudiler gibi olmak nasıl bir şeydir?

Yahudiler kendi peygamberlerini öldürüyorlardı. Kendi peygamberlerini hafife alıp, yok sayıyorlar, ciddiye almıyorlardı. Bu yüzden biri kendi peygamberini ciddiye almıyor, onun yaptığı gibi yapmaya çalışmıyor, onu kendisine örnek almıyorsa peygamberini öldürmüştür. Kendi hayatı için hayatında peygamberini öldürmüş, dolayısıyla Allah'ın gazabına uğramıştır.

Peki, Hristiyanlar gibi olmak nasıl bir şeydir?

Hristiyanlar da peygamberlerine "ilah" demiştir. Eğer mü'minlerden biri; "o peygamberdir, biz onun gibi yapamayız, o çok büyüktür" derse peygamberini kul olmaktan, bir beşer olmaktan, örnek olmaktan çıkarmış, ilah ilan etmiştir. Böyle olanlar da delalette kalır.

Kısacası Yahudiler, peygamberlerini aşağı indirirken, Hristiyanlar da yukarı çıkarmıştır. Oysaki Allah ayet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hakkında; **"o, sizin için en güzel örnektir**"[35] buyurur. Allah bizden onu örnek almamızı ister.

[33] Fatiha /7
[34] Tirmizi, Tefsir 2, (2957)
[35] Ahzâb /21

Allah'ın gazabına uğramak, delalette kalmak istemiyorsak; yani Yahudiler gibi, Hristiyanlar gibi olmak istemiyorsak; peygamberimizi ciddiye alıp, onu kendimize, hayatımıza örnek kabul etmemiz gerekir.

Son olarak "gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn" derken dua itibari ile ne demiş oluruz?

"Ya rabbi! Peygamberimi ciddiye alıyor, onun hayatını hayatım için örnek kabul ediyorum. Onun gibi olmaya, gönlümü ona benzetmeye çalışıyorum. O seni nasıl sevdiyse, sana nasıl kul oldu, âbd olduysa, sana nasıl teslim oldu, hayatını senin yolunda nasıl harcayıp yaşadıysa ben de onun gibi olmaya çalışıyorum ya rabbi" demiş oluruz. Biri Fatiha'yı okurken yukarıda anlattığım gibi bütün bunları bir anda söylemiş olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; "*Fatiha'sız namaz yoktur."*[36] Yani "Fatiha'sız namaz olmaz" buyurmuştur. Fatiha'nın manasını bilmeden namaza durup, Allah'ın huzurunda Fatiha'yı okursak namazımız, Fatiha'sız namaz olmuş, dolayısıyla namaz olmamış olur. Bu namazımız da bize fayda vermez, bizi Allah'a yaklaştırmaz, kötülüklerden ve aşırılıklardan da bizi alıkoymaz. Namaz kılarız; ama namazımız bizi Allah'a yaklaştırmak yerine Allah'tan uzaklaştırır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"öyle insanlar var ki ibadet ederler, ibadetleri onları Allah'a yaklaştırır. Öyleleri de var ki ibadet ederler; ama ibadetleri onları Allah'tan uzaklaştırır"* buyurur. Böyleleri ibadetlerini taklidi yapar, ibadet ettiklerini zanneder, o ibadetleriyle de diğer insanlara karşı övünüp kibirlenirler. Biri; "ben ibadet ediyorum, bu yüzden ibadet etmeyenlerden daha üstünüm" derse kibirlenmiş, dolayısıyla

[36] Buhârî, Ebvâbu's-Salât, 14; Müslim, Salât, 34; İbn Mâce, İkâmetu's-Salât, 11; Tirmizî, Salât, 183

cehenneme yaklaşmıştır. Hem de ibadetiyle cehenneme yaklaşmıştır.

Biri de Allah’a gerçekten ibadet eder, âbd olursa Allah’a yaklaştıkça insanlara karşı tevazusu artar. İnsanlara olan tevazusu artınca da alçak gönüllü, hoşgörülü, affedici, merhametli, sabırlı, şükür ve edep sahibi olur; çünkü ibadetine karşılık Allah ona ikramda bulunur. Allah’ın huzurunda durup, Fatiha’yı böyle okuduğunda Allah bunları ona ikram eder.

İki türlü bakmak ve anlamak vardır; biri, Allah’a göre bakmak, diğeri de kendimize, aklımıza, nefsimize veya başkalarına göre bakmak ve anlamaktır.

Allah’a göre dünya hayatı imtihan yeri, ebedi hayatı kazanma yeridir; yani dünyadayken sürekli ahirete bir şeyler göndermemiz gerekir ki ahireti kabul etmiş olabilelim. Aksi takdirde ahiret için çabamızın, gayretimizin, derdimizin olmayışı ahirete iman etmediğimizi, ahiret gününe karşı emin olmadığımızı gösterir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *“Fatiha, Kur’an’ın anasıdır, özüdür”*[37] buyurmuştur. Kur’an, Fatiha’yı tefsir eder. Kur’an’ı baştan sona okuduğumuzda öz itibarı ile anlattığım Fatiha’yı tefsir ettiğini hep beraber görürüz. Öyleyse Fatiha’yı bilen biri; “ben Kur’an’ı bilmiyorum” diyemez.

Aynı şekilde Allah ayet-i kerimede Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e hitaben; **“(Kıyamet günü) Seni ve sana iman edenleri bu kitaptan sorumlu tutacağım”**[38] buyurur. Allah seni kitabından sorumlu tutar. Eğer Fatiha’yı biliyorsan “Kur’an’ı bilmiyorum” diyemezsin; çünkü Fatiha, Kur’an’ın özüdür, özetidir. Bu yüzden anlattığım gibi Kur’an’ı özet olarak bilirsin. Allah, Fatiha Suresi’ni

---

[37] Darekutni, Salat, Babu Vucubi Kıraati Bismillah, Buhârî, Tefsîrü'l-Kur'ân, 1; Fezâilu'l-Kur'ân, 9
[38] Zuhrûf /44

sana günde yirmi sefer, kırk sefer boşuna tekrarlatmıyor! Namaz kılanlar günde sadece farz namazlarında yirmi veya sünnetlerle kırk sefer Fatiha'yı okur; yani Kur'an'ı okur. Eğer günde yirmi veya kırk sefer Fatiha'yı okuyorsan o halde Kur'an'a uyman gerekir.

Hem namaz kılıp Fatiha'yı okuyacaksın; yani Kur'an'ın özetini okuyacaksın hem de tersini yapacaksın! Böyle yaparsan Kur'an sana lanet eder. Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"bu Kur'an Kıyamet günü ya şefaatçidir ya da davacıdır"*[39] buyurur. Kur'an'a uymuşsan Kur'an sana şefaat eder, uymamışsan lanet eder. Kur'an'ı okuduğun halde ona uymamışsan onunla dalga geçmişsindir. Bu yüzden Kur'an Kıyamet günü senden davacı olur ve; "bu kulun benimle dalga geçti! Okudu ama kendi bildiğini yapıp, seni dinlemedi, beni dinlemedi, bana uymadı ya rabbi" der.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz başka bir hadis-i şerifinde; *"öyle insanlar var ki Kur'an'ı okur, Kur'an onlara lanet eder"*[40] buyurur. Onlar Kur'an'ı okuduğu halde Kur'an onlara neden lanet eder? -Çünkü okuduklarını tasdik etmez, okuduklarının tersini yaparlar; yani Kur'an'la dalga geçip, alay ederler. Biri de Fatiha'yı bilmezse, sadece okuyup geçerek taklit ederse Fatiha ona lanet eder. Bu yüzden halimiz böyledir, bu yüzden Allah'tan böyle uzağız, Allah'ın hesabını değil nefsimizin hesabını yapıyor, dünya sanki ebediymiş gibi yaşıyoruz. Bu halimiz; Fatiha'yı okumadığımız, okuyamadığımız, Fatiha'mızı, Kur'an'ı ciddiye almadığımız içindir.

Allah, Kur'an'ı Arap lisanıyla indirmiştir.[41] Elbette ki Allah, kullarının bütün Kur'an'ı bilemeyeceğini biliyordu. Bu yüzden ayet-i kerimede; **"Allah size tekrar eden yediliyi bir de Kur'an'ı**

---

[39] Müslim, Müsâfirîn 252. Ayrıca Bkz. Ahmed İbni Hanbel, Müsned V, 249, 251
[40] Bihar-ül Envar, C. 92, S. 184
[41] Yusuf /2, Şuarâ /193-195, Zuhrûf /3, Zumer /28, Ahkâf /12, Fussilet /3

indirdi”[42] buyurmuştur. Fatiha’nın yedi ayetini okursan Kur’an’ı anlamış olursun; yani Allah’ın sana ne demek istediğini, nasıl olmanı istediğini anlar, bilirsin.

Allah konuşmuşsa; “benim söylediklerim taklit edilsin” diye değil “kullarım beni anlasınlar” diye konuşmuştur. Bir sene boyunca namaz kılan biri Fatiha’yı yaklaşık on bin sefer okumuştur; ama daha yedi cümle olan Fatiha’yı anlamamıştır! Hiç böyle bir şey olur mu! Bir caminin kapısında durup, elli senedir namaz kılan birine Fatiha’nın anlamını sorduğumuzda Fatiha’nın manasını bilmediğini görürüz. Peki, suç kimindir? -Elbette ki suç “ben hocayım, ben âlimim” diyenlerindir.

Allah, kitabını yedi ayetle kullarının önüne koyar ve kullarına her gün yirmi veya kırk sefer Fatiha’yı tekrarlattırır. Fatiha’sız namaz olmazsa bu durumda Fatiha’nın manasını bilmeyenin de Fatiha’sı olmaz. Hiç kimse; “ben Fatiha’yı anlayamadım, bilemedim, bana ağır geldi, buna gücüm yetmedi” diyemez; çünkü Fatiha sadece yedi cümledir, yedi ayettir. Bir insan Fatiha’yı bir kere okursa Allah ona bütün perdeleri açar; çünkü o bütün Kur’an’ı bir anda okumuş olur.

Mesela; genel olarak doğu bölgesinde biri vefat ettiğinde taziye yerine Fatiha okumaya giderler, böylece orda binlerce Fatiha okunur. Biri taziye yerine girdiğinde orada oturanlardan biri hemen, “lillahil Fatiha” der ve herkes Fatiha okur. Bu güzel bir şeydir; ama bunun yanında birinin de orda oturup, Fatiha’nın anlamını izah etmesi gerekmez mi! İnsanlar Fatiha’nın anlamını bilmiyor, öğrenmemiş, Fatiha’nın manasının öğrenilmesi gerektiğini anlayamamış, hatta Fatiha’yı hiç duymayanlar bile vardır. Eğer “ben hocayım, ben âlimim” diyenler bunun önemini söyleseydi bu ümmet de Fatiha’yı öğrenirdi. Bu yüzden o âlimlerin cezaları kat kattır.

---

[42] Hicr /87

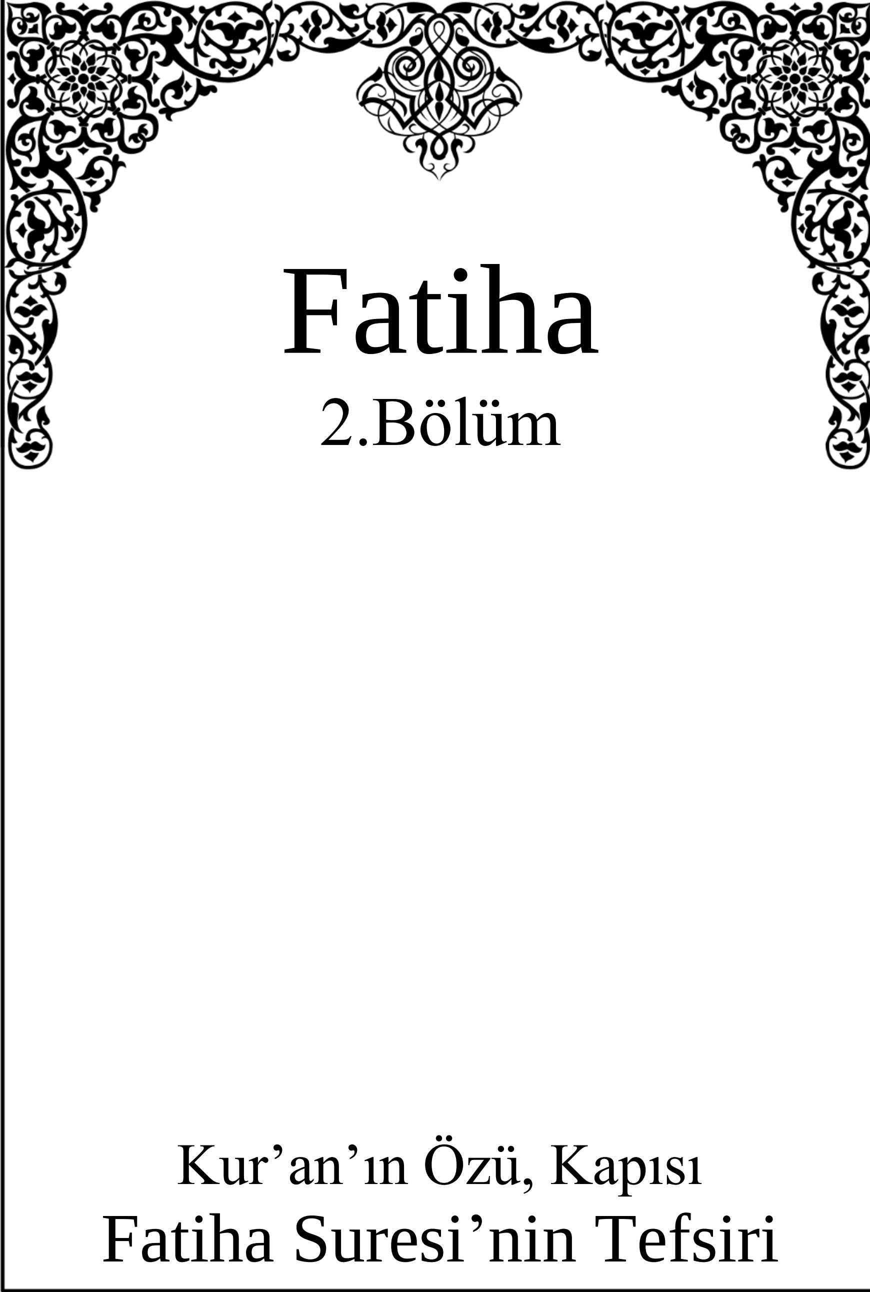
Allah ayet-i kerimede; **“namaz sizi her türlü aşırılıktan alıkoyar”**[43] buyurur. Biri namaz kılıyorsa onun ebedi hayatını kazanmaması, cennete gitmemesi, kâmil insan, Hz. İnsan olmaması mümkün değildir. Eğer Fatiha’yı okuyup, ona iman edip, amel edip, gereğini yerine getiriyorsa bu böyledir; yoksa hem Fatiha’yı okuyup, hem de bildiği gibi yapmaya devam ediyorsa o zaten iman etmemiştir, zaten Allah’ın huzuruna çıkıp yalan söylemiştir.

Evet, Fatiha’nın bir dua olarak nasıl anlaşılması gerektiğini bir parça izah etmeye çalıştık. Diğer sohbetimizde devam edeceğiz inşallah.

Allah bizi Fatiha’daki muradını bilenlerden, anlayanlardan eylesin. Fatiha’ya iman eden, canlı Fatiha olan kullarından eylesin. Fatiha’yı okuduğu halde ne dediğini bilmeyen, anlamayanlardan eylemesin. Duasının Fatiha olduğu, duasını Fatiha’yla yapan kullarından eylesin. Allah bizi Kur’an’ın özü, özeti olan Fatiha’yı kâmil manada yaşayanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[43]Ankebut /45

Fatiha

2.Bölüm

Kur’an’ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi’nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Bismillahirrahmanirrahim. El hamdu lillâhi rabbil âlemîn. Er rahmânir rahîm. Mâliki yevmid dîn. İyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn. İhdinâs sırâtel mustakîm. Sırâtallezîne en’amte aleyhim. Gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn.

Allah’ın Fatiha’daki muradını, kulluğumuz için Fatiha’nın önemini anlatıyorduk, Fatiha’yı bir dua olarak nasıl anlamamız gerektiğini anlatmıştık, yine devam ediyoruz inşallah.

Kur’an, insanın hayat kitabıdır; yani insanın, hayatında yaşadığı her an mutlaka Allah’ın emriyle, hükmüyledir. İnsanın herhangi bir olay karşısında ne yapması gerektiği Kur’an’da mutlaka vardır. Bu yüzden Allah, Kur’an’ı birden bir kitap olarak indirmemiş, yirmi üç senede tedrici olarak, parça parça, bütün hayata yayarak indirmiştir.

Bütün varlığın merkezinde insan vardır. Bunu laf olsun diye ya da herhangi bir kitaptan okuduğum için değil Allah böyle öğrettiği için söylüyorum.

İnsanın hayatı Kur’an demektir. Allah, insanın kendi hayatını Kur’an’a göre yaşamasını istemiş, dolayısıyla fıtrat itibariyle de onu bir Kur’an olarak, bir kitap olarak yaratmıştır. Bütün Kur’an, insanda mevcuttur. Kur’an insanda mevcut olmazsa insanın Kur‘an’ı anlaması ve yaşaması mümkün olmaz. Allah, insanın gönlündekini, fıtratını, Kur’an’ı indirip insana hatırlatır; yani “senin için böyle bir hayat takdir etmişim, sen böylesin, sen canlı Kur’an’sın” der.

Kur’an’ın canlanıp, bir insanın suretine bürünmesi mümkün olsaydı suretine bürüneceği kişi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz olurdu. Bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur’an demektir. Eğer Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir kitap olsaydı o kitap da Kur’an-ı Kerim olurdu. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur’an’dır ve bütün insanları da canlı Kur’an olmaya davet eder. Bütün insanların her biri tek tek böyledir. Allah bütün insanların Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’i örnek alıp, canlı Kur’an olmasını ister ve canlı Kur’an olmaya davet ederek; “siz canlı Kur’an’sınız” der.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *“Fatiha, Kur’an’ın özüdür, anasıdır”*[1] buyurmuştur. Ananın doğurma özelliği vardır, eğer Fatiha anaysa, doğuruyorsa bu durumda neyi doğurur? -Elbette ki Kur’an’ı doğurur. Fatiha, Kur’an’ın özetiyse o halde Fatiha açılsa Kur’an olur.

Fatiha Suresi tekrar edilen yedi ayettir. Bu durumda yedi ayetin tam ortasındaki dördüncü ayet, “iyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn” ayetiyle Allah, insana olması gerektiği hali, insanı ne için yarattığını hatırlatır. Allah bu ayetle insandan kendisine âbd olacağına, kendisini isteyeceğine, kendisinden isteyeceğine dair söz alır.

Kur’an’ın merkezinde insan vardır, Allah’a kulluk, âbdiyet, Allah’ı istemek, Allah’ı Allah’tan istemek, Allah’a âbd olmayı istemek, sırat-el mustakimi istemek vardır. Bir insan için “iyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn” ayetinden daha gerekli hiçbir şey yoktur; çünkü Allah bu ayette onun yaratılışının sebebini anlatır. Gerisinin hepsi yaratılışın sebebi içindir; yani teferruattır. Çünkü Allah, Kur’an’da bütün varlığı insanın hizmetine verdiğini, insanı da kendisi için yarattığını beyan etmiştir.

---

[1] Darekutni, Salat, babu vucubi kıraati bismillah, Buhârî, Tefsîrü'l-Kur'ân, 1; Fezâilu'l-Kur'ân, 9

İnsan nasıl Allah için olur?

Eğer insan, Allah'a âbd olur, kul olur, âşık olur, iman eder, onu her şeyden çok sever, onu ister, onu ondan isterse âbd olur, dolayısıyla yaratılışının gayesine uygun olmuş, uygun olmayı kabul etmiş olur. Biri Allah'a âbd olmayı kabul etmezse, imanı, Allah'a âbd olması, Allah'a âbd olmayı istemesi yoksa ne yaparsa yapsın, fiili, ameli ne kadar düzgün olursa olsun onun ameli boşa gitmiştir, dolayısıyla o imanını da kaybetmiştir.

Evet, Allah cennetin de cehennemin de ebedi olduğunu va'd etmiştir.[2] Bu, Allah'ın va'didir. Allah'a âbd olmayan birinin gideceği yer cehennemdir; çünkü Allah'ın kendisine bahşettiği nimeti, şerefi kabul etmemiş, edememiş ve bu nimeti, şerefi reddetmiştir. Allah'a kul olmayı kabul etmeyen, edemeyen, reddeden biri, rabbini kabul etmemiş, rabbinin rabliğini reddetmiş olur. Biri Allah'ı rabbi, kendisini de onun âbdi, kulu olarak kabul etmezse Allah onu neden kabul etsin!

Allah; hayvanları da, melekleri de, insanları da yaratmıştır. Melekler bütünüyle nurdandır. İbadetlerini de isteyerek, aşkla ve muhabbetle yaparlar. Hayvanların ise bir bedeni, bir de onları hayatta tutan canları vardır. Bu can, ruh değil onları canlı tutan buhardır; yani hayvanların canları buhardan ibarettir ve bu buhar, vücutlarının her zerresine yayılır.

Mesela; bir hayvanın kolunu iple bağlasanız bir müddet sonra o buhar, kolda hareket etmediği için kolu uyuşur; yani kalbi, kanla beraber kola o buharı da gönderir. O can denen buhar kesintiye uğrarsa bağlanan kola gidemediği için orası uyuşur ve hissedilmez olur. Bazıları bu cana "hayvani ruh" demişlerdir ama "ruh" demek doğru değildir; çünkü buna "can" denilir. Hayvanı

[2] Bakara/81- 82, Âli İmran /116, Mâide /85, En'âm /128, Tevbe /68

hayatta tutan bu can; gıdalardan, gıdaların buharından meydana gelir.

Evet, aynı şekilde bu can insanda da vardır. İnsanı da canlı tutan bu candır; ama bu canın hakiki ruh ile irtibatı vardır. Yani insanın hem bedeni, hem hayvanlarınki gibi bir canı, hem de Allah'ın ona nefhettiği ruhu vardır. Biri, Allah'ın kendisine nefhettiği ruhu, o ruhla beraber Allah'ın kendisine bahşettiği şerefi kabul etmez, o ruhla âşıklığını yaşamaz, Allah'a âbd olmayı kabul etmezse; yani Allah'a iman etmeyi, âşık olmayı, Allah'ın kendisine nefhettiği ruhtan dolayı Allah'a yeryüzünde halife olmayı kabul etmez, bunu anlamaz, Allah'a halife olmaya çalışmazsa Allah'ın kendisine nefhettiği ruhu yok saymış olur.

Geriye ne kalır?

Geriye insanın bedeni, bir de onu hayatta tutan canı kalır. Bu yüzden biri bedenin arzuları, istekleri peşinden koşarsa hayvandan hiçbir farkı olmaz. Hayvanlar da onun gibi yer, içer, bilir; çünkü hayvanlar da her şeyi; Allah'ı, peygamberi, insanı bir de ne için yaratıldıklarını bilir ve hayvanların da bir zikri, bir tesbihi vardır. Bu durumda Allah'ın nefhettiği ruhu yok sayan biri hayvandan farksız olur. Hatta hayvandan daha aşağı olur; çünkü hayvanların da kendilerine ait bir kulluğu, bir şerefi vardır.

Evet, hayvanlar da Allah'ı bilir. Mesela Allah bununla ilgili olarak Kur'an'ı Kerim'de Hz. Süleyman (a.s.)'ın Hüdhüd kuşu ile ilgili kıssasını anlatmıştır;

Allah ayet-i kerimede; **"(Hüdhüd dedi ki): Onlar (Allah'ı bırakıp) Güneş'e secde edip, Güneş'e tapıyorlardı"**[3] buyurur. Ataları öyle yaptığı için onlar da atalarının yolunu devam ettiriyordu. Onlar doğru yolu bulamamıştı. Hz. Süleyman (a.s.)'a bunu söyleyen bir kuştur. Bir kuş bu kadar bilgiye sahipse,

[3]Neml /24

hayvanlar bu kadar bilgiye sahipse bu durumda “hayvanlar Allah’ı bilmiyor” denilebilir mi, hayvanları küçümsemek doğru olur mu! Bu yüzden birinin Allah’a kulluğu bilmesi onu Hz. İnsan yapmaz, onu Allah’a yaklaştırmaz.

İnsanı, bilgisi kurtarmaz. Bu yüzden biri istediği kadar; “ben Allah’a âbd olmayı, Allah’ın âlemlerin rabbi olduğunu biliyorum, mülk Allah’ındır, beni yaratan Allah’tır” desin eğer Allah’a âbd olmadıysa, âbd olmaya çalışmadı, bunun için çabasını, gayretini sarf etmedi, yaratılışın gayesinin Allah’a âbdiyet olduğunu kabullenemediyse, bunun için çaba, gayret sarf edip bir âbd gibi, bir kul gibi yaşamadıysa kendisine nefhedilen ruhu dolayısıyla rabbini, Allah’ı kaybeder. Böylelikle sadece dünyaya, yemeye, içmeye, nefsinin arzularına, isteklerine bakar ve hayatını öyle yaşar; yani bilgisi ona bir fayda vermez. Sonuç olarak Allah’a kul olmayı kabul etmediği için kulluk şerefini, âbdiyet şerefini kaybeder, hayvan gibi olur ve hayvanların seviyesine düşer, hatta hayvandan daha aşağı olur. Zaten cehenneme gidenler de hayvan gibi olanlardır.

Peki, insanın şerefi, büyüklüğü ne ile ölçülür?

Tabi ki takvası, Allah’a yakınlığı, samimiyeti, Allah’a imanı, teslimiyeti, edebi, Allah’a olan kulluğu, âbdiyeti ile ölçülür.

Evet, Müslüman bir memlekette dünyaya gelmişiz. “Allah birdir, Hz. Muhammed (s.a.v.) onun resulüdür, Kur’an, Allah’ın kitabıdır” dendiğini hepimiz duymuşuz. Hepimiz böyle söylüyoruz, bunu biliyoruz; ama bunu bilmek Allah’ı bize rab, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’i peygamber, Kur’an’ı da bize kitap yapmaz. Bunları bilmek bizi iman sahibi yapmaz. Çalışıp çaba, gayret sarf ederek imanı kazanmadıysak imanımız olmaz; çünkü emeğimizin sonucunda kazanmadığımız bir şey bize ait değildir. Sadece duymakla ya da “bu benim anamdan, babamdan miras kalmış” demekle iman sahibi olmayız. İman etmemiz için bir emek sarf

etmemiz gerekir; yani imanımızın bize ait olması için o imanın çalışmamızın sonucu olması gerekir, yoksa o iman bize ait olmaz.

Bu yüzden biri iman etmek istiyorsa bir emek sarf etmeli, cehd etmeli, cihad etmeli, mücahede etmeli, içtihad etmelidir. İnsan bu içtihadı aklı ve ilmi ile yapar; yani iman etmek isteyen birinin "Allah böyle söylemiş ama bu sözünde ne demek istemiş, bunu neden söylemiş, Allah'ın bu söylediği benim ne işime yarar, yaparsam neyi kazanırım, yapmazsam neyi kaybederim" deyip aklı ile içtihad etmesi gerekir.

Allah, kuluna Furkanı, doğruyu yanlıştan ayırt etme kabiliyetini vermiştir. Bu yüzden kul, hayatının her anında karşılaştığı her şey için "hangisi doğru, hangisi yanlıştır" deyip bu Furkanını Allah'a göre kullanmalıdır; yani insan, Allah'ın doğru dediğine doğru deyip doğru yapmalı, yanlış dediğine de yanlış deyip ondan sakınmalı, kaçınmalıdır ki kendini Allah'a kul, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kendine peygamber, Kur'an'ı da kendisine kitap olarak kabul etmiş olsun.

Yoksa insan bildiği gibi konuşup, işine geldiği gibi, topluma, insanlara ve çevresindekilere göre hareket edip yaşarsa Allah'a nasıl iman etmiş olsun! Böyle biri Allah'a, Allah'ın vahyine değil; topluma, âdetlere, insanların "şöyle" ya da "böyle" demesine iman etmiştir. Böyle birinin Allah ile bir bağı olabilir mi!

Bir hal, bir tavır ki Allah emrettiği, sevdiği, razı olduğu için yapılmıyorsa doğru da olsa, güzel de olsa Allah o hali, tavrı kabul etmez; çünkü Allah kendisi için yapılmayan hiçbir ameli kabul etmez. Biri yaptığı güzel davranışları toplum, halk öyle seviyor, herkes öyle beğeniyor diye yapıyorsa zaten toplumu, halkı, insanları Allah'a şirk koşmuştur.

Peki, yaptığımız her şeyi Allah'a ait kılmak için yapmamız gereken nedir?

Allah'a âbd olmayı kabul etmek ve âbd olmaktır; yani "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" demektir. Biri Allah'a âbd olmak istiyorsa bu ayeti gece gündüz, her zerresi "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" diyene kadar okusa yeridir; ama şunu da unutmamak gerekir; dilin böyle söylemesi ve kalbin de bunu tasdik etmesi yeterli değildir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *"insanlar helak oldu, iman edenler müstesna, iman edenler de helak oldu, salih amel işleyenler müstesna, salih amel işleyenler de helak oldu, ihlâs sahibi olanlar müstesna. Onlar da büyük bir tehlike içindedir"*[4] buyurmuştur.

Biri iman etmişse, salih amel işliyorsa, bir de ihlas sahibiyse; yani yaptığını Allah için yapıyor, ibadetine, ameline şirki karıştırmıyorsa, ameli saf halisse, Allah içinse o kişi kurtuluşa ermiştir; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz buna rağmen onun da büyük bir tehlike içinde olduğunu söyledi. Neden? -Çünkü imanını, amelini, ihlasını bilip bununla kibirlenir, büyüklenir, üstünlük taslarsa o da helak olur. Yani onu da diğer insanlara karşı büyüklenmek gibi bir tehlike bekliyor, bu yüzden onun da dikkatli olması gerekir.

Evet, "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" dediğimizde kalbimizle beraber amellerimizin de bunu tasdik etmesi gerekir; yani Allah'a kul olduğumuzu, âbd olduğumuzu hiçbir anda unutmayıp, Allah nasıl seviyor, nasıl beğeniyorsa öyle yapmaya, öyle olmaya, öyle anlamaya, öyle düşünmeye çalışmamız gerekir. Yoksa kendi bildiğimizi yapar, işimize geldiği gibi düşünürsek Allah'ı yok saymış oluruz.

Ne diyoruz? **İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn**:[5] "Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz (yalnız senden istiyoruz)."

[4] Sağânî, Mevzûât, 39; Aclûnû, Keşfü'l-Hafâ, II, 433 Hadis No: 2796; 2/280 No: 2795
[5] Fatiha /4

Peki, istediğimiz nedir? -Allah'tan isteğimiz ona âbd olmak ve sırat-el mustakimde olmaktır; çünkü iyyâke nestaîn kısmını bir önceki tarafa bağladığımızda "ya rabbi! Senden sana âbd olmayı istiyoruz" İhdinâs sırat-el mustakîm'e bağladığımızda da; "senden sırat-el mustakimde olmayı, sana gelmeyi istiyoruz" demiş oluruz.

Peki, iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn ayetini Fatiha Suresi'nin hepsine bağladığımızda ortaya nasıl bir dua çıkar?

"Bütün âlemlerden sana hamd etmeyi, hiçbir konuda hiçbir şekilde sana itiraz etmemeyi istiyoruz. Bütün işlerini, bize yaptığın her muameleyi sevmeyi, övmeyi istiyoruz. Seni rahman ve rahim olarak bilmeyi, tanımayı, iman etmeyi istiyoruz. Bize ve bütün varlığa yaptığın her muamelenin rahmetinden olduğunu bilmek, buna iman etmek, bunu görmek ve tatmak istiyoruz. Seni din gününün sahibi olarak görmek, din gününe iman etmek istiyoruz. Ahirete iman etmek, ahirete göre bir hayat yaşamak, ahireti dünyadan daha çok sevmek istiyoruz. Sırat-el mustakimi istiyor, sırat-el mustakimde olmak istiyoruz. Sırat-el mustakimde hidayetçiyle beraber olmak, hidayetçinin bizi sırat-el mustakimde sana vasıl etmesini istiyoruz. Kendisine nimet verdiğin kullarla beraber olmak, nimet verdiğin kullarının kazandığını kazanmak istiyor, delalette kalanlardan olmak istemiyoruz; peygamberini yalanlayıp, yok sayarak peygamberini gönlünde öldürüp, gazaba uğrayanlardan olmak istemiyoruz. Peygamberini ilahlaştırıp, kendi hayatından çıkararak delalette kalanlardan da olmak istemiyoruz" diye bir dua ortaya çıkar.

Yoksa bunların haricinde; "ya rabbi senden şunları, bunları istiyorum" demek bu ayetle hiç alakası olmayan bir duadır. Allah senin rızkını zaten üzerine almıştır. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"Allah her canlı varlığın (her kıpırdayan varlığın) rızkını üstüne almıştır"**[6] buyurur. Allah Fatiha Suresi'yle sana asıl

[6] Hûd /6

neyi istemen gerektiğini öğretir. Başka bir ayet-i kerimede; **“duanız olmasaydı rabbim size neden kıymet versin”**[7] buyurur. Bu nedenle kıymetini, değerini duandan; yani istemenden alırsın. Allah Fatiha Suresi’yle sana neyi istemen, nasıl istemen gerektiğini öğretir.

Neden tek ayet ve peş peşe gelir?

“iyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn” ayetindeki “vav (ve)” harfi iyyâke na’budu ile iyyâke nestaîn cümlesini birbirine bağlar; yani “iyyâke na’budu” ile “iyyâke nestaîn” kısımları aynı ayettir. Çünkü Allah’a layıkıyla âbd olabilmen için istemeyi böyle yapman gerekir. Allah’a layıkıyla, kâmil manada âbd olanlar Allah’tan böyle istemiştir. Biri böyle istemişse duayı doğru yapmış, Allah’a âbd olmuş, Hz. İnsan olmuş, Allah da ona kıymeti, değeri, şerefi vermiştir. Allah duasını böyle yapmayanlara bu şerefi ihsan etmez. Böylelikle Allah’ın kendilerine ikram ettiği şerefi ve değeri kaybederler; çünkü olması gereken dua Fatiha’dır, onlar ise dualarını kaybetmiştir.

“İyyâke nestaîn” demek “hepimiz istian ediyoruz” anlamına gelir. Peki, bu ne demektir?

İstian etmek sıradan bir isteme değildir. Mesela; Arapçada “seele” kelimesi de “istemek” ve “sormak” anlamına gelir; ama istian etmek; aşkla, muhabbetle, insanın bütün gönlüyle istemesi demektir. Biri Allah’a âbd olmayı, Allah’ı bilmeyi, tanımayı, Allah’a hamd etmeyi, ahirete iman etmeyi, ahireti sevmeyi, ahireti, sırat-el mustakimde olmayı, sırat-el mustakimde hidayetçiyle beraber Allah’a vasıl olmayı istiyorsa bunu sadece kendisi için değil aynı zamanda Allah’ın diğer kulları için de ister; çünkü iyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn diyerek; “ya rabbi senin bütün kulların buna muhtaçtır” demiştir.

---

[7] Furkân /77

Sırat “yol” anlamına gelir. Sırat-el mustakim de “istikamet üzere yol” demektir. Yol yürümek için, gidilmek içindir. Allah sana; “yola girip yalnız başına yürü” demez; çünkü hidayette, hidayet yolunda, istikamet yolunda, dosdoğru yolda, Allah’a giden yolda tek başına gidemezsin. Bir hidayetçinin seni götürmesi gerekir, onunla beraber yürümen gerekir. Aynı şekilde Allah’ın kendisine nimet verdiği kulların yolunu, o nimeti, gazaba uğramamayı, delalette kalmamayı istemen, bunu da aşkla, muhabbetle istemen gerekir. Bunları aşkla, muhabbetle istiyorsan Allah’a âbd olmuş, kul olmuş; yani âşık olmuş olursun.

İnsanın bütün gücü duasıdır. Bu yüzden insan gücünü nerde kullanırsa kazanabileceği de odur. Allah ayet-i kerimede; **“Kıyamet günü herkesin peşinden koştuğu şeyi bulacağı günü neredeyse kendimden bile gizleyeceğim”**[8] buyurur. Neyi istiyorsan onun peşinden koşarsın. Allah bize “iyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn” ayetiyle nasıl istememiz gerektiğini öğretir; yani âbd olmayı öğretir. Âbd olan biri gerçek manada neyi istemesi gerektiğini bilir ve ister. Gerçek manada ne istediğini bilenler Allah’a âbd olur.

Kul bütün kâinatın, bütün varlığın, aynı zamanda Kur’an’ın tam ortasında, merkezindedir. Allah, kulunu ortaya koyup; “haydi dön, semah et, dön ki, bir âşık olarak, âbd olarak muhabbetle nasıl döndüğünü göreyim” der. Bütün kâinat, her şey insanın etrafında döner. Allah bütün varlığı onun etrafında döndürür; ama kulundan da kendisinin, aşkının, muhabbetinin etrafında dönmesini ister.

Yeryüzünde mü’min kalmazsa Allah kıyameti koparır; çünkü bütün varlığın etrafında semah ettiği varlık olmayınca kâinat çöker. Mü’min olarak yeryüzünde bir kişi bile kalsa bütün varlık onun etrafında semah etmeye devam eder; yani Allah bir imanlı

[8] Tâhâ /15

insan için bütün kâinatı döndürmeye devam eder. Bu; o bir insan aşk ile, muhabbetle merkezde, ortada döndüğü içindir. Merkezde dönen olmayınca kâinat çöker ve kıyamet kopar. Bu, her bir insan için böyledir.

Bir genel kıyamet vardır bir de özel kıyamet vardır; bu özel kıyamet manevi kıyamettir. Biri gönül itibari ile Allah'ın etrafında dönmez, "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" demez, aşk ile muhabbetle rabbini istemez, ahireti dünyaya tercih etmez, Allah'a hamd etmez, sırat-el mustakimde koşmaz, hidayetçiyle beraber Allah'a yürümez, cennete koşmak için çaba, gayret sarf etmezse onun manevi olarak kıyameti kopar ve o kişi manevi olarak çöker. Artık zahiri olarak diri olsa bile manevi olarak ölmüştür, gönlü, maneviyatı darmadağın olmuştur. Nasıl ki zahiri olarak kıyamet koptuğunda denizler kaynatılıyor, dağlar hallaç pamuğu gibi savruluyor, yıldızlar dökülüyorsa[9] o kişi de aynen bu hale gelir ve onun gönül âleminin kıyameti kopar.

Kişinin bu manevi kıyameti yaşamasının bütün sebebi; "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" diyememesi, bunun için bir çaba, gayret sarf etmemesi, sadece dışarıya, zahire takılıp işi zahirden ibaret zannetmesindendir. Allah, kulundan gönlünü istiyor. İnsan bir kâinattır! İnsanı değerli yapan, kıymetli yapan, şerefli yapan insanın âbdiyetidir, duasıdır.

Evet, Kur'an bir ayetle tefsir edilse bu; "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" ayeti olur. Bir insan için Allah'a kul olmaktan, âbd olmaktan; yani Allah'a iman edip, Allah'ı sevmekten, onun rızasını kazanmak için çaba, gayret sarf etmekten daha büyük, daha değerli, daha şerefli hiçbir şey olmaz, olamaz.

Mesela iman ehli birine; "Allah'a olan imanından bir zerre artmasını mı, yoksa bütün kerametleri mi istiyorsun" diye sorulsa söyleyeceği söz; "bir zerre imanım, bir zerre muhabbetim, Allah'a

[9] Tekvir /2, 3, 6 - Mürselat /10

olan âbdiyetim, kulluğum artsın"dır; çünkü Allah'ı seviyorsa, derdi Allah'ın rızasıysa, onun hesabını yapıyorsa zaten en büyük keramete sahiptir, sırat-el mustakim üzeredir. Onun tercih ettiği, edeceği; imanıdır, Allah'a olan muhabbetidir. Eğer biri bunu tercih edebiliyorsa imanı, Allah'a muhabbeti tatmıştır.

Örneğin bana; "bir zerre imanının artmasını mı, yoksa bütün kerametlerin sana verilmesini mi istiyorsun" diye sorulsa yeminle söylüyorum, gönlümden hiç bir şey geçirmeden bir zerre imanım artsın derim. Neden? -Çünkü bir zerre imanımın artması; Allah'ın beni bir zerre daha fazla sevmesi demektir. Ben rabbim beni sevsin istiyorum. Hal böyleyken kerameti ne yapayım, keramet ne işime yarar! Allah beni kendisine âbd olayım, kendisini seveyim diye yaratmıştır. Yaratılışın gayesine uygun olan sevmekse, imansa benim onu tercih etmem gerekmez mi!

Mesela bana; "sürekli Allah'a âbd olmaktan bahsediyorsunuz" denilebilir. Doğrudur, sürekli Allah'a âbd olmaktan bahsediyorum; çünkü yaratılışın gayesi budur, bundan başka bir şey yoktur. Geriye kalan her şey sadece Allah'a âbd olmak için lazımdır, gereklidir. İşin özü, Allah'ın bizden istediği budur; yani Allah'ın bizden istediği kulluktur, âbdiyettir.

Bütün hayatımızda bildiğimiz tek bir şey vardır o da; Allah'a âbd olmak, Allah'ı sevmek, Allah için sevmek, Allah'ın sevdiğini sevip, sevmediğini sevmemek, beğendiğini beğenip, beğenmediğini de beğenmemektir. Bu yüzden bizimle beraber olanlar Allah'ı, peygamberi, Kur'an'ı, ahireti sever, Allah için sever. Allah'ın rızasını kazanmayı, Allah'a dost olmayı, Allah'ın kendisini sevmesini sever. Aynı zamanda dertleri de budur. Bizde, bu dergâhta bundan başka bir şey yoktur. Burada sadece Allah'a âbd olmak, kul olmak, dost olmak vardır. Bizim bunlardan başka herhangi bir şekilde hiçbir kerametimiz de yoktur. Eğer biri bunları keramet olarak kabul ediyorsa işte keramet! Yok, eğer biri için bunlar kıymetli, değerli, önemli değilse, bunlardan başka bir şeye

keramet diyorsa zaten böyle birini tanımıyor, ciddiye almıyor, onu muhatap olarak bile kabul etmiyorum.

Benim işim; Allah'a âbd olmaya, Allah'ı sevmeye, Allah'a âbd olmayı istemeye davet etmektir. Sadece davet değil isteyene bunu vermek, isteyenin nefsini tezkiye edip, temizleyip onu bu hale getirmek, ona "Allah" dedirtmektir. Bu yüzden veli denince, şeyh denince, Mürşid-i kâmil denince anlaşılması gereken tek şey de budur.

Aksi halde biri kalkıp; "işte bir şeyhe gittik yolda şöyle oldu, orda böyle keramet gördük" diyebilir; ama bil ki şeytan sana hile yapıp, seni oraya bağlıyor. Sen kendine bak! Gittiğin kişinin bin türlü kerameti olabilir; bu önemli değildir. Önemli olan; onun sana ne verdiği, senin ondan ne aldığındır! Sana ne vermiş, sen onu söyle! Sende ne var sen onu söyle! Eğer tabi olduğun mürşid sana iman vermiş, aşk vermiş, muhabbet vermişse, onunla Allah'ı sevmişsen, onunla Allah seni sevmişse hiç bundan daha büyük bir ikram, daha büyük bir keramet olur mu! Bizimle beraber olan bütün kardeşlerimizin hepsi Allah'ın bu ikramı onların üzerinden saçtığına şahittir. Sadece benim değil benimle beraber olan bütün kardeşlerimiz üzerinden Allah bu nuru saçar. Bunun sırrı; "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" dememizdir.

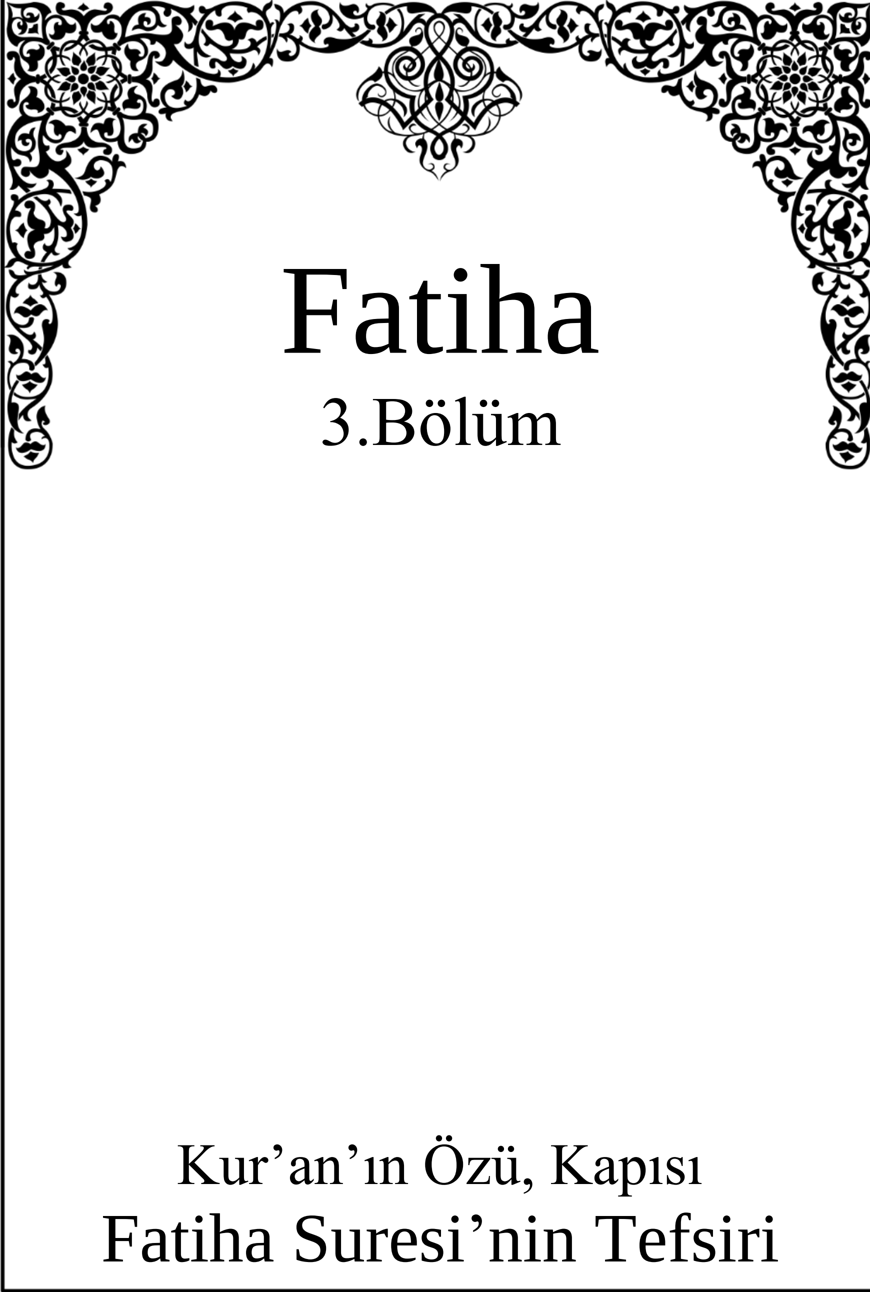
Hiç kimse; "ben Allah'a layıkıyla âbd oldum" dememiştir, diyemez. Buna peygamberler de dâhildir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bile dua ederken; "*ya rabbi! Sana layıkıyla âbd olamadım, seni layıkıyla tanıyamadım. Seni layıkıyla tesbih edemedim, sana layıkıyla hamd edemedim"* dediyse kim; "ben Allah'a layıkıyla âbd olmuşum, kul olmuşum" diyebilir. Bu nasıl mümkün olabilir! Subhan olan seni yaratan rabbini nasıl tesbih edebilirsin, ona nasıl âbd olabilirsin! O ki subhandır, sen ise bütünüyle aciz, hatalı, kusurlu, muhtaçsın. Sen ona layıkıyla nasıl âbd olabilirsin!

Peki, Allah'ın senden istediği nedir?

Elbette ki çaba, gayret sarf etmendir; yani fiili olarak dua etmen, istemendir. Sen Allah'tan istediğinde Allah da sana ihsan eder, ikram eder. Allah senin duanı, fiili duanı sever; yani onun için çaba, gayret sarf etmeni sever. Sana kazandıran şey de budur. "Yalnız senin âbdiniz ve yalnız seni, sana âbd olmayı istiyoruz ya rabbi" deyip, bunun için çaba, gayret sarf ettiğinde Allah sana âbd olmayı ikram eder.

Allah hepimizi zatına layık âbd eylesin inşallah! Âbdiyeti bize tattırsın inşallah! Bizi âbdiyetimiz hakkında bir an bile gaflete düşürmesin inşallah! Doğru istemeyi nasip etsin! Kendisine âbd olmayı, kendisini istemeyi nasip etsin inşallah!

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha

3.Bölüm

Kur'an'ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah'ın Fatiha'da ne murad ettiğini, Fatiha'yı nasıl anlamamız gerektiğini, Kur'an'ın Fatiha'yı nasıl tefsir ettiğini anlatıyorduk, sohbetimize devam ediyoruz inşallah.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz veda hutbesinde; *"size bir emanet bırakıyorum ki ona sarıldıkça asla delalete düşmezsiniz. O, Allah'ın kitabı Kur'an'dır"*[1] buyurur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu emaneti kendisinden sonra sahabeye, sahabeler tabiîne, tabiîn de tebe-i tabiîne emanet etmiştir. Mü'minler kıyamete kadar da bu emaneti birbirlerine emanet ederler. Evet, bu emanet Allah'ın kitabı Kur'an'dır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bu emanete; yani Allah'ın ipine sarıldı. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"hepiniz hep beraber Allah'ın ipine topluca sımsıkı sarılın"**[2] buyurur. Allah'ın ipi; Kur'an'dır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'ın ipi olan Kur'an'a sarılıp, sahabeye de; "Kur'an'a benim sarıldığım gibi sarılın, benim anladığım gibi anlayın, onunla amel ettiğim gibi amel edin" demiş, sahabe de öyle yapmaya çalışmıştır. Sahabeler bu yüzden gökteki yıldızlar gibi olmuşlardır. Mallarını, canlarını Allah yolunda feda etmiş, bununla ebedi hayatlarını, cenneti, Allah'ın rızasını kazanabilmişlerdir. Bu nedenle Allah ayet-i kerimede onlar için; "**ben onlardan razıyım, onlar da benden razıdır"**[3] buyurmuştur.

Kur'an, Allah'ın ipiyse ona sarılan Allah'a gider, gitmelidir. Biri Allah'a gidemiyorsa Allah'ın ipine sarılmamış, sarılamamış

[1] İmam Malik-Muvatta: 1395 Nolu hadis. Hakim-Müstedraki sahiheyn Cilt1-sayfa 93
[2] Âli İmran /103
[3] Tevbe /100

demektir. Allah'ın ipinden başka ipler de vardır. Bazıları birilerine bir ip takdim edip; "benim ipime sarıl" diyebilir. "Benim ipime sarıl" demek "benim yolumda yürü" demektir.

İstisnasız herkesin yürüdüğü bir yol vardır; yani yaşadığı bir hayat biçimi, hayat tarzı vardır. Herkesin güzel ya da çirkin, hak ya da batıl, doğru ya da yanlış diye bir tasavvuru vardır. Bu herkes için böyledir. Kimisi "elâlem ne der" ya da "bizde adet böyledir, biz atalarımızdan böyle gördük" deyip, doğruyu, yanlışı, hakkı, batılı halktan, milletten öğrenir. Bu öğrendikleri de onların dini, imanı, ipi, yürüdüğü yolu demektir.

Allah'ın ipinden, sırat-el mustakimden başka hiçbir yol bizi Allah'a ulaştıramaz, hiçbir yol bize ebedi hayatımızı kazandıramaz. Bu yol, bu ip ne olursa olsun, kimin olursa olsun, eğer Allah'ın yolu, Allah'ın ipi değilse bizi mutlaka bir çukura yuvarlar. Allah bize; "Allah'ın ipine hep beraber sımsıkı sarılın" dediyse bu durumda sarılacağımız başka bir yol yok demektir.

Evet, Allah'ın ipi Kur'an'dır. Kim bir ipi elinde tutarsa mutlaka ucu aşağı doğru sarkar; çünkü iplerin ucu asla yukarı doğru durmaz. Allah'ın ipi, arştan sarkar, dolayısıyla Allah bizi arşa, cennete, alâ-yi iliyîne davet eder. Ancak Allah'ın ipine sarılırsak oraya çıkarız. Yoksa birilerin ipine tutunursak o iple aşağı ineriz, yukarı çıkmamız mümkün olmaz. O ipe ne kadar tırmanırsak tırmanalım, ulaşabileceğimiz en son seviye o ipi tutanın seviyesidir. Hepsi bu kadar! Bu yüzden hep beraber Allah'ın ipine sarılmamız gerekir.

Allah'ın ipi Kur'an'sa bu ipe en güzel şekilde sarılan kimdir? -Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Bizim de onun sarıldığı gibi sarılmamız, yaptığı gibi yapmamız lazım ki onun kazandığını kazanabilelim.

Eğer bu ip, Kur'an'sa, Fatiha da Kur'an'ın özüyse bu durumda Fatiha'ya sarılırsak Allah'ın ipine sarılmış oluruz. Bu

yüzden Fatiha'yı bilen hiç kimse; "ben bu ipi bilmiyorum, bu ipe sarılamam" diyemez.

Allah ayet-i kerimede; **"(Allah'ın kitabı) Kur'an'ı okumaya başladığınızda kovulmuş şeytandan Allah'a sığının"**[4] buyurur. Biri Fatiha'yı okuyorsa önce kovulmuş şeytandan Allah'a sığınmalıdır. Allah'a sığınamadıysa onu okuyabilmesi mümkün değildir. Kur'an'ı okumanın tek bir şartı vardır, o da; şeytandan, şeytani düşüncelerden, şeytani fikirlerden, şeytani vesveselerden Allah'a sığınmaktır. Gönle şeytanın vesvese vermesine mani olmaktır, müsaade etmemektir. Eğer şeytandan Allah'a sığınmazsak bu durumda şeytan, gönlümüze müdahale edip, bin bir türlü vesvese üretir. Böylelikle Kur'an'dan istifade etmek yerine Kur'an bize azap olur, bizi Allah'a yaklaştırmak yerine bizi Allah'tan uzaklaştırır.

Önce Allah'ın kitabı olan Kur'an'a; yani Fatiha'ya iman etmemiz lazım. Ona iman etmedikçe ona sarılmamız mümkün değildir. Ona sarılmayınca da şeytan mutlaka araya girip, gerekeni yaparak bizi Kur'an'dan, Kur'an'ı bizden ayırır, koparır; yani ipi koparır. Şeytana bu tavizi verirsek ip elimizde kalır, sadece ağzımızda döner durur; yani Fatiha'yı ağzımızla okuruz ama ipe sarılmış olmayız.

Kur'an'ı, Fatiha'yı bilmeyen birinin Kur'an'a iman etmesi mümkün değildir. Kuru kuruya "ben iman etmişim" demekle kimse bir şeye iman etmiş olmaz. Allah, Kur'an'ı kendisine vasıl olalım, onunla ebedi hayatımızı kazanalım, kâmil insan, Hz. İnsan olalım diye göndermişse o halde Kur'an'ı bu şekilde anlamamız ve ona sarılmamız lazım. Biri iman ettiğini zannedip, "biz Kur'an'a iman etmişiz, Kur'an, Allah'ın kitabıdır" diyorsa; ama buna iman etmemiş, anlamamışsa, Allah'ın kendisinden ne istediğini, nasıl olması gerektiğini, kendisine, bütün hayata, kâinata varlığa,

[4] Nahl /98

insanlara nasıl bakması gerektiğini öğrenmemişse Kur'an'a, kitaba nasıl iman etmiş olabilir!

Allah, kitabında bizim anlamamız için bize yol gösterip, nasihat ederek nasıl olmamız, nasıl yapmamız gerektiğini anlatır. Biz onu anlamaya çalışmadan "bu, Allah'ın kitabıdır" dersek Kur'an'a hiçbir zaman iman etmiş olmayız. İşin daha kötüsü iman etmediğimizi anlamamışsak, bilmiyorsak hiçbir zaman iman da edemeyiz, sadece iman ettiğimizi zannederiz. "Bu, Allah'ın kitabıdır" diyoruz; ama kitabında bize ne söylediğine bakmıyoruz. Allah'ı ciddiye alıyorsak bizi yaratan rabbimizin bize ne söylediğini anlamaya çalışmamız gerekmez mi!

Her bir insan bir kâinat, her bir insan bir âlemdir, onun bir gönül âlemi vardır. Bu gönül âlemi, Kur'an'ın nuru ile nurlanmazsa şeytan mutlaka orayı işgal ederek o gönle hâkim olur, o da iman ettiğini zanneder. Dünya da, ahiret de Allah'ınsa, kul; "ben de Allah'ın kuluyum" diyorsa bu durumda kendi hayatı için söz hakkını Allah'a verip; "söz hakkı Allah'ındır" demesi gerekmez mi! "Benim hayatım üzerinde hâkim olan Allah'tır. Allah benim ne yapmamı, nasıl yapmamı istiyorsa benim öyle yapmam, öyle olmam lazım" demesi gerekmez mi! Tabi ki Allah'ı, Allah'ın sözünü, hükmünü kabul ediyorsa böyle söyler.

Nasıl ki dünyaya gelirken üzerimizde elbise bile yoksa ahirete giderken yine öyle elbisesiz gideriz. Allah bize dünyada kazanma imkânı vermiş, tanımıştır. Ahirette de amelimize göre bir muamele görürüz.

Bir gönlü, şeytan işgal etmişse o gönül, şeytanca düşünür, dolayısıyla orda Allah'ın hesabı olmaz. Peki, kimin hesabı olur? – Tabi ki şeytanın hesabı olur. Bir de şeytan, Allah'tan başkalarının hesabını ona yaptırır; ama Allah'ın hesabını yapmasına müsaade etmez. Böyle biri; "kulluk sonraki iş, ona sonra bakarız. Allah herkese nasıl muamele ederse bana da öyle muamele eder,

Allah'ın rahmeti çoktur. Kimse öbür tarafa gidip gelmemiş, orda ne olduğunu kim bilir? Görelim, bakalım Allah nasıl muamele eder" der. Bu; Allah'ı yok saymak, inkâr etmek, Allah'ı kendisini yaratan olarak kabul etmemektir. Allah'ın kitabını kitabı olarak, peygamberini de peygamberi olarak kabul etmemektir.

Mesela; bazıları da var ki Allah'ı illе de dinlemek istemez. Allah'ın ayetini adama okuduğunda; "bu ayet benden uzak dursun, ben bu ayetin hükmüne uyamam. Allah böyle demiş olabilir; ama ben de böyle söylüyorum" der. Böyle biri iman etmiş midir, böyle biri mü'min midir, Müslüman mıdır! Bu halin mü'minlikle ne alakası var!

Allah ayet-i kerimede; **"Kıyamet günü kimin tartıları (sevapları) ağır gelirse kurtuluşa erer, cennetliktir. Kimin de tartıları hafif gelirse o, cehennemliktir"**[5] buyurur. İmanı, ameli olduğu halde tartısı hafif gelenler için dahi Allah taviz vermedi, onların da cehennemlik olduğunu söyledi. Birilerinin tartısı hafifse Allah'ın hesabını yapmadığı, Allah'ın müdahalesini hayatında kabul etmediği içindir. Eğer kul bunu kabul ederse her anı ibadet olur, Allah'ın hesabını yapmış olur. Biri, Allah'ı kendi hayatına karıştırmaz, bulaştırmazsa; "ben Allah'tan, Allah benden uzaktır. Ben kendime yeterim, benim aklım bana böyle söylüyor, herkes böyle yapıyor, büyüklerimiz, atalarımız böyle yapıyordu, biz de böyle yapıyoruz" derse tartısı hafif gelir. Böyle söyleyen birine; "peki, Allah da şöyle yapmanı emrediyor, bunu senden istiyor" dediğinde üstüne üstlük "o önemli değil" der. O zaman söylemek lazım; "madem önemli değilse sen kaybettin, senin yerin cehennemdir; çünkü Allah bunu affetmez."

Biri, Allah'ı ciddiye aldığını iddia ediyorsa Fatiha'yı öğrenmelidir; yani Kur'an'ın özetini, özünü anlamalı, buna iman etmeli, sonra da bununla amel etmelidir.

---

[5]Mu'minun /102-103

Fatiha yaratılışın gayesini bildirir, Allah'a nasıl âbd olunması gerektiğini öğretir. Yaratılışın gayesi; Allah'ı sevmek, Allah'a iman etmektir; yani Allah'a âşık olmaktır, âşıklığını bilmektir. Ruh zaten Allah'a âşıktır, rabbini ister. İman etmek, Allah'a âbd olmak demek; âşıklığını bilmek, yaşamak, ortaya koymak, âşık olduğunu, kul olduğunu, âbd olduğunu unutmamak demektir. Biri Fatiha'yı okursa Allah'a âşıklığını ilan etmiş, itiraf etmiş olur, aynı zamanda âşıklığı da istemiş olur.

Kulun Kur'an ile, Fatiha ile âşıklığını nasıl ilan ettiğini bir parça anlatmaya çalışayım.

Kur'an, Fatiha'yı tefsir eder. Âşığın, Allah'ı sevenin nasıl olması gerektiğini, Allah'a nasıl âşık olunacağını anlatır. Âşığın, maşukuna karşı tavrını, gönül halini anlatılır, maşukunda nasıl fena bulduğunu, maşukuyla nasıl bir olduğunu; yani Allah'ın esmasıyla nasıl isimlendiğini anlatır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ahlakına nasıl büründüğünü, nasıl Hz. İnsan olunduğunu, böyle birinin insanlara karşı nasıl muamele ettiğini, bütün mahlûkata karşı nasıl baktığını, onu nasıl anlayıp tanıdığını, nasıl muamele ettiğini, Allah'a nasıl âbd olduğunu, ona nasıl secde ettiğini, nasıl tesbih ettiğini, onu nasıl zikrettiğini anlatır. Gerektiğinde maşuku yolunda maşuku için malını, canını nasıl feda ettiğini, Allah'a yürürken, peşinden o aşkı, muhabbeti nasıl saçtığını, ona uyanların, yolunda yürüyenlerin sırat-el mustakimde Allah'a nasıl vasıl olduğunu anlatır. Allah'ın böylelerini nasıl sevdiğini, onlara nasıl muamele ettiğini, her halükârda onların Allah'a nasıl teslim olduğunu; "benim istediğim bir tek sensin ya rabbi" dediğini anlatır. Allah onlara nasıl muamele ederse etsin, bir an bile gönüllerini Allah'tan nasıl döndürmediklerini, âlemlere nasıl rahmet olduklarını anlatır. Kur'an'ın anlattığı başka bir şey var mı? Yok, hepsi budur! Kur'an, işte böyle insanı anlatır.

Biri İslam'ın namazdan, oruçtan, hacdan, zekâttan ibaret olduğunu anlatıyorsa İslam'ı bilmiyor, anlamamış, atalarının dinini taklit ediyor demektir. Eğer biri; "biz Kur'an'ı anlayamayız, biz kim, Kur'an'ı anlamak kim! O, Allah'ın kelamıdır, biz onu nasıl anlarız? Bak, onu yukarıya asmışız, ona ulaşamayız" derse Kur'an'ı yukarı doğru fırlatmıştır. Aslında Kur'an'ı yukarıya fırlatmasının sebebi Kur'an'ı hayatından çıkarmak içindir.

Nasıl ki Kur'an'ı yukarı doğru fırlatmak varsa bir de aşağıya atmak vardır. Mesela biri de; "Allah her ne kadar böyle söylediyse bile bizim de bir aklımız var, biz de doğruyu ve yanlışı biliyor, ayırt edebiliyor, hayatımız için kendimiz karar verebiliyoruz" derse Kur'an'ı aşağı indirmiş, ayağının altına almıştır. Seni yaratan rabbin sana bir kitap gönderip, sana vahyetsin, sen de onu yok say, böyle bir iman olabilir mi!

Kısacası yanlış düşünenler iki şeyden birini söyler; ya "Kur'an'a ulaşılması mümkün değil" deyip onu yukarı fırlatır ya da "ben aklımla da bu işi yaparım" deyip, onu ayağının altına alır, ikisinden biri.

Aynısını resuller için de yaparlar. Eğer Allah'ın gönderdiği resuller hakkında "onlar ulaşılmazdır, masumdur, Allah'ın peygamberidir, kim onlar gibi yapabilir ki" derse onları hayatından çıkarıp yukarı fırlatır ya da "evet, onlar öyle yaptı; ama aslında böyle yapmak daha doğrudur" derse bu sefer de resulleri ayağının altına almış olur. Her iki halde de ya, Allah'ın gazabına uğrar ya da delalette kalır. İnsan, peygamberini hayatından çıkarıp yukarı attıysa delalette kaldı, aşağı indirdiyse gazaba uğradı demektir. Her ikisinde de cehennemi boylar. Bu, herkes için böyledir.

Bilmek, akıllı olmak hiç kimseyi kurtarmaz. Dünyanın en akıllı insanlarından bir tanesi Firavun, bir tanesi Nemrut, bir tanesi Şeddad, bir tanesi de Karun'du; ama hepsi de akıllarına, ilimlerine

güvendikleri için ebedi olarak cehennemi boyladılar. Bu yüzden akıl ve ilim kimseyi kurtarmaz. Bizi kurtaracak olan şey; imanımız, amelimiz, Allah'a karşı edebimiz, kulluğumuz ve âbdiyetimizdir.

Biri Kur'an'a ve Resulullah'a iman etmemişse, iman etmediği halde iman ettiğini zannederse hiçbir zaman iman edemez. Biri; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kendisine örnek olarak kabul etmiyor, ona uymuyor, onun yaptığı gibi yapmaya çalışmıyorsa, hayatının her anında "acaba Resulullah (s.a.v.) Efendimiz nasıl yaptı, o olsaydı nasıl yapardı, Allah'ın bu konudaki emri nedir" demiyorsa Allah'a, resulüne ve Kur'an'a iman etmemiştir.

İman etmek emin olmak demektir; yani Allah'ın senin için doğruyu, güzeli takdir ettiğine, seçtiğine emin olmaktır. Eğer sen ondan başka daha güzel bir şey bildiğini iddia eder; "birileri böyle söylemiş, herkes böyle yapıyor, toplum böyle yapıyor, âdetler böyledir" ya da "bence böyle daha doğrudur" dersen Allah'ı, resulünü ve ona indirileni kabul etmemiş olursun.

Neden bu kadar feryat ederek bunları söylüyorum?

Kıyamet günü Allah'ın huzurunda bunun böyle olduğunu göreceğiz de ondan, hiç ummadığımız ibadet eden insanlar Allah'ı ciddiye almadığı için cehenneme gidecek de ondan. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"Kıyamet günü en çok hüsrana uğrayanlar doğru yaptığını zannedip yanlış yapanlardır"**[6] buyurur. Bir de onlar o yaptıklarından dolayı Allah'tan da bir ödül, bir sevap, bir karşılık beklerler. Bunu göremeyince de hüsrana uğrarlar, dolayısıyla en çok hüsrana uğrayanlar da bunlardır.

Bu yüzden Allah'ın kitabına, Kur'an'a iman etmemiz lazım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur'an olduğu için Kur'an'a iman edersek Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e de iman etmiş oluruz.

[6] Kehf /103-104

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in bize emanet olarak bıraktığı Kur'an'a iman ederek onu Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'den bir emanet olarak almamız, sonra da bu emaneti aynı şekilde geride kalanlara emanet olarak bırakmamız lazım. Öldüğümüzde bu emaneti beraber götüremeyiz; çünkü bu emanet bize ait değildir. Kur'an'ı çocuklarımıza, torunlarımıza, yakınlarımıza emanet olarak bırakmamız gerekir.

Bunun için Fatiha'yı öğrenip, ona iman etmemiz, onunla amel ederek gönlümüzü onunla tanzim etmemiz, düzeltmemiz, donatmamız, onu gönlümüze almamız, bu şekilde ona iman etmemiz lazım.

Fatiha'yı okurken ne diyoruz?

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

"El hamdu lillâhi rabbil âlemin. Er rahmânir rahîm. Mâliki yevmid dîn. İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn. İhdinâs sırâtel mustakîm. Sırâtallezîne en'amte aleyhim. Gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn." Âmin.

Kur'an, Fatiha; kulun, Allah'a olan aşkının ilanıdır, ispatıdır, aşkını feryat etmesidir, demiştik.

Biri Fatiha'yı okuduğunda ne der?

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[7] "Hamd, övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Hamd, beni yaratan rabbim içindir, ben bütün âlemlerden rabbimi övüyorum.

Neye bakarsak bakalım, her şey bir âlem, her bir insan bir âlem, Allah'ın sevip yaratmış olduğu bir âlemdir. Her bir insana baktığımızda üzerindeki güzellikten dolayı, onu Allah yaratmış ya,

[7] Fatiha /1

gönlünün güzelliğinden dolayı, Allah'ın sıfatlarının onun üzerinde tecelli etmesinden dolayı Allah'ı hamd etmemiz gerekir.

Fıtrat olarak bütün insanlar İslam fıtratı üzerine doğar ki hepsi canlı Kur'an'dır. Kul buluğa erinceye kadar böyledir, sonra onu tahrif eder, bozar veya tamamlar. Her bir insana, her bir varlığa baktığımızda onun üzerinden Allah'ı hamd etmemiz, övmemiz lazım.

"El hamdu lillâhi rabbil âlemin" diyen biri; "ben rabbimi bütün âlemlerden övüyorum. Neye bakarsam bakayım orda, onun üzerinde Allah'ın kudretini, güzelliğini görüyorum. Allah'ın rahman ve rahim oluşunu, rahmetiyle muamelesini görüyorum. Bütün varlık, bütün âlemler üzerinde Allah'ın kendisini tanıtmasını, hepsinin birbirleriyle nasıl bir nizam, intizam, uyum içinde olduğunu, Allah'ın işinde mükemmelliğini, kemalatını görüyorum. Allah'ın subhanlığını, her türlü noksanlıktan münezzeh olduğunu, her şeyini kemalat üzere yaptığını, yarattığını görüyorum. Neye bakarsam bakayım onun üzerinden Allah'ın güzelliğini görüyorum" der. "El hamdu lillahi rabbil âlemin" diyen biri böyle der. Aynı şekilde "bütün hayatımda, bütün insanların, bütün varlığın hayatında, gelmiş geçmiş bütün hayatlarda Allah'ın kudretini görüyorum. Allah'ın rahman ve rahim olarak rahmeti ile muamelesini, rahmetinin her şeyi kapladığını, kuşattığını görüyorum" der.

Er rahmânir rahîm:[8] "Allah rahman ve rahimdir." "Er rahmânir rahîm" demek bütün varlık üzerinde, bütün hayat üzerinde Allah'ın rahman ve rahim oluşunu görmek demektir.

Mâliki yevmid dîn:[9] "Allah din gününün sahibidir." Allah Kıyamet gününün, ahiretin, cennetin, cehennemin sahibidir. Hesabı gören, hesabın sahibi odur. Ben bütün hayatım boyunca

---

[8] Fatiha /2
[9] Fatiha /3

yaptıklarımın, düşündüklerimin, söylediklerimin hesabını ona veririm; çünkü o benim hesabımın sahibidir. Bunun için Allah ayet-i kerime de; **“bütün iyilikler size Allah’tan, bütün kötülükler de kendi nefsinizdendir”**[10] buyurmuştur. Nerde bir iyilik, bir güzellik varsa biliyorum ki o beni yaratan rabbimdendir, onun ihsanı, ikramıdır. Eğer bir kötülük, bir çirkinlik varsa o da rabbimi ciddiye almadığım, emrine ters düştüğüm için benim kendi nefsimdendir. O da Allah’ın rahmetinden dolayı mağfirete ve affa uğrar. Ne yana dönersem döneyim, Allah’ın güzelliğini, rahmetini, affını, mağfiretini görüyorum. Ben yanlış yapıyorum o af ediyor, ben yanlış yapıyorum o ikram ediyor.

Allah’ın böyle yapmasının sebebi nedir?

Allah onu tanıyalım, onun rahman ve rahim olduğunu görüp, anlayalım, bunu tadalım, onun âfuvv olduğunu, ğafur olduğunu, ğaffar olduğunu, tevvab olduğunu bilip tanıyalım diye böyle yapıyor.

“Mâliki yevmid dîn” dediğimizde “Kıyamet günü ebedi olarak nimeti verecek olan rabbimdir. Ahiret onundur, cennet onundur, ebedi hayatı veren odur” demiş oluruz.

İyyâke na’budu ve iyyâke nestaîn:[11] “Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz.” “İyyâke na’budu” derken “ben de sana âbd olanlarla, Hz. Âdem (a.s.)’dan şimdiye kadar ve kıyamete kadar gelecek olanlarla beraber onlar gibi ben de sana âbd oluyorum ya rabbi! Seni seviyor, senin rızan, dostluğun, sevgin peşinden koşuyorum ya rabbi” demiş oluruz. “İyyâke nestaîn” derken ise “yalnız seni istiyorum. Senin rızanı, senin beni sevmeni istiyorum. Beni âbdin olarak, âşığın olarak kabul etmeni istiyorum” demiş oluruz.

---

[10] Nisa /79
[11] Fatiha /4

Biri, Allah'ın sevgisini, rızasını kazanmışsa, Allah ondan razı olmuş, onu sevmişse onun bütün varlıkta kazanamadığı bir şey olabilir mi! Eğer biri de rabbini, rızasını kaybetmişse onun bir şey kazandığı hiç söylenebilir mi! Dünyada neyi olursa olsun, herkes onun öbür tarafa sadece kefeni ile gittiğini baş gözüyle görür. Eğer ki öbür taraf için Allah'ın rızasını gözeterek yaptığı bir şey varsa bu onun olur. Allah da onun rızasını gözetir.

Bir kul, Allah'ın rızasını gözetip; "rabbim benden razı olsun, rabbim beni sevsin" diye hareket ediyor, konuşuyor, bir şeyler yapmaya çalışıyorsa Allah onun rızasını gözetmez mi? Niye, Allah o kul kadar olmuyor mu ki onun rızasını gözetmesin!

Birinin böyle bir derdi yoksa Allah'ı ciddiye almıyor, yok sayıyor, hesabını Allah'a göre değil de nefsine, aklına, ilmine, topluma, insanlara, modaya, atalarına, âdetlerine göre yapıyorsa Allah'ı yok saymış, onları Allah'ın önüne koymuş, Allah'tan daha kıymetli, daha değerli görmüştür. Böyle biri rabbini kaybetmiştir. Neye kıymet, değer vermişse onun rabbi odur, taptığı odur, sevdiği odur, istediği odur; çünkü rızasını istediği odur.

Fatiha'yı okumaya devam ediyoruz.

İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn: "Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz." Yalnız senden istiyoruz, senden sana âbd olmayı, senden sırat-el mustakime hidayet olmayı istiyoruz. Sana âbd olmayı, âşık olmayı, gönlümüzün senin aşkınla, muhabbetinle dolmasını istiyoruz ya rabbi! Gönlümüzde senin aşkının, muhabbetinin önüne geçecek her ne varsa onu çıkar ya rabbi! "İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" dediğimizde bunu söylemiş oluruz.

Biri Allah'tan bir şeyi istiyorsa dili ile söylediğini kalbinin tasdik etmesi lazım ki yalan söylememiş olsun. Biri ne söylediğini bilmiyorsa kalbi neyi tasdik edecek! Ya da kalbin tasdik edeceği ne vardır! Hiç bir şey, böyle biri sadece taklit edebilir.

Bu durumda biri ne söylediğini bilmiyor ve anlamıyorsa kalbinin tasdiki, iman etmesi mümkün değildir. Bu yüzden onun bilmesi, anlaması lazım ki kalbi tasdik etsin; yani iman etsin. Eğer kalbi tasdik ederse beraberinde amel etmesi mümkün olur. Kul; "Allah'a nasıl âbd olunur, Allah'a âbd olanlarla beraber olmak için ne yapmak lazım, Allah'a âbd olanlar kimlerdir, onlarla beraber sırat-el mustakimde Allah'a nasıl gidilir, Allah'ın rızası nasıl kazanılır" demelidir ki bunu araştırıp bulsun ve duası da aynı şekilde fiile dönüşmüş olsun. Eğer kulun duası fiili değilse fiili, dilinin söylediğini, kalbinin sözde tasdik ettiğini yalanlamış olur; yani dilinin söylediğini kalbi tasdik etmemiş olur. Eğer kalbi tasdik etseydi, iman etseydi imanı onu yürütür, imanı onda amele, fiile dönüşürdü.

İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn:[12] "Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz" demek; senden seni istiyoruz, sana âbd olmayı istiyoruz, rızanı, dostluğunu, muhabbetini istiyoruz. Sırat-el mustakimde olmayı, kendisine nimet verdiğin kullarınla beraber olmayı, o kulların kazandığı nimeti kazanmayı istiyoruz" demektir.

Allah'ın nimet verdiği kullar kimdir?

Peygamberler, nebiler, sıddıklar, şehitler ve salihlerdir.[13] Onlarla beraber olup, onlar gibi olmak, onların kazandığı nimeti kazanmak istiyorsak onlar gibi yapmaya çalışmamız lazım ki onların kazandığı nimeti kazanabilelim, yoksa bunu dilimizle söylememiz bize bir şey kazandırmaz. Kalbimiz bunu tasdik ederse imanımız bizi yürütür, bize onların amellerini işlettirir.

Nebiler de, Allah'ın resulleri de, sıddıklar da, şehitler de, salihler de böyledir; yani hepsi Allah'a iman etmiş, Allah'a âşık

[12] Fatiha /4
[13] Nisa /69

olmuş, kulluklarını, âbdiyetlerini ispat etmiş, her şeylerini Allah yolunda feda etmiş olan kullardır.

“Dünyadaki bütün insanlar için en büyük nimet nedir” diye sorulsa bunun cevabı bir tanedir, o da; Kur’an’dır. Kur’an öyle bir nimettir ki ona sarıldığında ebediyen kazanırsın; Allah’ın rızasını, cenneti, ebedi saadeti kazanırsın. Aynı şekilde ona sarıldığında dünyan saadet olur, Allah’ın huzurunda olur, Allah ile, Allah’ın peygamberi ile beraber olur, ona benzer, onun gibi olur, onun kazandığı nimeti kazanırsın. Bundan daha büyük bir nimet nasıl olabilir!

Bir kitap ki ona sarıldığında bütün tehlikelerden, şeytanın, nefsinin, dünyanın şerrinden emin olursun. Bir kitap ki bütün hayatın boyunca hem dünyan için hem ahiretin için sana nur olur, yol gösterir, ışık olur. Bundan daha büyük bir nimet nasıl olur! Allah hazineyi indirmiş; ama biz hazineyi yere gömüyor; “görmedik” diyoruz.

Hazinesi olan birini düşünün, hazinesi toprağın altında kaldığı için kendisi dilencilik yapsın. Allah böyle bir hazineyi indirmişse ondan istifade edelim, onunla kazanalım, onunla hem dünya hem ahiret saadetini kazanalım diyedir. Bu yüzden Kur’an’ı bilmeyenler hazinesini toprağa gömmüş, yere gömmüş olur. Bu hazine onun hiçbir işine yaramaz, kendisi de dilencilik yapar. Peki, dilenciliği nasıl yapar? -“Falan kitapta şöyle yazmış, falan âlim böyle söylemiş, falanca şöyle söylemiş” diyerek dilencilik yapar. Hâlbuki Allah bu Kur’an hazinesini vermişse, ondan istifade etmek gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *“Cebrail kardeşim bana gelip buyurdu ki; Allah senden öncekilere indirmediği iki hazineyi arşın hazinesinden sana indirdi. Bunlardan bir tanesi Kur’an’ın özü, Kur’an’ın anası Fatiha’dır, bir tanesi de Bakara Suresi’nin son iki*

ayeti olan âmener resulüdür"[14] buyurmuştur. Allah'ın arşının hazinesinden inmiş iki hazine! Biri bu hazineyi alıp kullanırsa iman eder. Gönlünü Fatiha'ya açar, onunla olur, onunla amel ederse hem dünya hem ahiret saadetini kazanır. Fatiha'yla Allah'a kul olması gerektiğini bilir. Her namaz kılıp, Fatiha'yı okuduğunda Allah'a söz verdiğini anlar.

İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn: "Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz." Bunu Allah'a söylüyoruz, dolayısıyla Allah'a söz vermiş oluyoruz. Bunu söylediğimizde; "yaşadığım sürece önüme her ne gelirse gelsin, ben senin kulunum. Ben senin kulunsam, sen de benim rabbimsen, benim hayatımda senin sözün geçer, söz hakkı senindir ya rabbi! Hayatım üzerinde söz hakkı senindir. Sen neyi emretmişsen ben onu yaparım; çünkü sen benim rabbimsin, ben de senin âbdinim, kulunum. Ben yalnız sana âbd oluyor, senin sözünü, emrini dinliyor, yalnız seni ciddiye alıyorum. Kimin ne dediğine bakmam; çünkü benim rabbim onlar değil sensin ya rabbi" demiş oluruz.

"İyyâke nestaîn" derken; "yalnız seni istiyorum, benim derdim; başkalarının değil senin benden razı olman, bana; 'güzel yaptın' demendir. Sen 'güzel yaptın' dedikten sonra isterse herkes bana 'yanlış yaptın' desin, benim için hiçbir mana ifade etmez; çünkü hiç kimseyi rabbim olarak kabul etmiyorum. Benim rabbim sensin ya rabbi" demiş oluruz. Bunu namazda Allah'ın huzurunda Allah'a söylüyoruz, söylememiz gerekir. "İyyâke nestaîn" dedikten sonra kendi bildiğimizi yapar, başkalarının hesabını yaparsak bu durumda dilimizin söylediğini kalbimiz ve fiilimiz yalanlamış olur. Dolayısıyla Allah'ın huzurunda yalan söylemiş, Allah'ın kitabıyla, Fatiha'yla, ayetlerle dalga geçmiş oluruz.

---

[14] Suyuti, Cami'ussağir, 927; Ali el-Müttaki, Kenzül-Ummal, 2504

Bunun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Fatiha'sız namaz olmaz"*[15] buyurmuştur. Fatiha'yı bilmiyorsak, Allah'a ne söylediğimizi, ona nasıl söz verdiğimizi, Allah'tan neyi istediğimizi anlamamışsak namazımız namaz olmaz, olmamıştır.

Namazımız namaz olsaydı halimiz böyle olmazdı! Namazımız namaz olsaydı nasıl olurduk? -Sahabe gibi olurduk, dolayısıyla yaşadığımız dönem de asr-ı saadet dönemi olurdu.

Benim anlamadığım bir şey var; Allah'ın ayetlerini; "âbdim, kulum" deyip yarattığı kuluna anlatıyoruz. Allah ona akıl, irade, ilim ve Furkan vermiş; yani doğruyu yanlıştan ayırabilme kabiliyeti vermiş; ama adam trene bakar gibi bakıyor. İlginç! Gerçekten ilginç! Bunu seni yaratan rabbin söylemiş! Firavun bile bu kadar cesur değildi. O bile, kendi kendine, kendi başına kaldığında Allah'a acziyetini itiraf edip rabbine boyun büküyordu; ama kavminin içine çıktığında başka şekilde konuşuyordu. Bu nasıl akıldır, bu nasıl kulluktur! Yani birinin Allah'ı dinlememek, ayetlerini anlamamak için özel bir eğitimden geçmiş olması gerekir ki bu kadar direnebilsin!

Allah ayet-i kerimede; **"Kıyamet günü seni ve sana iman edenleri bu kitaptan, bu Kur'an'dan sorumlu tutup hesaba çekeceğiz"**[16] buyurur. Allah bizi Kur'an'dan, Fatiha'mızdan hesaba çeker.

Peki, nasıl hesaba çeker?

Allah, kuluna; "beni rahman ve rahim olarak bildiğini söyledin, 'sen rahman ve rahimsin' dedin, 'hamd senin içindir' dedin, 'din gününün sahibi sensin' dedin, 'yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz' dedin, 'bizi sırat-el mustakime hidayet et' dedin, 'kendisine nimet verdiğin kulların yollarına

[15] Buhari 765, Müslim 394, Ebu Avane 2/124, Ebu Davud 822, Nesei 909, Tirmizi 247, İbni Mace 837
[16] Zuhrûf /44

hidayet et, yürüt, onlarla beraber et' dedin, 'gazaba uğrayanların, delalette kalanların yolunda bırakma' diye dua edip istedin. Bütün bunları yaptın mı? -Yaptın. Peki, günde yirmi veya kırk sefer bunları söylediğin halde niye gereğini yapmadın, niye bana âbd olmaya, beni hamd etmeye çalışmadın, niye beni rabbin olarak kabul etmedin, niye beni bütün âlemlerin rabbi olarak kabul etmedin, niye sırat-el mustakimde olmaya çalışmadın, niye gazabımdan, azabımdan uzak durmaya çalışmadın. Bunları söylemekle kurtulacağını mı zannettin, hesabını verebileceğini mi zannettin" deyip hesaba çeker.

Kur'an'a iman etmek lazım, diyoruz. Kur'an'ı bilmiyoruz, bilmediğimiz bir şeye iman etmemiz de mümkün değildir. Bu durumda herkesin bildiği Kur'an'ın özeti, özü olan Fatiha'ya iman edelim, diyoruz.

Biri, Allah'ın sözünü anlamak, dinlemek istemezse, Allah'ın sözlerini dinlediğinde sıkılırsa Allah'ı sevmediği için sıkılır. Allah'ın sözünü sevmezse Allah'ı sevmediği için Allah'ın sözünü sevmez; yani Allah'a iman etmediği için Allah'ın sözünü sevmez. Biri Allah'ın sözünü sevmezse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur'an olduğu için onu da sevmez, dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ne yaptığını duymak istemez, "ondan bana bahsetmeyin" der. Böyle birinin dili ne söylerse söylesin, gönlü böyle söyler. Onun nasıl yaptığını görmek, duymak, bilmek istemez, hatta "ben bilmeyeyim, hiç öğrenmeyeyim" der. Niye? -Sevmiyor da ondan, kabul etmeyecek de ondan; çünkü o, peygamberden daha iyi biliyor, çünkü o, kendine göre Allah'tan daha iyi biliyor da ondan. Yani Firavun'u onun yanına koysak Firavun zavallı kalır.

Aynı zamanda Kur'an bütün hayatımız için, bizim için bir ölçü, bir hayat biçimidir. Bu yüzden "Kur'an hayat kitabıdır" diyoruz. Birinin elinde ölçü yoksa ölçemez, biçemez, tartamaz, doğruyu yanlıştan ayırt edemez. Kulluğun ölçüsü; Kur'an'dır,

Fatiha'dır. Biri Fatiha'yı anlarsa öz itibariyle Allah'a nasıl kul olması gerektiğini anlar, Allah'ın onu bunun için yarattığını anlar ve gerisini bu ölçüye vurur; ama elinde böyle bir ölçü yoksa bu defa ölçüsü kendine, aklına, ilmine, çevresine, âdetlerine, topluma, atalarına veya cemaatine göre olur.

Bütün cemaatler buna dâhildir, hangisi olursa olsun bu fark etmez, hiç kimse hiçbir kulu kendisine davet edemez. Davetin mutlaka Allah'a, Resulullah'a, Kur'an'a olması gerekir. Hiç kimse; "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sahabeyi götürdüğü yoldan daha kestirme bir yol biliyorum" ya da "daha tehlikesiz, daha geniş, daha rahat bir yol biliyorum" diyemez. Bu yüzden kimin ne söylediğine değil Allah'ın ne söylediğine bakmamız gerekir. İşimiz; Allah'ın ne söylediğini resulünün ne söyleyip, nasıl yaptığını öğrenmektir; yani Allah'a Kur'an ile, Kur'an'ın özü olan Fatiha ile yürümektir. Biri yola çıkarsa gerisi gelir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde; *"sen bildiğinle amel et, Allah sana bilmediklerini öğretir"*[17] buyurur. Fatiha'yı biliyorsan onunla amel et ki gerisini Allah sana öğretsin. Böyle yaparsan Allah yolunu sana adım adım açar, seni sana bırakmaz, seni nursuz, Kur'an'sız, ayetsiz, ışıksız bırakmaz.

Allah ayet-i kerimede; "**gerçek mü'minler o kimselerdir ki Allah zikredildiğinde kalpleri titrer, onlara Allah'ın ayetleri okunduğunda onlar imanlarını artırırlar ve onlar rablerine bütünüyle tevekkül ederler"**[18] buyurur. Allah bu ayette gerçek mü'minleri anlatır. Allah için bir caminin önünde duralım. Camiden çıkan bin kişiden bu ayete uyan acaba kaç tane mü'min görürüz? Bunlar ibadet ehlidir; çünkü meyhanenin kapısında durmamışız, caminin kapısında durmuşuz. Allah zikredildiğinde kalbi titreyen, ona Allah'ın ayetleri okunduğunda imanını artıran

---

[17]Acluni, Keşful Hafa: 2542.N, İbni Kesir: 12.C.6322. S, İhyau Ulumiddin: 1.C.177.S, El-Albani S.Daife: 422.N, El-İman: 322.S, Fihrist: 2.C.279.S
[18] Enfâl/2

ve Allah'a bütünüyle güvenip tevekkül eden kaç tane mü'min çıkar? Bin kişiden kaç kişi! Üç mü, beş mi, bir mi, sayısını bilmiyorum; ama herkes bunu tahmin edebilir.

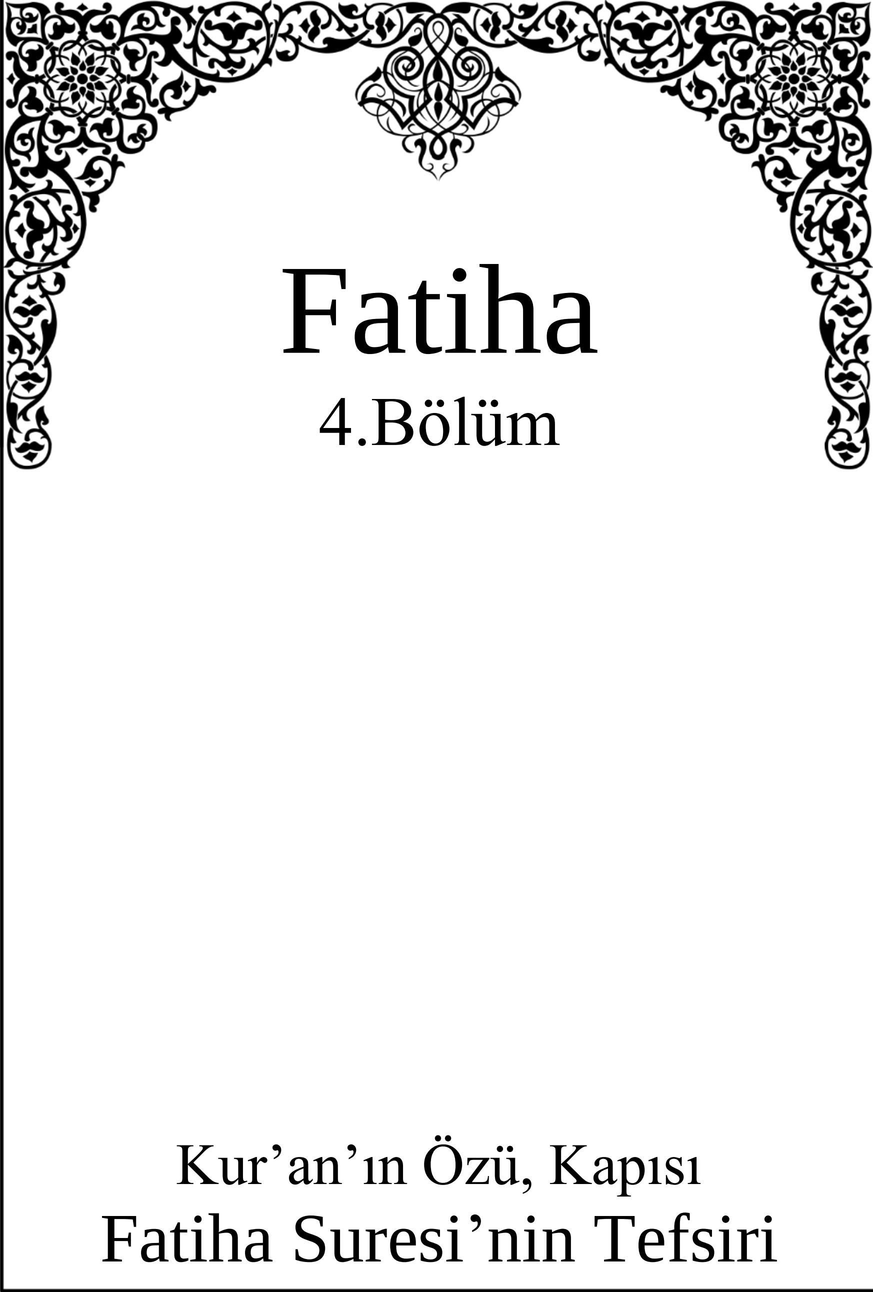
İman Allah'ın ayetleri okununca artıyorsa peki gece gündüz Fatiha'yı okuduğumuz halde niye imanımız artmıyor? Kur'an'ın özünü okuyorsun; yani herhangi bir ayeti de değil bütün Kur'an'ı içinde barındıran yedi ayet okuyorsun, özetle bütün Kur'an'ı okumuş oluyorsun. Bunun sana nasıl bir iman kazandırması gerekirdi! Bu Fatiha sana iman kazandırmıyorsa burda bir sorun yok mudur? -Elbette ki bir sorun vardır. Sorun; Allah'ın ayetlerini okumamış olmamızdır; çünkü insan bir şeyi anlamayınca onu okumuş olmaz. Bu yüzden her zaman "Allah'ın ayetleri üzerinde tefekkür etmezsek onu okumamış, anlamamış oluruz" diyoruz.

İmana, Allah'ı sevmeye vesile olmak istiyorsak Fatiha'yı öğrenip öğreterek vesile olmamız gerekir. Eğer biri bir şeyi yaşamadan anlatıyorsa sözü geçersizdir; çünkü onun anlatışı yalandır, o yalan söylüyordur. Biri Fatiha'yı anlayıp, yaşarsa, tadıp anlatırsa işte Allah o zaman onun üzerinden ihsan eder, ikram eder; ama yalan söylüyorsa onu dinleyenlere sözlerinden hiçbir rahmet gitmez. Bununla ilgili Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah yalan sözde bereket ihsan etmez"* buyurmuştur. Eğer biri; "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" diyememişse, "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" diyememişse istediği kadar konuşsun, bunu anlatamaz, veremez. Bunu ancak tadan, yaşayan anlatabilir. Önce iman etmemiz, tatmamız, onu yaşamamız sonra anlatmamız, takdim etmemiz gerekir; yani emaneti aynı şekilde takdim etmemiz gerekir. Bizden sonra gelenlere de bu emaneti bırakmamız gerekir; yoksa emaneti kendimizle beraber yere gömmüş oluruz.

Allah bizi Fatiha'yı okuduğu halde ne söylediğini bilmeyenlerden, anlamayanlardan eylemesin. Günde yirmi sefer Fatiha'yı okuduğu halde Allah'ın kendisine ne söylediğinden habersiz olanlardan eylemesin. Kur'an'ı hayatından yukarı

fırlatanlardan ya da ayağının altına atanlardan eylemesin. Allah'ın ipine hep beraber sarılanlardan, sırat-el mustakimde Allah'a gidenlerden eylesin. Allah bizi Fatiha'nın her bir ayetine iman edenlerden, onu yaşayanlardan eylesin. Allah bizi sözünde yalancı olanlardan eylemesin. İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn derken bütün gönlüyle bunu söyleyenlerden, hayatıyla bunu tasdik edenlerden eylesin. Allah bizi canlı Fatiha, canlı Kur'an olanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha

4.Bölüm

Kur’an’ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi’nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Allah ayet-i kerimede; **"gerçekten iman etmişseniz üstün olan sizsiniz"**[1] buyurur. İman etmemişsek; ama buna rağmen iman ettiğimizi söylüyorsak kendi kendimizi kandırıyoruz ya da şeytan bizi kandırıyor demektir. Bu durumda dilimizin ikrar ettiğini kalbimiz tasdik etmemiş olur ve münafık olmuş oluruz. Aynı şekilde biri Kur'an'ı bilmiyorsa buna rağmen "ben Kur'an'a iman ettim" diyorsa kendi kendini kandırmıştır. İnsan bilmediği bir şeye nasıl iman edebilir! Bilmiyorsa iman edemez, dolayısıyla yalan söylemiş olur. Hatta öyle ki Kur'an'a iman etmediği halde iman ettiğini iddia ediyorsa, aynı zamanda Allah'ın ayetlerini okuyorsa bu durumda kendi kendine lanet eder.

Mesela Allah ayet-i kerimede; **"Allah zalimlere lanet eder"**[2] **"Allah yalancılara lanet eder"**[3] buyurur. Yani biri kendine zulmetmişse, yalan söylüyorsa, iman etmediği halde iman ettiğini söylüyorsa Allah ona lanet eder. O da o ayeti okurken kendi kendine lanet etmiş olur.

Münafıklığın alameti; yalan söylemektir, söz verdiğinde sözünde durmamaktır ve va'dettiğinde va'dinden caymaktır. Bunu sadece insanlar arası münasebet olarak anlar, bununla sınırlarsak yanılırız. Söz önce Allah'a verilir.

Fatiha'da **İyyâke na'budu ve iyyake nesta'în:**[4] "Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz" dediğimizde Allah'a bir söz

---

[1] Âli İmran/139
[2] Arâf /44, Hûd /18
[3] Âli İmran/61
[4] Fatiha /4

veririz. Yalnız Allah'a âbd olmuyor ve yalnız onu istemiyorsak Allah'a verdiğimiz sözde sadık olmamış, sözümüzden caymış, yalan söylemiş oluruz. Allah'a âbd olacağımızı va'detmişiz; ama va'dimizden caymışız. İşte bu, münafıklık alametidir.

Münafıklığın bir de zahiri alameti vardır. Bu alamet infak edememektir. Münafık kendini kendisinin sahibi zanneder, dolayısıyla kendini Allah'ın kendisine emanet ettiklerinin de sahibi zanneder. Dünyayı ebediymiş gibi gördüğü için yatırımını ahirete değil dünyaya yapar, dünyaya çalışır, bu yüzden Allah yolunda infak edemez; yani münafıklığın alameti aynı kelimenin kökünden gelen infakla bağlantılıdır ve infak edememektir.

Bununla ilgili olarak bir kıssa anlatılır; adamın biri "iki evim olsa evimden birini, iki ineğim olsa ineğimden birini, iki bahçem olsa bahçemden birini Allah yolunda mutlaka infak ederdim" diye anlatır. Yanındaki onu tanıdığı için; "peki, iki tane tavuğunuz olsa birini infak eder misiniz" diye ona sorar. O da "hayır, infak edemem; çünkü iki tane tavuğum var" der. Yani böyleleri sadece yalan söyleyip, kendini kandırıyor, dolayısıyla Allah'ı da kandırdığını zannediyor.

Kur'an'ı bilmeyen birinin ona iman etmesi mümkün değildir. Bu yüzden insan Kur'an'ı bilecek ki ona iman edebilsin. İnsan, Kur'an'ı en kısa yoldan Fatiha'yı öğrenerek bilebilir; çünkü Fatiha'yı öğrenirse Kur'an'ı öz itibariyle anlar, Kur'an'ın bütününe ait bir bilgiye sahip olur.

Mesela kardeşlerimizden herhangi biri Kur'an'ı baştan sona okusa ona; "neyi öğrendin" diye sorulsa söyleyeceği tek bir kelime vardır; "Fatiha'yı, Fatiha'nın açılımını öğrendim. Fatiha'ya nasıl iman edildiğini, nasıl amel edildiğini öğrendim. Allah'a nasıl kul olunduğunu, Allah'ın benden nasıl bir âbdiyet, nasıl bir kulluk istediğini öğrendim. Sırat-el mustakimi, sırat-el müstakimdekileri öğrendim ve tanıdım" der; çünkü Fatiha, Kur'an'ın özüdür,

anasıdır. Bir mü'min, Kur'an'ın özü, anası olan yedi ayetlik Fatiha Suresi'ni bilmiyorsa, anlamamışsa "ben Kur'an'ı biliyorum, Kur'an'ı anladım" diyemez.

Allah ayet-i kerimede; **"evlere arkalarından girmeyin, evlere kapılarından girin"**[5] buyurur. Bu, Kur'an'a kapısından girin manasına gelir. Fatiha; açan, Kur'an'ı açan, Kur'an'ın kapısı demektir. Bu yüzden Kur'an'ı öğrenmek, Allah'ın muradını anlamak istiyorsan kapısından girmen lazım. Bu kapı, Fatiha'dır. Bunun için ısrarla Fatiha'yı anlatıyoruz.

Anlayışımızı, bakışımızı mutlaka düzeltmemiz gerekir. Bakış eğri olursa neye bakarsak bakalım onu eğri görürüz. Din, İslam, Kur'an insan içindir. İnsan, Kur'an için, İslam için, din için değildir. Din, insan içindir. Nasıl? -Mesela biri; "Allah'ın dini budur, senin mutlaka buna uyman lazım, buna uymak zorundasın" derse "insan, din içindir" demiş olur. Bu yanlıştır, bu; dini nimet olarak, ikram olarak görmemek, aksine ceza olarak görmektir. Din, İslam, Kur'an ceza değildir, Allah'ın nimetidir, ikramıdır. Dini ikram olarak görenler dinin bir nimet olduğunu anlarlar.

Hiç kimse insanı kurallara feda edemez, böyle bir hakka sahip değildir. İslam, Kur'an, insanı ebedileştirir, onu kâmil insan, Hz. İnsan yapar. Onu hakikatine, özüne döndürüp, Allah ile beraber ederek Allah ile baki eder. Bu yüzden din, Kur'an, İslam, insan içindir, insana ikramdır, nimettir, ab-ı hayattır. Ab-ı hayat içen ölümsüzleşir diye bir hikâye anlatılır ya, işte asıl ab-ı hayat Kur'an'dır. İnsan, Kur'an ile ebedileşir, baki olur, hem dünyada hem ahirette ebediyen saadet içinde olur. Bu yüzden dini, İslam'ı, Kur'an'ı bir nimet olarak, Allah'ın ikramı olarak görmek, ona göre sevmek lazım.

Biri Kur'an'ı bilmiyorsa, öz manasıyla Fatiha'yı bilmiyorsa Kur'an'ı nasıl sevecek! İnsan bilmediği, anlamadığı, tanımadığı bir

[5] Bakara /189

şeyi nasıl sevebilir! Bu mümkün değildir. İnsanın önce Kur'an'ı anlaması, onunla tanışması lazım ki onu sevebilsin. Kim Kur'an'ı, Allah'ın ayetlerini seviyorsa Allah ve resulünü seviyordur; ama Kur'an'ı sevmiyorsa Allah ve resulünü de sevmiyordur. İstediği kadar "seviyorum" desin, yalan söylüyordur.

Allah bir hadis-i kutside Hz. İsa (a.s.)'ın ümmetine hitaben buyurur; *"siz bir arkadaşınızı ciddiye aldığınız kadar beni ciddiye almıyor musunuz? Samimi bir arkadaşınızdan bir mektup gelse hiçbir kelimesini atlamadan ne dediğini anlamaya çalışarak okursunuz; ama benim gönderdiğim kitabı anlamaya, okumaya çalışmıyorsunuz. Benim sizin yanınızda bir arkadaşınız kadar kıymetim yok mudur, benim sözümün kıymeti, değeri bir arkadaşınızın sözünün kıymeti kadar yok mudur, benim sizin yanınızdaki kıymetim bu kadar mıdır."* Bu nedenle hem Kur'an'ı okumayıp hem de "ben Allah'ı seviyorum, Allah'a kıymet, değer veriyorum" dersek Allah bunu bizden kabul etmez.

Veda hutbesini hepimiz biliyoruz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz veda hutbesinde; *"size bir emanet bırakıyorum ki ona sarıldıkça asla delalete düşmezsiniz. O, Allah'ın kitabı Kur'an'dır"* buyurmuştur. Yani bu emanete sarılmazsanız delalete düşersiniz. Veda Hutbesi'ni okuyanlar emanet kısmına bir kelime daha ilave edip; "size iki emanet bırakıyorum; biri Kur'an, diğeri sünnettir, bunlara sarıldıkça delalete düşmesiniz" demiştir. Hâlbuki bu doğru değildir, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz böyle söylememiştir. "size bir emanet bırakıyorum ki ona sarıldıkça asla delalete düşmezsiniz. O; Allah'ın kitabı Kur'an'dır" buyurmuştur.

Allah ayet-i kerimede; **"onlar Allah'ın birleştirilmesini emrettiği şeyi birleştirmezler, birbirinden ayırırlar"**[6] buyurur. Bunlar; Kur'an'la sünnettir. Kur'an ve sünnet dersek Kur'an ile sünneti birbirinden ayırmış oluruz. Bu yüzden Kur'an ve sünnet

---

[6]Bakara /27

tabirini kullanmak yanlıştır; çünkü sünnet, Kur'an'ın hayata aktarılmış şeklidir, hayatta yaşanan halidir. Bu yüzden Kur'an'la sünnet iki ayrı şeymiş gibi söylenmez. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kelimeyi hiçbir zaman böyle kullanmamıştır. Allah da aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için hiçbir zaman "sünnet" kelimesini kullanmamış, bu kelimeyi kendine ait olarak **"sünnetullah"**[7] şeklinde kullanmıştır. Yani "Allah'ın âdeti böyledir" demiştir.

Zaten Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ait bir kitap yoktur. O, Kur'an'ı yaşamıştır. Dolayısıyla sünnet denildiğinde, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatı denildiğinde Kur'an'ın canlanmış, hayata geçirilmiş şekli olarak anlamamız, birbirinden ayırmamamız gerekir; yani Kur'an ve sünneti birbirinden ayırmamamız lazım.

Sünnet; Kur'ani hayat, Kur'an'a göre, Kur'anca yaşamak, Kur'an'a göre yaşamak, Kur'an ile dirilmek, canlı Kur'an olmak manasına gelir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in nasıl canlı Kur'an, canlı Fatiha olduğunu daha önce izah etmeye, anlatmaya çalışmıştık. Bu yüzden sünnet deyince, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz deyince Kur'an'ı, canlı Kur'an'ı, Kur'an'a göre hayatı hatırlamamamız gerekir; yani Kur'an ve sünneti birleştirip "Kur'ani hayat, Kur'an'a göre hayat" dememiz gerekir.

Allah'ı sevenler mutlaka Allah ile muhatap da olmak ister. Hanbeli mezhebinin imamı olan Ahmet Bin Hanbel; *"ben rabbimi rüyamda gördüm ve ona sordum; ya rabbi! Sana en güzel şekilde nasıl yakın olunur? Nasıl yapalım da sana yakın olalım? Rabbim de; Kur'an'ı okuyarak, diye cevap verdi. Ben; ya rabbi! Manasını anlayarak mı anlamayarak mı, diye sorduğumda; anlayarak da anlamayarak da, buyurdu" der.*

[7]Fetih /23

Bu ne demektir?

Kur’an’ı hem anlayarak okumaya çalışmamız, hem de manasını anlamasak dahi yine de okumaya çalışmamız gerekir, demektir. Biri, Allah’a yakın olmak istiyorsa Kur’an’ı okumalı, aynı zamanda Allah’ın ayetleri üzerinde tefekkür etmelidir. Bu tefekkürü Kur’an’ı yaşayıp, hayatına geçirmek için, ona iman etmek için yapmalıdır.

Allah ayet-i kerimede; **“bu zikri biz indirdik, onu koruyacak olan da biziz”**[8] buyurur. Allah, Kur’an’ı indirmiş, aynı zamanda korunmasını da üstlenmiştir. Bu nedenle hiç kimse Kur’an’dan bir şey eksiltemez ve arttıramaz. Kur’an Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’in zamanında indiği gibi, olduğu gibi, senin elindedir, önündedir; ama onu okumaya tenezzül etmezsen ondan ve Allah’tan mahrum kalırsın, bunun hesabını da veremezsin.

Allah, Kur’an için “zikir” demiştir. Zikrullah, Allah’ın zikri; Allah’ı hatırlamak, Allah ile beraber olmak, Allah’ın hesabını yapmak demektir. Zikrullah çift taraflı bir kelimedir. Aynı zamanda Allah’ın zikri, Allah’ın zikretmesi anlamına gelir. Allah ayet-i kerimede; **Fezkurûni ezkurkum:**[9] “Beni zikredin ki ben de sizi zikredeyim” buyurur. Kul, Allah’ı zikrederse Allah da onu zikreder. Zikrin ne kadar manası varsa bütün zikirlerle Allah zikreder.

Biri Allah’ı Kur’an ile zikrederse, hatırlarsa Allah bu zikri nasıl yapar?

Kur’an’ı onun gönlüne, onun gönlünü de Kur’an’a açarak onu zikreder. Kul, Allah’a, Allah’ın ayetlerine iman etmeyi istediğinde Allah o muhabbetiyle kulun gönlüne tecelli eder. Onunla amel etmeyi istediğinde de Allah ona yardım eder.

---

[8] Hicr /9
[9] Bakara /152

Allah ayet-i kerimede; **“onlar derler ki: Ya rabbi! Bir an olsun bize izin ver, tekrar dünyaya dönelim, bu sefer ayetlerine iman edeceğiz, salih amel işleyeceğiz bir de yolunda infak edeceğiz”**[10] buyurur. Demek ki cehenneme gitmenin sebebi; ayetlere iman etmemek, salih amel işlememek ve Allah yolunda infak etmemekmiş. Kıyamet günü perdeler açılır, herkes her şeyi olduğu gibi görür. Bu yüzden Kur’an’ı, öz itibariyle Fatiha’yı mutlaka öğrenmemiz gerekir. Öğrenmeyince iman etmemiz, iman etmeyince de salih amel işlememiz mümkün olmaz. Böylelikle nifak ehlinden, münafıklardan oluruz; yani dilimizin söylediğini kalbimiz tasdik etmemiş olur.

Allah yeryüzüne Kur’an’dan daha büyük bir hazine indirmemiştir; çünkü onunla kâmil insan, Hz. İnsan olur, ebedi hayatını, ebediyen saadette olmayı, Allah’ın rızasını, dostluğunu kazanırsın, Allah ile konuşur, Allah’ı tanır, Allah ile samimi olursun.

Biri Kur’an’ı nimet olarak, hazine olarak görmüyorsa onunla ilgilenmez, onu okumaya değer görmez, Kur’an onun için değersiz bir şeydir; ama Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve sahabesine baktığımızda sadece Kur’an’ı okur, sadece onun üzerinde tefekkür ederlerdi. Bu nedenle Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *“birkaç mü’min, bir cemaat toplanıp Allah’ın kitabını okuyarak onu ders edindiklerinde melekler onları kuşatır, Allah’ın rahmeti oraya iner ve Allah onları över”*[11] buyurmuştur. Ders edinmek demek; müzakere etmek, anlamaya çalışmak demektir. Yani Allah, Kur’an’ı anlamaya çalışanlara rahmetini indirir.

Biri Kur’an ile meşgul olursa mukarreb meleklerle beraber olur. Mukarreb melekler; Cebrail (a.s.), İsrafil (a.s.), Azrail (a.s.), Mikail (a.s.)’dır. Bu melekler onlarla beraber olur, onlara arkadaş olur. Bir hazine ki bizim ebedi hayatımızı temin etmemize vesile

[10] Munafikûn /10, Secde /12, Fâtır /37
[11] Müslim, Zikr 38. Ayrıca Bk. Ebû Dâvûd, Vitr 14; Tirmizî, Kırâat 12; İbni Mâce, Mukaddime 17

oluyorsa, aynı zamanda dünya saadetini bize kazandırıyor, bizi kâmil insan, Hz. İnsan yapıyorsa biz de onu ciddiye almıyor, bir kenara koyuyorsak ona iman etmiyor, ona kıymet, değer vermiyor, dolayısıyla Allah bizi ondan mahrum ediyor demektir.

Kur'an ile beraber olan, Kur'an'ı hayat kitabı olarak kabul edip, hayatını Kur'an'a göre yaşayan birinden daha zengin kimse yoktur; çünkü Allah'ın rızasını kazanarak Allah'a âbd olmuş, ebedi hayatını kazanmakla beraber dünya saadetini, huzurunu da kazanmıştır. Biri de Kur'an'dan mahrumsa ondan daha fakir, daha miskin, daha biçare kimse de yoktur; çünkü hayatını Allah'a göre, Allah'ın emrine, kitabına göre değil nefsine, hayaline göre yaşamış, dünyasını da, ahiretini de kaybetmiştir. Bunun sebebi; Allah'ın kitabını ciddiye almaması, onu bir nimet, bir hazine olarak görmemesi, Allah'ı dinlenilmeye layık görmemesi; yani Allah'ı konuşturmaması, hayatına müdahale etmesine müsaade etmemesi, onu rab olarak, rahman olarak kabul etmemesindendir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah, Kur'an'a göre amel edenleri yüceltir, etmeyenleri de alçaltır"*[12] buyurur. Bu durumda Allah bizi yüceltmiş mi yoksa alçaltmış mı diye bakmamız gerekir.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah yoldan çıkmış bir kavme hidayet etmez"**[13] buyurur. Allah, sırat-el mustakimden ayrılmış, kendisine başka bir yol tutmuş bir kavme hidayet etmez, onu hidayetçiyle, Kur'an ile beraber etmez. Hidayette olabilmek için Kur'an ile beraber olmak gerekir. Aynı şekilde hidayetçi canlı Kur'an demek, kendisiyle beraber olanları Kur'an ile taşıyan demektir; çünkü sırat-el mustakimi gösteren, sırat-el mustakimde bizi Allah'a taşıyacak olan, yürüten Kur'an'dır.

---

[12] Müslim, Müsâfirîn 269; Ayrıca Bk. İbni Mâce, Mukaddime 16
[13] Münâfikûn /6, Saff /5

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Veda hutbesinde bize bir emanet bıraktığını beyan etmiştir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz kıyamet günü; "emanete ne yaptınız" diye bize sorarsa herhalde "hangi emanet, ne emaneti, biz emanet görmemişiz, emaneti tanımıyoruz" deriz. Bu durumda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bize; "ben size bir emanet bırakıyorum, ona sarıldıkça asla delalete düşmezsiniz. Bu, Allah'ın kitabı Kur'an'dır, demedim mi! Siz beni böyle mi ciddiye alıyorsunuz, ben size böyle mi peygamberlik yaptım, benim örnekliğim sizin için böyle midir! Emaneti ciddiye almayıp, görmezlikten gelip onu yok sayarak mı beni örnek aldınız, demez mi! Allah ayet-i kerimede; **İnnallâhe ve melâiketehu yusallûne alen nebiyy, yâ eyyuhâllezîne âmenû sallû aleyhi ve sellimû teslîmâ**:[14] "Ben ve meleklerim ona selatu selam ediyoruz. Ey mü'minler, siz de ona tam bir teslimiyetle selatu selam edin" demedi mi! Ben ve meleklerim ona yardım ediyoruz, ey mü'minler! Siz de tam bir teslimiyetle onun istediği gibi, onun gibi ona yardım edin, demedi mi! Neden bana yardım etmediniz! Allah'ın benimle gönderdiği emanete neden sahip çıkmadınız! Neden o emaneti hayatınıza geçirip onunla dirilmediniz, onunla sırat-el mustekime girip Allah'ı bulmadınız, Allah'a vasıl olmadınız, onunla Allah'ı sevmediniz, Allah'a davet etmediniz! Neden onunla aile hayatınızı tanzim etmediniz, düzenlemediniz, çocuklarınızı onunla büyütüp yetiştirmediniz" demez mi? Eğer böyle derse ona nasıl cevap veririz!

Biri, Allah'ın kitabını hafife almışsa onunla beraber resulünü de hafife, basite almış, küçümsemiştir. Kendi tercihlerini onun tercihlerinin, Allah'ın kitabının, ayetlerinin önüne koymuştur. Yaşadığı, benimsediği hayatı Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatına tercih etmiş, onun örnekliğini kabul etmemiştir. Şu anda Ümmet-i Muhammed'in hali budur! Bu yüzden "Allah" deyip

[14] Ahzâb /56

doğrulmamız, Fatiha'dan başlayarak Allah'ın kitabına, Kur'an'a; yani Allah'ın ipine sarılmamız gerekir.

Allah ezeli ve ebedidir, dolayısıyla kelamı da ezeli ve ebedidir. Allah'ın kelamının ezeli ve ebedi oluşu; Allah'ın onu her anda inzal etmeye devam etmesi demektir. Biz gönlümüzü Allah'ın ayetlerine açtığımızda Allah o ayeti o anda gönlümüze indirir, inzal eder; ama gönlümüzü açmayı beceremiyor; "bu, Allah'ın hitabıdır, rabbim bana hitap ediyor" diyemiyoruz. Bu yüzden ayeti, Allah'tan değil sanki kuru bir bilgiymiş gibi okumaya çalışıyor, öyle de okuyoruz.

Biri; "ya rabbi! Seni seviyorum; ama senin sözünü, konuşmanı sevmiyorum" derse acaba nasıl bir şey ortaya çıkar! Bu kişi Allah'ı sevdiğini söylerken yalan söylemiş olmaz mı? Allah'ı seven, Allah'ın sözünü sevmez mi, Allah ile konuşmak istemez mi, Allah'ın ne dediğini önemsemez mi! Eğer Allah'ın sözünü dinlemiyorsak bu durumda bunun sebebine bakmamız gerekmez mi? Bunun sebebi; sevmediğimiz biri konuşmaya başladığında ona "sus, sesin bana gelmesin, senin sesinden rahatsız oluyorum, ne söylersen söyle senden rahatsız oluyorum" dememiz gibi rabbimize de bu sözü söylememizdendir.

Evet, Allah'ın sözünden rahatsız oluyor, onun sözünü dinlememek için bahane arıyoruz; çünkü korkuyoruz; yani "ya benden sevmediğim, istemediğim bir şey isterse, en iyisi dinlemeyeyim, dinlemeyeyim de onu kandırayım. Ben zaten bunları bilmiyordum, onun için böyle yaptım, diyebileyim. Belki böyle yaparsam onu kandırmış olurum" deyip korkuyoruz. Bu tam bir münafıklık halidir.

Bazıları da var ki din diye birçok kitabı okur, birçok âlimden ders alır; "falanca âlim böyle söyledi" deyip onların sözünü dinler. Böyle yapmakla da aslında "Allah'ın ne söylediği önemli değil âlim daha iyi bilir" der. Niye öyle der? -O âlim ondan daha aşağılıktır

da ondan, Allah'ı konuşturmamak için, onu dinlettirmemek için kendisi konuşmuş da ondan. Diğeri de o âlimin peşinden gitmiş bu yüzden böyle söylemiştir.

Mülk Allah'ındır, insanlar da Allah'ındır, ona aittir. Dolayısıyla her yerde, her zamanda, her mekânda söz hakkı Allah'ındır. Allah'a söz hakkını tanımayanlar, onu rab olarak kabul etmeyenler, edemeyenlerdir. Allah'ın sözünü sevmeyenler, beğenmeyenler Allah'ı sevmediği, beğenmediği için onun sözünü sevmiyor, beğenmiyordur.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah bir kitapla dağları yürütecek olsaydı o kitap bu kitap olurdu"**[15] buyurur. Başka bir ayet-i kerimede de; **"biz bu kitabı, bu Kur'an'ı bir dağa indirmiş olsaydık sen o dağın Allah'ın haşyetinden paramparça, toz duman olduğunu görürdün"**[16] buyurur. Bu sözün ağırlığından, Allah'ın haşyetinden, Allah'ın kelamının dehşetinden dolayı dağ paramparça olur, zerrelere ayrılır, toz duman olur.

Allah bu ayetle bize ne demek ister?

"Bu ayet, bu emir bir dağa olmuş olsaydı dağ, benim haşyetimden paramparça olurdu; ama senin kılın bile kıpırdamıyor ey insan! Dağ, taştan ve topraktan meydana gelmiştir. O bile paramparça olduğu halde senin kılın kıpırdamıyorsa o zaman sen bir taş kadar bile olamıyorsun ey insan" diyor Allah. Allah bu ayetle bize bunu öğretir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"kul bildiğiyle amel ederse Allah ona bilmediklerini öğretir"*[17] buyurur. Allah, kuluna yaşatarak, tattırarak öğretir. Yoksa öğrendiği kuru bir bilgi olur. Allah, kuluna kuru bilgi vermez. Bu yüzden Fatiha'yı

---

[15] Ra'd /31
[16] Haşr /21
[17] Acluni, Keşful Hafa: 2542.N, İbni Kesir: 12.C.6322.S, İhyau Ulumiddin: 1.C.177.S, El-Albani S.Daife: 422.N, El-İman: 322.S, Fihrist: 2.C.279.S

okuduğumuzda önce ona iman edelim, sonra onu amele dökmeye, yapmaya çalışalım. Yeter ki biz çabamızı, gayretimizi sarf edelim, gerisini Allah ikram eder.

Fatiha, Kur'an'ın özüyse biri Fatiha'yı öğrendiğinde, yaşamaya, hayatına geçirmeye çalıştığında Kur'an'ı bilmiş, öğrenmiş olur. Allah'ın ayetleri üzerinde tefekkür ettikçe Allah Kur'an'ı ona açar, bilmediklerini öğretir, devamını getirir. Bu yüzden Fatiha'yı bilen hiç kimse "ben Kur'an'ı bilmiyorum" diyemez.

Fatiha'yı bilmeyen birinin en kısa yoldan onu öğrenmeye, ona iman etmeye, onu yaşamaya çalışması gerekir ki hesabını verebilsin. Allah ayet-i kerimede; "**Kıyamet günü sizi bu kitaptan sorumlu tutacağım"**[18] buyuruyorsa o halde hesabı verebilmek için Fatiha'yı öğrenmek gerekir.

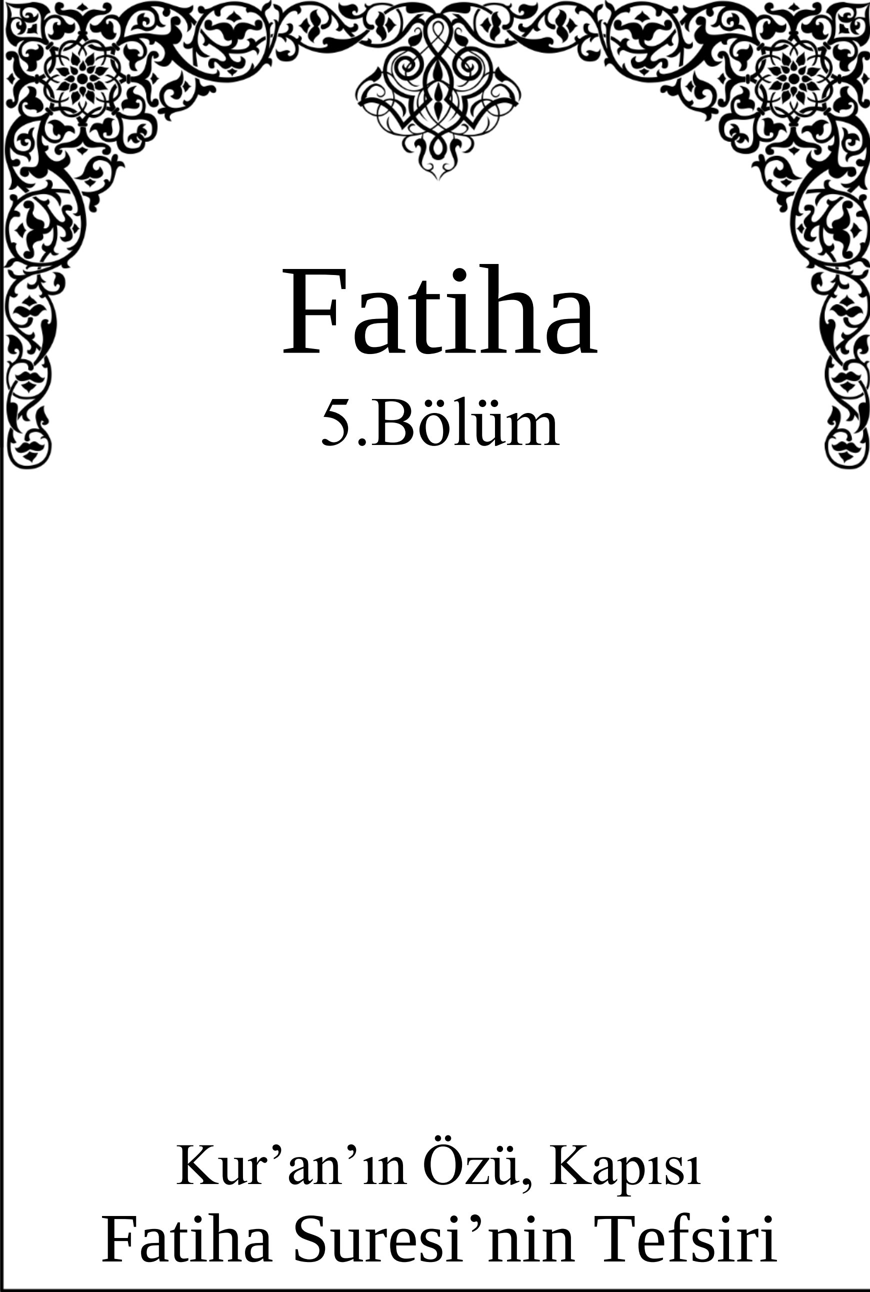
Fatiha'yla kâmil insan, Hz. İnsan olabilsin, ebedi hayatını, Allah'ın rızasını kazanmış olsun, sırat-el mustakimde olup Allah'a vasıl olabilsin diye insanın Fatiha'yı bilmesi şarttır. Biri; "benim Fatiha'yı okuyacak zamanım yok, başka işlerim vardır" diyorsa ahireti, Allah'ın kitabı olan Kur'an'ı ciddiye almamıştır, dolayısıyla Allah'ı ciddiye almamıştır. Biri; Allah'ın kitabını, Allah'ı, Allah'ın resulünü ciddiye almazsa Allah da onu ciddiye almaz. İşte asıl felaket budur; yani Allah'ın onu unutması, ona unutulmuş muamelesi yapması asıl felakettir.

Allah hepimizi böyle bir felaketten muhafaza etsin inşallah! Allah bizi Fatiha'yı bilenlerden, anlayanlardan Fatiha ile canlı Kur'an olanlardan eylesin. Fatiha'nın hakikatini yaşayan, Fatiha'ya kâmil manada iman edenlerden eylesin. Allah bizi ayetlerinden, kelamından habersiz olanlardan, ayetlerine yüz çevirenlerden,

[18] Zuhrûf /44

ciddiye almayanlardan eylemesin. Allah bizi Kur’an’ı hayat kitabı olarak bilenlerden ona sımsıkı sarılanlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha

5.Bölüm

Kur’an’ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi’nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Kovulmuş, recmedilmiş, taşlanmış şeytandan Allah'a sığınırız. Bir şeyden Allah'a sığınıyorsak neden dolayı sığındığımızı mutlaka bilmemiz gerekir. Bir şeyden hem "Allah'a sığınıyoruz" dersek hem de o şeyi yapmaya devam edersek bu durumda Allah'a sığınmış olmayız.

Mesela herhangi bir günahımız, bir yanlışımız için "ben bu günahtan, bu yanlıştan Allah'a sığınıyorum" dersek Allah'a sığınmış olur muyuz? -Elbette ki olmayız. Bu durumda yanlışımızdan, hatamızdan, günahımızdan bütün çabamızla, gayretimizle kurtulmaya çalışmamız gerekir. Öyle ki Allah'a sığınmış olabilelim. Dolayısıyla Allah'a sığındığımızı söylediğimizde samimi olmuş, yalan söylememiş olalım.

Şeytanın en öndeki vasfı kibirlenmektir; yani Hz. Âdem (a.s.)'a, dolayısıyla insana karşı kibirlenmektir. Biri neyiyle olursa olsun, herhangi bir şekilde kibirleniyorsa bu durumda hiçbir zaman şeytandan Allah'a sığınmamıştır; çünkü şeytanın peşinden gitmiş, onun yaptığını yapmış, onun yaptığını beğenmiştir; çünkü şeytanın yaptığını sevmiş ki onun peşinden gitmiştir. Allah ayet-i kerimede; **"şeytanın adımlarına uymayın"**[1] buyurur. Biri şeytanın adımlarına uyuyorsa; yani onun yaptıklarına uyuyor, işlediği ameli işliyorsa bu durumda şeytandan Allah'a sığınmıyor, tam tersine onun halini, fiilini, tavrını beğeniyor, onun gibi yapmaya çalışıyor demektir. Bir de Allah ayet-i kerimede; **"şeytana tapmayın"** buyurur.

[1] Nûr /21, Bakara /168, 208, En'âm /142

Peki, şeytana tapmak nasıldır?

Yâ benî âdeme en lâ ta'budûş şeytân, innehu lekum aduvvun mubîn:[2] "Ey Âdemoğulları! Şeytana tapmayın. Muhakkak ki o sizin apaçık düşmanınızdır." Allah, insanın şeytana tapmamasını; yani âbd olmamasını söyledi. Tapmak âbd olmak demektir, âbd olmak ise sevmek demektir. Kişinin sevdiği her nasılsa kişi de onun gibi olmak ister, ona uyar. **Ve eni'budûnî hâzâ sırâtun mustakîm:**[3] "Bana âbd olun, sırat-el mustakim budur." Yani Allah; "bana uyun, bana âbd olun, benim isimlerimle isimlenin, sıfatlarımla sıfatlanın, dolayısıyla bana halife olun, şeytana âbd olmayın, halife olmayın, şeytanın peşinden gitmeyin" buyurmuştur.

Allah ayet-i kerimede; "**bütün güzel isimler (en güzel isimler) Allah'ındır, Allah'a aittir"**[4] buyurur. Kibriya, Allah'ın vasfıdır. Aynı şekilde Halim ismi de Allah'ın ismidir ve yumuşak davranan anlamına gelir. Allah'ın isimlerinden biri de Âfuvv ismidir. Bütün hayatı boyunca küfretmiş, isyan etmiş biri; "ya rabbi! Ben sana döndüm" dediğinde Allah onu affeder ve mağfiretiyle karşılar. Kul ne kadar günahkâr olursa olsun "ya rabbi! Beni affet" dediğinde Allah onu affeder. Hiç bundan daha büyük tevazu olur mu! Acaba yeryüzünde kaç tane insan, Allah'ın bu isimleriyle isimlenmiştir! Kim kendisine yıllarca hakaret eden, küfreden ya da zulmeden birine bu kadar müsamahakâr, bu kadar hoşgörülü, bu kadar tevazu sahibi olabilir!

Allah, yaratmış olduğu kulunun seviyesine inip tecelli eder ve; "sen benim velimsin" der. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"Allah, mü'minlerin velisidir (dostudur, arkadaşıdır)"**[5] buyurmuştur. Allah, kulunun seviyesine inip, tecelli ederek ona

---

[2] Yâsîn /60
[3] Yâsîn /61
[4] Arâf /180, Tâhâ /8, İsra /110
[5] Ai İmrân /68, Bakara /257

dostluk teklif ediyor; ama insan kibirlenerek bunu reddediyor, beğenmiyorsa böyle bir durumda acaba insan kendi kendini hesaba çekerse ne söyler!

Ağzımızdan hangi kelime çıkarsa çıksın, biliyoruz ki Allah Kıyamet günü bizi bundan sorumlu tutar ve hesaba çeker. Hesabını veremeyeceğimiz bir sözden Allah'a sığınıyoruz. Bu yüzden sohbetimize tam olarak başlamadan önce Kur'an-ı Kerim hakkında birkaç kelime söyleyeyim.

Kur'an-ı Kerim'i bütünüyle anlamazsak onu hayatımıza tatbik etmemiz, rabbimizi bilmemiz, tanımamız, kendimizi anlamamız, tanımamız, dolayısıyla hayatı, varlığı, kâinatı bilip tanımamız mümkün olmaz.

Bununla ilgili Mevlana hazretleri bir hikâye anlatır;

Hindistan'dan bir fili getirip karanlık bir ahıra bırakmışlar. Sonra hiç fil görmemiş bazı insanları "filin nasıl bir şey olduğuna bakıp onu tanıyın" diye içeri koymuşlar. İnsanların kimisi filin ayağını, kimisi sırtını, kimisi kulağını, kimisi de hortumunu tutmuş. İnsanlar dışarı çıktığında; "fil neye benziyor" diye onlara sormuşlar. Filin ayağını tutan "fil sütun gibidir" kulağını tutan "yaprak gibidir" hortumunu tutan "boru gibidir" sırtını tutan ise "fil bir duvar gibidir" demiş. Yani kim, filin neresini tutmuşsa onu öyle tarif etmiş. Aslında hiçbirinin anlattığı, tarif ettiği fil değildir, sadece filin bir parçasıdır.

Peki, Mevlana'nın bu hikâyeyi anlatmasının sebebi nedir?

Senin de İslam'ı, Allah'ı, kendini, hayatı anlayıp tanıyabilmen için Kur'an'ı bir bütün olarak görmen, anlaman gerekir. Yoksa Kur'an'ın bir parçasını alıp; "bu, Kur'an'dır. Din, İslam budur" dersin. Bu parçayla da ne Allah'ı, ne kendini, ne hayatı, ne varlığı, ne de kâinatı tanıyabilirsin. Tanıman mümkün değildir. Bu yüzden bütünü anlamak, bütünü görmek lazım.

Eğer “İslam hakkında bu kadar kitap vardır, onları okusak olmaz mı, bu bizim için yeterli değil mi” diye sorulsa tek kelimeyle cevap; hayırdır. Zaten bizi bu hale getiren de kitaplardır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadis-i şerifinde; *“Kur’an ve insan ikiz gibidir”* buyurur. Biri ceset, biri ruh gibidir. Fıtrat itibariyle bütün insanlar İslam fıtratı üzerine yaratılmıştır, herkes İslam fıtratıyla doğar. Dolaysıyla insan tıpkı bir canlı Kur’an’dır. Allah Kur’an’ı indirip; “işte bu senin hayat kitabındır. Senin bununla terkip edilmen, tertip edilmen, terbiye edilmen gerekir. Aklını, fikrini, düşünceni, tasavvurunu bununla tertip etmen gerekir” der.

Nasıl?

Mesela herhangi bir olaya, bir meseleye on kişi baksa, sonra onlara; “ne gördünüz” diye sorulsa her biri kendine göre farklı bir şey söyler; ama biri Kur’an ile tertip edilmiş, terkip edilmiş, terbiye edilmiş, düzeltilmişse Allah’a göre bakar. Yoksa kendine göre, nefsine, vehmine, hayaline ya da birilerinin öğrettiğine göre bakar ve öyle görür.

“Elhamdu lillâhi rabbil âlemîn” ayetinde Allah’ın Rab ismi geçer. Rab; terbiye eden, terkip eden, önce yaratan sonra yarattığına aynı şekilde yaratılışına uygun bir nizam koyan demektir. İşte kul, Allah’ın kitabıyla, Allah’ın Rab ismiyle tertip edilmiş, terkip edilmiş, terbiye edilmişse olaylara ve meselelere de Allah’a göre bakar.

Kur’an-ı Kerim, insan kendini tertip etsin, terbiye etsin, kirlenmişse temizlensin diye gönderilmiştir. Mesela bir esnaf metreyle, kiloyla ölçüp tartar, alışverişini öyle yapar. Esnafın metresi yanlışsa; yani metresi altmış santimse sürekli bir metre diye altmış santimi ölçer. Ölçüsü eksik olan esnafa istediğin kadar verdiği şeyin eksik olduğunu söyle anlamaz; “işte bak metreyle ölçüyorum, işte bak kiloyla tartıyorum, ne vermişsem doğrudur”

der. Hâlbuki metresi, kilosu, terazisi bozuktur! Akıl da öğrendiklerini tıpkı bir terazi, bir metre gibi ölçer; ama akıl, Kur'an ile tertip edilmemiş, terkip edilmemiş, terbiye edilmemişse yanlış ölçüp, yanlış tartar, dolayısıyla yanlış anlar. Aynı şekilde birinin tasavvuru da yanlışsa neye bakarsa baksın baktığını doğru anlayamaz. İşte Kur'an insandaki bu tasavvuru düzeltir.

Allah'a göre doğru ve yanlış, kazanmak ve kaybetmek, güzel ve çirkin vardır; ama baktığımızda bu herkese göre farklı faklıdır. Mesela; Allah'a göre ölüm; kulun kendisine kavuşmasıdır, kendisine vuslattır, baki âleme gitmektir. Allah ayet-i kerimede; **"Allah sizin için ahireti tercih etti"**[6] buyurur. İnsan öldüğünde ahirete gider. Demek ki Allah'a göre ölüm güzelmiş, Resulullah'a ve sahabeye göre de ölüm güzeldi; çünkü onlar Kur'an ile terbiye edilmiş, tertip edilmişti. Bize göre ise ölüm dehşet verici bir şeydir. Bunun sebebi; Kur'an'dan, Kur'an'ın bütününden mahrum olmamız, aklımızın, fikrimizin, düşüncemizin, tasavvurumuzun Kur'an ile temizlenmemiş, tertip edilip düzeltilmemiş olmasıdır.

Bu yüzden arkadaşlar bizi dinlerken mutlaka kendini Kur'an'ın ölçüsüne vurmalıdır. Bu bir iman meselesidir. Bizi dinleyenlerin aklını, fikrini, düşüncesini, tasavvurunu Allah'ın emrettiği, istediği, yarattığı gibi düzeltmeye çalışması gerekir; çünkü Kur'an'ı okumak demek onu yüzünden okumak ya da sıradan bir şeyi dinler gibi dinlemek demek değildir. Allah, Kur'an'ı insana indirmişse insan kendini onunla tertip etsin, terkip etsin, tezkiye etsin, terbiye etsin diyedir.

Allah'ın kitabında emrolunan nedir, peygamberimiz ne yapmıştır?

Kulu, Allah'a davet edip, ona Allah'tan geldiğini, âşıklığını hatırlatmış, onu maşuğuna davet etmiştir. O zaman Kur'an'ı, Allah'a davet kitabı olarak anlamak gerekir. Allah seni kendine

[6] Enfâl /67

davet ediyor. Allah'a giderken Allah'ın istediği gibi olman lazım ki Allah seni kabul etsin, yoksa huzuruna kabul etmez. Şeytana uyacak, şeytanın peşinden gidecek, şeytana tapacaksın sonra da; "âlemlerin rabbi olan Allah benim rabbimdir, beni o terbiye etmiş, terkip etmiş" diyeceksin! Böyle bir durumda Allah sana; "hayır! Seni terkip eden benim ama sen terkibi bozup, şeytana uydun, şeytanın terkibiyle terkiplendin, onun gibi oldun, kendini ona benzettin; çünkü onu, onun halini, fiilini sevdin, sevdiğin için ona uydun, onun gibi oldun" der. Dolayısıyla Allah seni kabul etmez. Sen de şeytan gibi kovulursun.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Ya Ebu Zer! Cin ve insan şeytanlarından Allah'a sığın, buyurur.

Bunun üzerine Ebu Zer;

-Ya Resulullah! İnsanlardan şeytan var mıdır, diye sorar.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz de;

-Evet, şeytanla beraber olanlar, onun gibi olanlar ondandır, aynı şekilde şeytandır, buyurur.[7]

Bu tercih tamamen insana ait bir tercihtir. Biri herhangi birini sevip, onun peşinden gidiyorsa mutlaka onun gibi olmak ister, dolayısıyla istese de istemese de sonuçta aynen onun gibi olur, onunla aynı konumda olur. Bu yüzden şeytana tapanlar, şeytanın halini sevenler de şeytan gibi olur. Şeytanın hali; kibirlenmek, gösteriş yapmak, haset etmek, beğenmemek, şükretmemek, hamd etmemektir.

Bu yüzden Allah, kitaplarıyla beraber bir de örnek olsun diye önce nebileri, peşinden de resulleri göndermiştir. Bunlar Allah'ın istediği gibi olan, Kur'an'ın terbiye ettiği, terkip ettiği,

[7] Nesaî, İstiaze 48; Müsned, 5 /178, 179

tezkiye ettiği kullardır. Allah onları bize örnek gösterip; “işte olman gereken şahsiyet, işte senin örneğin” der. Allah’ın sevdiği bir kul mu olmak istiyorsun, işte sana örnek! Bu yüzden peygamberi sevdiğini iddia edenler değil onu gerçekten sevenler onun yaptığı gibi yapmaya, olduğu gibi olmaya çalışır, dolayısıyla onun kazandığını kazanır, onunla beraber olur.

Allah bununla ilgili olarak ayet-i kerimede; **“iman edip salih amel işleyenler Kıyamet günü peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle, salihlerle beraber olur”**[8] buyurur. Neden? -Çünkü onlara uymuştur, onları sevmiştir, onların yaptığı gibi yapmaya çalışmıştır. Bu nedenle bir yandan şeytanın peşinden gidersen, bir yandan da; “ben, Allah ve resulünü seviyorum” dersen sadece kendi kendini kandırmış olursun.

“Bismillahirrahmanirrahim” derken “rahman ve rahim olan Allah adına, Allah’ın adıyla” diyoruz. Bunu iki manada birden söylüyoruz. İlki “Allah adına” sözüdür. Neden rahman ve rahim olan Allah adına dememiz gerekir? -Çünkü Kur’an’ı indiren Allah’tır, biz de onu okurken Allah adına okuyoruz. Onu vahyeden Allah’tır. Biz de onu okurken; “ben böyle söylüyorum, böyle istiyorum” diye kendi adımıza değil “Allah böyle istemiş, Allah böyle demiştir” dediğimiz için Allah adına okumuş oluyoruz.

Besmeleye mana verirken başka tefsirlerde okuduğunuz manayı vermeyebiliriz; ama diğer manayı da kabul ediyoruz. İşin hikmetini anlatmayı istediğimiz için bütünüyle anlatmak zorundayız. Biraz önce söylediğim gibi; Allah her kelimeden bizi sorumlu tutar, hesaba çeker. İşi Allah adına yapmak; ona halife olmak demektir. Halife ise; bir başkasını temsil eden demektir. İnsan, Allah’ın halifesiyse Allah’ı temsil ediyor, işi Allah adına yapıyor demektir. O zaman “bismillahirrahmanirrahim” demek ilk

[8] Nisa /69

olarak; rahman ve rahim olan Allah adıyla değil Allah adına manasına gelir.

Nasıl ki besmeleyi çekerken "Allah adına" diyorsak bazı durumlarda da "Allah adıyla" diye söylememiz gerekir. Peki, ne zaman? -Biri bir kul olarak kulluk mertebesinde herhangi bir şey yaptığında "rahman ve rahim olan Allah'ın adıyla" diyebilir; yani besmeleyi bu manayla söyleyebilir. Bu da besmelenin ikinci manasıdır.

Kulun bunu nasıl anlaması gerekir?

İnsan; Allah'ın, zatıyla sıfatıyla tecelli edip yarattığı kuludur, dolayısıyla hangi işi yaparsa yapsın, Allah'ın kendisine tecelli ettiği bir sıfatla yapar. O zaman da işi yaparken; "bu işi Allah'ın bana bahşettiği, tecelli ettiği sıfatıyla yapıyorum" demiş olur. Biri besmeleyi bu manayla söylerse olur. Allah adıyla demek de bu demektir. Yoksa besmeleyi bu şekilde anlamadan "biz besmeleyle işe başladık demek" manasız bir şey olur.

Bismillah'ın başındaki "B" harfini kısaca izah edeyim. Öyle ki bu "b" harfinden besmeleye bir kapı açılsın. Arapça'daki "B" harfi Türkçede "ile" manasındadır ve beraberliği ifade eder. Mesela "Billah" demek Allah ile demektir. O zaman "bismillah" demek de Allah ile beraberliği ifade eder. Bismillah'ın peşinden Allah kendini tanıtır. Rahman ve Rahim olan Allah sıfatlarını bildirmiş; ama sıfatlarını zat ismine perde kılmıştır. O zaman yukarıdan değil aşağıdan başlamak; yani önce Rahman'ı değil Rahim'i bilmek gerekir.

Rahman; bütün kâinata, varlığa karşı zatında rahmet sahibi olan demektir. Rahim ise; sıfatlarında rahmet sahibi olan manasındadır. Senin önce sıfatlardan başlaman lazım ki zatını anlayabilesin, tanıyabilesin; yani sen daha kendini, varlığı tanımadan, Allah'ın muamelesini anlamadan Allah'ı bilemez, tanıyamazsın. Böyle bir şey mümkün değildir. Sıfatlar, isimler

sadece Allah'ın zatına açılan birer kapıdır. Dolayısıyla isimler sıfatlara, sıfatlar da Allah'ın zatına perdedir. Bu yüzden isimlerden başlaman, sonra sıfatlarla devam etmen lazım ki Allah'a vasıl olabilesin, Allah'ı anlayabilesin, tanıyabilesin.

Peki, işe nerden başlaman gerekir?

Allah'ın Rahim isminden başlaman gerekir. Aynı zamanda rahim; özel olarak rahmet eden demektir. Allah özel olarak kendisine iman edenlere, mü'minlere rahmet eder, dolayısıyla Allah'ı tanıyabilmen için ilk önce iman etmen gerekir. Bütün varlığa bakıp; "Allah büyükmüş" demekle iş bitmez, Allah'ı bu şekilde tanıyamazsın. Allah'ı tanıman için önce iman etmen, takva sahibi olman lazım. Ancak o zaman kâinata bakıp Allah'ın tecellilerini, kudretini görebilir, anlayabilirsin.

O zaman buradaki gaye neymiş?

Görmekmiş, tanımakmış, anlamakmış. Önce Allah'ın Rahim ismini, sonra Rahman ismini görmekmiş, sonra Allah'ın zatına vasıl olup, cemalini müşahede etmekmiş. Bütün bunları yaparken de en baş tarafa; yani besmeledeki "B" harfine gelirsin. Demek ki bütün bunları Allah ile yapman gerekiyormuş. Eğer işe Allah ile başlamazsan Allah'a vasıl olamaz, Allah'ı anlayamaz, bulamazsın.

Gayenin; Allah'ı tanımak, kendimizi tanımak, aynı şekilde hayatı tanımak olduğunu bilmemiz gerekir. Bu yüzden Kur'an'ı anladıkça rabbimizi, kendimizi, hayatın gayesini anlayabilir ve ona göre yaşayabiliriz.

Kur'an; insanı Allah'a, Hz. İnsan olmaya, Allah'a halife olmaya, hangi iş olursa olsun, Allah adına, Allah'ın adıyla iş yapmaya davet eder.

Hangi ayet okunursa okunsun önce imandan başlanmalıdır; çünkü Kur'an önce iman kitabıdır; yani emirler kitabı değildir. "Biz, Allah'ın emirlerini biliyoruz" demekle iş bitmez. Zaten böyle

düşündüğümüz için halimiz bu kadar haraptır. Bu yüzden Allah'ı bilmiyor, tanımıyor, dolayısıyla kendimizi bilmiyor, tanımıyoruz.

Böyle olunca da herhangi bir şeye bakarken onu doğru anlamıyoruz. Allah'ın güzel dediğine güzel, çirkin dediğine çirkin, doğru dediğine doğru, yanlış dediğine yanlış, hayır dediğine hayır, şer dediğine şer diyemiyoruz. Mesela Allah herhangi bir konu için "bu hayırdır" dediği halde biz feryat ediyoruz. Allah herhangi bir şey için "güzel" diyor, biz "çirkin" diyoruz. O "nimet" diyor, biz "musibet" diyoruz; çünkü aklımızı, fikrimizi, tasavvurumuzu Kur'an ile tertip etmemiş, terkip etmemiş, terbiye etmemiş, tezkiye etmemişiz.

Allah'ın ayetleri okunurken "benim hangi halim yanlıştır" deyip bakmamız ve yanlış olan tarafımızı Allah'a, Allah'ın emrine, kelamına göre düzeltmeye çalışmamız gerekir. Aklımızı, fikrimizi, düşüncemizi, tasavvurumuzu ona göre düzeltmezsek anlayışımız yanlış olur. Bilgimiz ne kadar olursa olsun, tasavvur ettiğimiz, gönlümüzde, aklımızda, fikrimizde tasvir ettiğimiz yanlış olunca doğal olarak yanlış anlar, yanlış yorumlarız.

Muhabbetin iman olduğunu, imanın da muhabbet olduğunu biliyoruz. İman ile Allah'ın ayetlerine bakılmazsa ayetlerin anlaşılması mümkün olmaz. İşin özü, temeli budur. Ayetleri anlayabilmek için ayetlerin, maşukun âşığını kendisine davet etmesi olduğunu bilmemiz gerekir. Maşukun, âşığı; yani Allah'ın, kulunu kendisine nasıl davet ettiğini, kulunun nasıl olmasını istediğini, kulunu huzura nasıl bir hal ile kabul edeceğini anlamaya çalışmak gerekir.

"Allah bizden, namaz kılmamızı, oruç tutmamızı, hacca gitmemizi istiyor, bunları yaptık mı tamamdır" demekle kulluk olmaz. Bu, iman ile bakış değildir. Bu, imansız bir bakıştır. Allah senden önce iman ister; yani senden önce kendisini her şeyden çok sevmeni ister. Bütün ameller bu imanı kemale erdirmen, Allah

ile arandaki bu bağı kuvvetlendirmen, bütün gönlünle, ruhunla, nefsinle, bedeninle, varlığınla ona teslim olman içindir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Fatiha'sız namaz olmaz"*[9] aynı şekilde yine; *"Fatiha, Kur'an'ın özüdür"* buyurmuştur. Fatiha bir de kapı demek, açılan demektir. Yani Fatiha, Kur'an'a açılan kapıdır, Kur'an'ın açılması demektir. Biri Kur'an'a Fatiha ile başlamazsa Kur'an'ın kapısından içeri giremez, Fatiha'yı anlamazsa Kur'an'ı anlaması hiçbir zaman da mümkün olmaz; çünkü daha kapıdan içeri girmemiştir. Allah'ın namazın her rekâtında yedi cümlelik Fatiha'yı okutmasındaki hikmetin herhalde bu olması gerekir.

Namaz kılarken Fatiha'yı anlamadan, ne söylediğini bilmeden okuyup, kılmışsan bu namazın Allah'ın murat ettiği namaz olmaz, dolayısıyla Allah'ın sana ikram edeceği nimet de sana gelmez. Sünnetlerle beraber günde kırk sefer Fatiha'yı tekrarlıyorsan ve hala manasını öğrenmemişsen durup biraz düşünmen lazım; ama belki de suç senin değildir, belki de sana öyle öğretmişler, öyle söylemişler, "bunu okuyunca namaz olur" demişler, sen de böyle anlamışsın. Bütün hayatın boyunca namaz kılmışsın; ama manasını öğrenmeyi dahi merak etmeden "namazım namaz oldu" demişsin. Elbette ki namaz kılmış, Allah'ın emrini yerine getirmişsin, fakat namazdan murat edilen nimet, ikram sana gelmemiş, onu kazanamamışsın; çünkü namaz, mü'minin miracıdır. Namazın seni hala Allah'ın huzurunda durdurmuyorsa bunun sebebi; Fatiha'yı anlamaman, anlayarak okumamandır.

Kulunu kendisine, miraca davet eden Allah'tır. Neyle davet eder? -Kur'an ile, kitabıyla, peygamberiyle davet eder. Allah seni bu şekilde miraca davet etmişse seni miraca da kabul eder. Seni

---

[9] Buhârî, Ebvâbu's-Salât, 14 ; Müslim, Salât, 34 ; İbn Mâce, İkâmetu's-Salât, 11 ; Tirmizî, Salât, 183

miraca kabul etmiyorsa bir sorun vardır ve bu sorun senden dolayıdır; yani başlangıç itibariyle Fatiha'yı anlamadığın içindir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Fatiha'yla ilgili bir hadis-i şerifinde; *"Allah buyurdu ki; Fatiha'nın yarısı bana ait, yarısı kuluma aittir"*[10] buyurdu. Fatiha'nın yarısının Allah'a, yarısının kula ait olmasının ne demek olduğunu biraz izah edeyim;

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[11] "Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir." **Er rahmânir rahîm:**[12] "O, rahman ve rahimdir." Önce Allah'ı hamd ile tesbih edip, övüyorsun. Sonra "o, rahman ve rahimdir" diyorsun. Sonra da **Mâliki yevmid dîn** veya **meliki yevmid dîn:**[13] "Din günün melikidir, sahibidir, malikidir" diyorsun. İşte buraya kadar Allah'a aittir.

Fatiha'nın kalan yarısı da kula aittir. Allah'a hamd edip; "Allah rahman ve rahimdir, din günün sahibidir" dedikten sonra halimizi Allah'a arz ederek Allah'tan istiyoruz. **İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în:**[14] "(Ya rabbi) Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz." **İhdinâs sırat-el mustakîm:**[15] "(Ya rabbi)! Bizi sırat-el mustakime hidayet et." **Sırâtallezîne en'amte aleyhim gayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn:**[16] "(Ya rabbi) O sırat-el mustakim ki kendisine nimet verdiğin kullarının yoluna. Gazaba uğrayanların, delalette kalanların yoluna değil" diyoruz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hadisin devamında; *"Allah buyurdu ki; kulumun istediği verildi"* buyurmuştur. Yani Fatiha'nın yarısı bana ait, yarısı kuluma aittir. Kuluma da istediğini verdim, dedi Allah. Dikkat edilirse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz istediği

---

[10] Müslim, Salat 38; Muvatta, Salat 39
[11] Fatiha /1
[12] Fatiha /2
[13] Fatiha /3
[14] Fatiha /4
[15] Fatiha /5
[16] Fatiha /6-7

verilecek demedi verildi buyurdu. Yani kulum Fatiha'yı okuduğu için, böyle söylediği için duasını kabul ettim ve istediği verildi. Peki, ne verildi? -Sırat-el mustakim verildi, kendisine nimet veren kulların yolu verildi ve Allah onu o yolda kıldı. Kul; "bizi sırat-el mustakime hidayet et" dediği için sırat-el mustakimde ona hidayetçi verildi. Hidayetçiyle beraber olmayı ona verdim, dedi Allah.

Bu durumda biri bir sefer kısaca söylediğim şekilde Fatiha'yı manasını bilerek okursa Allah onu bir Mürşid-i kâmille, bir hidayetçiyle, kendisine nimet verilen kullarla beraber eder; yani onların yolunda sırat-el mustakimde onlarla beraber eder.

Peki, bunu isteyen bir kul Fatiha'yı nasıl okumalıdır?

El hamdu lillâhi rabbil âlemin: "Hamd âlemlerin rabbi olan Allah'ındır, Allah içindir." Kul bu ayeti okurken hamdın, Allah'ı övmek olduğunu bilerek okumalıdır; yani "yarattığın her şey sana aittir ve sen en güzel şekilde yaratmışsın ya rabbi. Yaptığın her şey övgüye layıktır; çünkü övülmeye layık olan sensin, senin sıfatların da, fiillerin de, işin de övgüye layıktır" deyip okumalıdır.

Er rahmanir rahim: "Sen rahman ve rahimsin." Zatında ve sıfatlarında rahmet sahibisin, bütün mahlûkata karşı rahmet sahibisin. Sana iman eden kullarına özel olarak rahmetini saçıp, rahmetinin içine alansın.

Mâliki yemmid din: "Din gününün (hüküm gününün) sahibisin." Sen her günün sahibisin, sen benim hayatımın sahibisin, her günümün sahibisin; çünkü ben senin dinini kabul etmişim, senin dininle hayatımı yaşıyorum.

İyyâke na'budu: "Yalnız sana âbd oluyorum." Yani şeytanın peşinden gitmiyor, şeytana âbd olmuyorum. Sana âbd oluyor, seni seviyor, sana halife olmak istiyor, senin sevdiğin, istediğin gibi olmak istiyorum. **Ve iyyâke nesta'în:** "Ve yalnız sana isti'an

ediyorum." İsti'an etme sıradan bir isteme değildir. İsti'an; bir şeyi muhabbetle, aşkla istemek demektir. Yani seni isti'an ediyorum derken; "seni istiyorum, rızanı, dostluğunu, cemalini, senin beni sevmeni istiyorum" diyoruz.

İhdinâs sırat-el mustakîm: "Beni sırat-el mustakime hidayet et." Sırat-el mustakimi senden istiyorum derken Allah sana nasıl bir dua etmen gerektiğini öğretir. Yani sana bir imkân tanınsa ve "kabul olacak bir duan var" dense yapman gereken dua "İhdinâs sırat-el mustakîm" duası olmalıdır. Allah böyle öğretiyor.

Peki, sırat-el mustakim zahiri bir yol mudur?

Tabi ki değildir. Duayı yaparken bizi sırat-el mustakime ilet değil hidayet et, diyoruz. Bir de bu duayı yaparken beni değil bizi dememiz gerekir. Öyle ki "istediğimi sadece kendim için istemiyorum; çünkü hepimiz senin kulunuz, kendim için neyi istiyorsam bütün insanlar için de onu istiyorum ya rabbi" diyebilelim.

Eğer "bizi sırat-el mustakime hidayet et" diyorsak bu durumda "bizi bir hidayetçiyle beraber et" demiş oluruz; çünkü sırat-el mustakimde olanlar hidayetçilerdir. Zaten bu yüzden "İhdinâ" deriz. Peki, bu hidayetçiler kimdir? Elbette ki Allah'ın nebileri, resulleri, velileri, salihleri, sıddıklarıdır.

Devamında; **Sırâtallezîne en'amte aleyhim**: "Ya rabbi! O sırat-el mustakim ki kendisine nimet verdiğin kulların yolu" deriz. Allah kendisine nimet verdiği kulları ayet-i kerimede; **"peygamberler, sıddıklar, şehitler, salihler"**[17] olarak beyan eder. Demek ki sırat-el mustakim hayali bir yol değilmiş, onlarla beraber olmadan olmuyormuş.

Sonra ne diyoruz?

---

[17] Nisa /69

Ğayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn: "(Ya rabbi) Gazaba uğrayanların ve delalette kalanların yoluna değil." Allah'ın gazabına uğrayanları Resulullah (s.a.v.) Efendimiz beyan eder. Sahabeler; *"ya Resulullah! Bu ayet kimleri gösteriyor"* diye sorunca Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"gazaba uğrayanlar Yahudiler, delalette kalanlar da Hristiyanlardır"* buyurur. Bunun sebebi; Yahudilerin, peygamberlerini öldürmeleri, onları inkâr edip, sıradan biri gibi görmeleridir. Hristiyanların delalette kalmalarının sebebi ise; peygamberini ilah olarak kabul etmeleri, peygamberini överken aşırı gitmeleridir. Yani Yahudiler peygamberlerini yok sayarak, hakaret ederek, küfrederek, öldürerek, gazaba uğramış, Hristiyanlar ise peygamberini ilahlaştırarak delalette kalmıştır. Bu bir anlayış meselesidir.

Gazaba uğrayanları sadece Yahudiler olarak anlamamak gerekir. "ben mü'minin, Müslümanın" diyenlerin içinde de Yahudiler gibi yapanlar vardır. Bu durumda onlar da Allah'ın gazabına uğramıştır; yani biri Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e sıradan bir insan gözüyle bakarsa, peygamberimizin herhangi bir sünnetini beğenmezse, herhangi bir sünnetini değiştirmeye çalışırsa Allah'ın gazabına uğrar.

Delalette kalanlar nasıldır?

"O peygamberdi, ona ulaşılmaz, onun gibi yapılmaz, kim onun gibi olabilir ya da onun gibi yapabilir" diyenler de delalette kalanlardır. Böyleleri onu beşeri bir varlık olmaktan, Allah'ın gönderdiği bir örnek olmaktan çıkarmış, ona başka bir vasıf vermiştir.

Bu durumda Fatiha'yı okurken en son ne demiş oluruz?

"Ya rabbi! Ne Yahudiler gibi yapıp, peygamberimi yok sayıyor, manevi olarak öldürüyorum ne de Hristiyanlar gibi onu ilahlaştırıyorum. İkisi gibi de yapmıyorum. O benim

peygamberimdir, önderimdir, rehberimdir, onu kendime örnek olarak kabul ediyor, onun gibi yapmaya çalışıyorum" deriz.

Fatiha'da Allah'ın kendisini nasıl anlattığını öğrenmeye çalışıyoruz, tekrar Fatiha'nın başına gelelim;

Allah Fatiha'da kendini isimleriyle tanıtır. **"Bismillahirrahmanirrahim"** deyince "Allah" diyor, "Rahman" diyor, "Rahim" diyor ve devam ediyoruz. **El hamdu lillâhi rabbil âlemin:** "Hamd âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Allah hamiddir, âlemlerin rabbidir, rabbil âlemindir. Buraya kadar Allah kendini Rahman, Rahim, Hamid ve Rab ismiyle tanıtmıştır. Devamında "**er rahmanir rahim"** deyip Allah'ın rahman ve rahim olduğunu tekrar ettik. "**Mâliki yevmid dîn"** deyince "O, malik-ul mülktür, mülkün maliki ve melikidir" dedik.

Sonra **"iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'in"** dediğimizde bu sefer kendimizi anlamış olduk. Allah; "sen zatımla, sıfatımla tecelli ettiğim varlıksın, dolayısıyla sen benim aşığımsın, beni her şeyden çok sevensin, beni isteyensin, her şeyinle, her zerrenle beni isteyensin" deyip bizi bize tanıtır, hakiki manada kim olduğumuzu bize tanıtır. Allah "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'in" ayetinde bir yandan kendini, bir yandan da kulu kula tanıtır. Kula kim olduğunu hatırlatır.

Seven sevdiğine kavuşmak, onunla buluşmak, onunla olmak, onunla konuşmak ister.

"**İhdinâs sırat-el mustakîm"** ayetinde Allah; "sırat-el mustakime hidayet ol. Eğer beni istiyorsan, bu yolda bana gelmen lazım" der. Başka bir ayet-i kerimede; **"muhakkak ki rabbim sırat-el mustakim üzeredir"**[18] buyurur. Allah "sırat-el mustakime gir; çünkü sırat-el mustakime girersen o yolda gelecek, beni bulacak,

[18]Hûd /56

maşukuna kavuşacaksın. Sakın başka tarafa, başka yola sapmayasın” der.

Allah Fatiha’nın devamında **“Sırâtallezîne en’amte aleyhim”** buyurur. O gelmen gereken yol, geleceğin yol, Allah’ın kendilerine nimet verdiği kulların yoludur. Son olarak **“ğayril magdûbi aleyhim ve lâd dâllîn”** der. Yani “sakın kibirlenip yanlış yapmayasın, sakın benden kaçmayasın, peygamberlerimi, resullerimi, hidayetçiyi yok sayıp hafife almayasın ya da “onlar büyük insandı” deyip kendi kendini kandırmayasın, resulümle beraber resulümü örnek alıp bana gelmen lazım, gel; ama bana karşı gerçekten samimiysen gel” der.

Biri Fatiha’yı ancak böyle anladığında Kur’an’a başlayabilir; yani Kur’an’a giriş yapabilir. Allah’ın kendisini davet ettiğini anlayarak, Allah kendisinden neyi istiyorsa, neyi kendisine vahyetmişse onun rahmetinin sonucu olduğunu bilip, buna iman ederek, gayenin Allah’ın istediği gibi bir kul olmak olduğunu bilerek, anlayarak ayetlere böyle başlarsa ayetler ona açılır ve Allah neyi murad ettiğini, hikmetinin ne olduğunu ona açar. Yoksa “Kur’an’ı baştan sona okudum, hatmettim, hatim indirdim, bunun bu kadar sevabı vardır” demekle bir şey kazanamayız. Sevap kazanırız; ama gaye bu değildir. Allah, Kur’an’ı, kitabı sevap kazanalım diye göndermemiştir.

Sevabın kelime manası ödül demektir. Allah ayet-i kerimede; “**Allah seri’ul hisabtır”**[19] buyurur; yani hesabı anında, seri olarak görendir. O zaman Allah sana bir ödül vermişse bu ödül senin üzerinde olmalıdır. Eğer sevap kazandığını söylüyorsan o halde bu ödülü üzerinde ne kadar taşıyabildiğine bakman lazım. Bu ödül sana aşk olarak, muhabbet olarak, Allah’a teslimiyet olarak, güzel ahlak olarak gelmişse; yani sabır olarak, şükür olarak, edep olarak gelmişse, seni görenler Allah’ı, peygamberi

[19] İbrâhim /51, Âli İmran /19, Mâide /4, Mu’min /17, Bakara /202

hatırlıyorsa doğrudur, ödülü; yani sevabı almışsın, yoksa sevabı almış olmazsın.

Allah, ayetlerinin anlaşılmasını ister, öyle değil mi! Biri konuşuyorsa anlaşılması için konuşur. Mesela biz sohbet ediyorsak bizi anlayasınız diye sohbet ediyoruz. Allah da ne demek istediğini anlayalım diye konuşur. Eğer anlamıyorsak, anlamadan dinliyor, okuyorsak bu okumak olmaz! Biri Allah adına konuşuyorsa veya konuşacaksa ne kadar büyük bir işle meşgul olduğunu bilmelidir. Biri Allah adına konuşurken Allah'ın muradının dışına çıkarsa gazaba uğrar. Eğer bunu cehaletinden yapmışsa da Allah onu düzeltir inşallah!

Bu yüzden biz de bu işe başlarken önce rabbimize istiğfar ediyor, tövbe ediyoruz. Gönlümüzde ondan, emrinden, vahyinden başka hiçbir şeyin olmamasını istiyoruz. Konuşurken onun rızası dışında bir kelimenin ağzımızdan çıkmasını istemiyoruz. Rabbimize duamız odur ki; buna müsaade etmesin, hesabını veremeyeceğimiz bir kelimeyi bize söyletmesin. Sevmediği, beğenmediği, razı olmadığını bize söyletmesin inşallah! Bunun için önce şeytandan, amelinden, halinden Allah'a sığınıyoruz. Şeytanın, iblisin halinin zerre kadar bile olsa, gölgesinden bile Allah'a sığınıyoruz. Rabbimiz bizi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber eyler inşallah! Konuşurken onun diliyle, onun gönlüyle söyletir inşallah!

Sohbetimize başlarken Rahman ve Rahim'in adına başlıyoruz. Önce ona hamd ediyor, onu tesbih ediyoruz. Bütün kâinatta, bütün varlıkta var olan her şey ona aittir. Yaratmak da, varlıkta tutmak da ona aittir. O, âlemlerin rabbidir, dolayısıyla terbiye etmek de ona aittir.

Allah her neyi ki bizim için takdir etmişse onu bütün gönlümüzle, her zerremizle, hiçbir şekilde gönlümüzde herhangi bir ağırlık olmaksızın kabul ediyor ve tasdik ediyoruz, hem de

aşkla, muhabbetle kabul ediyoruz. Aynı şekilde Allah kendi adına bize konuşmayı emrettiği, buna müsaade edip, yaptırdığı için ona hamd ediyoruz. Allah'ın emrinin dışına çıkmaktansa bin sefer parça parça olmayı tercih ediyoruz. Onun emretmediği, murat etmediği, istemediği bir sözü söylemekten ona sığınırız. Allah biliyor ki bütün derdimiz budur. Onu görmekten başka hiç bir şey görmediğimizi biliyoruz. Bütün kâinatta, bütün varlıkta ondan başka hiç bir şey görmüyor, bilmiyor ve tanımıyoruz. Bizim için bunların hepsi bir gölgeden ibarettir, neye bakarsak bakalım onu görüyoruz, onunlayız.

İnsan, Allah'ın yeryüzündeki halifesiyse, zatı ve sıfatı ile tecelli ettiği varlıksa bu durumda Allah ile arasındaki perdeyi üzerinden kaldırmalıdır. Benim işim o perdeyi kaldırmaktır. Burada olan kardeşlerimiz bunu böyle anlamalıdır. Kardeşlerimiz rabbi ile buluşmak istiyorsa gönlünü açmalı, o perdeyi kaldırmama müsaade etmelidir.

Tek isteğimiz; rabbimizdir. Eğer onsuz bütün cennetler bize verilse o cennet bizim için cehennemden farksız olur; çünkü onsuz cennet olmaz. Cennet Allah'ın rızası, cemali olduğu için cennettir, güzeldir. Eğer onsuz cennet bile cehennem oluyorsa o zaman dünyada onsuz olmak da böyledir. Onun dışında kendini bir şey zanneden herhangi bir varlığın hesabını yapmaktan ona sığınıyoruz. Zaten onları görmüyor, bilmiyor ve tanımıyoruz.

Birinin derdi; Allah'ı bilmek ve bulmak değilse o, kendisine tecelli eden rabbini üç kuruşa satmıştır. Böyle biri kendini akıllı zannetmiş; ama çamura, küfre batmıştır, üstelik battıkça batmaya da devam eder.

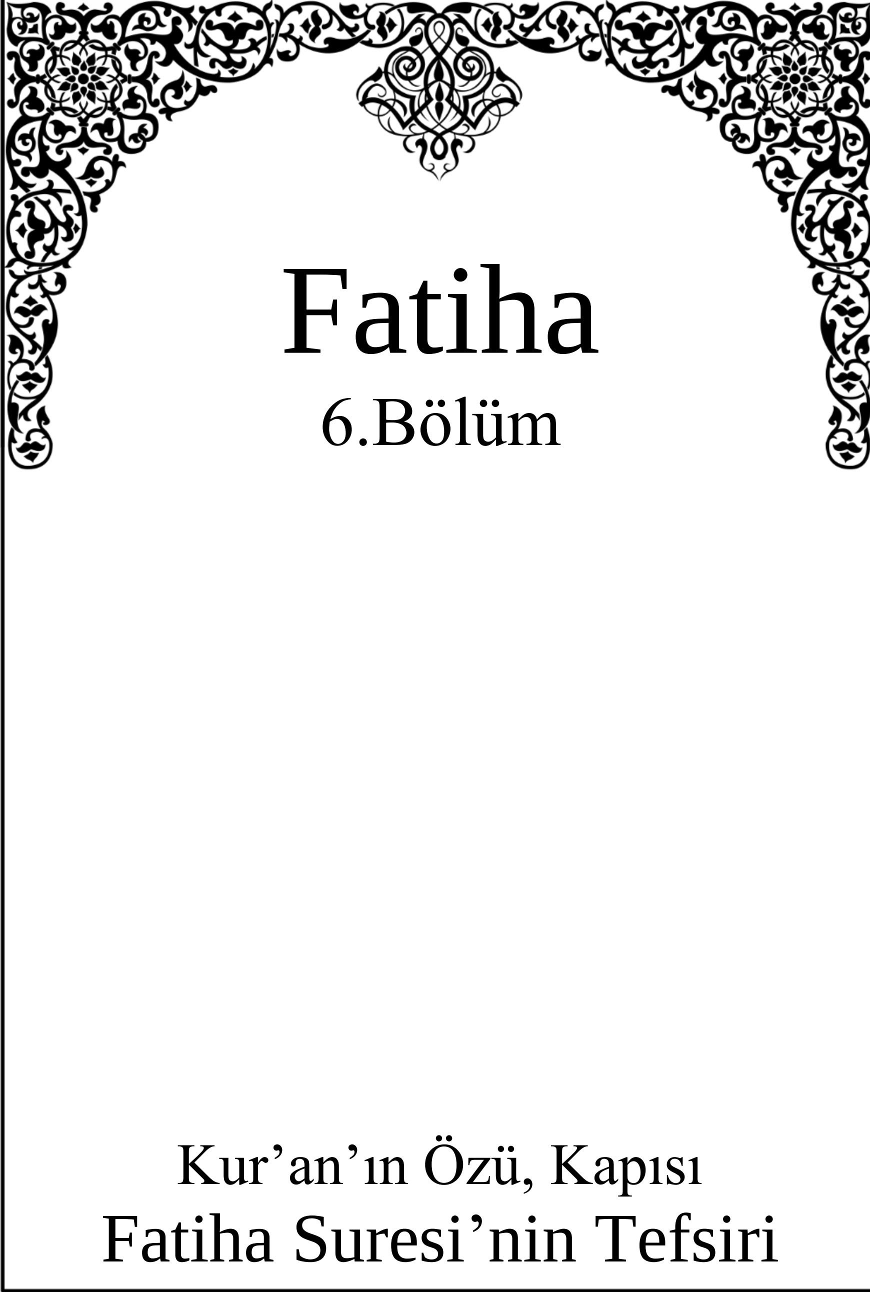
Bütün varlık bir gölgeden ibarettir. Aynı zamanda dünya hayatı da bir gölgedir; yani dünyanın hakiki bir tarafı yoktur. Gerçek hayat, hakiki hayat ahirettedir. Burası sadece bir imtihan yeridir. İmtihanı sınavmış gibi anlamamak gerekir. Allah imtihan

için fitne kelimesini kullanmıştır. Fitne; çeken yer, cezbeden yer demektir. İnsanı bir yandan dünya, nefsani arzuları, istekleri çeker, bir yandan da Allah; "hangimiz daha çekiciyiz, hangimiz sana daha sevgiliyiz, tercihini yap, o mu ben mi" diye seni kendine davet eder.

İşte imtihan, insanın onu dünyaya çeken her şeye karşı "ben rabbimi istiyorum, benim için çekici olan Allah'tır" demesi için bir imkândır, kulluğunu ispatlama imkânıdır. İmtihan sebeplerinin hepsi bir gölgeden ibarettir, hepsinin ömrü birkaç günlüktür, daha doğrusu bir günlüktür. İnsan, gölgenin peşine mi takılacak yoksa rabbini mi tercih edecek, diye Allah onu imtihana tabi tutar. Allah biliyor ki biz her zerremizle onu tercih etmişiz. Bizimle beraber olan kardeşlerimizde inşallah böyledir, böyle olmaları gerekir.

Allah bizi Fatiha'nın her ayetine tek tek iman eden, Fatiha'yı hayatına geçiren, hayatıyla Fatiha olan kullarından eylesin. Allah bizi önüne çıkan imtihanlar ne olursa olsun her anda onu tercih edenlerden eylesin. Allah bizi ondan başkasının hesabını yapanlardan Allah'ın rızasını dostluğunu üç kuruşa satanlardan eylemesin. Allah bizi sırat-el mustakime hidayet ettiği, sırat-el mustakimde Allah'ın nimet verdiği kullarıyla beraber olanlardan eylesin. Allah bizi Yahudilerin peygamberlerini öldürdüğü gibi peygamberini öldürenlerden, Hristiyanların da peygamberlerini ilahlaştırdığı gibi peygamberini ilahlaştıranlardan eylemesin. Allah bizi "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" diyen ve bunu bütün zerresiyle tadan, derdi, amacı, hedefi Allah olan kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha

6.Bölüm

Kur’an’ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi’nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Kovulmuş ve taşlanmış şeytandan Allah’a sığınırız. Şeytanın her türlüsünden; konuşanından, konuşmayanından, zahiri olarak konuşup vesvese vereninden, konuşmadan gönle ilham edeninden, vehmedip vesvese vereninden, ister fikirle, ister konuşarak, isterse de vehmettirerek vesvese vermiş olsun, hepsinden rahman ve rahim olan, zatında, sıfatlarında, fiillerinde, işinde rahmet sahibi olan Allah’a sığınırız.

Neden Kur’an-ı Kerim’i tefsir etme hikmetini, Allah’ın muradını anlama ihtiyacını duyuyoruz?

Kur’an ile bakmayan bir insanın doğruyu görmesi mümkün değildir. İnsanın, Allah’ın kitabını mutlaka öğrenmesi gerekir ki bakışını düzeltebilsin, Allah ile, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile bakabilsin. Bizimle beraber olan bütün kardeşlerimiz Kur’an-ı Kerim’i bilmek zorundadır. “Kur’an’ı bir anda ezberleyin, hepsini öğrenin” demiyoruz. Elbette ki bu zaman isteyen, emek isteyen bir iştir. Fakat en kestirme yoldan, en azından Kur’an-ı Kerim’in bütününü görme açısından bu sohbetlere ihtiyaç vardır. Kardeşlerimiz gönlünü açıp bizi dinlerse sadece bu sohbetlerin sonunda bile Kur’an’ın bütününe bakmayı öğrenmiş olacak inşallah! Kardeşlerimizden birine; “Kur’an’ı biliyor musun” diye sorduklarında vereceği cevap; “evet, Kur’an’ı biliyorum” olacak inşallah.

Allah ayet-i kerimede; **“and olsun ki seni ve sana iman edenleri Kıyamet günü bu kitaptan sorumlu tutacağız”**[1] buyurur.

---

[1] Zuhrûf /44

Kitabı bilmiyorsak sorumluluğumuzun hesabını veremeyiz. Bu yüzden onu bir bütün olarak anlamamız, görmemiz lazım ki sorumluluktan kurtulabilelim.

Mesela; "Allah, Kur'an-ı Kerim'in dörtte üçünü yeryüzünden kaldırdı" ya da "gönüllerdeki Kur'an'ın dörtte üçünü sildi" dense acaba bundan haberimiz olur mu? -Olmaz; ama cebimizden yüz lira düşse haberimiz olur. Neden? -Çünkü Kur'an hayatımızın içinde değildir de ondan. Böyle bir durumda acaba Allah'ın kitabına ne kadar kıymet, değer vermişiz diye bakmamız lazım. Eğer dünyadan Kur'an'ın dörtte üçü kaldırıldığı takdirde bundan haberimiz olmuyorsa, hayatımızda hiçbir değişiklik olmuyorsa Kur'an bize ne kadar ait olmuştur, ne kadar bizim olmuştur! Bize ait yüz lirayı kaybedince haberimiz oluyorsa; ama kitabımız dediğimiz Kur'an-ı Kerim'in dörtte üçü kaldırıldığında bundan haberimiz olmuyorsa bu durumda Kur'an bize hiç ait olmuş olur mu!

Evimizde bir Kur'an-ı Kerim'in olması, onun duvarda asılı olması veya kitaplığın en yüksek yerinde durması Kur'an'ı bize ait yapmaz. Kur'an'ın bize ait olabilmesi için Kur'an'ın gönlümüzde olması gerekir. Onu gönlümüze almışsak bir ayeti bile çıkacak olsa hemen farkına varırız. Bu yüzden Kur'an'ı gönlümüze yazmamız, gönlümüzde diriltmemiz gerekir.

Allah'ın ayetleriyle dirilmiyorsak; yani ayetler hayatımıza geçmiyorsa, onu hayatımızda yaşamıyorsak o halde Kur'an bizim için ölü bir kitaptır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatını yaşamıyorsak, onun hayatını hayatımıza geçirmemişsek bizim için peygamberimiz diri değil ölü bir peygamberdir. Daha doğrusu biz kendi şahsımızda onu öldürmüşüz demektir. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede Yahudiler için; **"eğer siz iman etmişseniz,**

doğruyu söylüyorsanız bundan önce Allah'ın peygamberlerini neden öldürüyordunuz, diye sor"[2] buyurur.

Allah, Yahudilerin peygamberlerini öldürdüğünü söylüyor. Oysaki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in dönemindeki Yahudiler kendi peygamberlerini öldürmemişlerdi. Peki, peygamberlerinin neyini öldürmüşlerdi?

Risaletlerini, getirdiklerini öldürmüşlerdi. Biri de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatını hayatına geçirmemişse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i öldürmüş olur. Aynı şekilde Müslüman olduğunu söyleyen biri Kur'an'ı hayatına geçirmemiş, Kur'an'la dirilmemiş, Kur'an ona hayat vermemiş, Kur'an'ın hayatıyla, diriliğiyle dirilmemişse Kur'an onun için, o da Kur'an için ölü demektir. Allah ayet-i kerimede; **"resulüm! Sen ölülere işittiremezsin"**[3] buyurur. Kur'an ile dirilmeyenler, Allah'ın ayetlerini duymayanlar ölü gibidir, manevi olarak ölüdür.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Fatiha, Kur'an'ın anasıdır, ümm-ül kitaptır, özüdür."*[4] Başka bir hadiste de; *"bütün Kur'an-ı Kerim Fatiha'da gizlidir"* buyurmuştur. Bu durumda Fatiha'yı doğru öğrenirsek bütün Kur'an-ı Kerim'i öğrenmiş, Kur'an'ın bütününü anlamış oluruz. Bu yüzden Allah günde beş vakit kılınan namazda yirmi veya kırk sefer onu bize tekrarlattırır.

Kur'an-ı Kerim'in hepsini bilemeyebilir, anlamayabiliriz; ama yedi ayetlik Fatiha'yı mutlaka öğrenebiliriz. Herkesin gücü buna yeter. Fatiha'yı anlamaya çalışırken doğru anlamamız gerekir. Öyle bir anlamamız gerekir ki bu anlayışımız Kur'an-ı Kerim'in bütününü bize anlatsın, göstersin.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisi şerifinde; *"Cebrail (a.s.) bana gelip dedi ki: Allah sana iki nur indirdi ki senden önce*

---

[2] Bakara /91

[3] Rûm /52, Neml /80

[4] Darekutni, Salat, babu vucubi kıraati bismillah, Nesefî, C. 1, 29

hiçbir peygambere bunu indirmemiştir. Bu, Fatiha ve Bakara Suresi'nin son iki ayetidir"[5] buyurmuştur. Bu, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e özel bir ikramdır, dolayısıyla ümmetine de özel bir ikramdır. Fatiha'nın nuru bütün âlem için yeterlidir.

Bu yüzden Fatiha'ya başlarken ne diyoruz?

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[6] "Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Aslında "âlemin" kelimesi âlemler demek değil âlem demektir; yani âlemin kelimesi çoğul değil tekildir. Ancak âlemin kelimesi en büyük âlemden en küçük âleme kadar var olan her şeyi kapsar. Yani ayet; "var olan her şeyin rabbi Allah'tır, dolayısıyla övülmeye layık olan Allah'tır" manasına gelir. Allah her neyi yaratırsa yaratsın fiili ve onun yaratmış olduğu her şey övgüye değerdir, övülmeye layıktır.

Peki, âlem deyince neyi anlamak gerekir?

Cennetler, gök katları, kürsü, arş, dünya, gezegenler, galaksiler, sonra hayvan, bütün mahlûkat, insanlar birer âlemdir. Sadece insanın bütünü değil vücudunun, organlarının hepsi birer birer, tek tek, ayrı ayrı bir âlemdir. Hepsi birbirine destek olan, birbirine yardımcı olan bir bütünlük içinde, birbirini koruyan ve kollayan bir âlemdir; yani insan sadece tek başına bir âlem değildir. İnsanın her bir organı birer âlem, hatta vücudundaki her bir atom bir âlemdir.

Fatiha'nın sadece lafzını okumak, Fatiha'yı okumak değildir; çünkü hikmeti anlamadan okumak olmaz. Okumak; içini açmak, Allah'ın ne söylediğini bilmek demektir. Allah'ın ne söylediğini bilmek de yetmez, bir de o ayeti neden, niçin söylediğini, Allah'ın o ayetteki muradının, hikmetinin ne olduğunu anlamak lazım ki ayeti anlamış olabilelim. "Rabbimin bana mesajı nedir, bu hitapla

[5] Müslim, K. El-Müsafirm, bab: 254, Hadis No: 806 /Nesai K. El-İftilah. Bab: 25
[6] Fatiha /1

benim neyi anlamamı istiyor" deyip tefekkür edersek Kur'an'ın, ayetlerin hikmeti bize açılır.

Aynı zamanda ayetleri okurken ayetleri birbirine de bağlamamız lazım. Peki, nasıl bağlamamız gerekir?

"El hamdu lillâhi rabbil âlemin; hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir" dedikten sonra "errahmânir rahim" diyoruz. Bu durumda El hamdu lillâhi rabbil âlemin ayetini aşağıdaki errahmânir rahim ayetine bağlamamız gerekir. Yani hamd âlemlerin rabbi olan Allah içindir; çünkü o, rahman ve rahimdir. Allah; zatında, sıfatlarında, isimlerinde, fiillerinde rahmet sahibidir. Bunun için övgüye, hamde layıktır. Mâliki yevmid din; çünkü o, din gününün ve mülkün sahibidir. Kıyamet günü, ahirette kullarını hesaba çekecek olan, amellerimize karşılık ihsanda, ikramda bulunacak olan Allah'tır. Bu yüzden Allah hamde layıktır.

Ayetleri böyle birbirine bağlamak gerekir. Nasıl ki yukarıdan aşağı doğru ayetleri bir birine bağlamak gerekiyorsa aynı şekilde ortadan bir ayet okunduğunda onu hem yukarıya hem de aşağıya bağlamak gerekir ki Allah'ın muradını anlayabilelim.

Bununla ilgili Fatiha'dan bir örnek vereyim;

İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în: "Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz." Bu ayeti Fatiha'nın üst tarafındaki ayetlere bağladığımızda "o, âlemlerin rabbidir, rahman ve rahim olandır, din gününün sahibidir, benim sahibimdir, bu yüzden istediğimi de ondan istiyorum" demiş oluruz. Aşağıdaki ayetlere bağladığımızda ise; "sırat-el mustakimde olmayı, Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber olmayı istiyorum; çünkü Allah'ı, ona âbd olmayı istiyorum. Ben onun âbdiyim ve sadece onu istiyorum bu yüzden gazaba uğrayanların, delalette kalanların yolunda değil sırat-el mustakimde olmayı, Allah'ın nimet verdiği kullarla beraber olmayı istiyorum" demiş oluruz. Bu şekilde İyyâke na'budu ve iyyâke

nesta'în ayetini sadece yukarısındaki ayete değil hem yukarıdaki hem de aşağıdaki ayetlere bağladık.

Allah'a âbd olmak demek; Allah'a severek, isteyerek kul olmak, gönlünü kaptırıp onu sevmek, ona âşık olmak demektir. Hani "taparcasına sevmek" denir ya, işte taparcasına sevmek demektir.

"Yalnız seni istiân ediyoruz, yalnız seni istiyoruz" ayetinin odasına başka hangi ayetler girer?

Muhabbetle, Allah'ın Vedud ismi ile ilgili, Allah'a ibadet ile ilgili hangi ayet varsa. İster kulun, Allah'ı sevmesi olsun, ister Allah'ın, kulunu sevmesi olsun, onunla ilgili hangi ayet varsa yeri iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în ayetinin olduğu odadır. Aynı şekilde Allah, kuluna "iste" diyor, dolayısıyla istemekle ilgili hangi ayet varsa yeri yine orasıdır. Allah'ın peygamberleri ile ilgili, velileriyle ilgili, Allah'a gerçek manada âbd olanların anlatıldığı her ayetin yeri orasıdır.

Allah, ayetleri üzerinde tefekkür etmemizi emreder. Ayetler üzerinde tefekkür edersek ayetler bize açılır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"biri bir ayeti, bir sureyi sever ve çok okursa o ayet ya da sure kabirde ona arkadaş olur, Kıyamet günü ona şefaat eder"*[7] buyurur. O sure veya ayet bir surete bürünür ve Kıyamet günü ona şefaat eder. Peki, bize şefaat edecek olan surenin hangisi olması gerekir? En çok okuduğumuz sure Fatiha değil midir? O halde bize şefaat edecek olan sure Fatiha olmalıdır; ama Fatiha ile samimi olmamış, tanışmamışsak, sadece ismini öğrenmişsek bize arkadaş olmaz, şefaatçi olmaz.

Peki, Fatiha ile nasıl tanışmamız lazım?

Bire bir beraber olmamız lazım. Bizim Fatiha'yı sevmemiz yetmez, onun da bizi sevmesi gerekir. Ona bakınca kendimizi

---

[7] Müslim, Müsafirun: 252

görmemiz, onun da bize bakınca kendisini görmesi lazım ki onu sevmiş olalım, onunla bir olalım, dost olalım. O da kabirde bizimle beraber olsun, Kıyamet günü bize şefaat etsin. Biri Fatiha ile arkadaş olur, dost olursa bütün Kur'an-ı Kerim ile arkadaş olur, dost olur.

Kur'an'ı kendi kendimize öğrenmeye çalışırsak öğrendiklerimiz sadece bilgi olur. Bunu asla unutmamamız gerekir. Kur'an'ı mutlaka yaşayan bir gönülden; yani canlı Kur'an olmuş, Fatiha olmuş bir gönülden almamız lazım.

Mesela bir örnekle neden böyle olması gerektiğini söyleyeyim;

Farz edin ki bir kardeşimiz çok feci bir trafik kazası geçirse sonra gelip o trafik kazasını nasıl yaşadığını bize anlatsa ne şekilde anlatır? -Trafik kazasını anlatırken; "arabayla şu hızla gidiyordum, birden önümüze başka bir araba çıktı ve direksiyonu kırmak zorunda kaldım. Sonra araba takla atmaya başladı. O anda kelime-i şehadet getirip ölüyorum dedim" der ve o anlatırken kazayı tekrar yaşar, hali değişir, kalbi farklı bir şekilde çarpar, yüzünün rengi değişir, terler; çünkü kazayı tekrar yaşamıştır. Bir trafik kazasını bir de bir kitaptan okusak acaba aradaki fark ne kadar olur? -Birinde kazayı okuyarak öğreniriz, diğerinde ise o kazayı yaşayan kişi bize anlatır. Kazayı yaşayan kişinin sadece dili konuşmaz; gözleri, kalbi, terlemesi, renginin değişmesi konuşur. Dolayısıyla kazayı ondan çok daha farklı bir şekilde öğreniriz.

Aynı şekilde biri Allah'ın ayetlerini yaşamıyor, tatmıyorsa ayeti doğru anlatsa bile onu bir kitaptan okuduğu gibi anlatır, dolayısıyla ondan bir şey alamazsın. Aynı zamanda kendi halini anlatmamış, başkasının halini; yani tatmadığı bir hali anlatmış olur. Dolayısıyla onun üzerinden manevi olarak bir şey alamazsın, ondan sana bir şey gelmez, onunla beraber ayetteki hali tadamazsın.

Bu yüzden Fatiha'yı yaşamamız gerekir. Hem bizim Fatiha'yı okumamız, hem de Fatiha'nın bizi okuması gerekir. Fatiha'nın bizi okurken bizi tasdik etmesi gerekir. Fatiha bizi tasdik etmez, yalanlarsa bize dost olmaz, arkadaş olmaz, tam tersine bize düşman olur.

Bunun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"öyle insanlar vardır ki Kur'an'ı okur, Kur'an onlara lanet eder"*[8] buyurmuştur. Yani o, Kur'an'ı okurken dalga geçmiş gibi okumuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz başka bir hadisinde de; *"bu Kur'an Kıyamet günü sizin için ya şefaatçi ya da davacıdır"*[9] buyurmuştur. Kur'an'ı okumuş olmamız onu bize şefaatçi yapmaz. Kur'an'a uymuş, onu tasdik etmişsek o da; "sen bana uydun, benim gibisin, benim gibi yapıyorsun, benim gibi olmuşsun" deyip bizi tasdik etmişse bize şefaatçi olur. Eğer Kur'an bizi tasdik etmezse bizi yalanlar ve bizden davacı olur.

Bir de Kur'an'a, nefse göre mana vermek vardır. Eğer Kur'an'ı hayatımıza geçirmeye çalışmadığımız gibi bir de onu değiştirmeye kalkışırsak, ona kendi nefsimize göre mana vermeye çalışırsak cehennemdeki yerimizi hazırlamış oluruz. Bunun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"kim kendi nefsine, ilmine ve hevasına göre Allah'ın ayetlerine mana vermeye kalkışırsa cehennemdeki yerine hazır olsun"*[10] buyurmuştur. "Falan âlim şöyle mana vermiş, filan âlim böyle mana vermiş" demekle kurtulamayız. Allah bu kitabı bütün insanlara indirmiştir. Herkesin ondan nasibi olanı alması, onunla yürümesi, gıdasını alması gerekir. Sana düşen; gönlünü ayete açmaktır, öyle ki ayet de sana açılsın.

Bir ömür boyu namaz kılmışsak; ama namazın her rekâtında Fatiha'yı okuduğumuz halde gönlümüzü Kur'an'a, Allah'ın

---

[8] Bihar-ül Envar, C.92, S.184

[9] Feyzü'l Kadir, 4/535

[10] Tirmizi, Tefsiru'l Kur'ân: 11

ayetlerine açmamışsak, Kur'an da Allah'ın ayetleri de bize açılmamışsa onu ciddiye almamışız demektir. Fatiha'yı yaşamaya, Fatiha'yı hayatımıza almaya çalışmamışsak; "Allah Fatiha'yı bize namazda tilavet edelim diye ya da biri öldüğünde ona bir Fatiha okuyalım diye göndermiştir" demişizdir. Fatiha ölülere okumamız için ya da tilavet etmemiz için değildir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Fatiha, Kur'an'ın anasıdır, özüdür"*[11] *"Fatiha her derde devadır"*[12] buyurmuştur.

Şimdi Fatiha'yı gönlümüze nasıl almamız gerektiğini biraz izah edeyim;

Kalbin yedi mertebesi vardır. Aynı şekilde nefsin de yedi mertebesi vardır. Gökler de yedi kattır. Kalp zahiri olarak, yedi odadan ibarettir, Fatiha da yedi ayettir. Kalbimizi, gönlümüzü yedi odalı bir saray olarak kabul edelim ve her bir odaya Fatiha'daki bir ayeti koyalım; çünkü okuduğumuz, dinlediğimiz her ayeti bu odalardan birine koyacağız; çünkü o ayetlerin mutlaka Fatiha'da bir karşılığı vardır. Bir ayeti okuduğumuzda onu Fatiha'da tefekkür ettiğimiz ayetin bulunduğu odaya koyarız ve o ayet Fatiha'daki ayet üzerinden bize bütünüyle açılır.

"El hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetini kalbimizin bir odasına, "er rahmânir rahim" ayetini diğer odasına, "mâliki yevmid dîn" ayetini ise başka bir odaya; yani her bir ayeti kalbin ayrı bir odasına koymamız sonra da bu yedi ayetle tanışmamız, onlarla sohbet etmemiz gerekir.

"El hamdu lillâhi rabbil âlemin" dediğimizde ne demiş oluyorduk?

Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir. Hamd aynı zamanda, şükrü de içine alır. İrademiz olmadan bize gelen bir nimet için hamd etmemiz, işin içinde bir çabamızın, gayretimizin,

[11] Darekutni, Salat, Babu Vucubi Kıraati Bismillah, Nesefî, C. 1, 29
[12] El-Mütteki, Kenzu 'l-Ummal: l /557 No: 2500

cehdimizin olduğu nimetlere de şükretmemiz gerekir. Mesela; yaratılmamız için herhangi bir çabamız, gayretimiz yoktur. Yaratılmamız tamamen Allah'ın iradesiyle tecelli etmiştir. İşte buna hamd gerekir, buna şükredilmez.

Şimdi kalbimizdeki Fatiha ayetlerinin olduğu odalara diğer ayetleri nasıl bırakacağımızı anlayalım inşallah.

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[13] "Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Hamd bütün âlemleri yaratan, terkip ve terbiye eden Allah içindir. O zaman Kur'an-ı Kerim'de hangi âlemden, hangi varlıktan, hangi eşyadan bahsedilirse edilsin, onu yaratan, onun rabbi Allah'tır. Kur'an-ı Kerim'de âlemlerden, hamdden ve şükürden bahseden bütün ayetleri "El hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetinin olduğu odaya koyuyoruz.

Er rahmânir rahim:[14] "O, rahman ve rahimdir." Allah hangi ayette kendini tanıtıyorsa, fiilinin, eserlerinin rahmaniyetinin tecellisi olduğunu söylediği ayetleri de Er rahmânir rahim ayetini bıraktığımız odaya koyuyoruz.

Mâliki yevmid dîn:[15] "O, din gününün sahibidir." O, Kıyamet gününün sahibidir, hükmün ve emrin sahibidir. Kur'an-ı Kerim'de Allah'ın emri, ahiret, cennet, cehennem, Kıyamet günü ve Allah'ın hükmü hangi ayette geçiyorsa onu da "mâliki yevmid dîn" odasına koyuyoruz.

İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în:[16] "Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz." Kur'an-ı Kerim'de hangi ayette Allah'a dost olmak, Allah'ı sevmek, Allah'ın sevdiği bir şey, Allah'a secde etmek, ibadet ve Allah'tan istemek geçiyorsa onu da "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" odasına koyuyoruz.

---

[13]Fatiha /1
[14] Fatiha /2
[15] Fatiha /3
[16] Fatiha /4

İhdinâs sırat-el mustakim:[17] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et (ya rabbi)!" Hangi ayette hidayetçi, nebi, resul, mürşid, iman, sırat-el mustakim ve doğru yol geçiyorsa onu da "İhdinâs sırat-el mustakim" odasına koyuyoruz.

Sıratellezîne en'amte aleyhim:[18] "O yol ki nimet verdiklerinin yolu." Allah'ın nimet verdikleri, sevdikleri; peygamberler, sıddıklar, şehitler, salihler, aynı zamanda onlarla beraber olanlardır; yani hangi ayette peygamber kıssası varsa, Allah peygamberlerini, onlarla beraber olanları ve onların karşısındakileri hangi ayette anlatıyorsa onları da "sıratellezîne en'amte aleyhim" odasına koyuyoruz.

Ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn:[19] "Gazaba uğrayanların ve delalette kalanların yoluna değil." Allah'ın gazabı, gazaba uğrayanlar, delalette kalanlar, kâfirler, münafıklar, fasıklar, cehennemlikler hangi ayette geçiyorsa onu da "ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn" odasına koyuyoruz. Ben kısa kısa, parça parça söyledim. Kardeşlerimiz daha sonra bunu tefekkür ederlerse onlarda açılır inşallah.

O halde Kur'an-ı Kerim'de hangi ayeti okursak okuyalım, onu mutlaka Fatiha'ya bağlamamız lazım, öyle ki o ayeti gönlümüze alabilelim. Alınca da ayetlerle sohbet ederiz, aynı zamanda o ayetler de birbirleriyle sohbet eder.

Peki, insan ayetle nasıl sohbet eder?

Mesela; "El hamdu lillâhi rabbil âlemîn" ayetini önce sevmemiz gerekir; çünkü iman sevmektir. Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir, o rabbil âlemindir, âlemleri yaratıp terkip edendir. Bu ayete bakıp, ayeti açmamız lazım. Peki, ayetin içinde ne vardır? -Allah'ın hamid oluşu vardır. Allah övülmeye layıktır,

[17] Fatiha /5
[18] Fatiha /6
[19] Fatiha /7

hem dünyada hem de ahirette övülmeyi sever, övülmeyi ister. Bu yüzden ayet-i kerimede; **“o gün cennette olanların son sözü, duası; el hamdu lillâhi rabbil âlemîndir”**[20] buyurur.

Biri dağ başında yaşamış, sadece ağaçları, kuşları, dalları, hayvanları seyretmiş olabilir. Aynı şekilde biri de uzayın derinliklerini seyretmiş olabilir. Herkes kendine, bilgisine, marifetine göre bütün âlemlerden Allah’a hamd etmeye çalışmalıdır ki hamd edebilsin, “el hamdu lillâhi rabbil âlemîn” diyebilsin. İnsan önce kendinden başlayıp Allah’a bütünüyle hamd eder. Sonra her azasına hamd eder, devamında her azasıyla hamd eder, sonra her zerresiyle Allah’a hamd eder, son olarak da çevresine bakıp hamd eder.

“Her şey, varlıkta her ne varsa bir ayettir.”[21] Bunu Allah söylüyor. Sadece dışardakiler değil insan da bir ayettir. Bu durumda insan ayeti, Kur’an ayetiyle iki dost, iki arkadaş buluşmuş gibi sohbet eder.

İnsan bütün âlemlerden Allah’a hamd etmeye çalışırsa, her birinde Allah’ın kudretini, muradını görmeye, anlamaya çalışırsa bu ayet ona açılır. Bu ayet ile sohbet etmek işte o zaman başlar. Ayet açıldıkça okuyanın hikmeti artar. Böylelikle o sonsuz bir derya ile karşı karşıya olduğunu anlar; yani bütün hayatı boyunca o ayetin içinde kalsa bile çıkamayacağını bilir. İnsan bu ayeti anladığında işi bitirdiğini düşünmemeli sonra ayeti anlamaya bir başka yerden devam etmelidir. İnsan Allah’a hamd etmezse bu ayete iman etmemiş olur; yani ayeti tasdik etmemiş, onu sevmemiş, beğenmemiş olur. Dolayısıyla onunla arkadaş olmayı, dost olmayı benimsememiş, kabullenememiş, yok saymış olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *“her peygambere zamanıyla kayıtlı mucize verilmiştir. Allah’ın bana verdiği mucize, kıyamete*

---

[20] Yûnus /10
[21] Câsiye /3, Yusuf /6, 105, Zâriyât /20

kadar baki olan bir mucizedir ki bu mucize Kur'an'dır"[22] buyurmuştur. İnsan, Kur'an ile dirilir, Kur'an ile şifa bulur. Aynı şekilde Kur'an ile nefsini tezkiye eder, terbiye eder. Kur'an, insanı Allah'a taşır. Kur'an'ın insana kitap olması gerekir ki insanı Allah'a taşıyabilsin. Allah ayet-i kerimede; **"hepiniz Allah'ın ipine sımsıkı sarılın, bölünüp parça parça olmayın**"[23] buyuruyorsa bu ip bizi Allah'a götürmelidir.

Kitabın bütününe sarılamayabiliriz; ama bütünü içinde barındıran Fatiha'ya herkes sarılabilir. Allah bunu kuluna ikram olsun diye yapmıştır. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **"size tekrar edilen yediliyi bir de azim olan Kur'an'ı indirdik, verdik"**[24] buyurur. Allah bu ayette tekrar edilen yedi ayetlik Fatiha'yı ayrı, Kur'an'ı ayrı zikretmiş, önce Fatiha'yı, sonra Kur'an'ı indirdik demiştir; yani işe Fatiha'dan başlaman, sonra hepsini Kur'an'a bağlayıp kitabını anlaman lazım.

Fatiha'daki ayetler kalbindeki hangi odada bulunuyorsa Kur'an'daki ayetleri de o odaya alman ve o ayetlerle sohbet etmen gerekir; yani "acaba rabbim bana ne demek istiyor, acaba bu ayete nasıl uymam lazım, acaba ben bu ayete iman etmiş miyim, bu ayeti hayatıma geçirmiş miyim" deyip ayetin üzerinde tefekkür etmen, onu anlamaya çalışman lazım.

Allah Kur'an'ı yaşayalım diye indirmiştir. Mesela Kur'an-ı Kerim'de Allah, peygamberleri, peygamberlerle beraber olanları, ona yardımcı olanları bir de onun karşısında şeytanla beraber yer alanları anlatır. Allah bunların bir kısmına gazap edip onları yere batırmış, helak etmiştir, bir kısmına da mühlet tanımıştır.

Bu durumda peygamber kıssalarını okurken o ayetlerle nasıl konuşmamız, onları nasıl anlamamız gerekir?

---

[22] Buhârî, Fedailu'l-Kur'an, 1 İ'tisâm, 1; Müslim, İman, 239
[23] Âli İmran /103
[24] Hicr /87

Peygamber kıssalarını kalbimizdeki "İhdinâs sırat-el mustakim ve sıratellezîne en'amte aleyhim" odalarına almamız, sonra da kendimizi "acaba biz o zamanda olsaydık hangi tarafta yer alırdık" diye resullerle beraber farz etmemiz gerekir. Elbette ki böyle farz ettiğimizde en azından bir mü'min olarak bütün çabamızla, gayretimizle oradaki peygamberlerle beraber olmaya çalıştığımızı düşünürüz; ama bu düşünce hayali bir şey olur. Allah Kur'an'da aslında bize peygamber kıssasını anlatmaz, orda bize bizi anlatır.

Acaba biz de yaşadığımız zamanda sırat-el mustakim üzere olanlarla, Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber aynı hali yaşıyor muyuz! Hangi peygamberin veya hangi peygamberle beraber olanların halini yaşadığımıza bakmamız lazım; çünkü Allah onlara nasıl bir emirde bulunmuşsa bize de o emirde bulunur.

Ayetlere böyle bakmaz hayatımızı kendi bildiğimiz gibi yaşar, Allah'ın ipine tek başımıza sarılmaya çalışır, birbirimize; "kıl namazını, otur evinde" dersek bu ayetler bize hitap etmemiş, bizim ayetlerimiz olmamış olur; yani biz bu ayetleri kendi ayetlerimiz olarak kabul etmemiş oluruz.

Allah Kur'an'da kulluğumuz için önümüze gelecek olanları anlatır. Dolayısıyla böyle bir durumda nasıl hareket etmemiz, nasıl yapmamız, nasıl konuşmamız, nasıl bir tavır içinde olmamız gerektiğini bize anlatır. Öyle ki kazanabilelim; ama yaşadığımız süre içinde ayetlerle beraber olmuyor, onlarla beraber Allah'a, hayra, hakka davet etmiyorsak bu durumda o ayetler bizi ilgilendirmemiş, o ayetler bizim ayetlerimiz olmamış olur.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i göndermiş, o da risaletini tamamlamış, sonra Allah onu aramızdan almıştır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"size bir emanet bırakıyorum ki ona sarıldıkça asla delalete düşmezsiniz. O, Allah'ın kitabı Kur'an'dır"*

buyurmuştur. Allah da ayet-i kerimede; **“Allah’ın ipine hep beraber sarılın”**[25] buyurmuşsa o zaman hep beraber Allah’ın ipine sarılıp, aynı zamanda insanları da bu ipe sarılmaya davet etmemiz gerekir.

Birileri çıkıp; “bu, âlimlerin işidir” diyebilir; ama Kur’an’ı anlamaya çalışmak sadece âlimin işi değildir. Allah, Kur’an’ı sadece âlimlere indirmemiş; çöldeki bedeviye de, çobana da, tahtın üzerindeki padişaha da, köleye de, hür olana da, erkeğe de kadına da, en âlime ve en cahile de indirmiştir. O zaman herkes Allah’ın kitabıyla muhataptır. Allah bütün insanların seviyesinde konuşmuştur ve insanın yapması gereken şey de nerden başlayacağını bilmektir.

Peki, Kur’an’a nerden başlanması gerekir?

Elbette ki Fatiha’dan başlanması; ama başlanmadan önce Allah’a sığınılması gerekir. Kur’an’ı, Allah’ın ayetlerini okumanın tek şartı; kovulmuş şeytandan Allah’a sığınmaktır. Sığınmak, dil ile söylemekle yapılmaz; gönülle sığınmakla ve gönlünü vesveseden arındırmakla yapılır. İnsan, Allah’ın kitabını okurken, anlamaya çalışırken “bu beni yaratan rabbimin bana hitabıdır, bana emridir, rabbim bana nasıl olmam gerektiğini, nasıl bakmam, nasıl görmem, nasıl anlamam gerektiğini öğretiyor” demelidir ki Kur’an ona açılsın ve o kovulmuş şeytandan Allah’a sığınmış olsun.

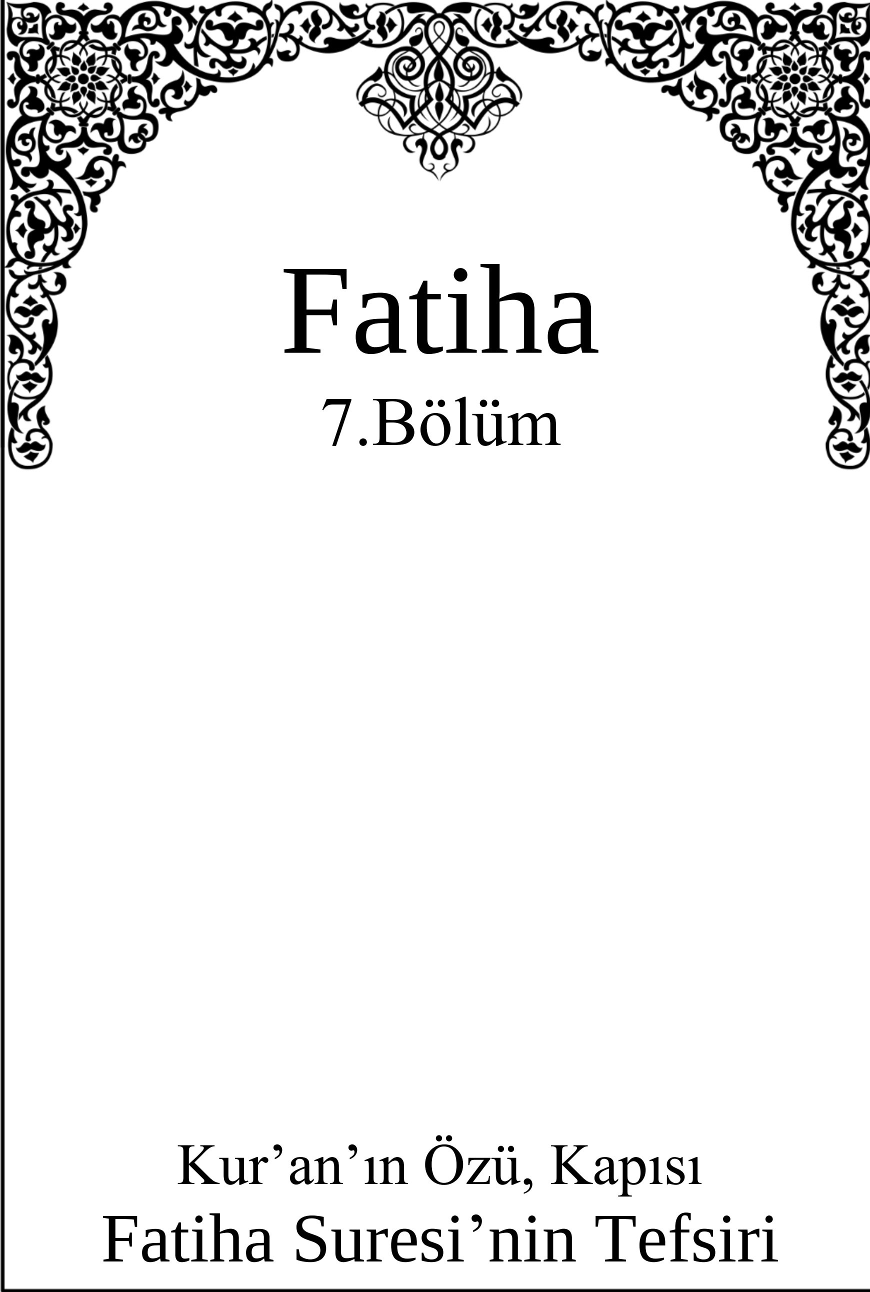
Biri; “ben bunu yapamam, yedi cümlelik Fatiha’yı tefekkür edemem, anlamaya çalışamam, bu gereksiz bir şeydir” derse bütün Kur’an’dan mahrum kalır; çünkü Fatiha, Kur’an’ın kapısıdır. Fatiha aynı zamanda açan demek; yani Kur’an’ı sana açan demektir. Sen o kapıdan içeri girmezsen Kur’an sana açılmaz; ama o kapıdan girdiğinde kitap sana açılır. Hangi ayeti okursan oku veya dinlersen dinle, duyarsan duy o sana açılır. Dolayısıyla onu anlarsın, nasıl anlaman gerektiğini, onu nereye koyman

[25] Ali İmrân /103

gerektiğini biraz önce anlattığım gibi bilirsin; çünkü kapı sana açılmıştır.

Allah bizi Kur'an'sız, kitapsız bırakmasın inşallah. Kur'an'ını, kitabını layıkıyla anlayanlardan, onu yaşayanlardan, onu üzerinde taşıyanlardan, başkalarına da ulaştıranlardan eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha

7.Bölüm

Kur'an'ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Kovulmuş, taşlanmış şeytandan rahman ve rahim olan Allah'a sığınırız.

Geçen sohbetimizde Fatiha'yı okumaktan aynı zamanda Fatiha'nın bizi okumasından bahsetmiştik. Fatiha'yı okuyoruz, acaba Fatiha da bizi okuyor mu, okumuyor mu ya da Fatiha bizi okuduğunda tasdik ediyor mu, etmiyor mu, bize arkadaş, dost, veli oluyor mu, olmuyor mu? Bu konuyu biraz daha izah edelim ki iyice anlaşılsın.

Fatiha'yı okurken önce Fatiha'ya, Allah'ın ayetlerine iman etmemiz gerekir. Eğer iman etmezsek ne okumamız ne de onunla amel etmemiz bir işe yarar. Dolayısıyla önce hangi ayeti, hangi sureyi okursak okuyalım, mutlaka önce ona iman etmemiz, tasdik etmemiz, onun bizim için en güzel olduğunu kabul etmemiz lazım ki onu gönülden kabul edebilelim, tasdik edebilelim, sevebilelim, iman etmiş olabilelim.

"El hamdu lillâhi rabbil âlemîn" dediğimizde ne demiş oluruz?

Hamd, övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir. O hem zatı itibari ile övgüye layıktır hem de isimleri, fiilleri ile övgüye layıktır. **"Kâinatta her ne ki varsa Allah'ı hamd ile tesbih eder"**[1] ayetinde Allah'ın buyurduğu gibi her şey Allah'ı över. Överken de öncelikle hal lisanı ile Allah'ı hamd ile tesbih eder.

Varlık, Allah'ı tesbih ederken ne der?

---

[1] Haşr /1, Saff /1, Teğabun /1, Cuma /1, İsra /44, Nûr /41

"Beni bu şekilde terkip edip, terbiye ederek yaratan âlemlerin rabbi olan Allah'tır. Dolayısıyla o, beni yaratmakla kudretini izhar etmiş, fiilini, işini ortaya koymuş ve bunu en güzel şekilde yapmıştır. Bundan dolayı Allah övgüye layıktır" der.

Bütün varlığın kendine ait bir zikri, bir tesbihi vardır. Bu zikri, tesbihi de bütün haliyle hamd ile tesbih etmektir, rabbini övmektir. Allah onu hangi vazife için yaratmışsa kemali ile onu muhabbetle yerine getirmektir. Bu, varlığın hamd ile tesbih etmesidir.

Diyelim ki biz bu ayeti böyle okuduk. O halde bütün kâinata, varlığa, öncelikle kendimize baktığımızda "ya rabbi! Ne güzel yaratmışsın! Hiçbir eksik bırakmamışsın" deyip rabbimizi övüp övmediğimize bakmamız lazım. Hem manevi tarafımızda hem de zahiri olarak önümüze gelen, başımıza gelen her ne olursa olsun; "ya rabbi! Güzel yapıyorsun, mutlaka bu senin rahmetinin eseridir. Her ne olursa olsun, bu benim için hayırlıdır, gereklidir, güzeldir. Öyle ki hiçbir şeyi eksik bırakmamışsın ya rabbi! Sen eksiklikten münezzehsin; çünkü sen subhansın, her işin kemalat üzeredir" diyorsak işte o zaman rabbimizi hamd ile tesbih etmiş oluruz.

Biz bu ayeti böyle okuduk, bir de onun bizi okuması gerekir. Peki, "el hamdu lillâhi rabbil âlemîn" ayeti bizi nasıl okur?

Allah'a olan hamdimizi, tesbihimizi üzerimizde görürse bizi okur. Allah'ı hamd ile tesbih edersek bu ayetin nuruyla nurlanmış, dirilmiş oluruz, bu ayet bizde dirilmiş olur. Dolayısıyla ayet bize, biz de ayete ayna oluruz. "El hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayeti bize baktığında kendini görür, biz de bu ayete baktığımızda kendimizi görürüz. Bu durumda bu ayeti severiz, ayet de bizi sever ve ayetle dost oluruz. İşte ayete iman etmek, ayeti okumak, ayetin bizi okuması, okuyup tasdik etmesi böyledir. Eğer bu ayet üzerimizde tecelli etmemişse, bize baktığında kendini kemali ile

görmüyorsa bu ayeti okuyamamış, ona iman etmemiş oluruz. Dolayısıyla ayet bizde dirilmemiş, biz bu ayete, bu ayet de bize ayna olmamış olur. Kur'an-ı Kerim'in her bir ayeti, her bir suresi böyledir.

Fatiha bütünüyle bizde dirilir, biz de bütünüyle Fatiha'yla dirilirsek, Fatiha'ya ayna olursak, Fatiha'da bize ayna olursa o zaman canlı Kur'an oluruz. Fatiha, Kur'an'ın anasıysa, özüyse bu durumda canlı Kur'an olmuş oluruz, dolayısıyla Kur'an'a dost oluruz, Kur'an da bize dost ve rehber olur. Aynı şekilde Kur'an bize hidayet kaynağı olmuş, nur olmuş, şefaatçi olmuş olur. Böyle değilse Fatiha ile, Kur'an ile tanışmamışız demektir. Fatiha bize baktığında kendini görmüyorsa, ona ayna olmamışsak bizi tanımaz; çünkü o ancak kendini tanır. Bize bakınca kendini görmesi lazım ki bizi tanısın. Ona ayna olamadıysak, kendi gönül aynamızı kirletmişsek, orada başka şeyler varsa Fatiha kendini bizde görmez, bizde bulmaz. Dolayısıyla bizimle ne bir alakası, ne bir yakınlığı, ne bir dostluğu, arkadaşlığı olur, ne şefaati olur, ne de bize nur olur. Bu, kul olarak bakıldığında böyledir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"insan ile Kur'an ikiz gibidirler"* buyurmuştur. İkiz gibi demek birbirinin aynısı demektir. İşte insan Fatiha'yı yaşar, Fatiha'yı hayatına geçirirse az önce anlattığım gibi Kur'an ile aynı olur, ikiz olur, yoksa Kur'an ile alakası olmaz.

İnsanın bir de ruhuyla, Allah'a halifeliğiyle ayna olma durumu vardır. Peki, bu nasıldır?

Fatiha'ya devam ediyoruz. **Er rahmânir rahîm:**[2] "(Allah) Rahman ve rahimdir." Bu ayet bize baktığında bizi nasıl okur? -Allah'ın Rahman ve Rahim ismi üzerimizde tecelli etmişse bu ayet bizi tanır, biz de bu ayeti tanımış olur, ayetle samimi, arkadaş, dost olmuş oluruz. Bu isimler üzerimizde tecelli etmezse bu ayetle

[2] Fatiha /2

tanışamayız. Bütün kâinatta, varlıkta var olan her şeye rahmet gözü ile bakıyorsak, mü'minlere karşı ayrıca özel olarak bir rahmetimiz varsa, iman edenleri cennete layık görüp, insanları Allah'ın rahmetine davet ediyorsak o zaman "Allah dilediğini rahmetin içine alır"[3] ayetinde buyrulduğu gibi Allah bizi rahmetinin içine alır ve Allah'ın rahmeti, Rahim sıfatı bizim için ahirette de tecelli etmeye devam eder.

Bu durumda Allah'ın rahmetine davet etmek gerekir. Allah'ın rahmeti nerdeyse, Allah rahmetini nereye saçıp, tecelli ediyorsa insanları oraya davet etmek lazım. Öyle ki bu ayete ayna olalım, Allah'a halifeliğimizi bu isimle yerine getirmiş olalım.

Aynı şekilde **Mâliki yevmid dîn:**[4] "(Allah) Din gününün sahibidir" diyoruz. Din; Allah'ın hükmü, emri demektir. Allah'ın emri ve hükmü her anda geçerli olduğuna göre Allah hayatımızın sahibi demektir. Rabbimizi her anda hayatımızın sahibi olarak kabul edip, onun emrettiği gibi yapmaya, yaşamaya çalışırsak, ebedi hayatın, Kıyamet gününün hesabını yapıp, hayatımızı ona göre yaşarsak bu ayeti okumuşuz oluruz. Dolayısıyla bu ayet de bizi okuyup, tasdik eder, kabul eder. Bir de bu ayetle dirilmiş oluruz, ayet de bizde dirilmiş olur. Öyle ki malik olarak, mülkün sahibi olarak, melik olarak, hüküm sahibi olarak Allah'ı bilir, görür ve tanırsak "mâliki yevmid dîn, meliki yevmid dîn" demiş oluruz. Aksi halde kendimizi bir şeylere sahip görürsek bu ayeti okuyamamış, tasdik etmemiş, ayet de bizi tasdik etmemiş olur.

Sonra **İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în:**[5] "Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz" diyoruz. Peki, bu ayet bize baktığında bizi nasıl okur?

---

[3] İnsan /31, Şûrâ /8
[4] Fatiha /3
[5] Fatiha /4

Zahiri olsun, manevi olsun, vücudumuzun her zerresi Allah'ı isteyip; "Allah" diyorsa biz de her ne yaparsak yapalım, nerde olursak olalım, Allah'ın hesabını yapıp; "acaba rabbim benim bu işimden, tavrımdan, sözümden razı mıdır? Böyle yaparsam benden razı olur mu, beni sever mi, bana gazap eder mi, yoksa bana küser, darılır mı, böyle yapmakla rabbimi incitmiş olur muyum" dersek "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" ayeti bizi okumuş olur.

Böyle söylemiyorsak nefsimize ya da birilerine göre yaşayıp konuşuyor, hal tavır alıyorsak o zaman da bu ayeti tasdik etmemiş oluruz. Aynı şekilde bu ayet de bize baktığında bizi tasdik etmez, kabul etmez. Ayet bu hali bizde görmezse bizi kabul etmez; çünkü kendini bizde görmemiştir. Ayet bize bakınca kendini bizde görmelidir ki bizde canlansın, canlanmış olsun.

Sonrasında **İhdinâs sırat-el mustakim:**[6] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et (ya rabbi)" diyoruz. Allah ayet-i kerimede; "**de ki: Rabbim sırat-el mustakim üzeredir"**[7] buyurur. Bir kul, hidayetçi ile beraber sırat-el mustakimde değilse rabbine giden yolu bulamaz. Tam tersine sırat-el mustakimde ise, Allah'a olan yakınlığı tadar. Sırat-el mustakime adım atar atmaz bu muhabbeti tadar, gönlü farklı bir hal alır, rabbini her şeye tercih etmeye başlar. Bu yüzden bizimle beraber olan, gerçekten beraber olmayı isteyen bütün kardeşlerimiz bunu tatmıştır.

Allah ayet-i kerimede; **"onlar Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Allah'ın hidayetine uy"**[8] buyurur. Biri sırat-el mustakimde hidayetçi ile beraber olmuş, hidayetçiye uymuşsa onunla beraber sırat-el mustakimde Allah'a gitmeyi, Allah'a vasıl olmayı, dost olmayı, rızasını kazanmayı kabul etmişse, Allah'ın rızasını her şeyin önüne ve üzerine almışsa "İhdinâs sırat-el

[6] Fatiha /5
[7] Hûd /56
[8] En'âm /90

mustakim" derken samimidir, doğru söylemiştir. Dolayısıyla ayet onu, o da ayeti tasdik eder. Bu, sırat-el mustakimde hidayetçi ile beraber olduğu içindir. Bunun tam tersi bir durumda ayet kendini onda görmez, onu kabul etmez, tasdik etmez ve onu yalanlar. Aynı şeklide o da ayete karşı yalancı duruma düşer.

Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"bu Kur'an Kıyamet günü sizin için ya şefaatçi ya da davacıdır"*[9] buyurur. Biri Kur'an'ı tasdik etmişse Kur'an ona şefaatçidir, tasdik etmemiş, yalanlamışsa ondan da davacıdır; çünkü Kur'an'ı bilip, tanıdığı halde Kur'an'ın aynalığını, nur oluşunu, kendisini Allah'a taşıyacağını, hidayete taşıyacağını inkâr edip reddetmiş, kabul etmemiştir. Dili ile istediği kadar Kur'an'ı okuyup "ben Kur'an'ı kabul ediyorum" desin gönlü tasdik etmemişse hiçbir zaman ona iman etmiş olmaz, onu tasdik etmiş olmaz.

Sıratellezine en'amte aleyhim:[10] "O yol ki kendisine nimet verdiğin kulların yolu." Bunu sana Allah söyletir; yani "böyle söylemen ve böyle yapman lazım" der. Biri, Allah'ın nimet verdiği kullar ile beraber olmuyor, onlarla beraber bu nimeti istemiyorsa, bu nimeti kazanmak için bir çaba, gayret sarf etmiyorsa bu ayeti inkâr etmiş, tasdik etmemiştir. Ayet de ona bakınca kendini onda görmez, dolayısıyla onu tasdik etmez. Ayet onu tasdik etmiyorsa onu inkâr eder ve; "bu yalancıdır" der.

Ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn:[11] "(Ya rabbi)! Gazabına uğrayanların, delalette kalanların yoluna değil." Bu ayet bize baktığında bizi Allah'ın gazabında, delalette görüyorsa; yani peygamberi hafife alıp onu yok sayan biri olarak görüyorsa, peygamberin bizim için sevdiği, beğendiği, yaşadığı hayatı örnek olarak kabul edip; "en güzeli budur" diyen birini görmüyorsa gazaba uğramışız demektir. "O, peygamberdi, biz onun gibi

---

[9] Feyzü'l Kadir, 4 /535
[10] Fatiha /6
[11] Fatiha /7

yapamayız, onun gibi bir hayat yaşayamayız. O, 1400 sene önceki hayattı, o zaman başkaydı, şimdi başkadır, şimdi 21. asırdayız" dersek bu defa da delalette kalmış oluruz.

Fatiha okunduğunda hepimiz "âmin" deriz. Fatiha'yı imam okuduğunda kendisi de, cemaat de "âmin" der. Melekler de âmin der. Âmin demek; kabul ettim, tasdik ettim, aynısından bende istiyorum demektir. Âmin demekle istediğini hem okuyan için hem de kendin için istemiş olursun. Bu sadece sözlü bir ifade değildir, âmin demenin aynı zamanda sorumluluğu vardır.

Fatiha'nın sonunda "âmin" demenin anlamı nedir?

Âmin demek; Allah'ın bu kulu bütün bunları isterken ben de ona destek olacağıma söz veriyorum demektir. Allah'a hamd etmeye, Allah'ın sıfatlarını üzerimde taşıyıp halife olacağıma, sırat-el mustakimde olacağıma, hidayetçi ile beraber Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber olacağıma, ona yardım edeceğime, delaletten, Allah'ın gazabından kurtulmaya çalışırken ona yardım edeceğime söz veriyorum demektir. Kime söz veriyoruz? -Allah'a; çünkü Fatiha'nın sonunda onu tasdik ederek "âmin" diyoruz. Cemaat ile namaz kılıyorsak bütün cemaat için de bunu istemiş oluruz.

Bütün Kur'an-ı Kerim bize Allah'ı tanıtır; yani Allah, kitabında önce kendini, sonra kulu kula tanıtır. Kuldan ne istediğini, nasıl olması gerektiğini, kâmil manada nasıl bir âbd olunması, kendisini kâmil manada nasıl temsil etmesi, ona nasıl halife olunması gerektiğini öğretir. Kulun, Allah'a karşı sorumluluğunun, kulun kula karşı sorumluluğunun, kulun eşyaya, kâinata, varlığa karşı sorumluluğunun ne olduğunu ve nasıl kâmil insan, Hz. İnsan olunacağını öğretir. Bunu en açık manada Fatiha'da görürüz. Allah başlangıçta kendini, sonra kulu kula tanıtır, kula konumunu tanıtır. Sonra sırat-el mustakimi, Allah'ın kendisine nimet verdiği kulların yolunu tanıtır. Allah bir de

gazapta ve delalette olunmaması gerektiğini anlatır. Aslında geriye hiçbir şey kalmamıştır.

Bu yüzden Fatiha, Kur'an'ın özüdür, anasıdır. Ana; doğuran demektir. Fatiha tecelli etse; yani doğursa ondan Kur'an doğar. Biri Fatiha'daki yedi ayeti kendi üzerinde yaşayıp onunla dirilse, Fatiha'ya ayna olsa, Fatiha onu okuyup tasdik etse o canlı Kur'an olur. Bu vasfa sahip olan canlı Kur'an kimdir? -Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Aynı şekilde her bir sahabe de gücü nispetinde öyle olmuştur ve bu kıyamete kadar da böyle devam eder.

Birileri Kur'an'a ayna olmaya, Kur'an ile dirilmeye, canlı Kur'an olmaya çalışır, birileri de işine geldiği gibi, nefsinin istediği gibi, daha doğrusu şeytanın peşinden sürüklediği gibi kendine göre bir yol seçer. Geriye kalan yolların hepsi çıkmaz yoldur ve her birinin başında bir şeytan durur.

Bununla ilgili bir hadis anlatayım;

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz, sahabesi ile bir ağacın altında oturup sohbet ederken eline bir ağaç parçası alır ve kuma boydan boya bir çizgi çizer, sonra o çizginin etrafına bir sürü çizgi çizer. Sonra; "şu ortadaki yol benim ve sahabemin gittiği yoldur. Bu, sırat-el mustakimdir. Kim bu yoldan giderse ***'de ki: Rabbim sırat-el mustakim üzeredir'***[12] *ayet-i kerimesi ile Allah'ı bulur, Allah'a vasıl olur; ama bu etraftakiler de yoldur. Bu yolların her birinin sonunda bir şeytan durur"*[13] buyurur. Sırat-el mustakim dışındaki yollardan gidenler de kendilerine göre bir yol gitmiş olurlar; ama varacakları yer şeytan olur, şeytana dost olmak olur.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah'tan daha güzel sözlü kim vardır"**[14] buyurur. Allah'ı dinlemeyeceksin, gidip başkalarını

---

[12] Hûd/56
[13] İbn Mâce, Mukaddime:11; Hâkim, Müstedrek, 2 /317; Dârimî, Mukaddime 23
[14] Nisa/87, 122

dinleyeceksin, sonra onu din olarak kabul edeceksin, böyle bir şey olabilir mi! Allah başka bir ayet-i kerimede; **"Allah size nasihat ediyor"**[15] buyurmuştur. Nasihati Allah'tan daha güzel yapan var mıdır! "Falanca şöyle söylemiş, filanca şöyle söylemiş" demenin bir anlamı var mıdır! Böyle dersek; yani nasihati başkasından alırsak "Allah nasihati güzel yapmadı" demiş oluruz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde buyurur; *"Allah buyurdu ki; Fatiha'nın yarısı bana ait yarısı kuluma aittir. 'Elhamdu lillâhi rabbil âlemin. Er rahmânir rahim. Mâliki yevmid dîn' ayetleri Allah'a aittir. "İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în; yalnız sana âbd oluyorum ve yalnız seni istiyorum" ayeti kulun, Allah'a biat etmesidir, söz vermesidir, vaatte bulunmasıdır. Kul bunun karşılığında; 'İhdinâs sırat-el mustakim. Sıratellezîne en'amte aleyhim. Ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn' dediğinde Allah buyurur ki; kuluma istediği verildi"*[16].

Kulun, Allah'a olan bu biatından, bu va'dinden dolayı Allah da onun bu duasını kabul edip, kapıyı ona açar ve onu sırat-el mustakime hidayet eder. Gazaba uğramayacağını, delalette kalmayacağını ona taahhüt eder. Neyin karşılığında? -"İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" demesinin karşılığında, Allah'a bu şekilde biat etmesinin, vaatte bulunmasının karşılığında Allah böyle yapar. Allah ayet-i kerimede; **"va'dine Allah'tan daha sadık kim vardır"**[17] buyurur. Bu yüzden kul, Allah'a bu şekilde vaatte bulunmuşsa, bu şekilde ona biat etmişse Allah ona bunları ikram eder.

Biri bir Mürşid-i kâmile tabi olduğunda sırat-el mustakimde Allah'a vasıl olmak üzere ona biat eder. Fatiha'yı işte asıl o zaman

---

[15] Nûr /17, Nahl /90
[16] Müslim, Salat 38; Muvatta, Salat 39
[17] Tevbe /111

okur, tasdik eder, tasdik etmeye başlar. Dolayısıyla Fatiha da onu tasdik etmeye başlar.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"ağzımızdan çıkan her kelimeye mutlaka hesap vardır"* buyurmuştur. Bir de bu konuşan eğer Allah adına konuşuyorsa bu hesabın ağırlığını ona göre düşünmek lazım. Bu yüzden sözlerimin doğru anlaşılması gerekir; çünkü kelimeler anlamı karşıladığı için kelime yanlış olursa mana da yanlış olur.

Geçen gün "on kardeşimize, hatta daha fazla kardeşimize irşad vazifesi verilmiştir" demiş, kelimeyi böyle kullanmıştım. Bu kelime biri tarafından "on kardeşimize Mürşid-i kâmillik verildi" şeklinde yanlış yorumlanmış. Bu yüzden bunu düzeltme ihtiyacı duydum. Kelimeyi dikkatli kullanmamız gerekir. Bu, yanlış bir cümledir, ben böyle söylemedim; çünkü Mürşid-i kâmillik verilmez, alınır. Allah bunu ihsan eder, ikram eder. Benim kardeşlerimize verildiğini söylediğim vazife irşad vazifesidir. Ben kardeşlerimizi bu göreve layık görmüş; "o, bu işi yapar" demişim, aynı zamanda ona kefil olmuşum. Allah da bu nimeti ona ikram etmiştir. Kardeşimizin sonrasında işi yapması gerekir; ama işe başlarken önce asaleten değil vekâleten başlar. Önce ona öğretildiği gibi yapmaya çalışır ve bu işi yapabileceğini ortaya koyar. Dolayısıyla o makama layık olduğunu ortaya koymuş olur. Sonra Allah ve resulü onu o makama layık görür ve bu nimeti ona ikram eder. İşte o zaman ona Mürşid-i kâmil denir.

Yoksa bir kardeşimize irşad vazifesi verilse o da hiçbir şey yapmasa bu durumda Mürşid-i kâmil olmuş olur mu? -Elbette ki olmaz. Evet, ona vazife verilmiştir, o ise o vazifeye layık olmadığını ortaya koymuştur. Böyle birine Mürşid-i kâmil denir mi! Buna rağmen o da; "haydi gelin bana uyun" desin, böyle bir şey olmaz! Sen elinden geleni yaptıktan sonra Allah perdeyi açıp sana; "kullarımı geldiğin yoldan bana getir" hitabını yapmalıdır ki vazifeyi almış olasın. Bedava bir şey yoktur. Bununla beraber

senin söylemen de yetmez, bunu benim bilmem gerekir. İşi veren bensem bunu tasdik etmem lazım. Yanlış anlaşılmasın diye bunu izah etme gereği duydum.

Bütün ameller değerini imandan, imanın kemalatından alır. Peki, imanın şartları nedir?

İmanın şartlarını öğrenmek istiyorsak ayete ve hadise bakmamız lazım. Allah Bakara Suresi'nde imanı anlatır; **Âmener resûlu bimâ unzile ileyhi min rabbihî vel mu'minûn:** "Peygamber iman etti, onunla beraber olanlar da kendisine indirilene iman etti" Nasıl iman ettiler? - Öyle rastgele kendi zanlarına göre iman etmediler, resulün iman ettiği gibi iman ettiler. Önce resul iman etti, sonra onunla beraber olanlar da Allah'ın resulü gibi iman etti. Neye iman ettiler? -Rabbinden resule indirilene iman ettiler. Sonra **Kullun âmene billâh:** "Hepsi Allah'a iman etti." **Ve melâiketih:** "Meleklerine (iman etti)." **Ve kutubih:** "Kitaplarına (iman etti)." **Ve rusülih:** "Resüllerine (iman etti)." **Lâ nuferriku beyne ehadin min rusulih:**[18] "Hiçbir resulün arasını da ayırmadan (iman ettiler)." Hepsini Allah'ın resulü olarak kabul edip, aralarını ayırmadan bir tuttular.

Peki, senin de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi iman edebilmen için nasıl bir iman ile iman etmen gerekir ki Allah senin imanını da resulünün imanı gibi kabul etsin?

Önce Allah'a iman etmen gerekir. Allah'a iman; Allah'ı her şeyden çok sevmek demektir. Sonra meleklere iman etmen gerekir. Meleklere nasıl iman etmeliyiz?

"Melekler vardır" demekle meleklere iman olmaz, bu yeterli değildir. Melekler; Allah'ın vazifeli kıldığı, Allah'ın kendisiyle iş gördüğü nurdan varlıklardır. Allah ayet-i kerimede, **"önünüzden ve arkanızdan sizi meleklerle koruruz"**[19] buyurur.

[18] Bakara /285
[19] Ra'd /11

Üzerimizde hayrı, günahı yazan kirâmen kâtibin melekleri ve ölüm meleği vardır. Aynı şekilde savaş esnasında Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e beş bin melekle yardım eden melekler vardır. Meleklerin insan için dua etmesi, istiğfar etmesi, yardım etmesi vardır; ama bütün bunların hepsi Allah'ın emriyledir. Demek ki meleklere iman; Allah'ın emrine, takdirine, yardımına, Allah'ın, kulundan yana olmasına imanmış. Meleklere iman derken; Allah'a, Allah'ın emrine, hükmüne, takdirine imanı anlamak gerekir.

Ve kutubihî: "Kitaplara (iman)." Allah'ın indirdiği bütün kitaplar onun kelamıdır, ayetidir. Allah'ın bir sözünün ötekinden üstün olması söz konusu değildir. Allah ayet-i kerimede; **"Nuh'a, İbrahim'e, İsa'ya, Musa'ya neyi vahyettiysek onu sana da vahyediyoruz"**[20] buyurmuştur. Bu yüzden Allah'ın vahyi, emri değişmez.

Biri çıkıp; "işte İslam dini en yüce dindir, bizim dinimiz en büyük dindir" derse bu kelime küfür bir kelime olur. Böyle söyleyenler dinin ne olduğunu bilmiyor, anlamamıştır. Bütün peygamberler İslam'ın peygamberidir, gelmiş olan bütün dinler de İslam dinidir. İnsanlar daha sonra dinlerini, kitaplarını tahrif edip, o dini Allah'ın dini olmaktan çıkarmışlardır. Onların inancı tahrif olduğu için İslam değildir, yoksa "bu din diğerlerinden yüksektir" dersen manevi ırkçılık yapmış olursun. "Allah diğerlerine noksan din gönderdi, bize kâmil din gönderdi" ya da "Allah bize torpil yaptı" demiş olursun. Bu durumda diğer peygamberleri, diğer dinleri, diğer kitapları küçümsemiş olursun. Bu yüzden bizim dinimiz en büyük dindir demenin küfür olduğunu söyledim.

Kitaplara imandan sonra "ve rusulih" Allah'ın resullerine iman gelir. Resullere iman ederken "Lâ nuferriku beyne ehadin

---

[20] Şûrâ /13

min rusulih" ayetinde olduğu gibi aralarında hiçbir fark gözetmeden, bir fark koymadan resullere iman etmemiz gerekir. Nasıl ki peygamberlerin arasına fark koymuyorsak Allah'ın dinlerinin, ayetlerinin, kitaplarının arasına da fark koymamamız lazım. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*bu kitapta bütün kitaplar mevcuttur*" buyurur. Dolayısıyla daha önce indirilmiş olan kitaplardan herhangi birini küçümsersek Kur'an'daki ayetleri küçümsemiş oluruz.

Mesela ayet-i kerimede; **"biz İsrailoğullarına şunu şöyle yap diye vahyettik"**[21] buyrulur. Bu ayet Tevrat'tan alınma bir ayettir, öyle değil mi! Eğer diğer kitaplara iman etmiyoruz dersek içlerinde Allah'ın vahyi de olduğu için sözümüz o tahrif olmayan vahyi de kapsamış olur. Bu yüzden ne söylediğimizi bilmemiz gerekir. Aynı şekilde bakışımız da doğru olmalıdır. Kur'an'dan önce gelen diğer kitaplar tahrif olduğu için, Allah'ın kitabı olmaktan çıktığı, çıkarıldığı için batıl olmuştur. Biz de şimdi Kur'an'ı, Allah'ın ayetlerini, Allah'ın vahyettiği gibi hikmeti ile beraber anlamazsak Kur'an'ı tahrif etmiş olmuyor muyuz! Bu din de İslam olmaktan çıkmıyor mu!

Bu dinin kitabı Kur'an olduğu halde biz Kur'an'ı bilmiyorsak, hatta yedi ayetlik Fatiha'yı günde kırk sefer okumamıza rağmen "Allah bize neyi öğretiyor" deyip, merak edip anlamına bile bakmıyorsak bizim için bu dinin kitabı yok demektir. Kitapsız din olur mu, bu nasıl İslam'dır!

Fatiha, Kur'an'ın özüyse, Kur'an'ın anasıysa bu durumda hiç kimse "ben kitabı bilmiyorum" diyemez. Fatiha'yı anladıysan, ona iman edip yaşadıysan, Fatiha'ya ayna olduysan, Fatiha seni okuyup, tasdik ettiyse, canlı Fatiha olduysan canlı Kur'an olmuşsun, Kur'an'ı okumuşsun, bütünüyle de öğrenmişsin demektir.

---

[21] İsra /4

Kur'an'ı bir de tafsili olarak bilmen gerekir; yani Kur'an'ın açıklamalı bir şekilde parça parça olarak üzerinde tecelli etmesi gerekir; ama önce bütünü görmen, anlaman, tatman, yaşaman lazım. Önce bütünün seni görmesi ve birbirinizle tanışmanız lazım. Bunun için de sana lazım olan şey; yedi ayetlik, yedi cümlelik Fatiha'yı öğrenmektir. Bu yüzden hiç kimse; "ben Kur'an'ı bilmiyorum, benim buna gücüm yetmez, ben âlim değilim" diyemez.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"insanlar iki kısımdır; biri cahiller, öteki de iman edenlerdir"* buyurmuştur. Dikkat edilirse Resulullah (s.a.v.) Efendimiz cahiller ve âlimler demedi. Cahiller ve iman edenler buyurdu. İman edenler âlimdir.

"Ben iman ettim" demekle iman edilmiş olmaz. İman edebilmek için Allah'ı her şey den çok sevmek gerekir. Allah'ı seven onun sözünü de sever. Biri sevdiğinden bir söz işitmek için onun bir sözüne, bir kelamına bin can feda eder.

Sen "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" derken bunu Allah'a söylersin, daha doğrusu Allah bunu sana söyletir. Tabiri caizse Allah seni karşısına alıp; "bana beni sevdiğini söyle, bana âşık olduğunu, beni her şeyden çok sevdiğini söyle, benim istediğim sensin de" der. Kul; "bunu söyleyemiyorum, bunu söylemeyi beceremiyorum, bunu söylesem yalan olur ya rabbi" derse bunun karşılığında alacağı cevap nedir?

"Olsun sen yine de söyle, yalan da olsa sen söyle, ben bunu sana veririm. Sen bir başlangıç yap, ben bu hali, bu âbdiyeti sana ikram eder, ihsan ederim. Kendisine nimet verdiğim, bu hali verdiğim kullarım ile beraber olursan bunu sana ihsan eder, ikram ederim. Sen söyledin ya, sen istedin ya, ben sana bunu veririm" der. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"insanın duası olmasaydı**

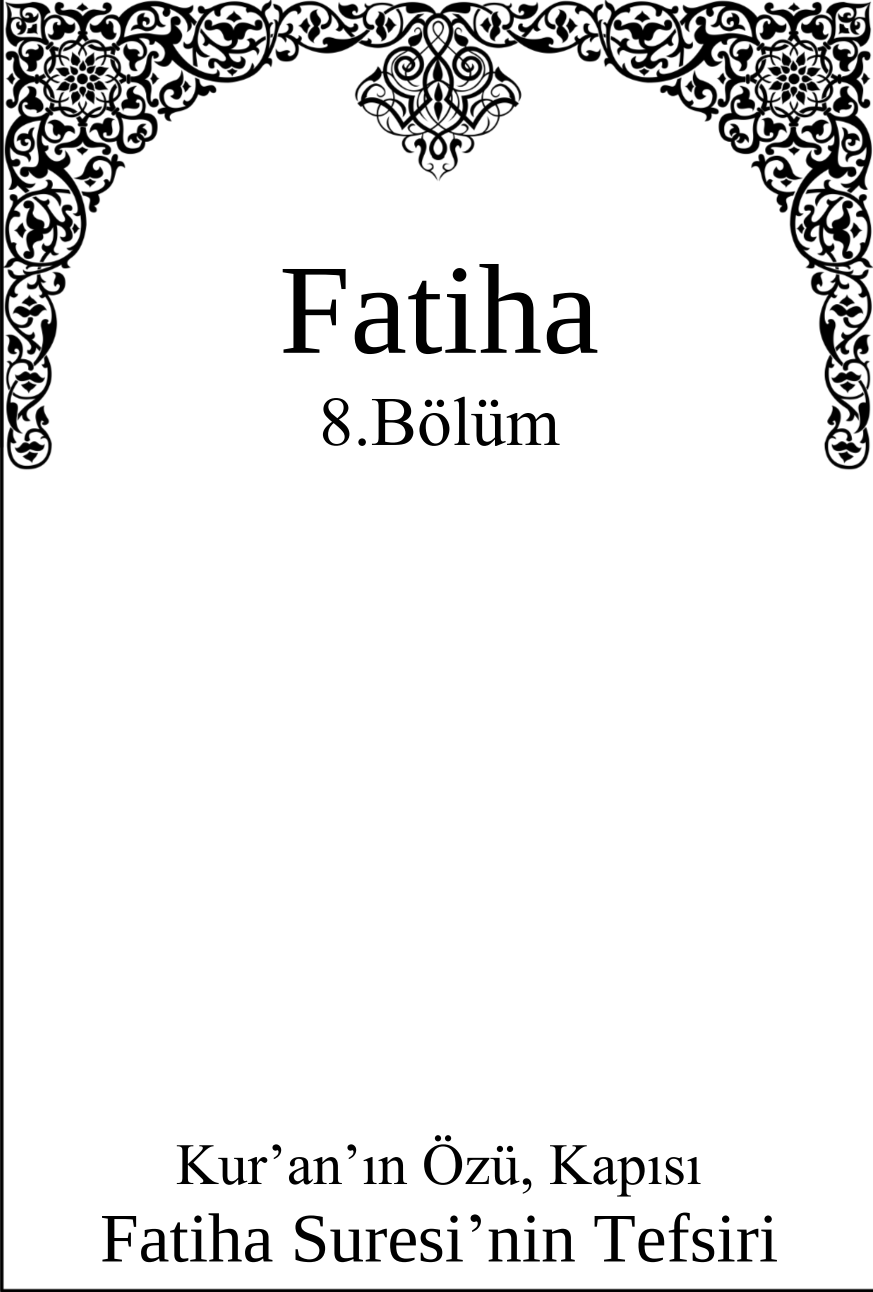
rabbin insana neden kıymet versin”[22] buyurur. Dua budur, istek budur!

Biri; “yok, ben bunu söyleyemem, söylemek istemiyorum” derse ona kul denir mi! Sen Allah’ı sevilmeye layık görmüyor musun? Allah’ı peşinden koşulmaya, rızasını, sevgisini kazanmak için çaba, gayret sarf edilmeye layık görmüyor musun? Sana ait neyin var, ne var sende? Neyin varsa hepsi Allah’ın değil midir? Allah’a ait olan bir şeyi neden ona teslim edemiyorsun? Yoksa onu kendine ait mi zannediyorsun? Neyin karşılığında onu aldın? Hem Allah’a ait olanı Allah’a teslim edemeyeceksin, hem de haktan hukuktan bahsedeceksin, böyle olmaz.

Allah bizi kendisine nimet verdiği kullarla beraber olanlardan eylesin. Fatiha’da günde kırk sefer sırat-el mustakime hidayet olmayı istediğini söyleyip de böyle bir çabası, gayreti bulunmayanlardan, kendisine nimet verilen kullarla beraber olmayanlardan eylemesin. Allah bizi Fatiha’yı hayatına taşıyan, canlı Fatiha olan kullarından eylesin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

[22] Furkân /77

Fatiha

8.Bölüm

Kur'an'ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Kovulmuş taşlanmış şeytandan Allah'a sığınırız.

Fatiha'yı, Allah'ın Fatiha'daki muradını ve Fatiha'yı hayatımızda nasıl yaşamamız gerektiğini anlatıyorduk. Fatiha'yı bilen herkesin Kur'an'ın bütününü de bildiğini; çünkü Fatiha'nın, Kur'an'ın özü, özeti olduğunu söylemiştik.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Ya Ebu Zer! Cin ve insan şeytanlardan Allah'a sığın"* buyurunca Hz. Ebu Zer (r.a.); *"ya Resulullah! İnsanlardan da mı şeytanlar var"* diye sorar. Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"evet, onlar daha tehlikelidir"*[1] diye cevap verir.

Allah ayet-i kerimede; **"Kıyamet günü cehennemlik olan her topluluk cehenneme atılırken cehennemin bekçisi olan melekler onlara sorarlar; size bugünü haber veren, Allah'ın ayetlerini okuyan, açıklayan Allah'ın resulleri gelmedi mi? Onlar derler ki; evet, geldiler ama biz onlara uymadık, namaz kılanlarla beraber namaz kılmadık. Miskinleri, ihtiyaç sahiplerini doyurmadık, boş şeylerle uğraşanlarla beraber boş şeylere daldık"**[2] buyurur.

Namaz kılmışlar; ama namaz kılanlarla beraber namaz kılmamışlar. Demek ki sadece namaz kılmak yetmiyormuş. Gerçekten namaz kılanlarla beraber namaz kılmak gerekiyormuş. Bu yüzden biri Fatiha'yı okurken ne söylediğini, Allah'a nasıl bir söz verdiğini bilmiyorsa namaz kılmış olmaz. Bu namazı onu

[1] Nesaî, İstiaze 48; Müsned, 5 /178, 179
[2] Zumer /71, Muddessir /43-45

cehennemden kurtarmaz; çünkü ayettekiler de namaz kılmış; ama gerçekten namaz kılanlarla beraber namaz kılmamış. En kâmil manadaki namazı önce Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'de, sonra kıyamete kadar onun varislerinde görebiliriz.

Miskinleri doyurmamak ne demektir?

Cehennemlik olanlar; "ihtiyaç sahibini gördüğümüz halde onu doyurmuyorduk" dediler. Doyurulması gereken sadece insanın midesi değildir. Nasıl ki insanın midesi gıdaya ihtiyaç duyuyorsa aynı şekilde aklı da öğrenmeye, ilme ihtiyaç duyar, onun da doyurulması gerekir. Bir de gönlün ve ruhun doyurulması lazım ki bu da; aşkla, muhabbetle, sevmekle, dolayısıyla ibadetle, Allah'a âbdiyetle olur. Aç birini gördüğümüzde onu doyurmaya çalışmamız, aynı zamanda doyurmaya da teşvik etmemiz lazım; yani "bu arkadaş açtır, onu doyurmamız, elbisesi yoksa onu giydirmemiz lazım" dememiz gerekir. Hem bizim bunu yapmamız hem de buna teşvik edip davet etmemiz lazım.

Biri bilmiyorsa, yanlış biliyorsa, yanlış hüküm veriyorsa ona doğruyu öğretmek, doğrunun yolunu göstermek gerekir. Yoksa miskini, ihtiyaç sahibini doyurmuş olmazsın. Aynı şekilde birinin muhabbete, imana, Allah'a teslim olmaya ihtiyacı varsa o ihtiyacını giderebileceği yere onu davet etmen lazım. Ancak o zaman miskini doyurmuş, doyurmaya teşvik etmiş olursun.

Bir de batıla dalanlarla beraber boş şeylere dalıyorduk, dediler. Peki, bu ne demektir?

Mesela birkaç arkadaş oturup saatlerce bir maçtan, kendisine fayda vermeyen bir şeyden bahseder, o konuya dalar. Bunlar boş şeylerdir. Tabi ki şeytanın göstereceği birçok oyun, kurduğu birçok tuzak vardır. Şeytan; "şuraya dalın, buraya dalın. Neyle meşgul olursanız olun yeter ki Allah ile meşgul olmayın" der. Hatta bazen insanın önüne öyle şeyler koyar ki; "sen haklısın, sen haktan yanasın" diye boş bir oyalamayla onu oyalar.

Mesela özellikle bu bölgedeki bir şeyi söyleyeyim. Öyleleri var ki gece gündüz "Kürt sorunu vardır, zulüm vardır, işkence vardır" deyip Kürt meselesinden bahseder, gece gündüz zikri, fikri budur. Allah böyle birini huzuruna çıkarıp; "ne işle meşguldün" diye ona sorsa o da; "ya rabbi! Ben Kürt sorununu çözmeye çalıştım" dese bu cevabı yeterli olur mu? Zaten konuşmaktan başka yaptığı bir şey de yoktur. Biri "ben dünyayı cennete çevirmeye çalıştım, Kürdistan'ı kurmaya çalıştım" veya "Türkistan'ı kurmaya çalıştım" ya da "memlekete şeriatı getirmeye çalıştım" dese âbd olmak dışında her ne söylerse söylesin hepsi aynıdır. Allah bunları ondan kabul etmez.

Allah böyle bir kula; "ben seni bunun için mi yarattım, ben sana böyle mi yap dedim. Ben sana mülk benimdir demedim mi? Ben sana git orayı parselle mi dedim. Bir yerde Allah'a kulluğunu yapamıyorsan ben sana hicret et, Allah'ın arzı geniştir demedim mi? Ama senin derdin bana kulluk yapmak değildi. Sen öleceğini biliyordun o üç günlük dünya hayatında neyin peşindeydin, neyi yapmaya çalışıyordun" dese o kul buna cevap verebilir mi? Herkes öyle söylediği için ben de öyle yaptım mı diyecek, onların peşinden mi gittim diyecek!

Allah bize şeytandan ona nasıl sığınmamız gerektiğini öğretir. Allah, Kur'an-ı Kerim'in son suresinin son ayetinde; **Minel cinneti ven nâs:**[3] "(O şeytanlar) cinlerden de olur insanlardan da" buyurur. Allah ayette insan değil nas kelimesini kullanır. Nas; insanlar topluluğu, insan kalabalığı manasına gelir. Bir insan kalabalığının peşinden gidiyorsak onların şeytana uyduğunu bilelim. Şeytan onları peşinden sürüklemiş, onları boş şeylerle oyalamıştır. Bizi de onlarla beraber edip boş şeylerle oyalatır. Cehennemin kapısına geldiğimizde bunu anlarız. Bu yüzden şeytana müsaade etmemek, taviz vermemek gerekir.

---

[3] Nâs /6

Şeytanın insan üzerinde bir yetkisi, bir etkisi yoktur. Bu hakkı, bu yetkiyi insan ona verip, şeytanı büyük zanneder, onun peşinden giderse o yetkiyi kendisi kendi eliyle ona teslim etmiş olur. Bu yüzden bir mazereti olmaz “o beni kandırdı” diyemez; çünkü bu yetkiyi ona kendisi vermiştir.

Allah’a, Allah’ın emrine uysak, örneğimiz, önderimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz olsa, aynı şekilde aklımızı, irademizi, gönlümüzü Kur’an ile terbiye edip, düzenlesek, terkip ve tertip etsek şeytan oraya hiç yol bulabilir mi? Böyle bir şey mümkün değildir; ama kendi vehmimizin, hayalimizin peşinden koşarsak ona hak vermiş oluruz. Böylelikle boynumuza yular takmış, onu da şeytanın eline vermiş; “beni peşinden koştur, haydi beni çek” demiş oluruz.

Mesela bir adam farz edin; kendine bir hizmetçi alsa ve o hizmetçi, adamın konuştuğu dili bilmese, anlamasa, normalde adam hizmetçiye ne söylerse söylesin hizmetçi öyle yapmalıdır. Adam ona; “senin şu işi şöyle yapman lazım” dediğinde o da; “efendim bana neyi emrederse, benden ne isterse yaparım” dese ama her defasında bunu tekrar ettiği halde adamın verdiği işi yapmasa bu durumda hizmetçi ne söylediğini bilmiyor demektir. Çünkü hem efendisinin verdiği işi yapmıyor hem de “efendim bana ne derse desin yaparım” diyor.

İşte bu hizmetçinin hali Kuran’ı, Fatiha’yı okuyup ne söylediğini bilmeyenlerin durumuna benzer. Hizmetçi olduğunu; yani kul olduğunu söyleyen bir adam kulluğun ne demek olduğunu, ne yapması gerektiğini bilmiyorsa aynen o hizmetçi konumundadır. Böyle bir durumda ona ya; “sen bu işi yapamazsın, bu işi öğrenmek, anlamak istemiyorsun” ya da; “sen geri zekâlısın” denir.

Biri günde yirmi veya kırk sefer Allah’ın huzurunda durup; “iyyâke na’budu ve iyyâke nesta’în; ben yalnız senin âbdinim,

kulluğumu yalnız sana yapıyorum ve yalnız seni istiyorum, senden istiyorum" diyorsa ama ne söylediğini bilmiyorsa ya da "İhdinâs sırât-el mustakîm; beni sırat-el mustakime hidayet et" diyorsa Allah da sırat-el mustakimi gösterip; "işte sırat-el mustakim, işte bana gelen yol" dediği halde sırat-el mustakime girmiyor sadece bu sözü tekrar edip duruyorsa efendisinin ne dediğini bilmeyen hizmetçiden hiçbir farkı yoktur.

Bu yüzden bütün mü'minler, Müslümanlar Fatiha'yı öğrenmek, Allah ile nasıl bir ahitleşme yaptığını bilmek zorundadır. Biri Fatiha'yı öğrenirse Kur'an'ın bütününü öğrenmiş olur. Biz burada Fatiha'yı tefsir etmeye, hikmetini anlatmaya çalışırken kendimize göre anlatmıyoruz, Kur'an'a göre anlatıyoruz.

Ne diyoruz?

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[4] "Hamd (övme ve övülme) âlemlerin rabbi olan Allah içindir, Allah'a aittir." Bütün varlıkta ne varsa hepsi Allah'a aittir. Dolayısıyla neye bakarsak bakalım, onun üzerinden Allah'ı överiz. Hüküm, idare etmek ve yaratmak Allah'a aittir; çünkü o, âlemlerin rabbidir. Aynı şekilde övmek de ona aittir.

Övmenin Allah'a ait olması ne demektir?

Allah neyi övüyorsa övülmeye layık olan odur. Allah neye doğru diyorsa doğru odur. Neye hak diyorsa hak odur, neye batıl neye yanlış diyorsa batıl ve yanlış odur. Neye güzel diyorsa güzel odur, neye çirkin diyorsa çirkin odur. Bunu dilimizle söylememiz yetmez. Allah'ın "güzel" dediğine "güzel" deyip demediğimize onun övdüğünü övüp övmediğimize, sevdiğini sevip sevmediğimize kıymet ve değer verdiğine bizim de kıymet, değer

[4] Fatiha /1

verip vermediğimize bakmamız lazım. Bu ölçülerin Allah'a mı yoksa kendimize mi ait olduğuna bakmalıyız.

Allah ayet-i kerimede dünya hayatı için; **"dünya hayatı oyun ve eğlenceden ibarettir**, **geçici bir menfaattir. Asıl hayat, ahiret hayatıdır. Asıl hayat, Allah katındadır"**[5] buyurur. Eğer dünyaya ebedi hayatmış gibi sarılırsak, dünya hayatını ahiretin önüne koymuş, ahirete tercih etmişsek bu durumda Allah'ın güzel dediğine güzel, doğru dediğine doğru dememişiz, övdüğünü övmemiş, Allah'a ters düşmüşüz, "övme ve övülme âlemlerin rabbi içindir, ona aittir" diyememişiz. Allah'ın nimet dediğine nimet, musibet dediğine musibet diyemiyorsak bu durumda hamdı, övmeyi, övülmeyi Allah'a layık görmemişiz demektir.

Allah'a göre nimet nedir?

Allah'a göre nimet önce imandır; yani Allah'ı her şeyden çok sevmektir. İnsanı, Allah için sevmektir, ebedi hayata hazırlık yapmak, ebedi hayatı kazanmaktır, kâmil insan olup, Allah yolunda infak etmektir. Ayrıca her konuda yaptığını güzel yapmaktır. Allah'a göre musibet ise; şeytanın peşine takılıp, boş şeylerle, insana fayda veya zarar vermeyen, Allah'a yaklaştırmayan, insanı olgunlaştırmayan, kemale erdirmeyen şeylerle meşgul olmaktır. Dünyanın peşinden koşup, Allah'ın değil insanların hesabını yaparak yaşamaktır. Allah'ın "güzel" dediğine "güzel" diyememektir.

Biri Allah yolundaysa Allah'ın rızasını kazanmak için çabasını, gayretini sarf ediyorsa isterse hiçbir şeyi olmasın nerde olursa olsun Allah onu över. Biri de zenginse, mevki ve makam sahibiyse; ama Allah yolunda yürümüyorsa, rabbini unutmuşsa Allah onu övmez.

[5] Ankebût /64, Âli İmran /185

Bir de kendi ölçümüze bakalım, acaba biz kıymeti ve değeri hangisine veriyoruz? Allah yolunda gidene mi, yoksa bir mevki, makam, zahiri olarak dünyalık bir servete sahip olana mı kıymet, değer veriyoruz? Hangisini övüyoruz, hangisini seviyoruz ve hangisine; "akıllıdır, işini biliyor" diyoruz?

Sevdiğimiz, Allah yolundakiyse bu durumda ölçümüz Allah'a göre olmuş olur. Dolayısıyla "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" demiş, Allah'ın övdüğünü övmüş oluruz. Yoksa, zahiri olarak mevki ve makam sahibini, servete sahip olanı övüp; "bu akıllıdır, bu işini biliyor" diyorsak bu durumda Allah'a ters düşmüşüz demektir. Böyle bir bakışla bakıldığında acaba kaç kişi doğru yapmıştır, kaç kişi Allah'ın övdüğünü övüyordur.

Bunu en kısa yoldan bir babanın kendi evladına olan tavrından, davranışından anlarız. Bu genel olarak böyledir. Mü'minlerin, Müslümanların yüzde doksan dokuzunun hali budur. İki çocuğu olan bir adam farz edin. Çocuklarından biri Allah'ı istese, ibadetinde, çabası ve gayreti Allah yolunda olsa, biraz da rızkını temin etmeye çalışsa; ama maddi olarak durumu kötü olsa, öteki çocuğunun da Allah ile hiçbir alakası, hiç bir derdi olmasa; ama dünyayı veya bir mevkiyi, bir makamı kazanmış olsa o ana, baba, ya da akrabaları hangisine daha çok kıymet, değer verir? -Elbette ki o mevki ve makam sahibine değer verir. Demek ki ölçüyü şaşırmışız, ölçümüz ters dönmüştür. Allah'ın övdüğünü, sevdiğini övemiyor ve sevemiyoruz. Dünya'daki mevki ve makama sahip olanı övüp seviyoruz. Böyle biri istediği kadar "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" desin hali söylediğini yalanlamıştır.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Fatihasız namaz olmaz"*[6] buyurur. Sen Fatiha'yı okuyorsan ama halin okuduğunu yalanlıyorsa, Allah senin Fatiha'nı kabul etmemişse namazını da kabul etmez; çünkü Fatihasız namaz olmaz. İstediğin kadar "el

---

[6] Buhari 765, Müslim 394, Ebu Avane 2 /124, Ebu Davud 822, Nesei 909, Tirmizi 247, İbni Mace 837

hamdu lillâhi rabbil âlemin" desen de gönlün, tavrın, işin, fiilin seni yalanlar.

Sonra ne diyoruz?

Er rahmânir rahîm:[7] "Allah rahman ve rahimdir." Müşrikler Allah'ı kabul ediyorlardı; ama Allah'ı rahman ve rahim olarak kabul etmiyorlardı, hatta "Rahman da kimdir"[8] diyorlardı. Yani Allah'ın, kullarına, varlığa, mahlûkata rahmetiyle muamele ettiğini, edeceğini kabul etmiyorlardı. "Allah bizim işimize karışmaz, karışmamalıdır; çünkü kendi işimizi kendimiz daha iyi biliriz. Onun rahmetini istemiyoruz, bize rahmetiyle muamele etmesin, biz Allah'ı rahman olarak kabul etmiyoruz" diyorlardı.

Biri, Allah'ı rahman ve rahim olarak kabul etmiyorsa ne yapar?

Kendi işini kendisi görmeye çalışır, dolayısıyla Allah'ın kendisine yaptığı muameleyi kabul etmez kendi işini kendisi yapmaya kalkışır. Güzel ve doğru yapınca "bunu ben yaptım" der; ama yanlış yapınca da "falanca böyle yaptı, filanca şöyle yaptı, onun için böyle oldu" deyip bir başkasını suçlar; çünkü Allah'ı rahman ve rahim olarak kabul etmemiştir. Oysaki Allah'ı rahman ve rahim olarak kabul etse; "Allah'ın burada mutlaka bir muradı vardır. Allah bu muameleyi bana yapmışsa mutlaka bunun arkasında bir nimet vardır" der.

Allah ayet-i kerimede; **Fe inne meal usri yusrâ. İnne meal usri yusrâ:**[9] "Mutlaka her darlığın sonunda bir ferahlık vardır; ama mutlaka bir ferahlık vardır" buyurur. Sahabe anlatır; *"bize bir sıkıntı geldiğinde ferahlar, ona sevinirdik. Çünkü arkasından mutlaka bir nimet geleceğini bilirdik. Bir nimet geldiğinde ise;*

---

[7] Fatiha /2
[8] Furkân /60
[9] İnşirah /5-6

acaba bu sefer rabbim beni nasıl bir imtihana tabi tutacak diye endişe ederdik.”

Allah’ı rahman ve rahim olarak kabul ediyorsak bakışımız böyle olmalıdır. Bakışımız böyle değilse Allah’ı kâinata, hayatımıza müdahil olarak, müdahale eden olarak kabul etmiyoruz demektir. Bu, onun rahmetine, bize rahmetiyle muamele edeceğine iman etmediğimiz içindir. Başarılı olduğumuzda, güzel bir şey olduğunda kendimize mal ediyorsak, yanlış olduğunda da birilerini suçluyorsak Allah’ın rahman ve rahim olduğunu kabul etmemiş, buna iman etmemişiz demektir. Fatiha’yı okuduğumuzda istediğimiz kadar “er rahmânir rahîm” diyelim, fiilimiz, gönlümüz onu yalanlamıştır, dolayısıyla “er rahmânir rahîm” dememiş, diyememişizdir.

Sonra ne diyoruz?

Mâliki yevmid dîn:[10] “Allah din gününün sahibidir.” Allah, dininin sahibidir. Allah ayet-i kerimede; **“din gününün ne olduğunu biliyor musun? Din günü odur ki; hiç kimsenin bir başkası için hiç bir şey veremeyeceği, ödeyemeyeceği, yapamayacağı gündür”**[11] buyurur. O gün hiç kimsenin hiç kimse için bir şey yapamayacağı gün. Allah din gününü beyan ediyor. Demek ki bizi böyle bir gün bekliyor. Birbirimizi de kendimizi de kandırmamamız gerekir. Neyi kazanmışsak, Allah’ın huzuruna hangi hal ile gitmişsek Allah’ın bize muamelesi de öyle olur. O andaki gönül halimiz neyse muamele de ona göredir. Orada hiç kimse bize yardım etmez, edemez.

Yoksa biri çıkıp; “benim şeyhim beni kurtarır, falanca bana yardım eder” derse bu doğru olmaz; çünkü Allah “o din günü hiç kimsenin hiç kimse için yardımda bulunamayacağı, onun namına bir şey ödeyemeyeceği, hiç kimsenin dünyadaki zenginliğinden,

[10]Fatiha /3
[11] İnfitâr /17-19

mevkisinden, makamından dolayı bir fayda göremeyeceği gündür” buyurmuştur. Kul, ahireti için ne yapmışsa, ne kazanmışsa hesabı da ona göre olur. O gün kulun buradaki hükmü, geçici olan, emanet olan serveti, mevkisi, makamı kendisinden gitmiştir. Ahirette hüküm, Allah’ındır. Allah kuluna, halifesi olarak onunla ebedi hayatını kazansın diye her şeyi emaneten teslim etmiştir; ama o gün o serveti, mevkiyi, makamı elinden almıştır.

Hüküm, ahirette Allah’ın olduğu gibi dünyada da onundur. Allah dünyanın malikidir, melikidir. Aynı şekilde insanın hayatının da maliki ve melikidir. Eğer malik ve melik olan Allah ise, hüküm sahibi oysa o bizim için nasıl bir hayatı takdir etmiş, sevmiş, emretmişse hayatı ona göre yaşamamız lazım ki Allah’ı din gününün sahibi olarak kabul etmiş olalım. “toplum ne der, insanlar ne der, devlet ne der, komşular ne der, akrabalar ne der” deyip hayatımızı başkalarına göre yaşıyorsak, birileri hayatımıza yön veriyorsa o zaman Allah’ı din gününün sahibi, maliki ve meliki olarak kabul edememişiz demektir.

Sonra ne diyoruz?

İyyâke na’budu ve iyyâke nesta’în:[12] “Yalnız sana âbd oluyoruz ve yalnız seni istiyoruz (senden istiyoruz).” Ayete başlarken; “hamd, övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir. Allah rahman ve rahimdir. Din gününün sahibidir” demiştik.

Buna karşılık biz de Allah’a; “iyyâke na’budu ve iyyâke nesta’în” derken ne demiş oluruz?

“Ya rabbi! Bütün bunlar sana aitse o zaman ben de yalnız sana âbd oluyorum, senin âbdinim. Benim her şeyim sana aitse gönlüm de sana aittir. Gönlümde her şeyin önünde ve üzerinde senin muhabbetin vardır (bu, imandır). Âbdiyetimi yalnız sana

[12]Fatiha /4

yapıyorum, hiç kimseye âbd olmuyorum. Dünya'ya âbd olmuyorum; yani dünyanın peşinden koşmuyor, dünyayı senin önüne, ahiretin önüne koyup senden, ahiretten daha çok sevmiyorum. Topluma, insanlara âbd olmuyorum; yani başkalarının ne söylediğine bakmıyorum. Benim için önemli olan sensin, sen neyi emretmişsen benim de arzum, isteğim odur; çünkü ben senin âbdinim, seni seviyor, seni istiyorum. Benim istediğim senin benden razı olman, beni sevmendir. Sana ters düşen bir şeyi kimden gelirse gelsin, nerden gelirse gelsin kabul etmiyorum" demiş oluruz.

Bir başkasını Allah'tan daha çok seviyorsak, başkası bizim için daha önemliyse Allah'a âbd olamamışız demektir. Mesela basit bir şey söyleyeyim;

Başörtülü olmayan birine "başını ört" dediğinde mazeret olarak neyi gösterir? -"Herkes benim için ne der, herkes benim için şöyle veya böyle der" deyip insanları mazeret olarak gösterir. Peki, Allah böyle söylüyor, herkes mi yoksa Allah mı önemlidir! Ya da "haydi, hep beraber Allah diyelim" dediğinde "sonra insanlar benim için şöyle der, böyle der" deyip bahane getirirler. İyi de Allah "beni zikret" dedi. Allah'ın hesabı dururken insanların hesabını yapmak Allah'a âbd olmamaktır, Allah'a âbd olmayı kabul etmemektir. Böyle biri istediği kadar "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" desin, Fatiha'yı okumuyordur; çünkü diliyle söylediğini gönlü, fiili yalanlıyordur.

İyyâke nesta'în: "Yalnız seni isti'an ediyor, yalnız senden isti'an ediyor, muhabbetle istiyoruz." İstian; muhabbetle, gönül rızasıyla istemektir.

Peki, Allah'tan neyi istiyoruz?

İhdinâs sırat-el mustakim:[13] "Beni sırat-el mustakime hidayet et." Mesela biri; "ben falan yere gitmek istiyorum" dese ve bizden oranın adresini sorsa biz de ona önce yolu tarif eder sonra bir de orada başka birine sor deriz; çünkü adresi birden tarif etmek mümkün değildir. Bu şekildeki tarif, adres soran kişiyi gideceği yere ulaştırmaz. Bu, bilgi sahibinin yol göstermesidir; yani o adrese gitmeyi bilenin, yolu göstermesi, tarif etmesidir. Bu yüzden "İhdinâs sırat-el mustakim" demek; yolu göster, tarif et demek değil yola, sırat-el mustakime hidayet et demektir.

Peki, hidayet nedir?

Hidayet, o adresi soranın elinden tutup onu gideceği adrese götürmektir. Aynı şekilde irşat da birinin elinden tutup, onu gideceği yere götürmektir. Buna hidayet, irşad denir. O halde sırat-el mustakimi gösteren biri ne sırat-el mustakime hidayet eder, ne de sırat-el mustakime de irşat eder. Sadece yolu tarif eder.

Kulun vuslat yolculuğunda varmak istediği yere varabilmesi için ne yapması gerekir?

Birinin onu götürmesi ya da bir kafileyle oraya yürümesi gerekir. Bu yüzden **İhdinâs sırat-el mustakim. Sıratellezîne en'amte aleyhim:**[14] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et. Kendisine nimet verdiğin kulların yoluna (hidayet et ya rabbi)" diyoruz. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"de ki: Rabbim sırat-el mustakim üzeredir"**[15] buyurur. Demek ki yolun sonunda Allah'a vasıl olmak varmış. Sırat-el mustakimdekiler, hidayettekiler, kendisine nimet verilen kullar, layıkıyla Allah'a âbd olanlar, Allah'ı rahman ve rahim olarak bilen, aynı zamanda âlemlerin rabbini övme ve övülmeye layık olarak gören kullar; Allah'ın

---

[13] Fatiha /5
[14] Fatiha /5
[15] Hûd /56

peygamberleri, sıddıklar, şehitler ve salihlerdir. Bunlarla beraber olanlar sırat-el mustakimde olur, dolayısıyla Allah'a vasıl olur.

"İhdinâs sırat-el mustakim" derken "beni sırat-el mustakime hidayet et" demiyor, "bizi sırat-el mustakime hidayet et" diyoruz. Sadece sırat-el mustakime girince de iş bitmez. "Bizi sırat-el mustakime hidayet et" dediğimiz için "beni yolun sonuna ulaştır, beni rüştüme erdir ya rabbi" demiş oluruz. Allah ayet-i kerimede; "rabbim sırat-el mustakim üzeredir" buyuruyor ya bu yüzden sırat-el mustakime girince Allah'a vasıl olmak, kavuşmak gerekir ki gerçekten sırat-el mustakimde olduğumuzu bilelim, bunu tatmış olalım, o yolu gitmenin ecrini, karşılığını almış olalım. Bu yüzden Allah'ı bilmeyen ve Allah'ı bulamayanlar sırat-el mustakimde olmazlar. Sadece kendi kendilerini kandırmış olurlar.

Burada Allah'ın öğrettiği başka bir şey daha var. Eğer biri sırat-el mustakimde yürüyorsa ona; "sen delalettesin, Allah'ın gazabına uğramışsın" diyemezsin. Eğer o sırat-el mustakimdeyse ille de senin gibi yürümesi gerekmez; yani ille de senin cemaatinden olması, senin gibi düşünmesi gerekmez. Biri dünyanın neresinde olursa olsun, hangi cemaatte olursa olsun, fikri, düşüncesi, partisi ne olursa olsun, önderi, rehberi, örneği Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ise, kitabı Kur'an ise, Kur'an'a uyuyorsa sırat-el mustakimdedir. Biri yürüyerek, öteki uçarak, başka biri de şimşek hızıyla gider. Bu başka bir şeydir. Senin için en kestirme yol nasılsa, Allah'a en hızlı nasıl gidebiliyorsan öyle gitmen gerekir. Hiç kimse sana; "neden böyle gidiyorsun" demez, diyemez.

Yoksa "sadece biz doğru yapıyoruz, gerisi yanlış yapıyor" dersen ümmetin birliğini bozmuş, fitne çıkarmış, ümmeti dağıtmış olursun. Sana düşen; sırat-el mustakimde yürüyüp, kemale, rüştüne, hidayete ermektir, Allah'a vasıl olmaktır. Bu arada yardım etmen gereken birileri olursa onlara da gücünün yettiği kadarıyla yardım etmek, destek olmaktır.

Fatiha Suresi'nde son olarak **Ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn:**[16] "Gazaba uğrayanların, delalette kalanların yoluna değil (ya rabbi)" diyoruz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*gazaba uğrayanlar peygamberlerini ciddiye almayanlardır; yani Yahudilerdir. Delalette kalanlar da Hristiyanlar gibi Allah'ın emretmediğini kendisine farz kılanlardır"*[17] buyurur. Allah Hristiyanlar için; **"biz onlara ruhbanlığı emretmedik"**[18] buyurmuştur.

Mesela Hristiyanlar; "kadın; düşmandır, şeytandır, onun için evlenmeyin" dediler. Ruhbanlar bunun için evlenmezler. "Âdem babamızı cennetten çıkaran kadındır, onun için o, şeytandır" "eğer gözünüz harama bakarsa onu çıkarıp atın" dediler. Allah bunu neden bize böyle söyletir? Herhalde bir mü'min, bir Müslüman gidip; "ben Yahudi olayım" ya da "Hristiyan olayım" demez, böyle bir şey düşünülemez. Böyle bir şey olursa o zaten mü'min, Müslüman olmamıştır. Allah bu ayetle bize; "peygamberinizi yok saymayın, onu ciddiye almazlık etmeyin" buyurur.

Allah bize neyi emretmiştir?

Önce insan olmayı emretmiştir. İnsan olmayan biri hiç mü'min, Müslüman olur mu! Bu yüzden önce insan olmak gerekir. İnsan olan, karşısındakini kendisi gibi görür, kendisine hangi hakkı tanırsa karşısındakine de o hakkı tanır. Kendisine yapılmasını istemediği bir muameleyi bir başkasına yapmaz. Bu, insani bir haldir. Böyle olmayan biri Müslüman olamaz.

Allah birbirimizi sevmeyi, kendisine ibadet etmemizi emretmiştir. Mesela namaz kılmayı emretmiştir. Hem namazı biliyor hem de kılmıyorsak namazı ciddiye almamışız demektir.

---

[16] Fatiha /7
[17]Tirmizi, Tefsir 2, (2957)
[18] Hadid /27

Hem Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ne yaptığını biliyor hem de ona uymuyor, onun yaptığı gibi yapmıyorsak bu durumda peygamberi ciddiye almamış, yani peygamberi küçümsemiş, yok saymış, örnekliğini kabul etmemişiz demektir. Bu, Yahudice bir haldir.

Peki, Hristiyanca hal nasıldır?

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yapmadığını ve emretmediğini getirip; "bu, dindir, dindendir" demektir. Mesela; "külahsız namaz kılınmaz" demek bunlardan bir tanesidir. Hacca gidenler en mukaddes yerde ihrama girerken ihram elbisesini omuzlarına atar, bellerinin yarısı çıplaktır, göğüslerinin yarısı dışarıdadır, ayakları da çıplaktır, bu halde namaz kılarlar. Bu durumda biri nasıl "külahsız namaz kılınmaz" diyebilir.

Ya da bayanlardan bir kısmı; "bayanlar, eldivensiz ve çorapsız namaz kılamaz" derler, hatta "herhangi bir elbiseyi giyip dışarı çıkarsan o elbiseyle namaz kılamazsın; çünkü o elbiseyi erkekler görmüştür. Bu yüzden o elbiseyle namaz kılamazsın. O elbiseyi değiştirip, erkeklerin seni o elbiseyle görmediği başka bir elbiseyle namaz kılman gerekir" derler. İşte bu da Hristiyanca bir haldir. Allah sana bu ayetle; "böyle olma, böyle şeylerden Allah'a sığın" buyurur.

Hem Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ne yaptığını bileceksin hem de yapmayacaksın! Bu, Yahudi zihniyetidir. Ya da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in yapmadığı, emretmediği bir şey için "bu da dinde vardır" diyeceksin. Bu da Hristiyan zihniyetidir. Biri gazaba uğrayanların, öteki delalette kalanların zihniyetidir.

Şu anda aynı hali yaşıyor muyuz? -Evet, iki hali de yaşıyoruz. Öyleyse Fatiha'yı anlamamışız; çünkü anlasaydık halimiz böyle olmazdı. Fatiha canlanıp, dirilse ve bir insan suretine bürünse, sonra yanımıza gelse acaba bu halimizle birbirimize ne kadar benzeriz? -Onunla hiç bir alakamız olmaz. Fatiha'yı gerçekten

okusaydık, ona arkadaş, dost olup, onunla beraber olsaydık, Fatiha olsaydık; yani canlı Kur'an olsaydık halimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi olurdu. Allah'tan ve resulünden uzaksak Kur'an'dan uzak olduğumuz, genel manada Fatiha'dan uzak olduğumuz içindir.

Kur'an 'ı bütünüyle bilemeyebiliriz; ama herkes Fatiha'yı bilir. Fatiha'yı anlamak için üzerinde tefekkür etmemiz lazım. "Gerçekten Fatiha'yı okuyor muyum, okumuyor muyum? Fatihasız namaz olmayacağına göre gerçekten namaz kılıyor muyum, kılmıyor muyum" deyip kendimizi hesaba çekmemiz gerekir.

Gerçekten Fatiha'yı okuyup anlamış olsaydık, ona iman edip, onu yaşamaya çalışmış olsaydık nasıl bir halimizin olması gerekirdi?

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[19] "Övme ve övülme âlemlerin rabbi Allah içindir, Allah'a aittir" dediğimizde her hâlükârda şükür sahibi olur, her ne olursa olsun "hüküm de mülk de Allah'ındır" derdik. Bununla beraber "Allah güzel yapıyor" derdik. Aynı şekilde Allah'ın güzel dediğine güzel, çirkin dediğine çirkin der, sevdiğini sever, sevmediğini de sevmezdik.

Er rahmânir rahîm:[20] "Allah rahman ve rahimdir." Her anda her şeyi rahmetiyle ihata edip idare edendir. Allah ne yaparsa yapsın bu onun rahmetinin sonucudur. Rahman ve rahim olan bir rabbimiz varsa nasıl umutsuzluğa düşer, nasıl sıkılır, nasıl bunalıma gireriz?

Eğer bizim hayatımızda bunalım, sıkıntı, feryat etmek varsa Rahman ve Rahim'i kaybetmiş, buna iman etmemişiz demektir. Allah'ı rahman ve rahim olarak kabul etseydik ne olursa olsun, asla umutsuzluğa düşmez ve bunalıma girmezdik. Dolayısıyla bir

---

[19] Fatiha /1
[20] Fatiha /2

gönül muhabbetimiz, bir gönül neşemiz olurdu ve sıkıntıya boğulmazdık. Eğer sıkıntıya boğuluyorsak umudumuzu kaybettiğimiz içindir. Aynı şekilde Allah'ın rahman ve rahimliğine iman etmediğimiz, onun bize rahmetiyle muamele ettiğini kabul etmediğimiz içindir.

Mâliki yevmid dîn:[21] "Allah din gününün sahibidir." Allah hayatımızın, her nefesimizin sahibidir. Allah bütün varlığın sahibidir, aynı zamanda melikidir, idare edenidir. O bizi idare ediyorsa, bizim sahibimizse, mülk onunsa, her ne olursa olsun, sonuçta onun olacaksa, emanet olarak verdiklerini de alacaksa ben neden endişe edeyim ki! Allah din gününün sahibidir, kime ait ne varsa ona emanet olarak verilmiştir. Allah hepsini Kıyamet günü emanet verdiklerinden alıp onlara; "bugün mülk kimindir" diye sorar, bunu sorduğunda ise kimsenin konuşmaya gücü yoktur. Sadece Allah cevap verir; **"bugün mülk vahid ve kahhar olan Allah'ındır"**[22] buyurur.

Evet, her şey bize emanetse elimizden alınınca neden feryat edip üzülüyoruz! Biri bize bir şeyi emanet etse, sonra gelip onu bizden istese ya da bir kısmını istese buna feryat etmeyiz. Neden? -Çünkü o emanetin onun olduğunu, onu kullanalım diye bize emaneten bıraktığını biliyoruz. Eğer gelip bir kısmını bizden isterse niye feryat edelim ki! Ama baktığımızda bize Allah'tan emanet olarak verilmiş olan şeylerden bir kısmı alınınca "nasıl oluyor böyle" deyip feryat ediyoruz. Demek ki onu emanet olarak görmemişiz, demek ki Allah'ı mülkün sahibi olarak görmemiş, kendimizi gerçekten ona sahip zannetmişiz. Eğer "mâliki yevmid dîn" diyebilseydik Allah'ı mülkün sahibi olarak görürdük.

Gerçek bir Allah dostu nasıl olur diye sorulduğunda verilecek tek cevap vardır; Allah bütün dünyayı ona verse gönlü kıpırdamaz. Aynı şekilde bütün dünya onun olsa ve sonra ondan

---

[21] Fatiha /3
[22] Mu'min /16

alınsa gönlü yine kıpırdamaz. Neden? -Çünkü hiçbir şeyi kendine ait bilmiyor. Bu durumda dünya ona verildi diye niye sevinsin ya da alındığında niye üzülsün!

Biri gerçekten **“iyyâke na’budu ve iyyâke nesta’în”**[23] derse derdi Allah olur ve her fırsatı bir nimet olarak görür. Düşen birini kaldırmak onun için bir nimettir. Allah kendisine imkân tanımış; kulluğunu yapma, rızasını kazanma imkânı vermiştir. Birinin ihtiyacı olduğunda ona koşar, bunu da bir nimet olarak görür. Yardım ettiğinde de nimete vesile olduğu için yardım ettiğine teşekkür eder. “Ben sana böyle yardım ettim” deyip bunu onun başına kakmaz; ama gerçekten “iyyake na’budu ve iyyâke nesta’în” demişse böyle yapar.

Gerçekten “iyyake na’budu ve iyyâke nesta’în” diyen biri hiç kimsenin önünde boynunu bükmez, başını eğmez. Boynunu, başını bir tek Allah’ın önünde eğer. Ne yaparsa yapsın, nerde olursa olsun; “acaba şunu şöyle yaparsam rabbim benden razı olur mu, bu yaptığımı beğenir mi, sever mi” deyip, Allah’ın hesabını yapar. Allah’ın rızasını gözetirken başkalarının hesabını yapmaz, kimin ne söylediği onu ilgilendirmez ve etkilemez. Allah bir şeye “güzel” demişse bütün âlem bir araya gelip; “bu güzel değil” dese, bu onu etkilemez. Her şeyden, canından çok sevdiği kendisini yaratan rabbi; “güzel” dedi ya, isterse gerisi “güzel değil” desin, bu onun için hiçbir mana ifade etmez.

Zaten Allah’ın güzel dediğine güzel değil diyen biri Müslüman olmak orda kalsın, insan olmaktan çıkmıştır. Allah’ın güzel dediğine güzel, çirkin dediğine çirkin, kötü dediğine kötü, hak dediğine hak, batıl dediğine batıl demeyen, insan değildir. Böyle biri haddini aşmıştır. İblisle aynı konumdadır, hatta hiçbir farkları yoktur. İnsanın amelinin eksik olması başka, imanının

[23] Fatiha /4

eksik olması başka bir şeydir. Bu anlattığım amelle ilgili değil imanla ilgilidir, iman meselesidir.

İyyâke nesta'în:[24] "Yalnız seni istiyoruz ve senden istiyoruz." Neyi istiyoruz? **İhdinâs sıratel mustakîm:**[25] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et." Allah'tan sırat-el mustakimi isteyen ama sırat-el mustakime hidayet olmak için bir çaba, gayret sarf etmeyen birinin hali susamış bir insanın; "ben su istiyorum" demesine benzer. Biri ona su ikram etse o da suyu içmese ama sürekli "ben su istiyorum" dese ona ne denir? -"Sen deli misin? Madem su istiyorsun al iç." Böyle biri sadece "su istiyorum" demesini öğrenmiş, böyle söyleyince su içeceğini, suya kanacağını zannetmiştir. Bu, aklını kullanmayan birinin halidir. Bu yüzden bir şeyi Allah'tan istiyorsan Allah da sana o istediğini verdiyse onu alman, ona sarılman gerekir.

Fatiha Suresi'nde yalnız senden istiyorum dediğinde istediğin şey sırat-el mustakime hidayet olmaktır. Sırat-el mustakimi isteyenlere Allah bu yolu anlatır;

Sırâtellezîne en'amte aleyhim:[26] "O yol ki nimet verdiklerinin yolu." Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber olman lazım ki sırat-el mustakime hidayet olmuş, gayeye kavuşmuş, Allah'a vasıl olmuş olasın. Hem bunu söyleyeceksin hem de sırat-el mustakime girmeyip, Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber olmayacak, "**onlar Allah'ın hidayet ettiği kimselerdir. Onların hidayetine uy"**[27] ayetine uymayacak, onu dinlemeyecek, sonra bir de; "ben bunu söyledim tamam, sırat-el mustakimdeyim" diyeceksin! Sen böyle bir durumda sırat-el mustakimde olmazsın.

---

[24] Fatiha /4
[25] Fatiha /5
[26] Fatiha /6
[27] En'âm /90

Ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn:[28] "Gazaba uğrayanların ve delalette kalanların (yoluna) değil." Allah'ın emrini, Resulullah'ın ne yaptığını bildiğimiz halde bunu yapmaz, ciddiye almazsak gazaba uğrarız. Allah ve resulünü dinlemez, daha doğrusu bu yolda gücümüz nispetinde çaba, gayret sarf etmez, bunu dert edinmezsek Allah ve resulünü ciddiye almamış oluruz. Bu durumda Allah'ın gazabının içindeyiz, hem de tam ortasındayız; yani Yahudice bir zihniyete sahibiz demektir. Ya da Allah ve resulünün emretmediği, tavsiye etmediği başka şeyleri getirip; "bu da dindendir" dersek o zaman da delalette kalmış oluruz.

Gazaba uğrayanlar da delalette kalanlar da cehennemliktir; çünkü bu bir iman meselesidir. Bu; Allah'a şirk koşmaktır, Allah'ı hafife almak, ciddiye almamaktır. Her iki durumda da bu böyledir. Peki, doğru nedir? -Doğru; Allah'ın kitabına uymaktır, aynı şekilde canlı Kur'an olan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i kendimize örnek almaktır.

İnsan kendini dünyada Hz. Âdem (a.s.) gibi tek başına, geriye kalan bütün insanların, bütün varlığın da kendisi için bir imtihan vesilesi olduğunu bilmelidir. Yoksa "herkes ne olursa biz de öyle olalım. Herkes öyle yapıyor, biz de öyle yapalım, bir şey olmaz. Bir şey olsaydı bunlar yapmazdı" demek insanın kendi insanlığına, kendi aklına hakaretidir. Allah sana akıl vermiş, seni muhatap almış sen de çıkıp; Allah'a âbd olduğunu söylüyorsan bu durumda gözünü, gönlünü Allah'tan, rızasından, emrinden ayırmaman gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "Eğer Allah benim insanlarla beraber olmamı emretmeseydi asla gönlümü, yüzümü Allah'tan başka tarafa çevirmezdim. Sadece Allah ile meşgul olurdum, rabbimi kendimden razı etmeye çalışırdım" buyurur. Bizim de

[28] Fatiha /7

böyle olmamız lazım; yani mecbur kalmadıkça bize faydası veya zararı olmayan şeylerle, bizi ilgilendirmeyen işlerle, olaylarla, meselelerle uğraşmayalım, meşgul olmayalım, muhatap olmayalım. Bu bizi oyalar. Bu, şeytanın hilesidir.

Allah bize akıl, aynı zamanda tefekkür etme, doğruyu yanlıştan ayırma özelliğini vermiştir. Buna Furkan; yani hakkı batıldan ayırma denir. Diyelim ki bir şey bizi günlerce, aylarca, yıllarca meşgul etmiş, biz de onun peşinden koşmuşuz. O peşinden koştuğumuz, övdüğümüz, yıllarca anlattığımız şeye dönüp acaba bize ne kazandırdığına veya ne kaybettirdiğine bakalım? -Eğer o yıllarca peşinden koştuklarımız bize manevi olarak bir şey kazandırmamışsa hayatımızı çalmış, harcamış demektir.

İnsanın vakti, zamanı kendisine emanet edilmiştir. Asıl israf; insanın kendi zamanını, hayatını israf etmesidir. Biri vaktini, zamanını israf etmiş, boş şeylerle geçirmişse israfın en büyüğünü yapmış, hayatını israf etmiştir. İsraf etmemek için kazanmak gerekir. Bu yüzden Allah'tan ayrı geçirdiğin, onun hesabını yapmadığın, onun huzurunda olduğunu unuttuğun her an, israftır.

Biz de kardeşlerimize hayatlarını nasıl israf etmemeleri gerektiğini, nasıl rableriyle beraber olacaklarını anlatıyoruz. Mesela biri birinin ihtiyacını bir sefer, iki sefer, üç sefer, beş sefer, on sefer temin etse doğru olur mu? -Olmaz. Peki, doğru olan nedir? -Eğer yapabiliyorsa ihtiyaç sahibine ihtiyacını nasıl temin etmesi gerektiği konusunda ona yol göstermektir; yani ona her gün bir ekmek vereceğine her gün bir ekmek kazanmanın yolunu ona göstermektir. Senin ona; "gel, ben sana her gün bir ekmek vereyim" demen ona hakarettir, onu küçümsemektir; çünkü ekmeği o da kazanabilir. Bu durumda sana düşen; o ekmeğin nasıl kazanılması gerektiğini ona göstermektir. Aslında bizim yapmaya çalıştığımız şey de işte budur.

Bu yüzden burada Kur'an'ı tefsir etmiyorum. Kur'an'ın nasıl tefsir edilmesi, Kur'an'a, Kur'an'ın bütününe nasıl bakılması, nasıl uyulması, nasıl yaşanması gerektiğini, Allah'ın ayetleri üzerinde; yani Fatiha'nın üzerinde nasıl tefekkür edilmesi gerektiğini öğretiyorum.

Evet, önce Fatiha ile tanışmamız, Fatiha'yı tanımamız lazım. Şimdiye kadar anlattıklarımız Fatiha'yla tanışma faslıydı. Fatiha'yı tanımadan kendimizi ona okutmamız mümkün değildir. Fatiha; Kur'an'ın bütünü, Kur'an'ın özü demektir. Fatiha'yı karşımıza koyup; "acaba ben de Fatiha olmuş muyum; yani öz itibariyle, bütün itibariyle Kur'an'a uyuyor muyum" deyip kendimize bakmamız gerekir.

Biz de bir ayeti anlatırken onunla nasıl meşgul olacağımızı, onu nasıl tefekkür edeceğimizi, ona uyup uymadığımızı nasıl anlayacağımızı, o ayetle nasıl arkadaş olacağımızı, nasıl o ayet olacağımızı, o ayeti üzerimizde nasıl göstereceğimizi ve nasıl canlı ayet olunacağını anlatmaya çalışıyoruz. İnşallah kardeşlerimiz neyi söylemeye, neyi anlatmaya çalıştığımızı anlamıştır.

Allah Kıyamet günü; **"sizi bu Kur'an'dan sorumlu tutacağım"**[29] buyuruyorsa o halde öz itibariyle Fatiha'yı bilmemiz, anlamamız, kendimizi "acaba ona uyuyor muyuz, uymuyor muyuz" diye Kur'an'ın ölçüsüne vurmamız lazım. Uyuyorsak Kur'an'a uymuş, dolayısıyla canlı Kur'an olmuşuz demektir. Uymuyorsak bu durumda Kur'an'a uymayan hangi halimiz varsa onu düzeltmemiz gerekir.

Elimizde bir metre ya da bir terazi olmadan herhangi bir şeyi ölçüp biçmemiz mümkün değildir. Ölçersek tahmini olur, bazen eksik, bazen fazla ölçeriz; ama önümüzde, elimizde bir ölçümüz varsa ve bu ölçü Kur'an'ın özünün ölçüsü olan Fatiha ise ölçümüz şaşmaz. Bu yüzden Fatiha'yı bilmeyen, anlamayan,

---

[29] Zuhrûf /44

Kur’an’ı okuyamaz, anlayamaz; yani bütünü anlamadan parçayı anlamak mümkün değildir. Bir kere hepsini anlamamız gerekir.

Hangi ayeti okursak okuyalım; “Allah’ın bu ayetteki muradı nedir” diye Fatiha’nın ölçüsüne vurduğumuzda ölçümüz şaşmaz; çünkü ölçümüz bellidir ama böyle bir ölçüsü olmayanlar önce bir ayeti, sonra başka bir ayeti, daha sonra yine başka bir ayeti okur; yani ayetle parça parça olur, bir bütün oluşturmaz ve ayetlerden farklı bir hüküm çıkarır. Allah’ın asıl muradının ne olduğunu anlamadan Kur’an’ı anlamak mümkün değildir. Kur’an’ı önce bir bütün olarak anlamamız lazım. Bunun için de Fatiha’yı okuyup öğrenmemiz, anlamamız lazım; çünkü Allah Kur’an’ın hepsini Fatiha’ya sığdırmıştır.

Hazreti Ali (r.a.) Efendimiz; *“Kur’an’ın hepsi Fatiha’da gizlidir. Fatiha da besmelede gizlidir. Besmele de “B” harfinde gizlidir”* buyurur. Ayetleri tefsir ederken sanki farklı bir şey söylüyormuşum gibi gelebilir; ama öyle değildir. Söylediklerimi daha geniş bir şekilde açmanız lazım, ben sadece ayetlerin kapısını aralıyorum. Ben istiyorum ki; kardeşlerimiz ayetler üzerinde tefekkür etsin ve Allah bunu onların gönlüne indirsin.

“B” harfi Türkçedeki “ile” bağlacıyla aynı anlamı taşır; yani “Ahmet ile Mehmet” kelimesindeki gibi ile bağlacının kattığı beraberlik anlamını ifade eder. Bir cümlede “ile” bağlacı geçiyorsa bu cümlede birbirine bağlanan iki şey var demektir.

Bütün Kur’an “B” harfine nasıl gizlenmiştir? Neden hepsi “B” harfinde gizlidir?

Kur’an; kul ile Allah arasındaki münasebeti, Allah’ın, kula muamelesini, kulun nasıl bir kul olması gerektiğini anlatır. Allah’ın insandan nasıl bir kulluk istediğini, kulun, Allah ile yakınlığının, bağlantısının ne olduğunu, nasıl olması gerektiğini, Allah’ın kâinatla, varlıkla, yarattıklarıyla ilgisinin ve alakasının ne olduğunu, aynı şekilde insanın kâinatla, dünyayla, birbirleriyle

alakasının, ilgisinin ne olduğunu, nasıl olması, birbirlerine nasıl muamele yapmaları gerektiğini anlatır.

“B” harfinin; beraberlik demek, alaka demek olduğunu, ile bağlacının iki şey arasındaki alakayı, beraberliği ifade ettiğini söyledim. O zaman bütün Fatiha’yı “B” harfine getirip sığdırmamız gerekir. Zaten “bi ismillah” dediğimizde aynı zamanda “Allah ile” demiş oluruz.

Kul, Allah ile olmazsa hiçbir şeyin manası, kıymeti, değeri olmaz. Aynı şekilde hiçbir şekilde ona ait bir şeref, bir değer de olmaz, olamaz. Bu durumda bir avuç topraktan, çamurdan ibaret kalır. Toprağa da basılır! Çamurun, toprağın ne değeri, ne kıymeti olabilir ki! Allah, insana kendi ruhundan nefhetmeseydi, insan, Allah’ın yeryüzündeki halifesi olmasaydı, Allah ona zatıyla ve sıfatıyla tecelli edip; “sen benim halifemsin, ben seni bana âbd olasın, beni sevesin, bana âşık olasın, âşıklığını gösteresin diye dünyaya gönderdim” deyip onu yaratmasaydı onun ne kıymeti, ne değeri olurdu!

Sen “Allah” demiyorsan nasıl bir kıymetin, bir değerin olabilir! Varlığın hepsi rabbini hamd ile tesbih ederken, sen kendi iradenle rabbini tesbih edip, ona hamd edemiyor, onu, onun övdüğünü övemiyorsan ne değerin, ne şerefin vardır! Sana ait bir şeref nasıl olabilir! Sen değil insan, hayvan bile olamazsın. Hayvan bile, taş bile, ağaç bile, köpek bile rabbini hamd ile tesbih ederken sen bunu yapamıyorsan nasıl insan olabilirsin ki!

Hamd ile tesbih etmek ne demektir?

Allah subhandır, bütün noksanlıklardan, eksikliklerden münezzeh, bütün kemal sıfatlarıyla muttasıftır. Özellikle sohbet ederken ilmi kelimeler kullanmak istemiyorum. Açık, sade, net, herkesin anlayabileceği şekilde anlatmak istiyorum. Bazen karşılığı olmayan kelimeleri mecburen kullanmak zorunda

kalıyorum; çünkü başka kelimeler onu ifade edemeyebilir. Bu kullandığım kelimeleri de izah etmeye çalışacağım inşallah.

Evet, Allah noksan sıfatlardan münezzehtir. Allah'ı tenzih ediyoruz; yani hiçbir noksanlığı Allah'a layık görmüyor, hâşâ diyoruz. Allah neyi ki yaratmış, neyi ki takdir etmişse eksiksiz yapmıştır. Allah subhan olduğu için sıfatları da, isimleri de, fiili de subhandır; noksanlıktan, eksiklikten beridir, münezzehtir. Hâşâ ki Allah bir şeyi eksik yapmış olsun, eksik yaratmış olsun! Hâşâ ki herhangi bir şeyi kemaliyle yaratmamış olsun! Allah kemal sıfatlarıyla muttasıftır, neyi yaratırsa yaratsın o yarattığı kemal sıfatı üzeredir. Yarattığı, yaptığı her şey kâmildir; çünkü Allah onu öyle yaratmıştır; ama Allah, insana kemalatını vermemiştir.

Allah'ın, insana kemalatını vermemesi ne demektir?

Allah, insanın kemalatını onda gizlemiştir. Mesela; toprağa ekildiğinde ağaç olup meyve veren bir çekirdekte ağacın kemalatı gizlidir. İnsanda aynen böyledir. Allah onu bir çekirdek olarak; yani saf, temiz, pırıl pırıl olarak dünyaya göndermiştir. Sonra onun büyütülmesini, yetiştirilmesini anne ve babaya teslim etmiştir. İnsan buluğa erinceye kadar kendinden sorumlu değildir. Buluğa erince de Allah onun gönlüne vahyeder. Bu, istisnasız herkes için böyledir. Onun varlığını, birliğini, aynı zamanda âbdiyetini onun gönlüne vahyedip, ona sırat-el mustakimi, hidayeti aramasını emreder. O anda herkes bir arayışa girer ve doğruyu, hakkı aramaya başlar.

Çekirdek, toprağa ekilince toprağın üzerinde veya bir taşın üstünde kalsa çürür, hiçbir işe yaramaz. Bir de çekirdeğin filizlenmesi için sadece toprağa girmesi yetmez, o çekirdek sulanıp, güneşini, ısısını alırsa o zaman çatlar, filizlenir. Bu yüzden doğruyu ve hakkı aramaya başlayan birine de toprak gönüllü bir hidayetçi lazımdır. Biri gerçekten ararsa Allah onu toprak gönüllü bir hidayetçiyle, bir Mürşid-i kâmille, nebiyle, resulle, imamla

beraber eder. Mürşid-i kâmil onu manevi olarak gönlüne alır; çünkü onun gönlü toprak gibi mütevazıdır, arayışta olan da onun gönlünde yeşerir, gıdasını oradan alır.

Kökü toprakta olanlar ağaçtır, kökü topraktan kesilenlere ise ağaç denmez, "odun" denir. Biri de gönül itibariyle bir gönüle ekilmemişse odun gibidir, yeşermez, meyve vermez, manevi olarak büyüyemez. Bu yüzden bir gönüle bağlanmak, o gönüle rabt olmak gerekir. Bir gönül, Mürşid-i kâmil'in gönlüne girerse yeşerir, büyür, meyve verir. "İhdinâs sırat-el mustakim" işte bu demektir.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah'a ve resulüne itaat edenleri kendisine nimet verdiğimiz kullarla beraber yapacağız"**[30] buyurur. Allah'a ve resulüne itaat edenler burada da ahirette de Allah'ın nimet verdiği kullarla beraber olur. Burada beraber olamayanlar orada beraber olamaz, sadece kendi kendini kandırır.

Mesela öyleleri var ki; elli sene, altmış sene, yetmiş sene boyunca Allah'a âbd olduğunu, kul olduğunu zannedip ibadet eder; ama hala odun gibidir. Böyle biri meyve vermez, kimse ondan istifade edemez, onunla beraber olanlar onun gölgesinde gölgelenemez, hararetten, ateşten korunamaz. Aç kalsa, susuz kalsa ondan gıdasını alamaz. Böyleleri ağaç değil odundur. Odun da yanmaktan başka ne işe yarar!

Neden Fatiha sohbetini yapıyoruz? -Çünkü bütün görülmeden parça anlaşılmaz. Bu yüzden önce bütünü görmemiz, Allah'ın muradını, Kur'an'ın bize neyi anlattığını bir bütün olarak anlamamız gerekir. Allah'ın bizden ne istediğini, bizim Allah'tan ne istememiz, nasıl olmamız, nasıl durmamız gerektiğini öğrenmemiz gerekir.

---

[30] Nisa /69

Ayetleri okurken elimizde bir ölçümüz; yani bir metremiz, bir tartımız, bir terazimiz olsun dedik. Terazimiz, tartımız, metremiz, ölçü aletimiz olmadan ölçmeye, tartmaya kalkışırsak yanlış yaparız. Zaten ümmetin sorunu; yanlış anlamak, yanlış ölçmek, yanlış tartmaktır. Fatiha'yı gerçekten bilmiş olsaydık yanlış ölçmez, yanlış biçmez, yanlış tartmazdık, dolayısıyla bir olur, beraber olurduk; çünkü hepimiz aynı şeyi anlamış olurduk.

Allah'ımız, peygamberimiz, kitabımız, dinimiz, kıblemiz bir olduğu halde herkes bir tarafa bakıp; "hak bizdedir, biz haklıyız" diyor. Bu, ya kitabımız ya da peygamberimiz farklı demektir; ama baktığımızda kitabımız da peygamberimiz de birdir. Böyle olduğu halde bu kadar ayrılığın olmasının sebebi; kitabı yanlış yorumladığımız içindir, bütünü görmeden parçayı alıp, parçayı bütünün yerine koyduğumuz içindir.

Bu yüzden bütünü görebilmek için Fatiha'yı güzel bir şekilde bütünüyle öğrenmek, anlamak gerekir. Aynı zamanda kendimizi Fatiha'ya okutmamız gerekir. Ancak bundan sonra diğer ayetlere, surelere geçip; "bu ayet ne söylüyor" diyebiliriz. Bunu diyebilmemiz için mutlaka Fatiha'yı bütünüyle tam olarak öğrenmemiz, üzerinde tefekkür etmemiz lazım. Kardeşlerimizin sadece bizi dinlemesi yetmez bir de anlattıklarımızı belli bir süre tefekkür etmeleri, kendilerini Fatiha'nın ölçüsüne vurup, ona ne kadar uyduklarını, ne kadar iman ettiklerini anlamaya çalışmaları gerekir.

Önce Kur'an'ın bütününü anlayıp iman etmek gerekir; çünkü iman etmeden Allah'ın ayetlerini okursak bir şey alamayız. Bu yüzden, bütünü görmek, anlamak, bütünün üzerinde tefekkür etmek, elimizde bir ölçü, bir terazi olması adına Fatiha üzerinde böyle ısrarla duruyoruz.

Fatiha'yı günde yirmi veya sünnetlerle beraber kırk sefer namazda tekrar ediyoruz. Hemen hemen Fatiha'yı bilmeyen

Müslüman yoktur. Aynı şekilde namaz bütün ibadetleri kendisinde toplayan bir ibadettir. Namazda hem beden itibariyle, hem gönül ve ruh itibariyle, hem de akıl, tefekkür itibariyle Allah'ın huzurunda duruyoruz. Namaz deyince ise aklımıza Fatiha geliyor. Fatiha'yı da Allah'ın huzurunda günde kırk sefer ona söylüyoruz. Bir de bunu dalga geçer gibi söyler, yalan konuşursak Allah'ın gazabı gelir.

Böyle bir okuyuşla; yani Kur'an'ı anlamadan, ne dediğimizi bilmeden yılda bir sefer hatmedip okursak bir sefer yanlış yapmış, Kur'an'a bir sefer hakaret etmiş oluruz; ama Fatiha'yı böyle okursak Kur'an'a günde kırk sefer hakaret etmiş oluruz.

Bu tehlikeden kurtulmak için Fatiha'yı anlamak gerekir. Yoksa onu anlamadan sadece dilimizle onu okursak bu okumak değildir. Okumak bu olsaydı her birimiz bir tarafa bakıp birbirimizi taşlamazdık. Fatiha'yı okumuş olsaydık, Fatiha da bizi okuyup tasdik etmiş olsaydı, "sen bensin ben de senim. Sen bana iman etmişsin, beni yaşıyorsun" deseydi bizi görenler Allah'ı hatırlar, Allah'ı zikrederdi. Aynı şekilde bizi görenler; "bu canlı Kur'an'dır, Kur'an'ı yaşıyor, Allah'ın rahmeti bunun üzerinde tecelli etmiş, bu sırat-el mustakim üzeredir. Bu gerçekten Allah'a âşık, Allah'a âbd olmuş, Allah'ı isteyen, insanları Allah'a, Allah'ı sevmeye, Allah'a iman etmeye, Allah'ın rızasının peşinden koşmaya, sırat-el mustakime davet eden biridir" derdi.

Peki, bizim için böyle diyorlar mı? -Demiyorlar. O zaman sorun bizdedir; Fatiha'yı okuyamamış, anlayamamış, yaşayamamışız.

Okumayı öğrenmek için okula gittiğimizde önce harfleri öğreniriz; çünkü harfleri bilmeden okumak olmaz. Biri harfleri öğrendiğinde okumayı öğrenir. İşte Fatiha, Kur'an'ı açan kapıdır, Kur'an'ı bize anlatacak olan, anlamamızı sağlayacak olan kapıdır. Bir kere harfleri öğrendin mi Kur'an'ı artık okumaya

başlayabilirsin. Fatiha'yı okumadan Kur'an'ı okuyamaz, okumaya başlayamazsın. Fatiha bu yüzden bu kadar önemlidir. Görünüşte yedi cümle, yedi ayettir; ama bütün Kur'an'ı kendisinde barındıran, bütünü öğreten, tanıtan yedi ayettir. Bu yüzden önce Fatiha'yı okumamız, kendimizi de ona okutmamız gerekir. Fatiha'ya ne kadar arkadaş olduğumuzu, dost olduğumuzu, yakın olduğumuzu kendimizi hesaba çekip anlamamız gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir hadisinde; *"Biri öldüğünde bir sureyi seviyorsa o sure de onu sever. Onu sevip okuyorsa, hayatına geçirmişse kabirde de kıyamet yerinde de o sure bir insan suretine bürünür ve ona gelir. O kabirdeki der ki; kimsin sen? Sana bakmaya doyamıyorum. O da kendini tanıtır; sen beni seven ben de senin sevdiğinim. Sen beni seviyorsun, ben de seni seviyorum. Ben senin dostunum, falan sureyim, der ve kabirde ona arkadaşlık yapar, kıyamet yerinde de ona şefaat eder"* buyurmuştur. Bir sure bir insan suretine bürünse acaba o nasıl bir şey olur!

Kur'an'daki bir sureye dost olanlar nasıl dost olmuşlardır?

Onu yaşayarak, ona uyarak, onun gibi olarak ona dost olmuş, onunla beraber olmuşlardır. Bu yüzden ilk önce Fatiha'yı sevmemiz, ona arkadaş olup, onun gibi olmamız lazım. Nitekim dost olduğumuz sure Fatiha olursa Kur'an'ın bütününe arkadaş, dost olmuş oluruz.

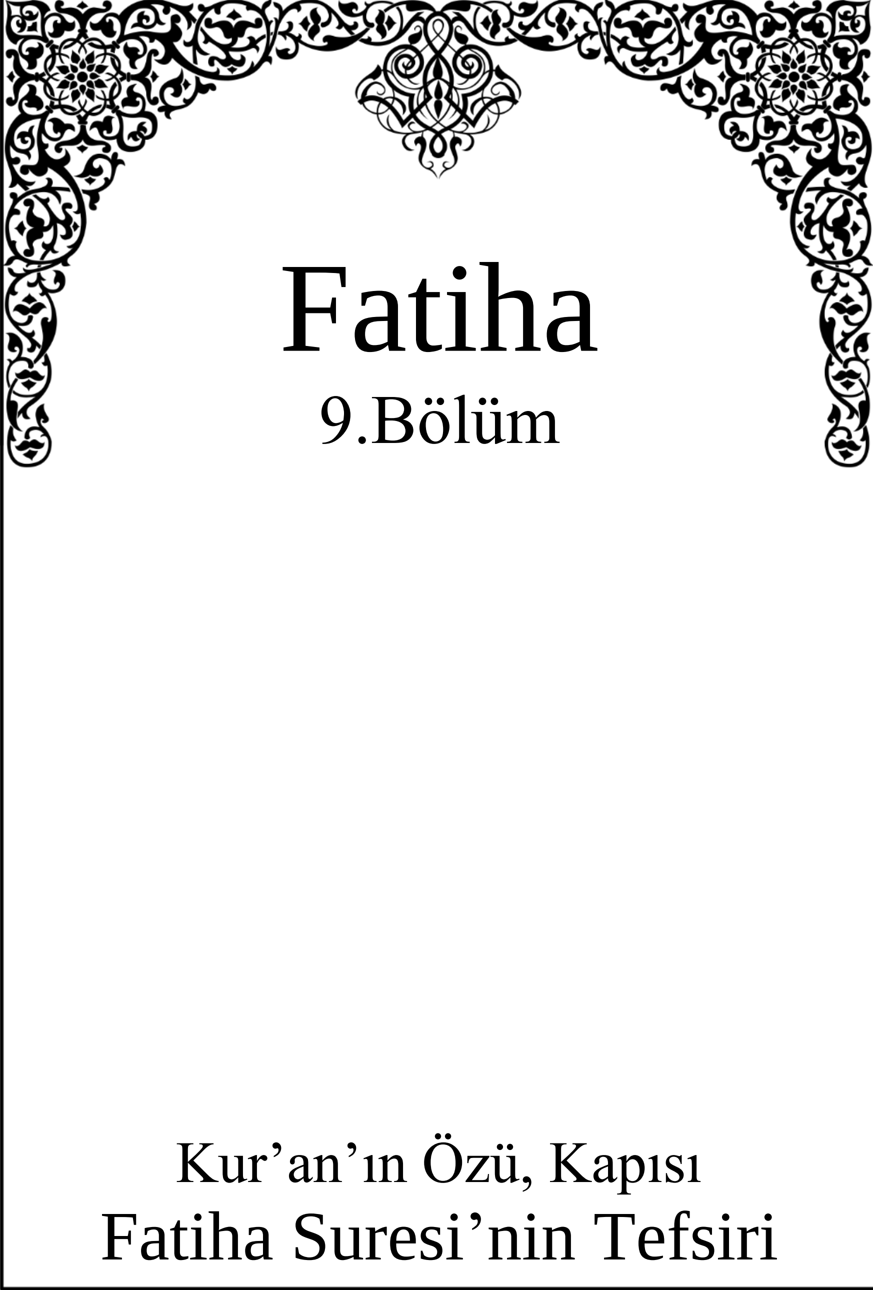
Bütünü bir anda anlayıp, ona uymak imkânsız denecek kadar zordur. Bu zor olmasaydı Allah Kur'an'ı birden indirirdi. Hâlbuki onu yirmi üç yılda parça parça indirmiştir.

Bu parçaların hepsi şuanda bir aradaysa bu durumda hepsinden birden sorumluyuz. Yaratan Allah gücümüzün buna yetmediğini bildiği için Fatiha'yı baş tarafa koyup; "işte Kur'an'ın özü, önce buna uyun, önce bütünü böyle anlayın, böyle tanıyın, sonra tafsili olarak onu öğrenin" demiştir. Bu yüzden bütünün iyi anlaşılması gerekir. Sohbetlerimizde özellikle Fatiha'nın üzerinde

durmaya çalışıyoruz. Buna rağmen Fatiha'ya sadece birkaç yönden bakabildik ve anlattıklarımız da sonsuz bir deryadan sadece bir damla misalidir.

Allah bizi Fatiha'ya dost olan, Fatiha'yla beraber olan, Fatiha'nın Kıyamet günü şefaat ettiği kullarından eylesin. Allah bizi Kur'an'ı bir bütün olarak okuyan, anlayan ve anladıklarına iman edip onu amele dönüştüren kullarından eylesin. Allah bizi her muamelesinin rahmetiyle olduğunu, bilen, tadan ve her anda "elhamdulillahi rabbil âlemin" diyen kullarından eylesin. Allah bizi gönlü gözü Allah'tan başka tarafa dönenlerden eylemesin. Gözünü, gönlünü Allah'tan, rızasından, aşkından başka bir tarafa çevirmeyen ve karşılaştığı imtihanlar ne olursa olsun her anda "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" diyen kullarından eylesin.

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha

9.Bölüm

Kur'an'ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Hep beraber Fatiha'yı anlamaya çalışıyorduk. Fatiha'yı anlamadıkça Kur'an'ı anlamamız mümkün olmaz, diyorduk. Aynı şekilde Kur'an'ı bir bütün olarak anlamadan ayetleri tek tek anlamaya çalışırsak bile anlamamız mümkün olmaz, diyorduk. Bütün kardeşlerimiz için Kur'an'ı bir bütün olarak anlamanın şart olduğunu, farz olduğunu söyledik. Hiçbir kardeşimiz "ben Allah'ın kitabını bilmiyor, tanımıyorum, dolayısıyla ona iman etmiş olmam mümkün değil" diyemez, dedik. Yoksa bunun hesabını ne biz verebiliriz, ne de kardeşlerimiz verebilir.

Biri Kur'an'ı okumamış, anlamamış, yaşamamış, hayatına geçirmemişse Allah'ı ciddiye almamış demektir. Allah'ın kitabını, kelamını ciddiye almayan, Allah'ı ciddiye almış olmaz. Bunun için herkesin Allah'ın Fatiha'daki muradını manasıyla beraber bilmesi gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; "*Fatihasız namaz olmaz*"[1] buyurmuştur. Fatiha'yı bilmeyenin, okumayanın, anlamayanın, yaşamayanın namazı da olmaz. Fatiha'yı bilmediğimiz, anlamadığımız, yaşamadığımız için namazımızdan da Allah'ın dilediği gibi istifade edemiyoruz; yani namazımız tatsız, tuzsuz, huzursuz, muhabbetsiz, taklitten ibaret bir namaz halindedir. Bu yüzden namazdayken huzurda olduğumuzu bilmediğimiz bir namaz kılıyoruz ve bu namaz gerçek bir namaz değildir.

Ben Fatiha'yı tekrar kısaca bir izah etmeye çalışayım.

[1]Buhari 765, Müslim 394, Ebu Avane 2 /124, Ebu Davud 822, Nesei 909, Tirmizi 247, İbni Mace 837

Ayetleri sureyle tefsir etmek gerekir. Fatiha'daki bir ayeti de Fatiha'yla anlamak gerekir. Mesela "el hamdu lillâhi rabbil âlemîn" dediğimizde hamdın, âlemlerin rabbi olan Allah'a nasıl yapılması gerektiğini diğer ayetler üzerinden anlamamız gerekir; çünkü sure bir bütündür. Dolayısıyla her bir ayeti diğer ayetle tefsir etmemiz gerekir; yani bir ayeti içinde bulunduğu o sureyle tefsir etmemiz gerekir. Tefsiri "anlamak" olarak idrak ettiğimizde Kur'an'ı, ayeti, sureyi anlamış oluruz.

Bir ayet, o ayetin içinde bulunduğu sureyle nasıl tefsir edilir?

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[2] "Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir, Allah'a aittir." Övmek ve övülmek ona mahsustur. Övülmeye layık olan ve en güzel övgüyü yapan da odur. Bu ayete; "neden, niçin, nasıl" diye sorduğumuzda cevap olarak "çünkü" deyip ayete devam etmemiz gerekir.

Er rahmânir rahîm:[3] "(Çünkü) O, Rahman ve rahimdir." Allah zatında, sıfatlarında, isimlerinde, fiillerinde merhamet sahibidir. Allah her neyi yaparsa yapsın, neyi yaratırsa yaratsın, neyi halk ederse etsin bu onun rahmetinin sonucudur. Yaratan oysa, rab oysa, sahip oysa, terkip eden, tertip eden, düzenleyen oysa ve bunu zatında rahman, sıfatlarında, isimlerinde, fiillerinde rahim olarak tecelli edip rahmetiyle yaratıyorsa o övgüye layık olmaz mı! Aynı şekilde en güzel övgüyü yapan da odur, övmek de ona layıktır. Peki, Allah kimi över? -Onun ismiyle isimleneni, işini rahmetle yapanı, muamele edeni över. Bu durumda "er rahmânir rahîm" ayeti "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" ayetini tefsir etmiş oldu.

[2] Fatiha /1
[3] Fatiha /2

Mâliki yevmid dîn:[4] "O, din gününün sahibidir." Allah; dinin, emrin, hükmün, Kıyamet gününün sahibidir. Kıyamet günü de, şimdi de her şeyin sahibi olan odur. Dolayısıyla Allah'ın hiçbir işi, hiçbir şeyi eksik ya da kusurlu olamaz; çünkü kendisi subhandır, dolayısıyla hamde layıktır. Biri onun işini hamda layık görmüyor, işinde bir terslik görüyorsa Allah'ı hamda layık görmüyordur.

İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în:[5] "Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz." Neden? -Çünkü hamda, övülmeye layık olan, her şeyi yaratan, terkip eden, tertip eden, düzenleyen Allah'tır. Aynı zamanda seni yaratan, terkip eden, tertip eden, düzene koyan, senin için bir hayat yaratan da odur. Sana zatıyla, sıfatıyla tecelli edip en yüksek şerefi sana veren de odur. Bu durumda ona âbd olunmaz mı! "Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyorum; çünkü sen âlemlerin rabbisin, hamde layık olansın ya rabbi!"

İhdinâs sırâtel mustakîm:[6] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et." **Sıratellezîne en'âmte aleyhim:**[7] "Kendisine nimet verdiğin kullarının yoluna." Neden? -Çünkü en doğru yolu gösterecek olan, övgüye, hamda layık olan sensin. Beni sırat-el mustakimine hidayet edersen övgüye, övülmeye, hamda layık edersin. Bu yüzden "beni övdüğün, sevdiğin, kendisine nimet verdiğin kullarınla beraber eyle" diyoruz.

Gayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn:[8] **"**Gazabına uğrayanların, delalette kalanların yoluna değil (ya rabbi)." Bir de burada "gazaba uğrayanlardan, delalette kalanlardan eyleme ya rabbi" diyor ve Allah'a sığınıyoruz; çünkü bunun dışında kalanlar

[4] Fatiha /3
[5] Fatiha /4
[6] Fatiha /5
[7] Fatiha /6
[8] Fatiha /7

gazaba uğramış, delalette kalmıştır. Bu ayeti, “el hamdu lillâhi rabbil âlemîn” ayetine bağlayıp tefsir ettiğimizde “Allah’a hamd edemeyen, Allah’ı övmeye ve övülmeye layık görmeyen biri ya gazaba uğrar ya da delalette kalır” manasına gelir.

Fatiha Suresi’yle baş taraftaki “el hamdu lillâhi rabbil âlemîn” ayetini açıp öğrenmeye çalıştık. Her bir ayeti böyle yapmamız lazım ki surenin bütününü anlayabilelim.

Bir de Kur’an’da muhkem ve müteşabih ayetler vardır. Muhkem; hükmü apaçık olan, hem iman hem de amel isteyen ayetlerdir. Hükmü apaçık olduğu için bu ayetlere hem iman etmen hem de amel etmen gerekir. Bir de müteşabih ayetler vardır. Bu ayetler amel gerektirmez; ama imanı gerektirir. Allah müteşabih ayetleri teşbih etmiş, örnek ile anlatmıştır. Bu ayetleri anlamasan bile “rabbimin muradını anlamadım ama ben bu ayete iman ettim; çünkü bunu Allah buyuruyor” demen lazım. Bu durumda “Allah’ın buradaki muradı nedir” deyip onu bir bilenden öğrenmen gerekir.

Sana asıl lazım olan muhkem ayetlerdir. Müteşabih ayetlerin manasını anlarsan zaten “iman ettim” demen gerekir, anlamasan da “rabbim neyi murat etmişse ona iman ettim” demen yeterlidir.

Fatiha’yı öğrendikten sonra başka hangi sureyi öğrenirsek öğrenelim mutlaka onun Fatiha’daki yerine bakmamız gerekir. Ayetlere tek tek değil önce sure olarak bakmamız gerekir. Mesela ezbere bildiğimiz bir sure için “acaba bunun Fatiha’daki yeri nedir, nasıldır? Benim bunu Fatiha’yla beraber nasıl anlamam lazım” dememiz gerekir.

Âlimlerimiz; “Kur’an’dan bir tek Asr Suresi inseydi bile yeterliydi” dediler. Demek ki bir sure bile insana yetebiliyormuş, yeter ki amel edelim.

İsterseniz Allah'ın Asr Suresi'nde ne buyurduğunu biraz izah edeyim;

Vel asr:[9] "Asra yemin olsun ki." Allah burada zamana yemin eder. Allah'ın bir şeye yemin etmesi insanın dikkatini oraya çekmek içindir. Mutlaka bunun üzerinde tefekkür etmek gerekir. Allah ayetlerinde; "asra, zamana, yüz yıla, ikindi vaktine yemin olsun" gibi her neye yemin ederse zamana yemin eder. Allah başka zaman birimlerine de yemin etmiştir. Mesela; **"güne yemin olsun."**[10] **"Geceye yemin olsun."**[11] **"Aya, Güneş'e yemin olsun."**[12] **"Tan vaktine yemin olsun."**[13] Bu yeminlerin hepsi zamanadır.

Allah ayetleri insana indirdiği halde neden zamana yemin etmiştir?

Allah zamana yemin etmekle senin zamanın yemin edilmeye değerdir, der. Zamanın; senin hayatın, vaktin, ömrün demektir. O zaman "vel asr" demek "hayatına and olsun ki" demektir. Allah, insanın hayatına yemin eder. İnsanın hayatına verdiği kıymeti, değeri bildirmek için "hayatına yemin olsun ki" der.

İnnel insâne le fî husr:[14] "Muhakkak ki insan hüsrandadır." Bu ayeti baş tarafa bağlamamız gerekir. Hayatını israf eder, boşa harcarsan and olsun ki hüsranda olursun. **İllellezîne âmenû:** "İman edenler." **Ve amilûs sâlihât:** "Salih amel işleyenler." **Ve tevâsav bil hakkı ve tevâsav bis sabr:**[15] "Hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır."

---

[9] Asr /1
[10] Leyl /2
[11] Leyl /1, Muddessir /33, Fecr /2-4
[12] Şems/1-2, Muddessir /32
[13] Fecr /1
[14] Asr /2
[15] Asr /3

İllellezîne âmenû: "İman edenler." Kimin gibi? -Resulullah (s.a.v.) Efendimiz gibi iman edenler. **Ve amilûs sâlihât:** "Salih amel işleyenler." Salih amel işlemek Kur'an-ı Kerim'de çok sık geçer.

Salih; kurtuluş demektir. Salih amel demek ise; ıslah eden, temizleyen, sahile çıkaran amel anlamına gelir. Bu durumda salih amel demek seni kurtuluşa çıkaran amel demektir. Yoksa salih ameli herhangi bir fiile bağlamak doğru değildir. Amelinin seni ıslah edip, salihlerden yapması gerekir. Eğer amelin seni salihlerden yapmıyorsa o halde amelin salih amel değildir. Salihlerden olabilmen için salihlerle beraber olman gerekir; yani, "İhdinâs sırat-el mustakim, sıratellezîne en'âmte aleyhim" ayetine iman etmiş, onu yaşamış, tatbik etmiş olman lazım ki salih amel işlemiş, iman etmiş olasın.

Ve tevâsav bil hakkı ve tevâsav bis sabr:[16] "Hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesnadır." **İhdinâs sırat-el mustakîm:**[17] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et." Burada dua ederken beni değil "bizi" diyoruz. Eğer "bizi sırat-el mustakime hidayet et" diyorsak o halde başkalarının da sırat-el mustakimde olması için hakka ve sabra davet ediyoruz demektir. Fatiha'ya baktığımızda bu sure zaten orada mevcuttur. Allah nasıl yapılması gerektiğini, sırat-el mustakimde Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber nasıl olabileceğimizi ve onlardan olmamız gerektiğini açıklar, beyan eder. Bu yüzden önce ezbere bildiğimiz surelerin manasına bakıp Fatiha'yla beraber anlamaya çalışmamız gerekir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz (s.a.v.); *"dua ibadetin özüdür"*[18] buyurmuştur. Fatiha da duadır. Hepimizin bildiği gibi bir mezarlığın önünden geçerken ölülerimize Fatiha okuruz. Mesela; taziye sahipleri bunu iyi bilir; taziyeye her gelen için "lillâhil Fatiha" denir ve yaklaşık 5 bin defa Fatiha okunur; ama biri de

---

[16] Asr /3
[17] Fatiha /5
[18] Tirmizî, Daavât 1

çıkıp "acaba biz ne söylüyoruz, hangi duayı yapıyoruz" demez. Bir de taziyeye gelenler uğurlanırken "Allah hayrını kabul etsin" derler. Gelip orda Fatiha okuduğundan dolayı hayır işlediğini söylerler.

Bir bilerek, bir de bilmeden okumak vardır. Biri bilerek, ne söylediğini anlayarak Allah'ın huzurunda durup bir Fatiha okursa onun okuduğu Fatiha ne dediği anlaşılmadan okunan yüz bin Fatiha'dan daha hayırlı olur. O zaman biri Fatiha'nın bir dua olduğunu bilerek, anlayarak onu nasıl okuması gerekir? - Fatiha'nın manasının okuyanın gönlünde olması yeterlidir. Okuyan kişinin ille de o anda mananın hepsini tefekkür etmesi gerekmez; çünkü daha önce tefekkür ettiği için mana onun gönlünde zaten hazır durumdadır. Bu yüzden Fatiha'nın hayrı, sevabı, karşılığı o şekilde tecelli eder; yani okuyanın ilmine, marifetine göre hayrı tecelli eder.

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[19] "Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir, Allah'a aittir. Ben rabbimi övüyor, onu övgüye layık görüyor, onun övdüğünü övüyor, övgüye layık görüyorum. Onun güzel dediğine güzel, çirkin dediğine çirkin, hak dediğine hak, doğru dediğine doğru, yanlış dediğine yanlış, batıl dediğine batıl diyorum. Onun sevdiğini seviyor, sevmediğini de sevmiyorum. Ben irademi, aklımı, ilmimi Allah'a teslim ettim. Onun emri, iradesi, takdiri karşısında benim bir hükmüm, emrim, aklım, iradem olamaz. Ben hamdın kendisine layık olduğu, kendisine ait olduğu rabbime teslim oldum. Evet, biri "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" derken duayı böyle yapar.

Errahmânir'rahim:[20] "O, rahman ve rahimdir." Allah zatında rahmandır, sıfatlarında, isimlerinde, fiillerinde rahimdir, merhamet sahibidir. Allah'ın bana yaptığı bütün muamelesi

---

[19] Fatiha /1
[20] Fatiha /2

rahmetinin sonucudur. Allah bunun için ayet-i kerimede; **“Allah’ın rahmeti her şeyi kaplamıştır”**[21] buyurmuştur. Allah rahmetim her şeyi kaplamıştır derken hiçbir şeyi istisna etmedi. Allah neyi ki yapıyor, neyi ki yaratıyorsa bu onun rahmetidir, rahmetindendir. Bir şey ki rahmetse sevilmez mi, sevilmesi gerekmez mi! Bu rahmeti yapan âlemlerin rabbi olan, yaratanı olan, terbiyecisi olan Allah ise o beğenilmez mi, sevilmez mi, ona “güzel” denmez mi, o, övgüye layık olmaz mı!

Bunun için “rabbimi rahman ve rahim olarak biliyorum. Onun bütün işlerini, fiillerini seviyor ve beğeniyorum; çünkü onun yaptığı en güzeldir. Benim aklım da, fikrim de, nefsim de, başkaları da “bu kötüdür, yanlıştır, çirkindir” diyebilir, “neden bunlar senin başına geldi” diyebilir; ama ben rahman ve rahim olan rabbimin bana rahmetiyle muamele ettiğini biliyor ve ona itiraz etmiyorum. İster beğeneyim, ister beğenmeyeyim, ister seveyim, ister sevmeyeyim, nefsim kabul etsin veya etmesin, onun muamelesi en güzeldir. Bu yüzden rahman ve rahim olan rabbime hiçbir şekilde itiraz etmem. Benim istediğim onun rahmetidir, beni rahmetine almasıdır” dememiz lazım.

Hiç kimse Allah’ın rahmeti olmadan kendi ameliyle cennete giremediğine, sadece Allah’ın rahmetiyle cennete gireceğine göre[22] o halde bize düşen; onun rahmetine sığınmaktır, bizi rahmetinin içine aldığında; yani hastalığa, musibete, belaya, dedikoduya, iftiraya uğradığımızda itiraz etmemektir. Allah neyi yaparsa yapsın o güzeldir; çünkü o, rahman ve rahimdir. “O, rahman ve rahimse, bana muameleyi o yapıyorsa hiç bir şeyden korkmam, endişe etmem. Bütün dünya bana düşman olsa, beni yerse ona aldırış etmem, edemem; çünkü bana muameleyi yapan rahman ve rahim olan Allah’tır” dememiz gerekir.

---

[21] Arâf /156

[22] Buharî, Rikak,18; Müslim, Münafikîn, 71-73

Mâliki yevmid dîn:[23] "O din günün sahibidir." Allah dünyanın da, ahiretin de sahibidir. Kıyamet gününde bütün mülkü, bütün varlığı, her şeyi yarattıklarından alıp; "**bugün mülk kimindir"** diye sorar. Bir imtihan gereği mülkü, saltanatı geçici olarak kimin eline vermişse o gün onun elinden almıştır. Allah bu soruyu sorduğunda hiç kimse cevap verecek bir güçte değildir, cevap vermeye de güç getiremez. Allah cevabı kendisi verir ve; **"bugün mülk, vahid ve kahhar olan Allah'ındır"**[24] der.

O halde "Allah; din gününün de, dünyanın da, ahiretin de, benim de sahibimse benim ona sığınmaktan başka çarem yoktur. İstediğimi ondan ister, herhangi bir şekilde herhangi bir şeyden sığınmam gerekirse ona sığınır, ona teslim olur, ona tevekkül eder, ona güvenirim. O bana nasıl bir muamele ederse etsin ben biliyorum ki o, rahman ve rahimdir, bana rahmetiyle muamele eder. Her işi de övgüye, övülmeye layıktır" dememiz lazım.

İyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn:[25] "Yalnız sana âbd oluruz ve yalnız seni isteriz." Bunun içindir ki ona âbd oluyor, onu seviyor, onu istiyorum, maşukum da odur. Derdim odur, peşinden koştuğum odur, onun rızasıdır. Biri Allah'ın rızasını kazanmışsa onun kazanamadığı herhangi bir şey olabilir mi! Biri de onu kazanamamışsa onun kazandığı ne vardır! Bu yüzden onu istiyorum, en büyüğünü istiyorum, sahibimi istiyorum. Zatıyla ve sıfatıyla tecelli edip beni yaratanı istiyorum.

İhdinâs sırâtel mustakîm:[26] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et (ya rabbi)." Bir duayı ki Allah yaptırıyor, "benden sırat-el mustakimi iste" diyorsa bundan büyük dua olur mu? Peki, sırat-el mustakimde ne vardır? -Sırat-el mustakimde her şey vardır; yani bütün nimetler sırat-el mustakimdedir. Herhangi bir kul,

[23] Fatiha /3
[24] Mu'min /16
[25] Fatiha /4
[26] Fatiha /5

Allah'ın "nimet" dediği bir nimeti kazanmışsa sırat-el mustakimde olduğu içindir. Sırat-el mustakimde olmayanlar hiçbir şekilde hiçbir nimeti kazanamaz ya da onların kazandıklarına nimet denmez. Nimet odur ki Allah onu övsün, övmüş olsun.

Sırat-el mustakimde olmak demek aynı zamanda nimetin devamlı olması demektir. Allah cennete girenler için; **Hâlidîne fîhâ ebedâ:**[27] "Orada ebedi olarak kalırlar" buyurmuştur. Cennet hayatı ebedidir, devamlı olan bir nimettir. Bu nimet sırat-el mustakimde olmanın karşılığıdır. Sırat-el mustakim ebedi bir nimetle noktalanır. Allah ayet-i kerimede sırat-el mustakimde olanlar için; **Ve âhıru da'vâhum enil hamdulillâhi rabbil âlemin:**[28] "Onların duasının sonu (son duaları, her işinde son yaptıkları dua) hamd âlemlerin rabbi olan Allah içindir (duasıdır)" buyurur. Onların son sözü, son duası budur. Bu, dünyada da, cennette de böyledir.

O zaman her işin sonunda mutlaka "el hamdu lillâhi rabbil âlemîn" deyip, Allah'a hamd etmen lazım ki o işini gerçekten Allah için yapmış olasın, karşılık olarak da onu Allah'tan almış olduğunu, Allah'tan rıza olarak, muhabbet olarak, sevgi olarak sana döndüğünü bilesin. O iş ki seni Allah'a yaklaştırmışsa ona hamd edip; "el hamdu lillâhi rabbil âlemîn" diyebilirsin; ama o iş seni Allah'tan uzaklaştırmış, sana bir şey kazandırmamışsa "el hamdu lillâhi rabbil âlemîn" diyemezsin.

Sıratellezîne en'âmte aleyhim:[29] "(Ya rabbi) O sırat-el mustakim ki (o yol ki) kendisine nimet verdiğin kulların yolu." Allah'ın nimet verdiği kullar; nebiler, şehitler, sıddıklar ve salihlerdir.[30] Aslında hepsi de aynıdır. Nebide bu hallerin hepsi vardır. Sıddıkta sonrakilerin hali vardır; yani şehadet ve salihlik

---

[27] Nisa /57,122, Beyyine /8
[28] Yûnus /10
[29] Fatiha /6
[30] Nisa /69

vardır. Şehitte ise salih olmak vardır; yani ameli onu ıslah etmiştir, bir anlık bile olsa onu temizlemiştir. Canını bir anlık feda ettiği için Allah onu temizlemiş, temize çıkarmıştır. Salihler ise ıslah olanlardır. Mesela Allah peygamberlerini överken; **“onlar salihlerdendir”**[31] buyurur; yani nefsini ıslah etmiş, salaha erdirmiş olanlardır. Salih olanların amelleri salih olur. Yoksa biri salih olmazsa ameli de kuru bir amel olur.

“Sıratellezîne en’âmte aleyhim” ayetiyle dua ederken ne diyoruz?

“Ya rabbi! Beni peygamberlerinle, sıddıklarınla beraber eyle! Aklına, fikrine, herhangi birine danışmadan seni kayıtsız ve şartsız tasdik eden, senin emrini, hükmünü hesaba çekmeden kabul edenlerden eyle! Şehitlerle, sana canını feda edenlerle beraber eyle ki ben de sana canımı verebilecek, seni canımdan daha çok sevecek durumda olayım” diyoruz. Bunu söylerken hemen peşinden duayı tamamlamamız gerekir. “Ben de seni öyle tasdik ediyorum ya rabbi! Aklıma, fikrime hiç kimseye danışmadan seni tasdik ediyorum. Seni her şeyden, canımdan daha çok seviyorum, bin canım da olsa sana feda etmeye hazırım ya rabbi! Amellerim beni ıslah etsin, nefsimi tezkiye etsin, temizlesin, salaha erdirsin, öyle ki sana kavuşabileyim; çünkü benim istediğim sensin ya rabbi” dememiz gerekir. Çünkü kulun nefsi ıslah oldukça, terbiye oldukça, tezkiye oldukça kul, Allah’a yaklaşır.

Ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn:[32] “Gazaba uğrayanların, delalette kalanların yoluna değil (ya rabbi)!” Beni gazaba uğrayanlarla, delalette kalanlarla beraber eyleme ya rabbi!

---

[31] En’âm /75,85, Enbiyâ /75, 86, Nahl /122
[32] Fatiha /7

Birini seviyorsak o bizim kardeşimiz, arkadaşımızdır, aynı zamanda onun dini üzereyiz. Beni onlarla beraber eyleme ya rabbi derken; "beni onların fikrinde, düşüncesinde eyleme ya rabbi! Beni delalette kalanlardan eyleme, onlarla beraber eyleme, onlar gibi düşünenlerden, onlar gibi bakıp anlayanlardan eyleme ya rabbi" demiş oluruz. Peki, kimlerle beraber olmayı istiyoruz? -Peygamberlerle, sıddıklarla, şehitlerle, salihlerle beraber olmayı istiyoruz.

Peygamberler, sıddıklar, şehitler, salihler gazaba uğrayanları da delalette kalanları da Allah'a, sırat-el mustakime davet ederler. Önce halleriyle, sonra sözleriyle davet ederler.

Fatiha bitince "âmin" deriz; yani bu duayı işitince "evet, ya rabbi! Kardeşimi tasdik ediyorum, ben de aynısını istiyorum. Onun duasını kabul et, onlardan bana da, bize de ikram et" demiş oluruz.

Fatiha'yı dua olarak böyle okumak gerekir. Ben kısaca birkaç kelime söyledim. Tabi siz bunu istediğiniz kadar genişletin, açın.

Fatiha'yı bir bu şekilde okumak vardır, bir de ne söylediğini bilmeden okumak vardır. Bu şekilde dua edersek Allah duamızı kabul eder. Ne söylediğimizi bilmeden dua edersek bu, dua bile olmaz. Sadece duanın kelimelerini söylemiş oluruz, dolayısıyla gönlümüz bile kıpırdamaz. Bu dua ancak çatıya kadar yükselir; çünkü bilmeden yapılan dua yukarı çıkmaz. Duanın kabulü için onun arşa çıkması gerekir. Her gök katında melekler vardır ve bu melekler duaları, ibadetleri kontrol ederler. Yapılan duada bir eksik varsa onu geri gönderirler ve o dua Allah'ın huzuruna çıkmaz. Dualarımız huzura çıkmadığı için de kabul olmaz.

Melekler duayı kontrol ederken en son safhada; yani göğün yedinci katında duanın hangi niyetle yapıldığını kontrol ederler. Gönüldeki niyette en ufak bir bozukluk varsa o dua geri gelir. Kuru

kuru okunan, ne söylediği bilinmeyen bir Fatiha'da zaten hiç niyet yoktur, olmaz. Duanın kabulü için bütün şartlar tamam olsa; ama bir tek niyet olmasa, o dua gökten geri döner. Demek ki niyet olmayınca dualar geri dönüyormuş.

Allah'a en güzel şekilde nasıl rağbet edilir?

İnsan sevdiğini ister, dolayısıyla sevdiğine rağbet edebilir. İnsan sevmediği bir şeye "haydi, rağbet edeyim" dese dahi rağbet etmesi mümkün değildir. Bu rağbet herhangi bir şekilde olsa bile zoraki olur. Rağbet edebilmek için iman etmek; yani Allah'ı her şeyden çok sevip istemek gerekir. Kısacası "iyyâke na'budu ve iyyâke nestaîn" demek gerekir. İnsan bunu söyleyince zaten rağbet gelir.

Dilden gönüle, gönülden de dile yol vardır. Diyelim ki böyle bir rağbetimiz yok, gönlümüzde isteğimiz yeteri kadar yoksa, isteğimizi yeterli görmüyorsak bu durumda bunu dile getirmemiz gerekir; yani "ya rabbi! Seni, senin rızanı, senin dostluğunu, cemalini istiyorum, sohbetimi seninle yapmak istiyorum" dememiz gerekir.

Biri dili ile "elhamdulillah" demeyene kadar Allah'ı övmüş olmaz. İnsanın gönlünde ne kadar övgü olursa olsun, bunu dile getirmesi gerekir. Dilden gönüle, gönülden dile yol olduğu için dildeki gönüle akseder. Diyelim ki hamdımız yeteri kadar değildir. Bu durumda dilimizle Allah'a sıkça hamd edersek bu hamdımız gönlümüze akseder, zamanla gönlümüzdeki bu hamd kemale ermeye başlar. Bu hamd olgunlaştıkça, artıkça dilimizdeki hamd de artmaya devam eder. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"bir duaya başlarken ona hamd ile başlayın"* buyurur.

Duaya neden hamd ile başlamak gerekir?

Bir ihtiyacımız olduğunda gidip birilerinden isteriz. Mesela biri; "benim şu ihtiyacım var, ihtiyacımı görür müsün" deyip

birinden bir ihtiyacını istesin. İsterken de o kişiye; “sen övülmeye layık birisin, hiç kimseyi boş çevirmezsin, yaptığını en güzel yapansın. Şimdiye kadar senin kapına gelen boş dönmemiştir. Ben de boş dönmeyeceğimi umarak kapına geldim, şöyle bir ihtiyacım var, yapar mısın” derse ihtiyacını o adamdan alır; çünkü Allah’ın sıfatları kulun üzerinde tecelli etmiştir. Kul istese de, istemese de, bilse de, bilmese de bu böyledir. Allah övgüyü nasıl seviyorsa kul da övgüyü öyle sever.

Bu durumda kendisinden bir şey istenen kişi ne der? -“Arkadaş doğru söyledi, aslında kıymet biliyor. Benim doğru yaptığımı, güzel yaptığımı takdir etti. Bu adam teşekkür etmesini, nimetin kıymetini biliyor. Benim kıymetimi biliyor ki beni övdü” der ve onu istediği nimete layık görür.

Bu yüzden duaya başlarken, Allah’tan bir şeyi isterken hamd ile başlamak gerekir. Biz de burada sohbete başlarken “el hamdu lillâhi rabbil âlemîn” deyip sohbete başlıyoruz. Sonra da Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e salatu selam getiriyoruz; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e gönderilen salatu selam hiçbir makamda reddolmaz. Biraz önce söylediğim gibi dua gök kapılarından geçerken kontrolden geçer. Salavat kontrolden geçerken geri dönmez. Kim olursa olsun, ister âlim olsun, ister cahil olsun, ister abid olsun, ister günaha batmış olsun, o Resulullah (s.a.v.) Efendimiz‘e selam gönderdiğinde o selam geri dönmez. O selam mutlaka Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’e takdim edilir.

Bu yüzden dua ederken onu salatu selamla kapatmak gerekir, hatta mümkünse önünde de sonunda da salavat getirmek gerekir; yani duayı ortaya almak gerekir. Dua ortada olunca melekler onu ortadan çıkarmaya çalışsa bile zorlanır, çıkaramaz. Bunun için duaya önce hamd ile başlamak, salavatla devam etmek lazım.

Bu da yetmez, sonra ne yapmamız gerekir?

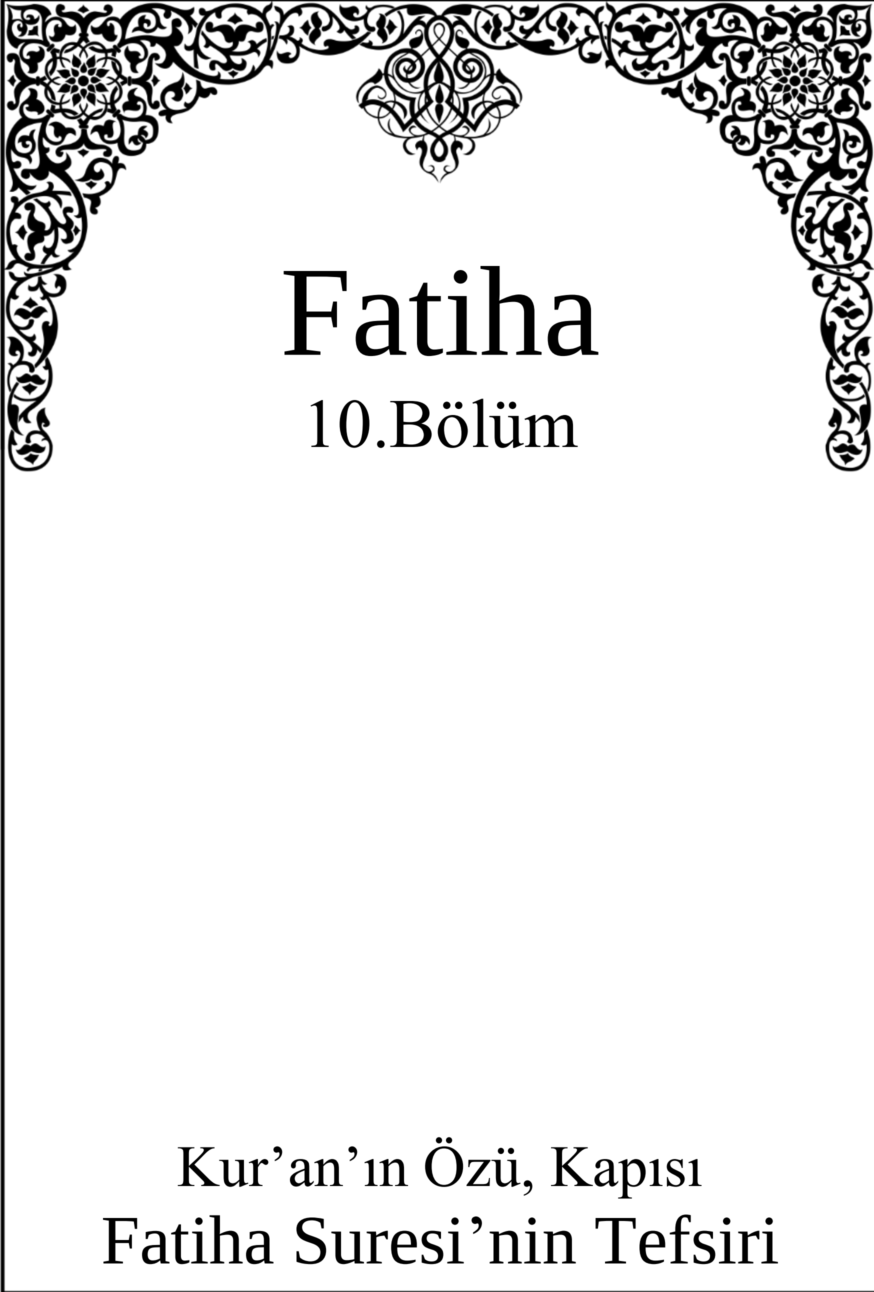
Esselatu vesselamu aleyke yâ seyyidel evveline vel âhirin: “Önce gelenlerin de sonra gelenlerin de efendisisin sen.” Dolayısıyla sen benim efendimsin, ben sana uyuyorum, senin yolundayım. **Ve ila cemiil enbiyayi vel murselin:** “Bütün peygamberler ve bütün resullere salatu selam olsun.” **Ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin** derken de “Allah’ın bütün dostlarına, evliyalarına, bütün sevdiklerine, övdüklerine hamd ediyor, bir de onun övdüklerini övüyoruz” deriz.

Sohbete her başladığımızda duayı böyle yapıyoruz. Duaya hamd ile başlıyor, salavatla devam ediyor, sonra hamd ile tamamlıyoruz. Allah böyle bir duayı reddetmez. Bu yüzden her neyi istiyorsak isteyelim; ama duamız hamd ile başlasın, salavatla devam etsin, sonra salavat ve hamd ile duamızı kapatalım; yani duamızı hamdın, salavatın içine alıp öyle gönderelim. Duamız böyle yerine ulaşırsa cevap gelir. Duamızın bu şekilde yerine ulaşmaması mümkün değildir; ama hamdı söylediğimiz gibi yapalım. Yoksa kuru kuruya “elhamdulillâh” demek, “el hamdu lillâhi rabbil âlemîn” demek hamd olmadığı için duamızı da koruyup kabul olacak makama taşımaz. Hamdımız, salavatımız gerçek olursa, Allah hamdımızı ve salavatımızı kabul ederse içindekini de kabul eder.

Allah dualarımızı kabul ediyorsa doğru, kabul etmiyorsa yanlış yapıyoruz demektir. Her şey ortadadır. Dua, bir gönül meselesidir. Bütün mesele; rabbimize karşı samimi olmaktır. Allah bizim niyetimizin ne olduğunu bizden daha iyi bilir. Duamız kabul olmuşsa doğru yapmışız demektir.

Allah hepimize Fatiha’yı layıkıyla okumayı, anlamayı, yaşamayı nasip etsin inşallah! Hayatı Fatiha olmuş, canlı Kur’an olmuş kullardan olmayı nasip etsin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha

10.Bölüm

Kur'an'ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi'nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Fatiha'yı nasıl anlamamız ve nasıl yaşamamız gerektiğini anlatıyorduk. Fatiha'yı bilen herkesin Kur'an'ı da bir bütün olarak bildiğini; çünkü Fatiha'nın Kur'an'ın özü, özeti anası olduğunu söylemiştik. Sohbetimize devam ediyoruz inşallah.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"bu din kolaydır. Kim zorlaştırırsa Allah onun belini kırar (belasını verir)"*[1] buyurmuştur. Demek ki din aslında kolaymış; ama birileri onu zorlaştırmaya çalışırsa belasını da bulur. Allah onun belasını verir, belini kırar. Zorlaştıranlar bunu bilerek yapıyorsa bu ihanettir, bilmeden yapıyorsa bu da cehalettir. Bunu ister bilerek, ister bilmeyerek yapsın belasını bulur; çünkü böyle yaparak haddini aşmıştır; çünkü dini zorlaştırınca insanları dinden uzaklaştırmış, Allah'ın yolundan alıkoymuştur.

Allah ayet-i kerimede; "**o gün (Kıyamet günü) her ümmetten bir şahit, seni de hepsinin başına şahit olarak getirdiğimiz gün onların hali nasıl olur"**[2] buyurur. Demek ki Kıyamet günü Allah her ümmetten, her kavimden, her topluluktan bir şahit çıkarır. Sonra Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i hepsinin başına şahit olarak getirir. Her kavim, şahit olanın ölçüsüne vurulur. Bu ölçü de elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir.

Kendi dönemlerinde gelen bütün peygamberlerin, nebilerin, resullerin her biri kendi ümmeti, kavimleri için şahittir. Aynı şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ümmetinden gelen

---

[1]Buhârî, İman 29
[2]Nisa /41

bütün Mürşidi kâmiller; yani Allah resullerinin resulleri bulunduğu yerde kendi kavmi için şahitlik yapar. Allah, kavim o şahide ne kadar uymuş, şahit kendi kavminin mü'min olduğuna, Müslüman olduğuna ne kadar şehadet etmiş diye Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i de hepsinin başına şahit olarak getirir.

Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i hepsinin üzerine şahit olarak, ölçü olarak; yani örnek olarak getirir. Her bir ümmete gelen şahit de kendi ümmeti için örnektir ve hepsi Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ölçüsüne, örnekliğine vurulur. Şahitler Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e ne kadar uymuşsa o kadar kazanmış, ne kadar uzak kalmışsa o kadar da kaybetmiştir.

Biz kardeşlerimizin bulunduğu yerde kavimlerine, ümmetlerine şahit olmalarını, örnek olmalarını istiyoruz. Bu örnekliği aynı zamanda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber yapmalarını; yani onun örnekliği ile örneklik, şahitliği ile şahitlik yapmalarını istiyoruz.

Allah ayet-i kerimede; "**kim öne geçmek isterse Allah onu öne geçirir, kim de arkada kalmayı dilerse Allah da onu geri bırakır"**[3] buyurur. Demek ki mesele; öne geçmeyi isteme meselesiymiş. Bizimle beraber olan kardeşlerimiz öne geçmeyi, ümmetin önünde yürümeyi, onlara şahit olmayı istemelidir. Kardeşlerimiz Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yardım etmek istiyorsa bu böyledir; yani "nefsi" değil "ümmeti" diyebilmelidir. Gaye; ebedi hayatsa, Allah'ın rızasıysa, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yakın olmaksa böyle olması gerekir. Böyle bir tercihimiz, çabamız, gayretimiz yoksa üç günlük dünyada rahat etmeyi ebedi bir saadete, Allah'ın rızasına, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e yakın olmaya, komşu, arkadaş, dost olmaya tercih etmişiz demektir.

---

[3]Muddessir /37

Allah başka bir ayet-i kerimede; “**ey insanlar! Rabbinizden size bir burhan (delil) geldi ve size apaçık bir nur indirdik”**[4] buyurur. Allah burada bütün insanlara hitap eder. Bu burhan, bu nur; Allah’ın kitabı Kur’an’dır. Nur demek ışık demektir. Işık olmazsa hiç bir yeri, hiçbir şeyi göremeyiz; yani gözün olması bir işe yaramaz. Kur’an’ın nuru, ışığı olmazsa akıl bir şeyi görüp anlayamaz. Akıl ancak Kur’an’ın ışığında görebilir, anlayabilir. Göz için ışık neyse akıl için de Kur’an, vahiy odur. Bu yüzden Allah Kur’an için; “size bir nur indirdik” buyurmuştur.

Evet, ayet devam eder; “**kim, Allah’a iman edip, Allah’a sarılırsa Allah onları rahmetinin içine alır (rahmetinin içine daldırır, rahmeti ile onları kuşatır) ve onları sırat-el mustakime hidayet eder”**[5] buyurur. Allah burada “Allah’ın ismine değil Allah’a sarılırsa” dedi. Demek ki kim, Allah’a iman ederse Allah’a sarılması lazımmış. Eğer Allah’a sarılırsa Allah onu rahmetinin içine alıp sırat-el mustakime hidayet ediyormuş.

Kur’an’ın nuruyla, ışığıyla göremiyor, yaşamıyorsak karanlıktayız, dolayısıyla etrafımızı göremeyiz, anlayamayız. Biri etrafını göremiyorsa; yani karanlıktaysa her an bir tehlikeyle karşı karşıyadır ve her an bir uçurumdan aşağı yuvarlanabilir. Aynı şekilde hiçbir şeyi hakikati ile göremez ve anlayamaz; çünkü karanlıktadır. Karanlıkta olduğu için sadece karartıyı görüp, tahmin yürütür. Kur’an’ın, vahyin nuruyla, ışığıyla görmeyenler, anlamayanlar da hayatı, kendini böyle anlar; yani bir vehim olarak anlar, aklına göre fikir yürütür. Ancak hakiki olarak Kur’an ile görenler hem hayatı hem de kendini anlar.

Kur’an’ı bilmezsek o bize nur olmaz. Kur’an’ın bize nur olabilmesi için onu bilmemiz gerekir. Kur’an’ı en kısa ve öz olarak

---

[4]Nisa /174
[5]Nisa /175

da Fatiha ile anlarız. Bu yüzden Fatiha'yı bilen "ben Kur'an'ı bilmiyorum" diyemez.

Acaba Allah'a sarılmak nasıl bir şeydir, Allah'a sarılan var mıdır, kim "ben Allah'a sarıldım" diyebilir! Allah; **"kim iman eder ve Allah'a sarılırsa onu rahmetimizin içine alır ve onu sırat-el mustakime hidayet ederiz"** buyurmuştu. Demek ki Allah'ın rahmetinin içine girebilmen için Allah'a sarılman gerekiyormuş.

Allah insana kendinden ruh vermiştir. Allah ayet-i kerimede; **Nefahtu fîhi min rûhî:**[6] "Ben ona ruhumdan nefhettiğim zaman" buyurur. Bu durumda ruhumuza, kendi kendimize, Allah'ın bizdeki nuruna sarılıp, Allah'a iman etmemiz gerekiyormuş. Allah'ın bizdeki nuruna sarıldığımızda Allah'a sarılmış oluruz.

Peki, bu ruhu gözümüzle göremiyorsak ona nasıl sarılabiliriz?

Önce ilim itibariyle, bilgi itibariyle bunu bilmemiz gerekir. Allah zatıyla ve sıfatıyla bize tecelli ederek ruhundan bize nefhetmiş, bizdeki o nura, o ruha cinleri ve melekleri secde ettirmiştir. Bu ruhun sıfatları nedir? -Allah zatıyla, sıfatıyla insana tecelli ettiğine göre bu ruh, Allah'ın sıfatlarını üzerinde taşır.

Allah'ın bizdeki ruhuna, nuruna sarılmak demek; o olmayı istemek demek, onunla olmayı sevmek demektir. Sevmeden sarılamazsın, bu yüzden önce kendindeki Allah'a iman etmen, sende tecelli eden Allah'ın nuruna sarılman lazım. Bunun için de önce kendini, kendindeki Allah'ın nurunu sevmen gerekir. Bunu da Allah ile beraber yapman lazım; çünkü senin sana ait bir varlığın yoktur. O, Allah'a aittir. Bu yüzden Allah'ın nuruna Allah ile sarılman gerekir.

[6]Hicr /29, Sâd /72

Önce benlik gibi vehmi bir varlık ortaya çıkarmadan, benliğimizi bir tarafa bırakarak kendimizi, kendimizdeki Allah'ın nurunu, sıfatlarını Allah'tan dolayı sevmemiz lazım; çünkü Allah, kulunu seviyor, sevmeseydi yaratmazdı. Allah, kulunu önce sevmiş, sonra yaratmış, sonra da ona rahmetiyle muamele etmiştir. Kul severse; yani iman ederse o ruha sarılır, dolayısıyla Allah da onu rahmetinin içine alır. Allah zaten ona rahmetiyle muamele eder ve sırat-el mustakime hidayet eder; çünkü ayetin devamında "**onu sırat-el mustakime hidayet ederiz**[7] buyurdu Allah; sahibine kavuşsun diye onu hidayetçiyle beraber sırat-el mustakimde kılar. Bu durumda hidayetçi olmadan hidayetin olması, sırat-el mustakimin olması imkânsızdır. Birçok yol vardır; ama o yol hidayetçiyle beraber değilse hiçbiri sırat-el mustakim değildir.

Allah ayet-i kerimede**; "Muhammed, Allah'ın resulüdür, onunla beraber olanlar da"**[8] buyurur. Sahabe hep beraber risalet vazifesini yerine getirmeye çalışıp, Allah'a elçilik yapmışlardır; yani işi Allah adına yapmışlardır. Bu yüzden bizimle beraber olan kardeşlerimiz de bu hidayet vazifesini sahebelerin yüklendiği gibi yüklenmelidir. Aynı zamanda kendi gücü nisbetinde insanları sırat-el mustakimde Allah'a taşımalıdır. Öyle ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e "ya resulullah! Ben senin yanındayım, ben sendenim, emrindeyim, hizmetindeyim. Senin getirdiğini ümmetine taşımaya devam ediyorum" desin, diyebilsin.

Kardeşlerimiz, insanları sırat-el mustakimde Allah'a taşıyabilmek için Kur'an'ı bilmelidir; çünkü bu taşıma, Kur'an'ı bilmekle yapılır. Bunun için de Kur'an'ın özü olan Fatiha'yı hem kendisi öğrenmeli hem de öğretmelidir.

[7]Nisa /175
[8]Fetih /29

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"bu din kolaydır. Kim onu zorlaştırırsa Allah onun belini kırar"*[9] buyurmuştur; yani Allah onun cezasını verir. Bu yüzden dini zorlaştırmayalım. "Ben mü'minim, Müslüman'ım" diyen herkes Fatiha'yı biliyorsa Kur'an'ı biliyor demektir. Yeter ki ona nasıl iman edilmesi, amel edilmesi gerektiğini öğretelim.

Biri kendini sevmeden Allah'ı sevemez; çünkü onun bütün gönlüyle, bütün varlığıyla Allah'ı sevmesi gerekir. İnsan kendini sevmeden gönlünü, varlığını sevme işinde kullanamaz. İnsan ne demelidir? -"Rabbim beni seviyor, beni nurundan yaratmış, ben rabbimin nurundanım. Bana sıfatlarını ihsan etmiş, ikram etmiş, zatıyla ve sıfatıyla bana tecelli etmiş. Benim bana ait bir varlığım yok, bendeki varlık, bendeki her şey ona aittir" demelidir. Zaten birinin böyle söylemedikçe kul olması, kulluk yapması mümkün değildir. Böyle söylediğinde kendini Allah ile sevmiş olur. Böyle bir gönülle de Allah ile arasındaki bütün perdeleri kaldırır, arada perde kalmaz; yani kendini Allah ile beraber görür, Allah'ı hayy ve kayyum olarak bilir, buna iman eder ve tadarsa aradaki bütün perdeler kalkar.

Kul kendisi için neyi isterse Allah da o kul için onu ister; yani Allah hiç kimsenin duasını reddetmez. Biri; "ben Allah'a dost olmak, Allah yolunda hizmet etmek istiyorum" derse Allah da onu kendine dost yapar, yolunda hizmet ettirir. Başka biri de; "ben bu ümmete şefaatçi olmak, rehber olmak, önder olmak, hidayetçi olmak istiyorum" derse Allah da onu öyle yapar; ama biri "yok, ben karşı tarafta durmak istiyorum" derse Allah ona da "olur, karşı tarafta dur" der. Dolayısıyla Allah'ın dilemesi kulun dilemesine göredir.

Bu yüzden ne istediğimize, Allah'tan neyi dilediğimize bakalım. Zahiri olarak değil manevi olarak gönül itibariyle

[9]Buhârî, İman 29

neredeysek, nerde duruyorsak kendimiz için Allah'tan onu dilemişiz, Allah da bizi oraya koymuştur. Onun için kim, Allah indindeki yerini bilmek, öğrenmek istiyorsa nerde durduğuna, ne işte bulunduğuna, neyle meşgul olduğuna bakmalıdır; çünkü neredeyse, neyle meşgulse orda olmayı dilemiştir, dolayısıyla Allah da onu oraya koymuş, onun için onu dilemiştir.

Peki, kendimiz için neyi istememiz, neyi dilememiz gerekir?

Allah'a kul olmayı, âbd olmayı, Allah yolunda hizmet etmeyi, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ile beraber onun ümmetine yardım etmeyi, ona, hidayete, sırat-el mustakime davet etmeyi, insanları Allah'a vuslata taşımayı istememiz gerekir; ama bunu yaparken kendi bildiğimiz gibi değil Allah'ın resulü gibi yapmak zorundayız. Hiç kimse bunun üzerine söz söyleyemez, herhangi bir fikir beyanında da bulunamaz.

Mesela televizyonlarda hocalarımız, âlimlerimiz çıkıp kendilerince bir şeyler anlatmaya çalışıyorlar. Birileri rakamlarla kafayı bozup; "yüzde şu kadar iman, yüzde bu kadar rahmet, yüzde bu kadar bilmem ne" deyip konuşuyor. Allah, Kur'an'ı indirip, dini kemale erdirmiş, nimetini tamamlamıştır. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, nimetimi tamamladım, itmam ettim"**[10] buyurmuştur. Bir başkası da bu ayeti gösterip; "itmam ettim demek kemale erdirdim demek olmadığı için kemalat devam ediyor. Bu yüzden yeni şeyler söylememiz lazım" diyor. Bunu söyleyen zat da gerçekten samimi bir âlimdir.

Eğer biri bir Mürşid-i kâmile bağlı değilse, onun eğitiminden geçmemişse demek ki bazen farkında olmadan güzel yapayım derken yanlış yapabiliyormuş. Biri böyle söylediğinde bu sözü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e gider ve bu söz "onlar dinin tamamına ermemiş" anlamına gelir. Ya da sen Resulullah (s.a.v.)

---

[10]Mâide /3

Efendimiz'in söylediğinin dışında bir şey söylersen bu "onlar tam olarak kazanamadı, onların kazanamadığını biz kazanacağız" anlamına gelir. Böyle söylemek edebe aykırıdır.

Burada Kur'an-ı Kerim'i anlamaya çalıştığımıza göre her ayet okuduğumuzda her yeri geldiğinde söylenilmesi gereken ne varsa bunu mutlaka söyleyeceğiz. Bu da mutlaka birilerine dokunacak ve "neden böyle söyledi" diye bizi eleştirmek isteyeceklerdir; ama taviz vermiyoruz, söyleyeceğimiz her sözün arkasındayız. Mutlaka ölçü neyse ona göre söylüyor, ona göre hareket ediyoruz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabesiyle beraber bu dinin kemalatını yaşamamışsa biz de yaşamak istemiyoruz. Onlarınki eksik midir, varsın biz onlar kadar olalım, fazlasını istemiyoruz. Bu yüzden "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz sahabesiyle İslam'ı nasıl anladı, nasıl yaşadıysa biz de öyle anlayıp yaşamaya çalışacağız" diyoruz. Allah; "bugün sizin için dininizi kemale erdirdim, nimetimi tamamladım" buyurduysa onlar nimetin tamamını almışlardır.

Bu yüzden dine herhangi bir şey ilave edilemez, herhangi bir şey de çıkarılamaz. Bize düşen; bu nimeti alıp, onunla kemale ermektir. Nimet önümüzde, elimizdedir. Bu nimet; Allah'ın kitabı Kur'an'dır. Fatiha'yı ezbere biliyorsak Kur'an'ı ezbere biliyoruz demektir. Yeter ki manasını anlamaya çalışıp, üzerinde tefekkür ederek hayatımıza geçirmeye çalışalım.

Biri kendini sevmezse Allah'ı sevemez, demiştik. Bu durumda bu kişi başkalarını hiç sevemez; çünkü kendisinde ne kadar muhabbet varsa bu muhabbeti karşısındakine de ancak o kadar verebilir. Tabi ki bunu nefsi sevmekle karıştırmamamız gerekir. "Kendini sevmen gerekir" sözünde bizim söylemek istediğimiz şey; sevmemiz gerekenin Allah'ın tecelli ettiği nuru, nurundan da nefhettiği nefhasıdır. Bu yüzden önce bu nuru sevip,

ona sarılıp, o olmamız, kendimizi o olarak kabul etmemiz gerekir. Kendimizi Allah'ın yeryüzündeki halifesi olarak kabul edip, bütün güzel isimlerin Allah'a ait olduğunu ve bu isimleri üzerimizde taşıdığımızı da bilmemiz gerekir. Ancak bunu tadar ve yaşarsak Allah ile beraber oluruz. Bunun için yapmamız gereken şey de; onu sevmek ve ona sarılmaktır.

Bu yüzden Allah ayet-i kerimede **"Allah size şah damarınızdan daha yakındır (size sizden daha yakındır)"**[11] buyurur; yani Allah senin hakikatindir. Bu durumda kendimizdeki Allah'a sarılmamız gerekir; çünkü ona sarılırsak onunla baki oluruz. Bu yüzden Yunus Emre; "*ölen hayvan imiş, âşıklar ölmez"* demiştir. Âşıklar neden ölmez? -Allah ile beka bulduğu için, Allah'a âşık olduğu, iman ettiği için, ona sarıldığı için ölmez.

Bütün kâinat, bütün varlık, Allah'ın okunması gereken kitabıdır. Bunun için ilk inen ayet; **İkra' bismi rabbikellezî halak:**[12] "Seni yaratan rabbinin adıyla oku" ayetidir. Oku ki o seni yarattı. **Halakal insâne min alak:**[13] "İnsanı alakadan yarattı."

Bütün kâinat Allah'ın kitabıdır, dedik; yani Allah'ın kitabının içinde yaşıyoruz. Kur'an, Allah'ın yazılmış kitabıdır, diğerleri ise dışarıdaki, afaktaki kitabıdır. Allah bununla ilgili olarak ayet-i kerimede; **"hem afakta hem enfuste size ayetlerimizi göstereceğiz"**[14] buyurur; yani hem dışarıdaki ayetlerimizi hem de sizin kendi özünüzdeki, nefsinizdeki ayetleri size göstereceğiz. Demek ki bizim içimizde, özümüzde de ayet varmış; yani her şey ayetmiş. Biz de ayetiz, bütün kâinat da ayettir, Kur'an da ayetlerden ibarettir; yani ayetin içinde ayet olarak yaşıyoruz. O zaman ayetlerle tanışmamız, onlarla beraber olmamız gerekir.

---

[11] Kafn /16
[12] Alak /1
[13] Alak /2
[14] Fussilet /53

Bütün ayetleri bir yerde toplamak, bire indirmek gerekir. Bütün peygamberler “lâ ilâhe illallah” ile gelmişlerdir, hepsini bu kelimede toplamak, birlemek lazım. Bakın Fatiha’ya, baştan sona “lâ ilâhe illallah” anlamına gelir. Kur’an baştan sona “lâ ilâhe illallah” der. Aynı şekilde bütün kâinat, bütün varlık hepsi bir ağızdan, bir dilden “lâ ilâhe illallah” der; yani “Allah birdir, Allah’tan başka ilah yoktur. Allah’tan başka güç sahibi, kuvvet sahibi, kudret sahibi, övülecek ve övecek yoktur” der. İnsanın da “lâ ilâhe illallah” demesi gerekir; ama sadece diliyle değil gönlüyle, fiiliyle ve her zerresiyle “lâ ilâhe illallah” demesi gerekir.

Kul, her şeyde Allah’ın nurunu görürse; yani bütün kâinata gönlüyle bakarsa kendini göremez, hatta hiçbir şeyi göremez. Hz. Ali (r.a.) Efendimiz; *“hiçbir şey yoktur ki ondan önce, onunla beraber ve ondan sonra Allah’ı görmeyeyim”* buyurur. Aynı şekilde böyle bir kul da gönül itibariyle nereye bakarsa baksın hem ondan önce, hem onunla beraber, hem de ondan sonra Allah’ı görür, Allah ile görür.

Kul kendini Allah ile beraber bilip, Allah’ın zatıyla, sıfatıyla kendine tecelli ettiğini anlar, onunla olursa arada vehmi varlık, hayali varlık, nefis diye bir şey kalmaz. Kulun bunun için; “el hamdu lillâhi rabbil âlemin” demesi gerekir. Bunu söylediğinde zaten bütün varlıkta hamdın Allah’a layık olduğunu, Allah için olduğunu ikrar etmiş olur ve her şeyin “Allah” dediğini, Allah’ı zikrettiğini, tesbih ettiğini anlar. Kul bu şekilde bakınca Allah ile arasındaki bütün perdeler kalkar.

Neden ısrarla perdeler kalksın diyorum? -Çünkü perde kalkmadan olmaz. Perde kalkmadan karanlıktayız, sadece vehmederiz, şeytan da bize hile yapar. Bu yüzden perdeleri kaldırmak gerekir. Perde kalkınca görürüz; ama sadece görmek yetmez bir de tatmak gerekir. Tatmak görmenin üstünde, üzerindedir. Görmek aynel yakin, tatmak ise hakkel yakindir. Biri

tadarsa görmenin de üzerinde görmüştür; çünkü o, tatmıştır. Görmeyi geçip, tatmaya çalışmamız gerekir.

Peki, neyi tatmalıyız?

Allah'ın yakınlığını, bizimle beraberliğini, Allah'ın huzurunda olduğumuzu, Allah ile sohbet ettiğimizi, Allah'a hamd ettiğimizi, onu tesbih ettiğimizi tatmalıyız. Aynı şekilde Allah'ın, hamdımızı, tesbihimizi işittiğini tatmalıyız. Bu yüzden namazda rükûdan kalkarken; "semi' allahu limen hamideh; Allah hamd edenin hamdını işitti" deriz.

Allah ayet-i kerimede; **"insanın duası olmazsa rabbim insana neden değer, kıymet versin"**[15] buyurur; yani insanın kıymeti, değeri duasıyla ölçülür. Biri, Allah'ı mülkün sahibi, kendisinin sahibi olduğunu kabul ederse ona dua eder, ondan ister. Biri ondan istemezse Allah'a karşı kibirlenmiştir, "ben işi kendi kendime yaparım" demiştir. Bu yüzden Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"dua ibadetin özüdür"*[16] buyurur. Aslında dua; yaratılışın gayesi, kulluğun, Allah'a âbd olmanın özüdür. Namaz da baştan sona duadır. Fatiha'sız namaz olmaz, Fatiha da baştan sona duadır.

İstememiz gereken şeyi Allah bize öğretir. **İhdinâs sırâtel mustakîm:** "Bizi sırat-el mustakime hidayet et." Çünkü kul sırat-el mustakimde olunca bütün nimetleri kazanır, bütün nimetleri istemiş olur.

Ne olursa olsun, nerde olursak olalım, Allah'a kul olduğumuzu unutmamamız gerekir. Hiç kimse Allah'a bir fayda veya zarar vereceğini düşünemez. Biri böyle düşünürse zaten geri zekâlıdır. İşi Allah yapar, dolayısıyla bize düşen hangi işi yaptığımızı bilmektir. Allah bize bir hayır işi yaptırıyorsa buna şükretmemiz gerekir. Bu iş ne olursa olsun, yeter ki hayır olsun.

[15]Furkân /77
[16]Ebû Dâvûd, Vitir 23; Tirmizî, Tefsîru'l-Kur'ân 3, 41, Daavât 1; İbni Mâce, Duâ 1

Bu işi yapmak bir de Allah'a hamdı, şükrü gerektirir. Hiç kimsenin kimseye bir üstünlüğü yoktur. Üstünlük takva ile, Allah'a âbd olmak, kul olmak ile, rabbine boyun bükmek, secde etmek iledir.

Bu yüzden nerde olursak olalım, Allah ile olalım, Allah için olalım, sohbetimiz Allah ile olsun, Allah'tan isteyelim, onu isteyelim, onunla olmayı isteyelim. Bunun için Allah ayet-i kerimede; **"hepimiz Allah içiniz"**[17] buyurur. Mesele; Allah için olmaktır. Sen Allah için ne kadar olursan Allah da senin için o kadar olur. İnsanın Allah için olmak gibi bir derdi olmazsa, Allah için olmazsa Allah neden onun için olsun! Bu yüzden ne kadar Allah için olduğumuza, Allah için ne yaptığımıza bakmamız gerekir. "Ya rabbi! Senin için şunu yaptım" diyecek neyimiz olduğuna, olanın da ne kadar olduğuna bakmamız gerekir.

Allah bizden bütün hayatımızı istiyor. Bu yüzden ayet-i kerimede; **"de ki: Selatım (namazım), kurbanım, hayatım ve ölümüm âlemlerin rabbi olan Allah içindir"**[18] buyurur. Selat; namaz demek, huzurda duruş demek, secde demek, yardım etmek, destek olmak demektir. Kime? -Allah'ın resulüne. Selat bir de yanmak, yanarken doğrulmak demektir.

Karib; yakın anlamına gelir, kurban ise; yakınlığı kazanmak için verilendir. Allah'a yakınlık için her ne veriliyorsa o, kurbandır. Biri her ne veriyorsa Allah'a yakın olmak için vermelidir. Hayatım ve ölümüm demek ise; "hayatımın her anında, ölümüm de buna dâhildir, gerekirse Allah için, Allah yolunda çabamı, gayretimi ölümüne gösteririm. Yaptıklarımın hepsi de âlemlerin rabbi olan Allah içindir" demektir.

Kendimize bir bakalım; selatımız, kurbanımız, hayatımız ve ölümümüz ne kadar Allah içindir. Biz Allah için değilsek Allah da bizim için olmaz, Allah bizi kendisi için kabul etmez. Yoksa sadece;

---

[17]Bakara /156
[18]En'âm /162

namaz kılmak, oruç tutmak kulluk için yetmez. Allah'ın rızasını gözeterek onun için yaptığın ameller Allah indinde makbuldür, Allah onu kabul eder.

Bu yüzden bizimle beraber olan kardeşlerimiz, Allah için olmayı kabul edip, ahireti dünyaya tercih etmelidir. Allah'ın rızasını, dostluğunu, yakınlığını ise ikisine tercih etmelidir. Bunun için ne gerekirse; "ben varım ya rabbi! Ben sana aidim, benimle beraber olanlar da senindir" diyebilmelidir. Hem kendimiz hem de kardeşlerimiz için bunu istiyoruz. Allah'tan sırat-el mustakimde olmayı, sırat-el mustakimde ona vasıl olmayı istiyoruz. Aynı şekilde bizimle beraber olanların sırat-el mustakimde Allah'a vasıl olmasını istiyoruz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in getirdiğini gönlümüzde, sırtımızda, başımızın üstünde taşımak istiyoruz. Hem onu yaşamak hem de Ümmeti Muhammed'e taşımak istiyoruz. Hidayete vesile olmak istiyoruz. İnsanların, Allah'a vasıl olmasını ve buna vesile olmasını Allah'tan istiyoruz.

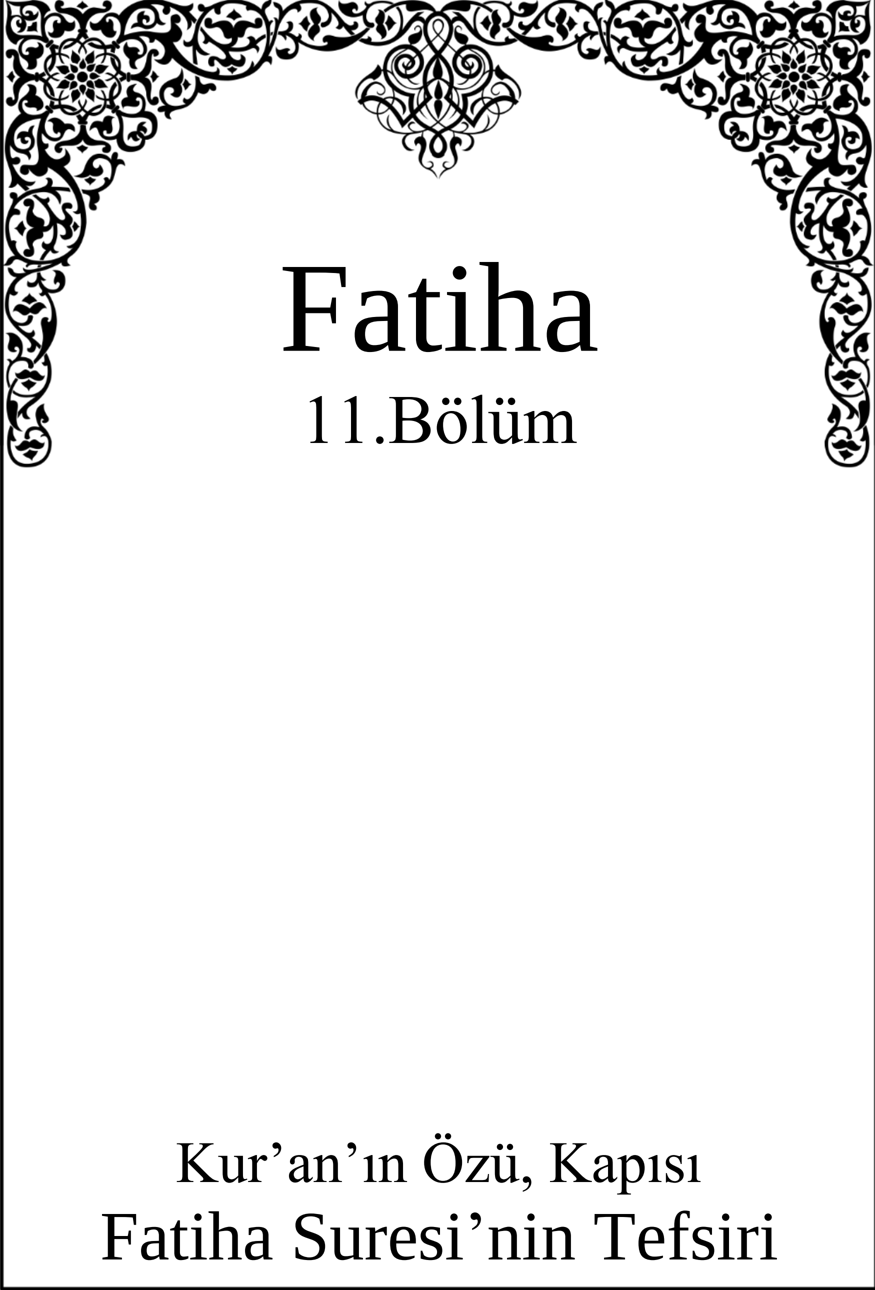
Kim neyi isterse istesin, Allah ona onu ikram eder; yani herkes kendinden sorumludur. Kim neyi kazanmışsa bu onun kazandığıdır, onun istediğidir. Allah hiç kimseyi zorlamaz. Allah, kuluna "iste" demiştir, dolayısıyla kul ister, Allah da ikram eder. Bu yüzden manevi olarak kim nerdeyse, ne işteyse, ne haldeyse bu onun isteği olduğu içindir. "Allah bana vermedi, şuna ikram etti, bana verseydi şöyle şöyle olurdu" demek insanın kendi kendini kandırmasıdır. Sen istememişsin, sadece hayale kapılmışsın; çünkü neyi istersen iste, Allah onu sana verir. Allah'ın bu konuda va'di vardır; "**kulum benden isteyince, bana dua edince elbette duasına icabet ederim"**[19] buyurur. Bu nedenle nerde bulunuyorsak, manevi halimiz neyse o bizim kendi isteğimiz, kendi tercihimizdir. Her ne olursa olsun, Allah onu bize ikram edip vermiştir.

---

[19]Bakara/186

Bu yüzden Allah'tan en büyüğünü istiyoruz, en büyüğüne de layık olmaya çalışıyoruz. En büyük nimet; Allah'a kul, âbd olmaktır, canlı Kur'an, canlı Fatiha olmaktır. Bu nuru etrafımıza saçıp, karanlıkta olan insanlığı, Ümmeti Muhammedi aydınlatmak, onlara nur olmaktır. Allah tüm kardeşlerimize bu nimeti ihsan etsin inşallah.

Allah hepinizden razı olsun.

Fatiha

11.Bölüm

Kur’an’ın Özü, Kapısı

Fatiha Suresi’nin Tefsiri

EUZUBİLLAHİMİNEŞŞEYTANİRRACİM
BİSMİLLAHİRRAHMANİRRAHİM

Elhamdulillahi rabbil âlemin esselatu vesselamu aleyke ya seyyidel evveline vel ahirin ve ila cemiil enbiyayi vel murselin ve ila cemiil evliyayi vel hamdulillahi rabbil âlemin.

Fatiha'nın Kur'an'ın özü, özeti olduğunu, Fatiha'yı hayatımızda nasıl yaşayacağımızı anlatmaya devam ediyoruz inşallah. Geçen sohbetimizden bazı şeyleri hatırlatıp öyle devam edeyim.

Kur'an'ı en kâmil manada sünnetle, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in hayatıyla anlarız; çünkü o canlı Kur'an'dır, Kur'an'ı en iyi bilen, en kâmil manada yaşayandır. Bir fiil ki, bir hal ki, bir amel ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in sünnetine uymuyorsa o batıldır, bidattir. Dolayısıyla o fiil, hal, amel Kur'an'a, Allah'ın muradına da uymuyor demektir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz canlı Kur'an'sa bu durumda onu Kur'an ile tanımak gerekir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i en kısa yoldan, en öz manada Kur'an'ın özü olan Fatiha ile tanıyabiliriz. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i karşımıza koyup, onu Fatiha ile anlamaya, tanımaya çalışmalıyız. Allah'ı, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i hayali bir şekilde değil, "belki şöyledir, belki böyledir" demekle değil en kâmil manada Kur'an ile tanımak gerekir.

Aynı şekilde kendimizi de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le kıyaslamamız gerekir; yani aynaya bakıp "acaba ona ne kadar benziyoruz, ona ne kadar iman etmişiz, onunla ne kadar birlikte olmuşuz, ona ne kadar uymuşuz" dememiz gerekir.

Şimdi Fatiha'yla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i tanıyalım.

El hamdu lillâhi rabbil âlemin:[1] "Hamd, âlemlerin rabbi olan Allah içindir." Övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'a en kâmil manada hamd edendir. Hamd, şükrü de içinde barındırır; çünkü hamd, şükrü de gerektirir. Bir şeyi beğendiğimizde, övdüğümüzde o şey teşekküre de layık olmuş olur. Bize gelen bir ikram olursa o, şükre de teşekküre de layık olur.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in her hali Allah'a hamddır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Allah'ı nasıl överdi? -Hayatıyla överdi, Allah'ın isimlerini, Allah'ın Rahman, Rahim ve Rauf ismini en kâmil manada üzerinde göstererek överdi. Allah'a hiçbir şekilde itiraz etmezdi, her halükârda tam bir teslimiyet halindeydi. Taif'te taşlanırken bile Allah'a itiraz etmedi. Hiç kimse "Resulullah (s.a.v.) Efendimiz şurada Allah'a itiraz etti" demez, diyemez.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz Taif'te taşlandıktan sonra ne buyurmuştu?

"Ya rabbi! Eğer sen bana küsmediysen, darılmadıysan, bana gazap etmediysen onların beni taşlaması önemli değil, ben buna aldırmam. Benim derdim sensin. Yeter ki sen bana küsme, darılma, gazap etme. Taşlansam da bu önemli değil" buyurmuştu. "Ya rabbi! Neden bunu böyle yapıyorsun, ben insanları sana imana davet ediyorum, böyle olmasaydı olmaz mıydı" demedi.

Aynı şekilde geceleri ayağı şişinceye kadar namaz kılardı. Hz. Aişe (r.a.) annemiz;

- Ya Resulullah! Allah, Kur'an'da senin gelmiş ve geçmiş bütün günahlarını affettiğini müjdelemiştir. Neden kendine bu

[1] Fatiha /1

kadar eziyet ediyorsun, kendine bu kadar eziyet etmezsen olmaz mı, diye sormuştu.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Evet, doğrudur ama ben rabbime şükreden, hamd eden bir kul olmayayım mı,[2] diye cevap vermişti.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hamdını en kâmil manada hayatıyla ortaya koymuştur. Aynı şekilde Allah da onu övmüştür; çünkü Ahmed, Muhammed, Mahmut demek övülmüş, övülmeye layık demektir. Makam-ı Mahmud; övülmüş makam demektir. Livâ-i hamd; hamde layık sancak demek, hamde layık olanların Kıyamet günü altında toplandığı sancak demektir. Sancak övülmüşse orda bulunanlar da övülmüştür. Dolayısıyla hamd edemeyenler, Allah'ın kendisini övmediği kimseler o sancağın altında toplanamaz, bulunamaz; çünkü sancağın adı hamd sancağıdır.

Er rahmanir rahîm:[3] "Allah, rahman ve rahimdir." Allah bütün mahlûkata karşı merhametlidir. Aynı şekilde mü'minlere, iman edenlere, salih amel işleyenlere özel olarak rahmetiyle muamele eder, onları rahmetinin içine alır. Rahman ve rahim demek; zatında rahmet sahibi, sıfatlarında, isimlerinde, fiillerinde, işinde merhamet sahibi demektir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e baktığımızda Allah onun için ayet-i kerimede; **"o, size çok düşkündür, haristir. Sizin herhangi bir sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. Bir de o, mü'minlere karşı rauf ve rahimdir"**[4] buyurur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bütün ümmeti için böyledir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bütün insanlığa karşı onların sıkıntıya uğramasına dayanamaz, tahammül edemez. Herkesin iman etmesini, cennete gitmesini

---

[2] Buhârî, Tefsîrû sûre (48), 2; Müslim, Münâfikîn 81; Tirmizî, Şemâil 44
[3] Fatiha /2
[4] Tevbe /128

ister. Zaten bütün çabası, gayreti de bu yöndedir; ama bütün insanlara karşı rauf ve rahim davranmaz. Bütün insanlar için ne gerekiyorsa yapar; ama sadece mü'minlere karşı rauf ve rahimdir. Allah Rauf ve Rahim ismini bir tek Resulullah (s.a.v.) Efendimiz için kullanmıştır.

Allah başka bir ayet-i kerimede; **Ve mâ erselnâke illâ rahmeten lil âlemîn:**[5] "Biz seni sadece ve sadece âlemlere rahmet olasın diye gönderdik" buyurur. Allah, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i âlemlere rahmet olarak göndermiştir, o da âlemlere rahmet olmuştur. "Er rahmanir rahîm" deyip baktığımızda Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in üstünde Allah'ın rahmetini, rauf ve rahimliğini en kâmil manada görürüz.

Mâliki yevmid dîn:[6] "O, din gününün sahibidir." Din; Allah'ın hükmü, emri demek, ayrıca insanların hayatından hesaba çekileceği hesap günü, Kıyamet günü demektir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e baktığımızda bütün hayatını hesap gününe göre yaşamıştır. Ne yaparsa yapsın, Allah'ın hesabını yapmış, "Kıyamet günü nasıl kazanırım, ümmetim nasıl kazanır" deyip hayatını böyle yaşamıştır.

Mesela bir örnek vereyim; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bir kurban keser ve akşam eve geldiğinde Hz. Aişe (r.a.) annemize;

-Kurbanı ne yaptınız, diye sorar.

Hz. Aişe (r.a.) annemiz evde kalan bir parça eti getirip;

-Ya Resulullah! Kurbanı dağıttık, bize de bu kaldı, der.

Bunun üzerine Resulullah (s.a.v.) Efendimiz;

-Yanlış söylediniz. Bize kalan o dağıttığınızdır, dağıttığınız bize kaldı; çünkü onu ahirete gönderdik, ebedileştirdik, bize kalan

---

[5] Enbiyâ /107
[6] Fatiha /3

bu değil bize kalan dağıttığınızdır, buyurur.[7] Resulullah (s.a.v.) Efendimiz din gününün hesabını böyle yapardı.

Din gününün hesabını en kâmil manada yapan, her halükârda Allah'ı mülkün, dünyanın ve ahiretin sahibi olarak, aynı zamanda kendisinin sahibi olarak gören Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz yemin ederken; *"gönlüm, nefsim kudret elinde olan Allah'a yemin ederim ki"* deyip yemin ederdi. Gönlünün, nefsinin, varlığının Allah'ın kudretinde olduğunu bilerek yemin ederdi; yani maliki yevmid dîn ayetini en kâmil manada yaşayan oydu.

İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în:[8] "Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz." Resulullah (s.a.v.) Efendimiz bütün hayatında Allah'ı istemiştir. Allah'ın da kendisi için "habibullah, Allah'ın sevgilisi" dediği zattır. O, Allah'ı sevmiştir, Allah da onu sevmiştir. Sevilmeyi, maşukluğu hak edecek kadar Allah'a âbd olmuş, âşık olmuştur.

Önce âşıklık, sonra maşukluk makamı gelir; çünkü manevi makamlar böyledir. En son makam da aşk makamıdır, aşk olma makamıdır. Bu makam bir tek ona özeldir. Elbette ki Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in varisleri de bu özel makamdan nasibini alır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz her halükârda Allah'ı, Allah'ın rızasını istemiştir. Gerektiğinde Allah yolunda canını, hayatını ortaya koymuştur. Bunu bütün âlem bilir.

İhdinâs sıratel mustakîm:[9] "Bizi sırat-el mustakime hidayet et." Resulullah (s.a.v.) Efendimiz hem kendisi sırat-el mustakimde olmuştur hem de insanları sırat-el mustakime davet etmiştir.

Nasıl davet etmiştir?

---

[7] Tirmizi, Sıfatü'l Kıyâme 35
[8] Fatiha /4
[9] Fatiha /5

Allah ayet-i kerimede onun için; **“de ki; İşte benim yolum, işte sırat-el mustakim. Benim yolum basiret üzeredir (görmek üzeredir). Ben ve bana uyanlar böyleyiz”**[10] buyurur. Neyi görmek üzere? -Bir yol görmek üzere, basiret üzere değilse o yol sırat-el mustakim olmaz. Sırat-el mustakimdekiler Allah’a yolculuğa, vuslat için yolculuğa çıkmışsa sırat-el mustakimde olduğunu bilsinler, anlasınlar diye mutlaka yol boyunca bir şeyleri görmelidir.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’in kendisi sırat-el mustakimdeydi, aynı şekilde insanları sırat-el mustakime davet ederdi. Kendisi zaten hidayetçiydi, kendisiyle beraber olanlar da hidayetçiyle beraber oldu. Dolayısıyla en kâmil manada “İhdinâs sırat-el mustakim; bizi sırat-el mustakime hidayet et” demiş oldu. Bu durumda, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz en kâmil manada ihdinâs sırat-el mustakim ayetini yaşayandır.

Sıratellezîne en’amte aleyhim:[11] “O sırat-el mustakim ki kendisine nimet verdiğin kulların yolu.” Hem Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’in kendisi Allah’ın en büyük ihsanına, ikramına nail olmuş, aynı zamanda kendisiyle beraber olanlar da o nimeti almıştır. Yol sırat-el mustakimse mutlaka o nimetin alınması, kazanılması gerekir ki o yol, sırat-el mustakim olsun. Dolayısıyla Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’in üstünde “İhdinâs sırat-el mustakim, sıratellezîne en’amte aleyhim” ayeti en kâmil manada tecelli etmiştir.

Ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn:[12] “Gazaba uğrayanların, delalette kalanların yoluna değil (ya rabbi).” Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’le beraber olamayanlar sırat-el

[10] Yusuf /108
[11] Fatiha /6
[12] Fatiha /7

mustakimde olamamış, dolayısıyla ya gazaba uğramış ya da delalette kalmıştır.

Bu şekilde Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'e baktığımızda onun canlı Fatiha olduğunu, dolayısıyla canlı Kur'an olduğunu görürüz. Yoksa "o, canlı Kur'an'dı" demekle iş bitmiyor. O, canlı Kur'an'dır ve senin örneğindir. Allah onu sana örnek olarak gösterir, senin de canlı Kur'an olmanı ister. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i en kısa yoldan Fatiha'yla tanırız; çünkü "ben mü'minim, Müslüman'ım" deyip başını secdeye koyan herkes Fatiha'yı bilir.

Dolayısıyla her mü'min, her Müslüman en kısa yoldan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i, sünnetini, gönül âlemini, imanını Fatiha'dan anlamalıdır. Kendisini de Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in ölçüsüne vurup, ona ne kadar benzediğine, ne kadar onun gibi yapabildiğine, gönül halinin ne kadar onun gibi olduğuna bakmalıdır. Kim ne kadar onun gibi olup, ona benzemişse o kadar ona uymuştur, dolayısıyla Kur'an'a ve sünnete de o kadar uymuştur, gerisi hayaldir.

Allah'a kul olmak ciddi bir iştir, hatta yeryüzündeki, kâinattaki en büyük iştir. Allah yerde, gökte ikisi arasında ne varsa hepsini insanın hizmetine vermiştir, aynı şekilde melekleri de ona hizmet ettirir. Meleklerden bir kısmı insanı önünden ve arkasından korur, bir kısmı onun sağında, solunda yaptıklarını yazar, bir kısmı onun ruhunu almakla görevlendirilmiştir, bir kısmı onun için istiğfar edip, tövbe eder, bir kısmı ona dua eder, bir kısmı da o rızıklansın diye yağmurla görevlidir. Meleklerin her birinin bir vazifesi, bir işi vardır ve hepsi de insana hizmet eder. Bu kadar hizmete layık görünen insanın acaba vazifesi ne kadar büyüktür!

İnsan vazifesinin, Allah'ın kendisinden neyi istediğinin farkında olmazsa Allah'ın, kendisine anlasın, tefekkür etsin, akletsin, tefakkuh etsin, işin kudretini, muradını anlasın diye

verdiği aklı kullanmamış olur. Bu yüzden Allah ayet-i kerimede; **“Allah, aklını kullanmayan bir topluluğu murdar eder (onları manevi olarak öldürür)”**[13] buyurur.

Allah’a kul olmak gerçekten büyük iş, kâinattaki en büyük iştir. Allah’a âbd olmak, Allah’ı sevmek, Allah’a âşık olmak, Allah’ın rızasını, dostluğunu istemek, bunu kazanmak için sırat-el mustakimde Allah’ın kendisine nimet verdiği kullarıyla beraber olmak, delalete düşmemek, Allah’ın gazabına uğramamak, bütün bunlar için âlemlerin rabbi olan Allah’a hamd etmek, onu övmek, beğenmek, ona itiraz etmemek, emri, takdiri karşısında fikir beyan etmemek, gönlünde bir ağırlık hissetmeden işini beğenmek, onun rahman ve rahim olduğunu bilmek, iman etmek, bunu tatmak Fatiha’yladır. Böyle olmadıkça Fatiha’yı okumuş, anlamış, yaşamış olmayız. Dolayısıyla canlı Kur’an, canlı Fatiha olamayız. Bu tek tek böyledir. Aynı şekilde ümmet olarak da, cemaat olarak da böyledir.

Allah ayet-i kerimede; **“onlar Allah’ın birleştirilmesini emrettiği şeyi birleştirmezler”**[14] buyurur. Allah neyi birleştirmemizi emreder? -İnsan ile Kur’an’ı birleştirmemizi emreder. Kur’an mezarlıkta okuyalım ya da yüzünden okuyalım diye gönderilmemiştir. Senin Kur’an ile birleşmen, bir olman gerekir. Kur’an senin için hayat kitabı olacak ki, hayatını ona göre yaşayacaksın ki bu Kur’an senin kitabın olmuş olsun.

Allah ayet-i kerimede; **“Allah ve resulü sizi hayat verene davet ettiğinde onun davetine icabet edin”**[15] buyurur. Allah ve resulü hayat verene; yani Kur’an’a davet eder. O zaman insan, Kur’an ile hayat bulur, dirilir. Bu dirilme manevi dirilmedir. Bu yüzden Kur’an ile beraber olmayanlar ölüdür.

---

[13] Yusuf /100
[14] Bakara /27
[15] Enfâl /24

İnsan en kısa, en kestirme yoldan bildiği ayetlerle; Kur'an'ın anası, özü olan Fatiha'yla dirilir, dirilmelidir. Dirilmiyorsa Kur'an'ı, Fatiha'sını ciddiye almamış demektir.

Allah birleştirmemizi emretmiştir. Peki, başka neyi birleştirmemiz gerekir?

İnsanın, kendisini Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'le birleştirmesi gerekir. O, senin örneğin, önderin, rehberinse onunla beraber olman, onunla bir olman, onun gibi olmaya, onun gibi yapmaya çalışman lazım. Birleştirmeyi emreden Allah'tır. Aynı şekilde ayetleri de birbirine birleştirmen gerekir. Hayatını, Kur'an'la birleştirmen lazım ki Kur'an'a göre yaşayabilesin.

Ayetleri birbirine, ayetleri sureye birleştirmezsek tek başına anlam çıkarmaya çalışır, kendi kendimize fetva ararız. O bir bütündür, bütünü anlamak gerekir. Parçayı da bütünden anlamak lazım ki anlayabilelim. Biri Fatiha'yı bilirse öz olarak bütünü bilir, Allah'ın muradını anlamış olur.

Fatiha'ya iman etmeyen, iman etmiş olmaz.

Allah, Fatiha'da neyi istiyorsa onu kabul etmeyen Fatiha'yı okumuş, anlamış, ona iman etmiş olmaz. Dolayısıyla Kur'an'la, Fatiha'yla dalga geçmiş, alay etmiş, kendi kendine Allah'ı kandırmaya çalışmış olur.

Biri; "el hamdu lillâhi rabbil âlemin" derse buna iman etmesi gerekir. Neye, hangi işe, nereye bakarsa baksın; "bunu yaratan, terkip eden, aynı şekilde düzene koyan, varlıkta tutan, sevk ve idare eden âlemlerin rabbi olan Allah'tır ve bunu güzel yapıyor, hatta en güzelini yapıyor" demesi gerekir. Öyle ki hamd etmiş, Allah'ı âlemlerin rabbi olarak kabul etmiş olsun, övülmeye layık görmüş olsun.

Kul; "er rahmânir rahîm" dediğinde "Allah rahman ve rahimdir. Allah saf rahmettir. Allah zatında rahmandır, merhamet

sahibidir; işinde, fiillerinde neyi yaparsa yapsın, neyi yaratırsa yaratsın, neyi takdir ederse etsin bu mutlaka rahmetinin sonucudur" deyip böyle iman etmelidir. Dolayısıyla kul başına ne gelirse gelsin, neyi yaşarsa yaşasın; "bu, Allah'ın rahmetindendir" demiyorsa "er rahmânir rahîm" dememiş, diyememiş, buna iman etmemiştir. Kul, başına gelen her bir sıkıntı, musibet, bela için Allah'ın bu sıkıntılarla günahlarını affedip derecesini yükselttiğini, kemale ermesi için ona ikramda bulunduğunu bilmelidir; yani Allah'ın sıfatlarını, isimlerini, halifeliğini üzerinde göstermesi için ona imkân tanıdığını bilmelidir.

Mesele; bir şeyin bize göre nasıl olduğu değil Allah'a göre nasıl olduğudur. Bizim hayır olarak gördüğümüz şey şer, şer olarak gördüğümüz şey de hayır olabilir. Allah'a göre hayır ve şer başka, nefse göre, beşere göre başka görünebilir.

Peki, Allah'a göre hayır nedir?

Bir şey ki seni Allah'a yaklaştırıyor, sana ebedi hayatını kazandırıyorsa bu, hayırdır. Allah katındaki hayır budur. Bir şey ki seni Allah'tan uzaklaştırıyorsa o da şerdir. İsterse o senin zahiri nimet olarak gördüğün bir şey olsun o seni Allah'tan uzaklaştırmışsa Allah'a göre o şerdir. Dolayısıyla hayır gördüğünde şer, şer gördüğünde de hayır olabilir. Böyle bir durumda "ben bilmiyorum, Allah bilir" deyip iman etmeli, böyle anlamaya çalışmalısın.

Maliki yevmid dîn ayetine göre Allah'a nasıl iman etmemiz gerekir?

O, din gününün sahibidir. İster hayır olsun, ister şer olsun neyi kazanırsak, ahirete neyi gönderirsek mutlaka orda onu buluruz. Buna iman eden biri ahirete göre bir hayat yaşayıp, dünyanın derdinde olmaz, tam aksine ahiretinin, ebedi hayatının derdinde olur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"aklını kullanan o kimsedir ki dünyadan yüz çevirip, ahiretine sarılır, ebedi hayatını*

kazanmak için çabasını, gayretini sarf eder” buyurur. İşte böyle biri “maliki yevmid dîn” deyip din gününün sahibinin Allah olduğuna iman etmiştir; çünkü hayatını ona göre yaşamaya çalışıyordur.

Biri dünyasını cennete çevirmeye çalışıyorsa, ahiretin hesabı onun için 2. 3. 5. veya 10. plandaysa “maliki yevmid dîn” ayetine iman etmemiştir. İstediği kadar “maliki yevmid dîn” desin, “Allah din gününün malikidir, melikidir” desin, buna iman etmemiştir; çünkü dili bunu söylemiş ama kalbi tasdik etmemiştir. “Maliki yevmid dîn” ayetine iman eden biri hayatını ebedi hayata göre yaşama, ahirete sürekli gönderme derdindedir.

Allah ayet-i kerimede; **“peşinizden ne gönderdiğinize bakın. Allah’a geldiğinizde peşinizden neyi göndermişseniz hepsini katımızda hazır bulacaksınız. Allah onu sizin için katlar, arttırır, bir de fazlasını verir”**[16] buyurur. Biri böyle bir yatırıma iman etmediği için “Allah bunu bana geri vermez” dediği, Allah’ın va’dine güvenmediği için ya da aslında ahirete iman etmediği için yatırımını ahirete yapmaz. Öyleyse ahirete yatırım yapmıyorsak öncelikle ayete iman edip etmediğimize bakmamız gerekir.

İyyâke na’budu ve iyyâke nesta’în: “Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz.” Bakacağız gerçekten yalnız Allah’a mı âbd oluyoruz, yoksa Allah’ın dışında âbd olduğumuz, kul olduğumuz başka şeyler de var mı? Kimin hesabını yapıyor, rızasını kazanmaya çalışıyorsak, ona âbd olmuşuz demektir. Bu kim için olursa olsun bu böyledir.

Mesela; “İnsanlar benim için şöyle söylesinler, böyle söylemesinler” diye yaşıyor, bir şeyler yapmaya çalışıyorsak insanlara âbd olmuşuz demektir. “Hanımım şöyle söylesin, böyle söylemesin” deyip yaşıyorsak hanımımıza, “çocuklarım şöyle söylemesin, böyle söylesin” diye yaşıyorsak, işimizi buna göre

---

[16]Bakara /110, 261, 245

yapıyor, hayatımızı buna göre yaşıyorsak çocuklarımıza, "anamız, babamız böyle söylesin, şöyle söylemesin" diye yaşıyorsak anamıza, babamıza âbd olmuşuz demektir.

Allah'ın hesabı bizim için her şeyin önünde ve üzerinde değilse Allah'tan başka birçok ilah edinmiş, birçok kimseye âbd olmuşuz demektir. Dolayısıyla "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în" dediğimizde yalan söylemiş, bu ayete iman etmemiş oluruz.

Namazda Fatiha'yı okuduğumuzda günde 20 veya sünnetlerle beraber 40 sefer Allah'a söz veriyor, Allah'a biat ediyoruz, daha doğrusu Allah bizden söz alıyor.

Peki, Allah bizden nasıl bir söz alıyor?

İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în: "Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz" sözünü alıyor. Biz bunun karşılığında Allah'tan ne istiyoruz? **İhdinâs sırat-el mustakim:** "Ya rabbi! Bizi sırat-el mustakime hidayet et ki yalnız sana âbd olalım, âbd olabilelim." **Sıratellezîne en'amte aleyhim:** "Bizi kendisine nimet verdiğin kullarınla beraber eyle ki biz de onlardan olalım, onlar gibi olalım, öyle ki sana âbd olabilelim." **Ğayril mağdûbi aleyhim ve led dâllîn:** "Gazabına uğrayanların, delalette kalanların yoluna değil ya rabbi! Bizi de gazaptan, delaletten muhafaza eyle ya rabbi" deyip, Allah'tan sırat-el mustakimi, Allah'ın, kendisine nimet verdiği sırat-el mustakimde olan kullarla beraber olmayı istiyoruz. Geriye kalanların delalette olduğunu bilip; "bizi delalette bırakma, sırat-el mustakimdekilerle beraber eyle ya rabbi" diyoruz.

Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah buyurdu ki; Fatiha'nın yarısı bana, yarısı da kuluma aittir. Kulum bana hamd etti, beni övdü, beni rahman ve rahim olarak, din gününün, mülkün sahibi, meliki ve maliki olarak bildi. Bana âbd olduğunu, âbd olacağını, beni istediğini, isteyeceğini beyan etti ve benden istedi. Benden*

sırat-el mustakimi, kendisine nimet verdiğim kullarla beraber olmayı istedi. Gazapta, delalette olanların yolundan bana sığındı ve kuluma istediği verildi”[17] buyurur.

Demek ki Fatiha’yı okuyan birinin duasını Allah kabul etmiştir; ama biri Fatiha’yı ne söylediğini bilmeden okursa, gece gündüz de okusa ondan bir fayda elde edemez. Peki, Fatiha’nın faydası nedir? -Allah’ın; kulun duasını, kulluğunu, âbdliğini kabul etmesi, onu sırat-el mustakimde Allah’ın kendisine nimet verdiği kullarıyla beraber edip, gazaptan ve delaletten muhafaza etmesi, korumasıdır. Biri sırat-el mustakimde Allah’ın kendisine nimet verdiği kullarıyla beraber değilse Allah onun duasını kabul etmemiştir; çünkü dua etmemiş, dua ettiğinin bile farkına varmamıştır. Fatiha’yı sadece taklidi olarak okumuştur; yani namaz kılanı taklit etmiştir.

Bunun için Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *“namazı olmayanın miracı olmaz. Miracı olmayanın namazı olmaz”* buyurur. Aynı şekilde; *“Fatiha’sız namaz olmaz”*[18] buyurur. Dolayısıyla Fatiha’sı olmayanın namazı olmaz, namazı olmayanın da Fatiha’sı olmaz. Allah, Fatiha’ya; **“tekrar edilen yedi”**[19] der ve bunu namazda tekrarlattırır. Biri namazda Fatiha’yı okumamışsa namazı namaz olmamıştır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; “Fatiha’sız namaz olmaz” buyurmuşsa bu böyledir. Namazı olmayanın da miracı olmaz; çünkü Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *“namaz, mü’minin miracıdır”*[20] buyurmuştur.

Mesela bazıları 40 veya 50 sene namaz kıldığı halde bakıyorsun miraçtan en ufak bir zerre bile, tatmamış. Niye? -Çünkü Fatiha’yı okumamış.

---

[17] Müslim, Salat 38; Muvatta, Salat 39; Ebû Dâvûd, Salât, 132; İbn Mâce, Edep, 52

[18] Buhari 765, Müslim 394, Ebu Avane 2/124, Ebu Davud 822, Nesei 909, Tirmizi 247, İbni Mace 837

[19] Hicr/87

[20] Fahreddin Râzî, et-Tefsîru’l-Kebîr, C: 1, S: 226,

Fatiha, Allah ile misaktır, anlaşmadır, Allah'a biattir; çünkü Allah'a "iyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în: Yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyorum" dediğimizde biat etmiş oluruz; yani Fatiha Allah'ın bizden söz almasıdır. Allah'ın huzurunda durup bunu söylemiyor, Allah'a biat etmiyorsak Fatiha'yı okumamışız demektir.

Namaz, mü'minin miracıysa gerçekten Fatiha'yı okumuş olsak Fatiha bizi miraca taşır, namaz bizim miracımız olur. Namazımız miraç olmamışsa Fatiha'mız olmadığı, Fatiha'yı okuyamadığımız, Fatiha'ya iman etmediğimiz, onu yaşamadığımız, tatmadığımız içindir.

Allah ayet-i kerimede; **"Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Hani siz birbirinize düşman iken Allah kalplerinizi birleştirdi, Allah'ın nimeti sayesinde kardeşler oldunuz. Hem de siz bir ateş çukurunun tam kenarındayken Allah bunu size ikram edip, sizi oradan kurtarmıştı. Eğer siz bütün dünyayı verseydiniz bu kardeşliği alamazdınız, bunu sağlayamazdınız"**[21] buyurur.

Allah'ın bütün kullarına verdiği en büyük nimet, en büyük ikram Resulullah (s.a.v.) Efendimizdir, Kur'an'dır. Sahabenin, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz ve Kur'an sayesinde kalpleri birleşmiş, birbirlerine düşman iken kardeş olmuşlardı. Hem de bir ateş çukurunun tam kenarındayken Allah bunu onlara ikram etmişti. Demek ki kalpleri birleşmeyenler, kalpleri Allah'ta, Resulullah'ta, Kur'an'da birleşmeyenler ateş çukurunun tam kenarındadırlar. Kur'an ile birleşmeyen kalplerin başka türlü birleşmesi mümkün değildir. Kalplerin, Kur'an ile birleşmesi için de Kur'an'ın özü olan Fatiha'yla birleşmesi gerekir.

Her bir mü'minin, Müslümanın Fatiha'yı bizim söylediğimiz şekilde okuduğunu, iman ettiğini, aynı şekilde canlı Fatiha, canlı

[21] Âli İmran /103, Enfâl /63

Kur’an olmaya çalıştığını bir an için farz edersek ne olur, onlar mü’min kardeşlerine karşı nasıl bir bakışa sahip olur?

“İhdinâs sırat-el mustakim: Bizi sırat-el mustakime hidayet et” derken bütün kardeşlerini sırat-el mustakime davet eder. Allah’tan ister, kardeşleri için dua edip, onları Allah’a vuslata davet eder. Allah ayet-i kerimede; **“de ki: rabbim sırat-el mustakim üzeredir”**[22] buyurur. Dolayısıyla sırat-el mustakim üzerinde olan, yürüyen biri Allah’a vasıl olur. Böyle biri, birini Allah’a davet etmişse, ona yardım etmişse Allah onun üzerinden ona ikram ettiğini davet edene de ikram eder, dolayısıyla onlar kardeş olur, birbirlerine sarılırlar. Aynı şekilde gönülleri birleştiren Resulullah (s.a.v.) Efendimiz olmasaydı onlar kardeş olabilirler miydi? -Çünkü mü’minlere Allah’ın nimeti, canlı Kur’an olan Resulullah (s.a.v.) Efendimiz’dir bu, kıyamete kadar böyledir.

Demek ki bir buçuk milyarlık İslam âlemi gerçek manada Fatiha’yı okumuş, iman etmiş, anlamış, yaşamış olsaydı mü’min ve Müslümanların kalpleri birleşir, bir ve beraber olurdu. Kalplerimiz birleşmemişse Fatiha’yı okuyamamış, namazı kılamamış, namazımız miraç olmamış, namazımız Fatiha’sız, miraçsız olmuştur. Bütün bunlar Fatiha’dan mahrum kaldığımız içindir.

Biri, “ben Kur’an’ı bilmiyorum, okuyamıyorum, anlayamıyorum” diyebilir, böyle bir mazereti olabilir; ama hiçbir mü’min, hiçbir Müslüman, hatta hiç kimse “ben Fatiha’yı bilmiyorum, anlamadım, anlayamıyorum, gücüm buna yetmiyor” diyemez; çünkü yedi ayet, yedi cümlelik tekrar tekrar okuduğumuz bir sure ve Allah bunu günde 20 veya 40 sefer bize tekrarlattırıyor.

Şimdiye kadar Allah’ın bildiği kadar veli ve Mürşid-i kâmil gelip insanları Allah’a davet etmiştir. İnsanlar da onlarla beraber

[22] Hûd /56

Allah'a vasıl olmuştur. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz; *"Allah'a giden yollar insanların nefesleri sayısıncadır"* buyurur; yani Allah'a giden yollar sayısızdır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz başka bir hadisinde; *"her gönülden Allah'a bir yol gider"* buyurmuştur.

Her bir kardeşimiz, her bir mü'min, her bir Müslüman, Fatiha'yla Allah'a nasıl vasıl olur, Mürşid-i kâmil insanları Fatiha'yla; yani Kur'an ile Allah'a nasıl davet eder, nasıl vasıl eder, onu biraz açayım isterseniz.

İnsanları en kestirme yoldan Allah'a davet eden, vasıl eden; Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'dir. Âlimlerimiz buna nübüvvet yolundan Allah'a vasıl etmek, sonra gelenler için ise; velayet yolundan Allah'a vasıl edenler demişlerdir. Ben bu tarifi kabul etmiyorum, reddediyorum; çünkü nübüvvet yolundan başka, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'in taşıdığı yoldan başka Allah'a vuslat yolu yoktur.

Bunun dışında vuslata erdiğini zannedenler yarı yolda, işin gölgesinde kalmış, işin hakikatine varamamış, onunla oyalanmış, kendini onunla mutmain etmeye çalışmışlardır. Yolun herhangi bir yerinde Allah'ın nuru tecelli edince o da işi ondan ibaret zannetmiştir. Dolayısıyla o, Allah'a vasıl olmamış, Allah'ın bir isminin nurunun tecellisinde kalmıştır. Bu, Allah'a vuslat değildir.

Allah'a gerçek bir vuslat Kur'an ile, Kur'an'ın özü olan Fatiha ile yapılır. Herhangi bir insan anlattığım şekilde Fatiha'yı okursa, buna iman eder, bunu fiile, amele dönüştürüp, yaşarsa Allah'a vasıl olur. Yeminle söylüyorum, şuanda biri bu şekilde bir sefer Fatiha'yı okursa Allah'a vasıl olur.

Nasıl bir okuyuşla okumalıdır ki Allah'a vasıl olsun, Allah ona perdeyi açıp, onu huzuruna kabul etsin? –Fatiha'yı gönlüyle okuması, gönlünün bunu tasdik etmesiyle Allah'a vasıl olur, Allah onu huzuruna kabul eder.

Allah, insanı İslam fıtratı üzere; yani Allah'a teslim olmak üzere yaratmıştır. Zaten insanın fıtratı buna uygundur, denktir. Aksi takdirde insan fıtratını bozar. İnsan, Allah'a teslim olmazsa başka şeylere teslim olur.

Şimdi bütün perdelerin bir anda nasıl aralandığını, rabbimizle aramızdaki perdeyi nasıl kaldırmamız gerektiğini, kısaca anlayalım.

Bismillahirrahmanirrahim: "Rahman ve rahim olan Allah'ın adına, Allah'ın adıyla." Zatında merhamet sahibi olan, sıfatlarında, isimlerinde, fiillerinde, her işinde merhamet sahibi olan Allah'ın adına, Allah adıyla. Okuduğumuz Kur'an ise, Allah'ın ayetleri ise onu Allah adına okuruz. Allah, rahman ve rahimdir. O zaman kul onun rahmetinin eseridir. Biri bunu okurken işi kendisiyle rabbi arasında anlamalıdır. "Ben rabbimin rahmetinin eseriyim. Bütün varlığım onun rahmetidir. Allah sevmeseydi rahmet etmezdi, beni yaratmazdı. Allah beni sevdi, diledi, halk etti, yarattı, sonra bana rahmetiyle muamele etti" demelidir. Rahmet, yarattıktan sonradır. Öncesinde aşk vardır, muhabbet vardır, sevmek vardır.

Peki, Allah kimi sevdi?

Tabi ki kendini sevdi; çünkü sen yoktun. Sonrasında Allah kendisine ayna olacak, kendisinin sıfatlarını, isimlerini üzerinde gösterebilecek halifeyi; yani Âdem'i yarattı. Âdem; olmayan şey, yokluk demektir. Olmayan şey o zaman da yoktu, şimdi de yoktur. O halde kim vardır? -Allah vardır. Peki, yarattığı nedir? -Zatıyla, sıfatıyla tecelli ettiği nurudur. Sana yaptığı bütün muamelesi, sana verdiği varlığı onun rahmetinin eseridir. Seni yaratıp, sonra da yok edebilirdi. Sana ebedi bir hayat, ebediyet vermeyebilirdi; ama seni bir varlık yaptı, sonra da sana ebediyet verdi. Bu, Allah'ın rahmetinin sonucu, rahmetinin eseridir; çünkü o, rahman ve rahimdir.

El hamdu lillâhi rabbil âlemin: "Övme ve övülme âlemlerin rabbi olan Allah içindir, Allah'a aittir." Bunu nasıl okuyalım ki bizi yaratan rabbimizle aramızdaki perde kalksın?

Ya rabbi! Sen âlemlerin rabbisin, sen benim rabbimsin, sen beni yaratansın. Bana zatınla, sıfatınla tecelli edip beni yoktan yaratansın. Bana kendinden hayat, varlığınla varlık, sıfatlarınla sıfat verensin. Kendi üzerimden sana hamd ediyor, seni övüyorum. Bana yaptığın her muamelede sana hamd ediyor, seni övüyorum. Bin sefer, yüz bin sefer hataya düşsem de, çamura düşsem de beni kaldırıyorsun. Sen övgüye, hamd edilmeye layıksın. Beni övmek istiyorsun, bunun için de bana peygamberleri, Resulullah (s.a.v.) Efendimiz'i, kitapları, Kur'an'ı göndermişsin. Benim kaybetmemi değil kazanmamı istiyorsun. Sen hamde, övülmeye layıksın. Hiçbir varlık, hiçbir beşer kendisine karşı yapılan bunca saygısızlığı affetmez, edemez. Eğer bana hatamla, kusurumla, günahımla, yanlışımla muamele etmiş olsaydın benim bin kere, yüz bin kere yok olmam, yüz bin kere cehenneme gitmem gerekirdi; ama sen hamde, övülmeye layıksın. Bir sefer "ya rabbi! Beni mağfiret et, estağfirullah" dediğimde beni affediyor, mağfiret ediyor, yanlışımı olmamış kabul ediyorsun; çünkü sen övgüye, hamde layıksın. Övülmek bir tek sana layıktır; çünkü sen âlemlerin rabbisin, sen benim rabbimsin. Hiç kimse, hiçbir şey senden bana daha yakın olamaz; çünkü sen her anda benimle olan, beni varlıkta tutan, bana gördüren, işittiren, söylettiren, dilettiren, irade ettiren, sevdirensin. Hayatım, varlığım seninledir, ben zaten seninleyim. Sensiz zaten bir varlığa sahip değilim. Sensiz zaten hiçbir şey yoktur. Ne ki var, onun varlığı seninledir; çünkü hayy ve kayyum olan, varlığı varlıkta tutan, ona ruh veren, can veren, onda ruh olan, can olan, diri olan sensin; çünkü sen âlemlerin rabbisin, çünkü sen benim rabbimsin.

Er rahmanir rahîm: “Sen rahman ve rahimsin.” Bütün varlığa karşı merhamet edensin. Zatında rahman olarak, merhametli olarak muamele edensin. Sana iman edeni, seninle olmak isteyeni, seni isteyeni, sana âbd olmak isteyeni, seni görmek isteyeni, bütün varlıkta, bütün âlemlerde, bütün mahlûkatta senin hamdını göreni, sana hamd etmeyi isteyeni, seni hamd edeni rahmetinin içine alıp, rahmetinle ona muamele edensin.

Maliki yevmid dîn: “Sen din gününün sahibisin.” Sen din gününün meliki ve malikisin. Sen benim melikim ve malikimsin, sahibimsin. Sen bende hükmedensin, benimle hükmedensin. Ben sana aidim, benim bana ait bir varlığım yoktur; çünkü benim malikim ve melikim sensin. Benim irademin, dinimin, hayatımın, varlığımın, ilmimin sahibi sensin. Benim sahibim sensin ya rabbi!

İyyâke na’budu: “Ben yalnız sana âbd oluyorum.” Yaratmış olduğun hiçbir mahlûkata karşı bir zerre bile olsa âbdiyet hissetmiyorum. Ne ki varsa, sana aittir, senin mülkündür. Mülk hiçbir şeye sahip olamaz. Senden başka hiç kimsede ne bir güç, ne bir kuvvet, ne de bir kudret vardır. Bütün güç, kuvvet, kudret senindir. Mülk senindir, melik sensin, hüküm sahibi, mülkün maliki sensin. Benim malikim, bana hükmeden, bana emreden sensin. Sen dilemezsen göremem, işitemem, bilemem, dileyemem, sevemem; çünkü benim malikim, sahibim, melikim, bana hükmeden sensin. Yalnız sana âbd oluyorum, yalnız seni seviyorum; çünkü sevilmeye layık olan sensin. Seni istiyorum, senin beni sevmeni, senin sevdiğin gibi olmayı istiyorum. Seni seviyorum, seni seninle seviyorum. Sen olmazsan zaten ben olamam. Olmayan şey nasıl sevebilir! Seni ancak seninle sevebilirim, seni seninle seviyorum.

İyyâke nesta’în: “Seni istiyorum.” Seninle olmak istiyorum. Kendimde vehmi bir varlık görmek istemiyorum; çünkü seninle görmek, seninle işitmek, seninle bilmek, seninle tutmak, seninle

yürümek, seninle dilemek, seninle sevmek istiyorum. Seni istiyor, seninle olmayı istiyorum. Gerçek, hak olan sensin. Senden başka hak yoktur, hak sensin, gerçek sensin. Eğer bende bir varlık varsa o sana aittir, onu sana teslim etmek, seninle olmak, senin olmak istiyorum. Sana âbd olmak, sana teslim olmak istiyorum. Öyle ki seninle görebileyim, seninle işitebileyim, seninle sevebileyim, seninle olabileyim.

İhdinâs sırat-el mustakim: "Beni sırat-el mustakime hidayet et (ya rabbi)!" Çünkü sırat-el mustakimde sen varsın. Ben sırat-el mustakimde olmazsam sana gelemem, sana âbd olamam, seni sahibim olarak, malikim ve melikim olarak göremem, rahmetini üzerimde tadamam, sana hamd edemem. Bütün bunlar için benim sırat-el mustakimde olmam gerekir. Senden sırat-el mustakimi istiyorum ya rabbi! Bu hali yaşayan kulların halini, onlarla beraber olmayı istiyorum ya rabbi! Öyle ki ayağım kaymasın, öyle ki delalete düşmeyeyim, gazabına uğramayayım.

Peki, gazap ve delalet nedir?

Gazap da, delalet de Allah'tan ayrı olmak, ayrı kalmak, Allah'a âbd olamamak, sırat-el mustekimde olmamak, Allah'ın kendisine nimet verdiği kullarla beraber olmamak, Allah'ı din gününün sahibi olarak anlamamak, yaşamamak, tatmamaktır. Allah ile olmamak, Allah'ın melik ve malik olduğunu tatmamak, yaşamamaktır. Allah'ı rahman ve rahim olarak bilmemek, anlamamak, bunu tatmamak, yaşamamaktır. Allah'a hamd edememek, Allah'ı övememektir, dolayısıyla övülmeye de layık olmamaktır.

Bu yüzden ne dememiz gerekir?

"Ya rabbi! Seni istiyoruz. 'İyyâke na'budu ve iyyâke nesta'în'; yalnız sana âbd oluyor ve yalnız seni istiyoruz. Bunun için senden istiyoruz ya rabbi! Gönlümüzü Kur'an'ınla nurlandır ya rabbi! Kur'an'ın hürmetine ya rabbi! Kur'an'ı kendisine inzal

ettiğin, indirdiğin Resulullah'ın hürmetine ya rabbi! Hayatımızı Kur'an ile nurlandır ya rabbi! Kur'an'ı bize arkadaş eyle, dost eyle ya rabbi! Hayatımıza nur eyle, ışık eyle ya rabbi! Kabirde bize arkadaş eyle, dost eyle ya rabbi! Kıyamet gününde bize arkadaş eyle, şefaatçi eyle ya rabbi" dememiz gerekir.

Biri Fatiha'yı böyle okursa Allah ile arasında nasıl perde kalabilir! Biri kendi varlığından, aklından, ilminden kurtulursa Allah ile arasında perde kalır mı? -Kalmaz. Manevi şeyin perdesi de manevidir. Demek ki Allah'a vuslat Kur'an'la, Fatiha'yla yapılıyormuş.

Diyelim ki Allah bizi huzura alıp; nimetlerini bir bir saysa; "buna karşılık sen ne yaptın, haydi anlat" dese ne yapmamız gerekir? -Allah ne yapacağımızı günde yirmi sefer, kırk sefer bize tekrarlattırarak öğretmiştir; yani yapacağımız şey Fatiha'yı okumaktır. Resulullah (s.a.v.) Efendimiz miraçta "ettehiyyâtu lillâhi vesselavat; bütün tahiyyeler, bütün övgüler sana aittir ya rabbi" diye cevap vermişti. Allah bize de nasıl cevap vermemiz gerektiğini öğretmiştir.

Allah bizi huzuruna aldığında Fatiha'yla vereceğimiz cevap?

El hamdu lillâhi rabbil âlemin: "Hamd senin içindir ya rabbi! Hamde, övgüye layık olan sensin. Benim övülecek bir şeyim yoktur ya rabbi! Ben senin aciz, günahkâr, hatalı, kusurlu kulunum ya rabbi; çünkü övülmeye layık olan, subhan olan sensin. Ben acziyetimi itiraf ediyorum. Senin subhanlığını, hamde, övülmeye layık olduğunu, subhan olduğunu ikrar ediyorum. Ben ise senin yaratmış olduğun aciz kulunum; çünkü sen âlemlerin rabbisin, beni yaratansın ya rabbi!

Er rahmanir rahîm: "Sen rahman ve rahimsin." Bana rahmetinle muamele et ya rabbi; çünkü ben sana böyle iman ettim. İman ettim ki sen rahman ve rahimsin. Ben de senin rahmetini umuyorum ya rabbi!

Maliki yevmid dîn: “Sen din gününün sahibisin ya rabbi!” Beni bütün yaptıklarımdan hesaba çekeceğini bilerek yaşadım, öyle yaşamaya çalıştım. Yanlış yaptım, eksik yaptım; ama sen maliki yevmiddîn, meliki yevimiddînsin, dolayısıyla sen benim sahibimsin, melikim ve malikimsin ya rabbi! Bana dilediğin gibi muamele edersin ya rabbi!

İyyâke na’budu ve iyyâke nesta’în; ben hayatımda yalnız sana âbd oldum ve yalnız seni istedim. Senden başka tarafa dönmedim, sevdiğim, istediğim yalnız sensin ya rabbi!

Böyle söylediğimizde acaba rabbimizden nasıl bir cevap alırız!

İşte kulun, Allah’ın huzurunda Allah’a cevabı Fatiha’ymış. Bu yüzden Fatiha’sı olmayanın vuslatı olmaz. Fatiha’sı olmayan biri vuslata, Allah’ın huzuruna hazır değil, layık değildir. Biri ölünce huzurda Fatiha’yı okuyabilirse kurtuluşa erer. Burada Fatiha’yı okuyamayanlar orada okuyamazlar. Burada okuyabilenler zaten okumaya alışmıştır, dolayısıyla orda da okurlar. Demek ki Allah, kulunu namazla günde beş sefer huzura alıp Fatiha’yı okutarak öldükten sonraki huzura hazırlıyormuş. Biri sürekli Fatiha’yla huzura çıkmış, sürekli huzura hazırlanmışsa zaten huzura hazırdır. Bu yüzden o büyük güne Fatiha’yla hazırlanalım, hazır olalım.

Allah hepimizi o güne hazırlıklı kılsın inşallah! Bizi huzurunda mahcup etmesin inşallah!

Allah hepinizden razı olsun.